

**REPUBLIKA E SHQIPËRISË
BASHKIA LEZHË**

STRATEGJIA TERRITORIALE BASHKIA LEZHË

JANAR 2016

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
KËSHILLI I MINISTRAVE
KËSHILLI KOMBËTAR I TERRITORIT

RELACIONI I STRATEGJISE TERRITORIALE BASHKISE LEZHË

MIRATOI

KRYETARI I K.K.T. TË SHQIPËRISË

Z.EDI RAMA

Miratuar me Vendim të Këshillit Kombëtar të Territorit Nr. _____ Datë _____

KRYETARI I KËSHILLIT BASHKIAK

Z. GJOK NDOKA

KRYETARI I BASHKISË

Z. FRAN FRROKAJ

Miratuar me Vendim të Këshillit Bashkiak Nr. _____ Datë _____

HARTUAR NGA

ISB & AK-UA & SON

TABELA E LËNDËS

TABELA E LËNDËS	3
LISTA E FIGURAVE	6
1 PARASHIKIMET E DETYRUESHME QË RRJEDHIN NGA PPK,PKS, PSQN	7
1.1 Plani Kombëtar.....	7
1.2 Plani i Integruar i Bregdetit.....	7
2 ANALIZA METABOLIKE.....	9
2.1 Pozita Gjeografike, Kufijtë, Përbërja e NJQV-ve.....	9
2.2 Analiza e dokumenteve të planifikimit të hartuara më parë.....	11
2.2.1 Plani rajonal Shkodër-Lezhë 2005-2020 (EPTISA Plan)	11
2.2.2 Koncepti i Zhvillimit Rajonal Lezhë (GIZ)	13
2.2.3 Plane të përgjithshme vendore: Shëngjin, Kolsh, Zejmen	14
2.2.4 Çështje që duhet të vlerësohen gjatë hartimit të planit të ri.....	17
2.3 Analiza Mjedisore	18
2.3.1 Të dhëna fiziko-gjeografike.....	18
2.3.2 Burimet Natyrore.....	24
2.4 Analiza e problematikës mjedisore.....	29
2.5 Zhvillimi Rajonal	34
2.6 Zhvillimi ekonomik.....	36
2.6.1 Bujqësia, Blegtoria dhe Agro Industria	37
2.6.2 Aktiviteti i Peshkimit	56
2.6.3 Industri të ndryshme përpunim dhe nxjerrëse	59
2.6.4 Sektori i Turizmit.....	62
2.7 Analiza dhe vlerësimi i problematikave sociale.	68
2.8 Analiza e zhvillimit social, punësim, edukim, shëndetësi.	71
2.8.1 Arsimi	72
2.8.2 Shëndetësia	74
2.8.3 Karakteristikat dhe ndërveprimet në Bashkinë Lezhë	75
2.8.4 Numri i personave që udhëtojnë për qëllime punësimi nga/drejt Zonës Funktionale:	76
2.8.5 Punësimi/Struktura e papunësisë.....	81
2.9 Demografia	86
2.9.1 Struktura dhe lëvizja e Popullsisë.....	87
2.9.2 Të dhëna mbi popullsinë.....	89
2.10 Strehimi	89

2.10.1	Ndihma ekonomike dhe strehimi social.....	90
2.11	Infrastruktura	93
2.12	Analiza e pronave publike.....	98
2.13	Analiza e marrëdhënieve të pronësisë mbi token	99
2.14	Çështjet, zonat dhe/ose objektet e rëndësisë kombëtare	99
2.15	Analiza e elementëve të fortë territorial	99
2.16	Analiza e elementëve përjashtues	102
2.17	Analiza SWOT për Bashkinë LEZHË.....	104
3	Ndarja e territorit sipas sistemeve bazë	110
3.1	Sistemi natyror	110
3.2	Sistemi bujqësor.....	110
3.3	Sistemi Urban.....	110
3.4	Sistemi Ujor.....	110
3.5	Sistemi infrastrukturor	111
3.6	Bashkëveprimi i sistemeve bazë	112
4	Drejtimet e zhvillimit të territorit në bazë të treguesve të sistemeve.....	114
4.1	Zonat e mbrojtura	114
4.2	Zonat natyrore	114
4.3	Fshatrat dhe zonat bujqësore	115
4.4	Zhvillimi i zonave urbane	115
4.5	Zhvillimi i akseve kryesore dhe aktivitetet përgjatë tyre.....	115
5	Vizioni i zhvillimit të territorit të njësisë vendore.....	117
6	Objektivat strategjike për zhvillimin e territorit të njësisë vendore	118
7	Programet dhe projektet kryesore të zhvillimit	122
8	Plani i veprimeve (Plani i investimeve Kapitale)	129
8.1	Projekte prioritare.....	129
8.2	Rekomandime	134
9	Skedat e detajuara për projektet kyçe	136
9.1	Tregu bujqësor	137
9.2	Turizmi dixhital.....	140
9.3	Ndërtimi i thertores.....	142
9.4	Mbështetja për vreshtarinë dhe verën autoktone Kallmet.....	144
9.5	Itinerari ciklistik përgjatë Drinit të Vjetër	150
9.6	Planifikimi në turizëm.....	152
9.7	Stacioni i transferimit të mbetjeve Lezhë	157
9.8	Mbështetja e sektorit të artizanatit si mudnësi për punësim dhe ekstension të turizmit	159

9.9	Mbështetje për kultivimin e Ullirit dhe promovim i markës autoktone.....	163
9.10	Ndërtimi I terminalit të transportit ndërrurban në hyrje të Lezhës	167
9.11	Ristrukturimi i Bashkisë Lezhë.....	169
9.12	Rritja e aksesit në Velë.....	173
9.13	Ngritja e qendrës rinore	178
9.14	Festivali i Verës.....	180

DRAFT

LISTA E FIGURAVE

Figure 1. Harta e gjendjes ekzistuese, pozicionimi në rajon, Bashkia Lezhë.....	9
Figure 2. Harta e Planit për zhvillimin e rajonit Shkodër-Lezhë, për periudhën 2005-2020.....	11
Figure 3. Harta e gjendjes ekzistuese, Harta Bazë dhe Topografia, Bashkia Lezhë.....	18
Figure 4. Harta e shpejtësië mesatare vjetore të erës (a), Shpërndarja mesatare e sasisë vjetore të orëve me erë (b)	21
Figure 5. Harta e gjendjes ekzistuese, Makrozonimi sizmik, Bashkia Lezhë	22
Figure 6. Harta e gjendjes ekzistuese, Burimet Natyrore, Bashkia Lezhë	24
Figure 7. Harta e gjendjes ekzistuese, Kufizimi i Zhvillimit, Bashkia Lezhë.....	27
Figure 8. Pozicionimi i Landfill-it Bushat në raport me Bashkinë Lezhë	32
Figure 9. Ndryshimet e tokës bujqësore dhe ndërtimet e reja gjatë viteve	33
Figure 10. Harta mjedisore, Problematika Mjedisore, Bashkia Lezhë	34
Figure 11. Përbërja e flotës së peshkimit në Shqipëri	56
Figure 12. Harta e gjendjes ekzistuese, Shtrirja dhe mbulimi i objekteve arsimore, Bashkia Lezhë.....	71
Figure 13. Harta e dendësisë së popullsisë në grid 1km ²	75
Figure 14. Punësimi sipas sektorëve.....	81
Figure 15. Punësimi në Sektorin Publik.....	82
Figure 16. Papunësia sipas grupeve të popullsisë	83
Figure 17. Harta e ndërveprimit ekonomik (shpërndarja e bizneseve dhe lëvizjet për punësim)	85
Figure 18. Harta e gjendjes ekzistuese, Popullësia dhe Dendësitë, Bashkia Lezhë	86
Figure 19. Harta e gjendjes ekzistuese, Transporti Ndërrurban dhe bashkiak, Bashkia Lezhë	93
Figure 20. Harta e gjendjes ekzistuese, Kategoritë e rrugëve, Bashkia Lezhë	95
Figure 21. Harta e strategjisë territoriale, Elementët e forte territorial, Bashkia Lezhë	101
Figure 22. Harta e gjendjes ekzistuese, Kufizimi i zhvillimit, Bashkia Lezhë	103
Figure 23. Harta e gjendjes ekzistuese, Sistemet Territoriale, Bashkia Lezhë	112
Figure 24. Harta e strategjisë territoriale, Skenarët Strategjik të Zhvillimit, Bashkia Lezhë.....	116
Figure 25. Harta e Strategjisë Territoriale, Skenarët Strategjik të Zhvillimit të Territorit, Korridori i Zhvillimit Bregdetar, Bashkia Lezhë	130
Figure 26. Harta e Strategjisë Territoriale, Skenarët Strategjik të Zhvillimit të Territorit, Korridori i Zhvillimit Ekonomik, Bashkia Lezhë	131
Figure 27. Harta e Strategjisë Territoriale, Skenarët Strategjik të Zhvillimit të Territorit, Korridori i Zhvillimit Agro-Turistik, Bashkia Lezhë	132

1 PARASHIKIMET E DETYRUESHME QË RRJEDHIN NGA PPK,PKS, PSQN

1.1 Plani Kombëtar

Vizioni i Draftit të Planit Kombëtar e konsideron Lezhën pjesë të zonës së specifikuar si motor ekonomik kombëtar, si një qendër inovacioni e nyje logjistike. Në rang rajonal synohet bashkëpunimi ndërkufitar me Malin e Zi (Ulqin-Podgoricë) dhe Kosovën (Gjakovë-Prizren) në sektorët e ekonomisë, turizmit e transportit ku Rajoni Shkodër-Lezhë bashkë me Rajonin Kukës-Has-Tropojë përbëjnë Portat e Veriut.

Në objektivat kryesore strategjike propozohet Lezha si nyje e rëndësishme e shpërndarjes së rrjetit të gazsjellësit IAP me Malin e Zi dhe Kosovën. Njëkohësisht përmendet si kryeqendër historike së bashku me Shkodrën. Zhvillimi i portit të peshkimit dhe atij turistik të Shëngjinit si pjesë e lidhjeve të reja funksionale me Bashkinë Lezhë dhe qendrat lokale përreth, por edhe atraksion i rajonit Kukës –Has –Tropojë dhe Kosovë. Ky shihet si port i zonave urbane kryesore të veriut të Lezhës e Shkodrës, si porta perendimore e veriut.

Po kështu zona bregdetare e Lezhës është pjesë e Korridorit Blu me impakt kombëtar: - (Velipojë – Shëngjin, Shëngjin – Patok, Patok – Durrës , Durrës – Divjakë, Divjakë – Seman , Seman – Vlorë , Vlorë – Dërmi, Dërmi – Sarandë, Sarandë – Butrint).

1.2 Plani i Integruar i Bregdetit

Përgjatë bregdetit Shqipëria mund të zhvillojë një linjë të rëndësishme “Parqesh” si: Parku Rajonal i Veriut. Plani i integruar ndërsektorial i bregdetit parashtron një sërë propozimesh në rang kombëtar duke bërë një ndarje në tre zona të bregdetit shqiptar ku Lezha bën pjesë në Zonën Veriore që përfshin si zonat e urbanizuara ashtu dhe ato natyrore e të mbrojtura të cilat janë dëmtuar rëndë. Kjo ndarje merr në konsideratë një sërë faktorësh si morfologjinë e territorit, formimin e peizazhit, zhvillimin urban, zonat e mbrojtura dhe identifikimin e karaktereve, duke propozuar një sërë rekomandimesh sa i takon zhvillimit urban, ekonomik, mjedisor dhe turistik.

Shpërhapja urbane dhe ndërtimet e dendura në Shëngjin e Lezhë shihen si një emergjencë ndaj së cilës duhet reaguar veçanërisht në ruajtjen e zonave të mbrojtura. Për këtë propozohet që në rang kombëtar të mos lejohen ndërtime permanente në një distancë nga 200 metra nga bregdeti.

Sa i takon lagunave të konsideruara si një aset i çmuar në termat e biodiversitetit që ata kanë si pjesë të pasurisë kombëtare, ky plan synon integrimin e tyre në planin e turizmit për shkak të potencialit të lartë për zhvillim. Ky integrim do të arrihet përmes një infrastrukture ekologjike që do të mundësojë lidhjen e tyre. Në

të njëjtën kohë propozohen një sërë aktivitete turistike si peshkimi a gjuetia, duke synuar kështu rritjen e atraksionit turistik.

Në lidhje me qytetet bregdetare dhe fshatrat përreth tyre për sigurimin e një zhvillimi të qëndrueshëm turistik shihet e udhës ofrimi i disa shërbimeve për ti siguruar atyre rendësinë si vende publike dhe private, në veçanti për shërbimet publike.

Infrastruktura është një pikë tjetër që adresohet nga ky plan, duke fuqizuar më shumë aksin Veri-Jug, aks ky që përshkon dhe territorin e Bashkisë së Lezhës, duke përcaktuar saktësisht terminale autobuzësh, si dhe duke synuar prezantimin e infrastrukturës së butë përmes propozimit të itinerarit të biçikletave apo atij kulturor.

DRAFT

2 ANALIZA METABOLIKE

2.1 Pozita Gjeografike, Kufijtë, Përbërja e NJQV-ve

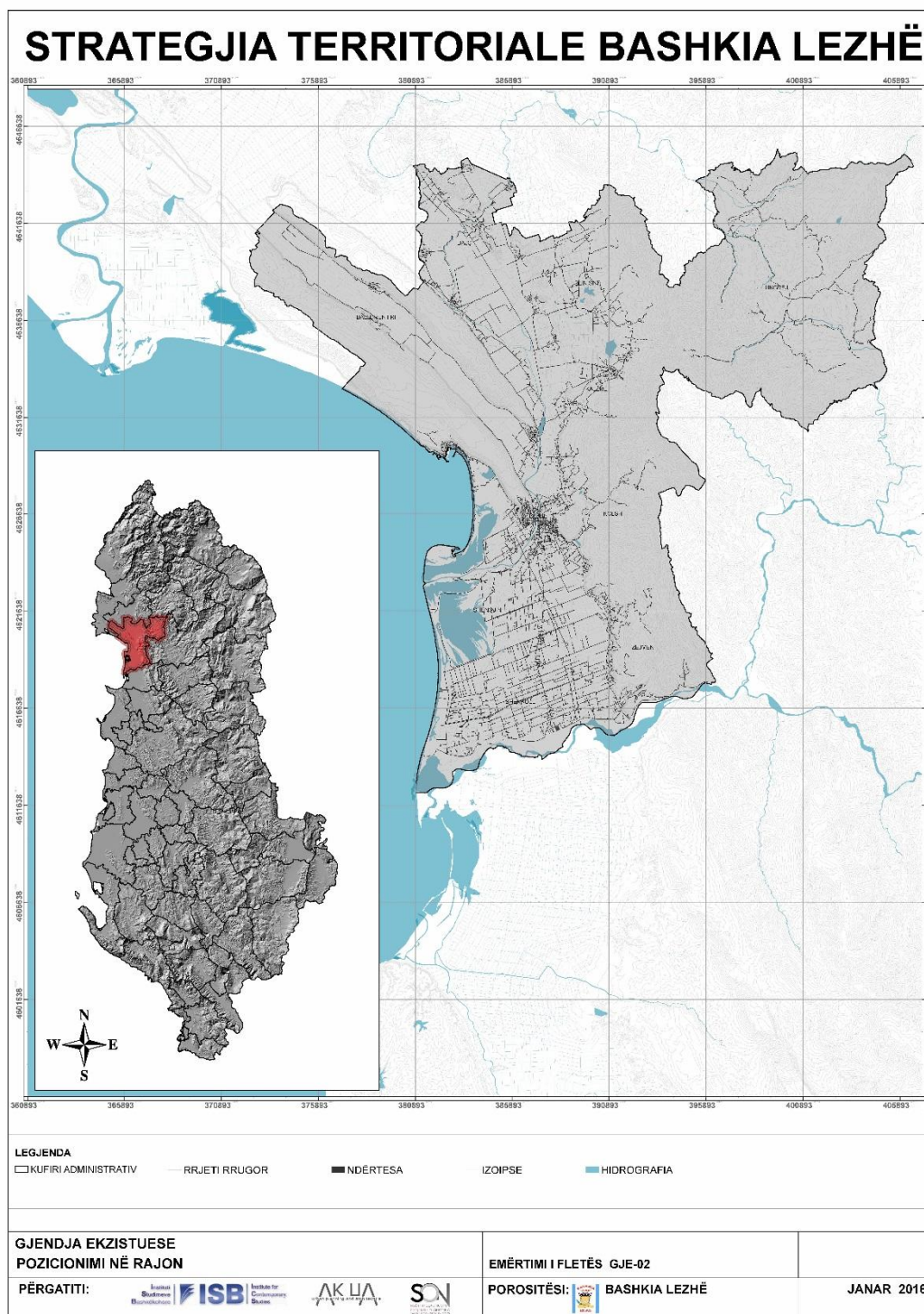

Figure 1. Harta e gjendjes ekzistuese, pozicionimi në rajon, Bashkia Lezhë

Bashkia Lezhë përbëhet nga 10 njësi administrative me një popullsi prej 134,027 banorë¹. Bashkia e Lezhës ka një sipërfaqe prej 1,588.4 km² dhe kufizohet me Bashkinë e Pukës, Vaut të Dejës dhe Shkodrës në veri, në lindje me Bashkinë Mirditë, në jug me Bashkinë e Kurbinit dhe në perëndim me Detin Adriatik me një vijë bregdetare prej 38 km. Territori i Bashkisë së Lezhës përbëhet nga një zonë malore në lindje (65%) dhe zona fushore në perëndim (35%). Shumica e popullsisë jeton në zonat rurale (rreth 60%), ndërsa 40% jetojnë në qendrat urbane.

Lezha shtrihet në pjesën veriperëndimore të vendit, nga Ultësira e Shkodrës në veri e deri në Bregun e lumit Mat në jug, nga Malësia Pukë-Mirditë në verilindje e lindje e deri në detin Adriatik në Perëndim.

Lezha është një zonë me veçori të ndryshme relievi. Territori i Lezhës ndahet në pjesën kodrinore-malore dhe në atë të mirëfilltë fushore. Në pjesën kodrinore-malore përfshihen Kashnjeti, Kreshta, Mali i Velës, Malësia e Lezhës që në rajonizimin e relievit të Shqipërisë bëjnë pjesë në Krahinën Malore Qendrore. Në pjesën fushore ndodhet fusha e Zadrimës (32% e saj shtrihet në rrethin e Lezhës-zona ku ndodhen komunat Dajç dhe Blinisht).

Lezha ka një pozicion shumë të favorshëm. Ajo ndodhet në qendër të arterieve kryesore të transportit që lidhin veriun me jugun dhe lindjen me perëndimin. Ajo përshkohet nga të gjitha llojet e transportit: rrugor, hekurudhor dhe detar. Afërsia e Lezhës me portet kryesore detare e bën këtë një zonë mjaft tërheqëse dhe lehtësisht të arritshme jo vetëm në plan kombëtar, por edhe në plan rajonal për vendet fqinje, si: Italia, Mali i Zi, Kosova dhe Maqedonia dhe Greqia.

Lezha ka rrugë të mira dhe rrjet hekurudhor që e lidh atë me Shkodrën, Tiranën, Durrësin dhe Prishtinën². Gjithashtu në këtë zonë ndodhet njëri prej tre porteve më të mëdhenj të vendit, porti i Shëngjinit dhe aeroporti i Gjadrit³.

Janë shkurtuar ndjeshëm distancat jo vetëm brenda qarkut dhe me qarqet kufitare, por dhe me Malin e Zi, Kosovën dhe Maqedoninë, përmes superstradës Shkodër-Hani i Hotit dhe autostradës Durrës-Kukës-Morinë. Ndërtimi i këtyre rrugëve jo vetëm që ka shkurtuar distancat dhe ulur kohën e udhëtimit, por ato kanë ndihmuar në rritjen e bashkëpunimit e shkëmbimeve tregtare, rritjen e numrit të turistëve, zhvillimin e ekonomisë, etj.

¹ Popullsia sipas INSTAT, census 2011. Të dhënat administrative sipas Regjistrit të Gjendjes Civile e regjistrojnë popullsinë në nivelin e 212,781 banorë në po të njëjtin vit.

² Ajo ndodhet vetë m 55 km nga kryeqyteti i Shqipërisë. Largësia Lezhë-Shkodër është 35 km, Lezhë-Durrës është 70 km, Lezhë-Rinas është 40 km dhe largësia Prishtinë-Kukës-Lezhë është 220 km.

³ Aktualisht jashtë funksionit (shënim i autorëve)

2.2 Analiza e dokumenteve të planifikimit të hartuara më parë.

2.2.1 Plani rajonal Shkodër-Lezhë 2005-2020 (EPTISA Plan)

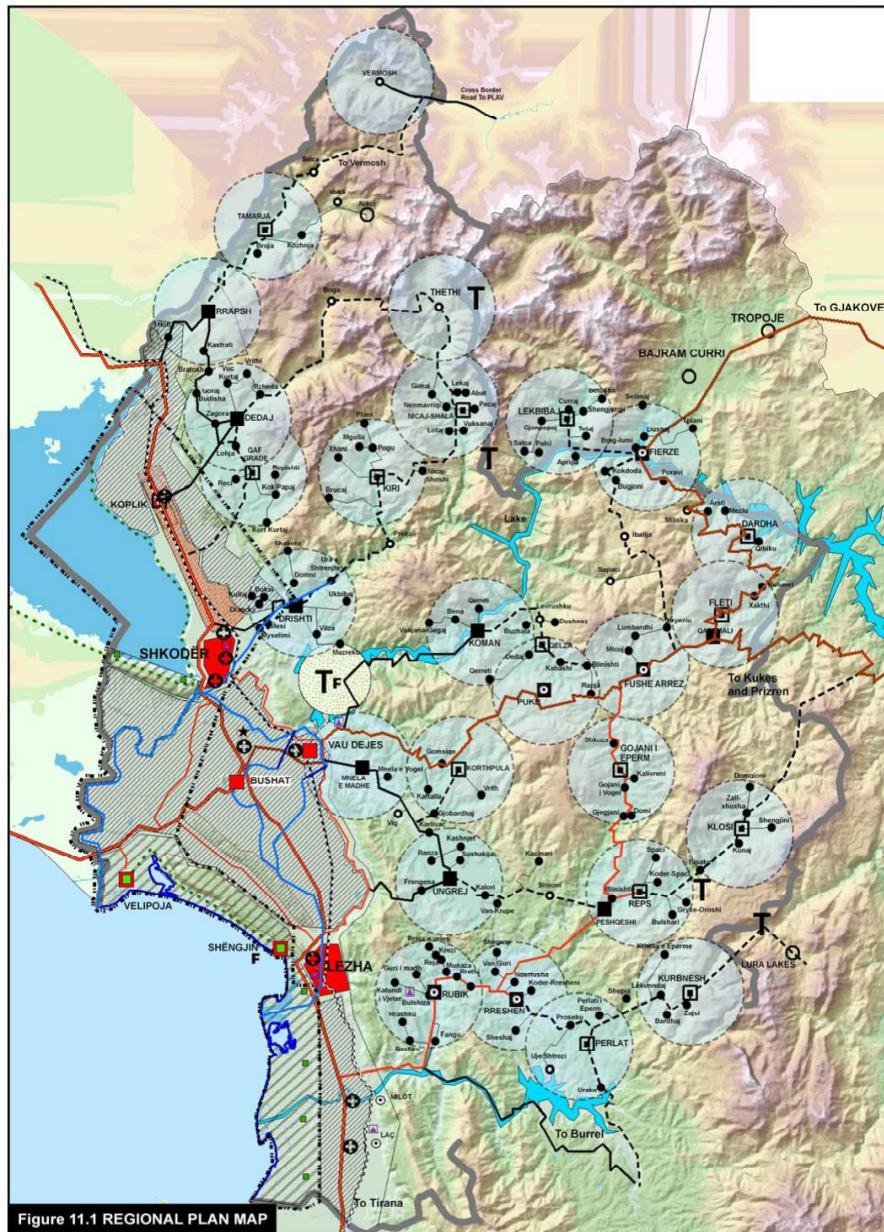

Figure 2. Harta e Planit për zhvillimin e rajonit Shkodër-Lezhë, për periudhën 2005-2020

Plani rajonal për zhvillimin e rajonit Shkodër –Lezhë për periudhën 2005-2020 mbështetet mbi pesë shtylla kryesore:

- Përcaktimi i zonave për ndërtimin e godinave
- Infrastrukturë strategjike
- Strategjia për zhvillimin ekonomik
- Strategjia mjedisore
- Instrumentat e zbatimit efektiv.

Vizioni i këtij plani bazohet mbi konkurrencën rajonale duke synuar tërheqjen maksimale të investimeve të brendshme dhe lokale si dhe ofrimin e numrit më të madh të arritshëm të vendeve të punës me cilësi të lartë.

Ky plan bazohet mbi shtatë shtatë qëllime zhvillimi, duke adresuar financimin e secilit prej tyre si dhe përputhshmërinë e objektivave me indikatorët për monitorim dhe vlerësim:

- Zgjerimin e shkallës së tregut rajonal duke ofruar përmirësimin e aksesueshmërisë;
- Legjitimimin e pronësisë së tokës dhe përcaktimin e ndërtimeve në zona të planifikuara;
- Sigurimi i ndërlidhjes së aktiviteteve me karakter ekonomik dhe aktiviteteve të tjera;
- Të sigurojë që të gjitha godinat tu mundësohet infrastruktura e përshtatshme e bazuar në një standrad të paracaktuar shërbimi;
- Mbulimi i të gjitha zonave rezidenciale me shërbimin arsimor, shëndetësor dhe faciliteteve të tjera;
- Të sigurojë që zhvillimi nuk ndikon negativisht mbi mjedisin dhe përmirësimin e cilësisë së tij;
- Krijimi i një rajoni konkurrues duke vendosur kushtet paraprake atraktive për investitorët që operojnë në fushën e ndërtimit dhe biznesit;

Këto qëllime zbërthehen në dhjetë projekte të mirëpërcaktuar:

- Sigurimi i parcelave të mbuluara me shërbime të rezervuara për strehim social në zonat e zgjerimit urban;
- Sigurimi i tokave të mbuluara me shërbime të rezervuara për aktivitete biznesi në zonat e zgjerimit urban;
- Projekte strategjike për rrugët(R1, R7-8-9, R22);
- Projekte strategjike për ujin (për strehimin dhe bizneset);

- Projekte strategjike në rrjetin e kanalizimeve
- Programi për konsolidimin e tokës bujqësore
- Projekti për zhvillimin e zonave periferike
- Forcimi i institucioneve për zhvillim ekonomik
- Krijimi i institucioneve të zhvillimit për zonat e zgjerimit urban dhe përgatitjen e planeve lokale

2.2.2 Koncepti i Zhvillimit Rajonal Lezhë (GIZ) .

Vizioni i konceptit të zhvillimit rajonal, miratuar nga Këshilli Rajonal i Qarkut mbulon zhvillimin e rajonit deri ne vitin 2020 dhe bazohet në tre qëllime:

- Rajoni si një nyje e rendësishme për biznesin dhe investimet e huaja;
- Intensifikimi i dinamikave të zinxhirit bujqësor dhe zhvillimi i turizmit;
- Zhvillimi i aftësive menaxheriale në administrimin rajonal me synim promovimin e zhvillimit të qëndrueshëm;

Ky koncept parashtrohet pesë objektiva:

- Shërbime publike cilësore në sektorin e arsimit dhe kulturës, lehtësisht të aksesueshme nga komuniteti, dhe prezent në rajon, për kategori të caktuara sociale .
- Zhvillimi i sektorit privat përmes organizimit dhe promovimit të bashkëpunimit të bizneseve, si dhe përmes koordinimit të aktorëve në nivel rajonal dhe kombëtar,
- Zhvillimi i mëtejshëm i bujqësisë dhe agro-biznesit të bashkuar në një rrjet me kapacitete industriale më të mëdha,
- Përmirësimi dhe përforsimi i infrastrukturës si një kërkesë për përmirësimin e shanseve socio ekonomike dhe si faktor nxitës koordinimi me sektorët e tjerë,(psh.energji);
- Konsolidimi i marrëdhënieve të hapura, pozitive e mbështetëse me banorët e rajonit, si dhe inkurajimi i “partnership-eve” rajonale dhe ndër-rajonale;

Ndonëse ky koncept ka gjetur mbështetjen e autoriteteve të qarkut, mungon mbështetja nga një buxhet konkret.

2.2.3 Plane të përgjithshme vendore: Shëngjin, Kolsh, Zejmen

Plani i Shëngjinit

Në këtë plan bëhet një parashtrim i gjendjes ekzistuese dhe potencialeve të zhvillimit të Shëngjinit ku vizioni dhe mendimi qytetar bashkërendojnë duke e parë këtë njësi në të ardhmen me burime njerëzore të kualifikuara në administratën publike dhe në sektorin privat e joqeveritar, të cilët duhet të bashkëpunojnë ngushtësisht me njëri-tjetrin dhe me qeverinë qendrore dhe të masin performancën e tyre bazuar në strategjinë dhe objektivat të cilat bashkëndahen nga të gjithë qytetarët.

Politikat e zhvillimit janë të organizuara në katër shtylla:

1. Zhvillimi Ekonomik
2. Zhvillimi Urban
3. Turizmi dhe Mjedis
4. Arsimi dhe Kultura

Fuqizimi i sektorit privat në Shëngjin me fokus kryesor turizmin dhe agrobiznesin, zhvillimi i prodhimeve agrobujqësore, përfshirja e Shëngjinit në itineraret e turizmit kombëtar dhe rajonal, forcimi i bashkëpunimit me institucionet publike dhe private, tërheqja e investimeve të huaja e vendase, zhvillimi i koordinuar i shtrirjes hapësinore dhe numrit të popullsisë me zgjerimin e rrjeteve të infrastrukturave inxhinierike dhe sociale, shtimi i ambjenteve që kanë të bëjnë me një jetë social-kulturore më të pasur, integrimi i komuniteteve me të ardhura të ulëta dhe informale, fuqizimi i sistemit të edukimit, rritja e cilësisë së infrastrukturës, përbëjnë objektivat kryesore të këtij plani.

Vizioni rajonal i Shëngjinit e sheh atë si nyje të rëndësishme turistike, në rajonin e veriut, qendër e rëndësishme turistike dhe transporti prej dhe drejt tij në rajonin verior të Shqipërisë. Qendër e rëndësishme progresi, arsimi dhe kulture, që frymëzon dhe orienton zhvillimin rajonal nëpërmjet pajisjes së vazhdueshme me funksione të reja në harmoni me qendrat e tjera të rajonit.”

Objektivat në këtë shkallë syjojnë forcimin e mëtejshëm të njësisë përmes zhvillimit ekonomik, arsimor e territorial. Zhvillimi i turizmit duke marrë në konsideratë vlerat potenciale të bollshme natyrore, peizazhistike, fuqizimi i sektorit të agrobiznesit dhe tërheqja e investimeve të huaja e vendase do të përbëjnë motorët e zhvillimit ekonomik. Nxitja e avantazheve konkurruese dhe krahasuese të Shëngjinit si dhe bashkëpunimi me lokalitetet përreth do të shihet me përparësi për thithjen e fondeve të huaja dhe vendase.

Propozimet mbi strategjinë e zhvillimit bazohen në tre elemente kryesore:

- Politikat strategjike për përdorimin e qëndrueshëm të burimeve dhe mjedisit.
- Politikat strategjike për zhvillimin e turizmit.
- Strategjia për zhvillimin e vendbanimeve.

Për secilën nga këto strategji është bërë dhe specifikimi i kriterëve për klasifikimin e zonave sipas potencialeve që ofrojnë.

Plani i Kolshit dhe Zejmenit

Sipërfaqja e këtyre njësive është e orientuar kryesisht nga bujqësia. Toka kryesisht është e punuar dhe ka një prodhim të madh, ka shumë dru frutorë e vreshta. Sa i takon blegtorisë ka zona dallohet për praninë e derrave, kuajve dhe shpendëve ku këta të fundit zënë rreth 75 % të blegtorisë në total, e ndjekur nga delet dhe dhitë me 15 %.

Problematikat kryesore të evidentuara nga Plani Ndërvendor i Përgjithshëm për Kolshin dhe Zejmenin evidenton një sërë problematikash që kanë nevojë për ndërhyrje të shpejtë.

Në rastin e Kolshit problemet serioze kanë të bëjnë me infrastrukturën e dobët, problemet ekonomike, menaxhimi i papërshtatshëm i mbeturinave e veçanërisht përmirësimi i sistemit të furnizimit me ujë të pijshëm. Po kështu menaxhimi i papërshtatshëm i mbeturinave përbën një prej tre problemeve kryesore. Ndërkohë në rastin e Zejmenit, mungesa e infrastrukturës ujore e përmirësimi i kanalizimeve të ujrave të zeza janë dy problematikat që kërkojnë zgjidhje të menjëherëshme.

Vizioni i Kolshit

Kolshi është një komunë fare pranë Bashkisë Lezhë, ku jeta urbane është e harmonizuar me atë rurale, që ofron mundësi punësimi dhe jetë cilësore për banorët, që ruajnë, mbajnë gjallë dhe trashëgojnë, vlerat traditën kulturën pronën private, pronën e përbashkët dhe burimet natyrore nga një brez tek tjetri për zhvillimin e qëndrueshëm të udhëhequr nga qeverisja vendore.

Ndër objektivat strategjike të orientuar në katër fusha atë të zhvillimit urban, atij socio-ekonomik, mbrojtjes dhe zhvillimit të mjedisit e zhvillimit të infrastrukturës dhe shërbimeve mund të përmenden:

- Zhvillimi i komunës në zonën në vazhdim me qytetin e Lezhës;
- Ruajtjen e tokës bujqësore;
- Krijimi i zonës industriale;
- Zhvillimi i sektorit blegtoral e bujqësor;

- Reduktimi dhe eliminimi i ndotjes nga mbetjet urbane dhe ujërave të zeza;
- Reduktimi dhe parandalimi i ndotjes nga aktiviteti industrial;
- Përmirësimi i hapësirave të gjelbëruara dhe parqeve;
- Përmirësimi i shërbimeve publike;

Vizioni i Zejmenit

Zejmeni i është një zonë me zgjerim linear të fshatrave përgjatë rrugëve kombëtare, me planifikimin urban jo te përshtatshëm dhe infrastrukturë të dobët; ka hapësira të gjelbra, argëtuese dhe çlodhëse dhe komuniteti është pa paragjykime dhe përjashtime duke jetuar të gjithë në harmoni me njëri tjetrin.

Objektivat kryesorë të kategorizuara në fushën e zhvillimit urban, socio-ekonomik, mbrojtjen e mjedisit dhe zhvillimin, si dhe zhvillimin e infrastrukturës së shërbimeve, synojnë zhvillimin e fshatrave, krijimin e hapësirave publike të gjelbra, hapjen e vendeve të punës artizanale, krijimin e kushteve për investitorët, ruajtjen e burimeve natyrore, reduktimin dhe eliminimin e ndotjes nga mbetjet urbane dhe ujërat e zeza, mbrojtjen e pyjeve, rehabilitimin dhe zhvillimin e infrastrukturës, përmirësimin e shërbimeve publike etj.

Lezha përshkohet nga 130.45 km rrugë kombëtare (ose 44.5 përqind të rrjetit kombëtar që përshkon bashkinë), 80 km rrugë rajonale dhe 282.5 rrugë komunale (ose 68 përqind të rrjetit komunal të qarkut). Infrastruktura rrugore (komunale dhe rajonale) si dhe shërbimet që lidhen me të janë në pronësi dhe administrim të pushtetit vendor. NJQV janë vendimmarrëse për mirëmbajtjen dhe përmirësimin e tyre.

Lezha përshkohet nga segmenti hekurudhor Vorë-Shkodër, i cili është një nga pesë segmentet e hekurudhës shqiptare. Ky segment përbëhet nga dy linja: Linja hekurudhore Laç-Lezhë 20 km e gjatë dhe Lezhë-Shkodër është 34 km e gjatë. Në këtë linjë ka dy stacione ndërmjetës midis Lezhës dhe Shkodrës, stacionet Baqel dhe Mjedë. Ky stacion ndodhet në luginën e Vaut të Dejës dhe vetëm disa kilometra larg hidrocentralit me të njëjtin emër.

Lezha ndodhet dhe Porti i Shëngjinit. Ky port ndodhet 60 km në veri të portit të Durrësit dhe është porti i vetëm në këtë zonë. Porti po zhvillohet me qëllim rritjen e aftësisë akostuese, përpunuese dhe sigurinë e lundrimit. Volumi i përpunimit të mallrave në këtë port është pesëfishuar krahasuar vitet e para 90. Përmes tij realizohen shkëmbime të shumta, duke ndikuar kështu ndjeshëm në zhvillimin ekonomik. Në portin e Shëngjinit realizohen disa aktivitete si: peshkimi, transporti i pasagjerëve dhe ngarkim-shkarkimi i mallrave të ndryshme. Përfundimi i rrugës Durrës-Kukës-Morinë i ka dhënë një rëndësi strategjike këtij porti si një e rëndësishme për daljen në det të Kosovës.

2.2.4 Çështje që duhet të vlerësohen gjatë hartimit të planit të ri

Analiza e dokumenteve të hartuara më parë, shërben për të krijuar një përmbledhje dhe për t'u përqëndruar kryesisht në disa çështje me rëndësi për hartimin e planit të ri, duke vijuar si më poshtë:

- Plani Rajonal Shkodër Lezhë 2005-2020 (EPTISA Plan): thekson rëndësinë që duhet të tregohet për tërheqjen e investimeve të brendshme dhe lokale si dhe ofrimin e numrit më të madh të arritshëm të vendeve të punës me cilësi të lartë, synim i cili theksohet edhe në korridoret e propozuara të zhvillimit për Bashkinë Lezhë, në korridorin e Zhvillimit Ekonomik. Një çështje tjetër me rëndësi, ku bazohet edhe Strategjia Territoriale e Bashkisë Lezhë, është projekti për zhvillimin e zonave periferike, në të cilën theksohet konsiderimi i vlerave specifike të secilës zonë, duke përmendur agro-turizmin dhe peisazhet që ofron secila prej tyre.
- Koncepti i Zhvillimit Rajonal Lezhë (GIZ) thekson si një ndër qëllimet e tij më kryesor intensifikimin e dinamikave të zinxhirit bujqësor dhe zhvillimin e turizmit. Një synim i tillë i bashkangjitet edhe Strategjisë Territoriale të Bashkisë Lezhë, duke konsideruar vlerat dhe numrin e lartë të tokave bujqësore në këtë Bashki. Zhvillimi i zinxhirit bujqësor, pjesë e korridorit të zhvillimit agroturistik dhe ekonomik në të njëjtën kohë, është një ndër pikat më të rëndësishme për zhvillim në Bashkinë Lezhë. Duke i kushtuar rëndësinë e duhur tokave bujqësore ekzistuese dhe vlerat që kanë këto toka për banorët e bashkisë, mund të krijohet një zhvillim i rëndësishëm ekonomik për banorët dhe bashkinë, gjithashtu.
- Plane të Përgjithshme Vendore: Shëngjin, Kolsh, Zejmen përfshin të gjithë korridorët e zhvillimit; ekonomik, bregdetar turistik, zhvillimit turistik. Sikurse është theksuar edhe në Planin e Përgjithshëm Vendor të Shëngjinit, përqëndrimi kryesor do të tregohet në turizmin bregdetar si dhe një nyje e rëndësishme e transportit për zonën e veriut, duke përfshirë gjithashtu edhe mënyra të tjera të zhvillimit, ku mund të përmenden agrobiznesi, zhvillimi i prodhimeve agrobujqësore, fuqizimi i sistemit të edukimit dhe rritja e cilësisë së infrastrukturës; aktivitete këto prioritare në hartimin e Strategjisë Territoriale të Bashkisë Lezhë. Në Planin e Përgjithshëm Vendor të Kolshit, i jepet një rëndësi e theksuar ruajtjes së tokës bujqësore, si një ndër faktorët më prioritar të zhvillimit ekonomik për banorët e zonës. Një aplikim i tillë, është marrë në konsideratë në korridorin e zhvillimit agro-turistik të Bashkisë Lezhë, ku Kolshi është një zonë strategjike për këtë zhvillim. Në Planin e Përgjithshëm Vendor të Zejmenit, një ndër çështjet për zhvillim ekonomik të kësaj zone është hapja e vendeve të punës artizanale, një ndër elementët që gjithashtu konsiderohet në Strategjinë Territoriale të Bashkisë Lezhë, duke e përfshirë në korridorin e zhvillimit ekonomik, bazuar në rëndësinë që ka puna artizanale në zonën e Kolshit.

2.3 Analiza Mjedisore

2.3.1 Të dhëna fiziko-gjeografike

2.3.1.1 Topografia

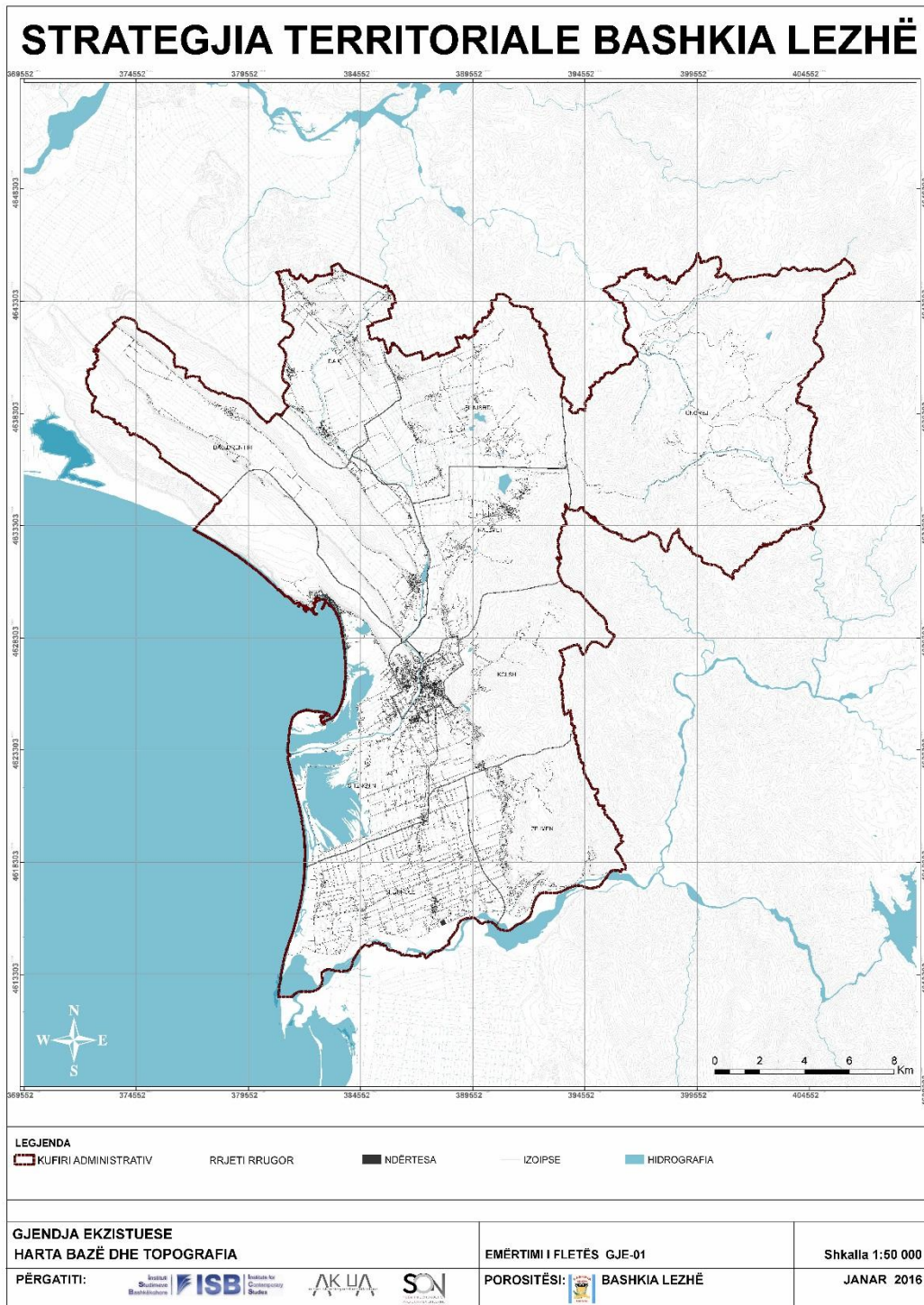

Figure 3. Harta e gjendjes ekzistuese, Harta Bazë dhe Topografia, Bashkia Lezhë

Mjedisi natyror, peisazhi e llojshmëria biologjike. Natyra e rajonit të Lezhës është një trashëgimi e pasur vlerash të relievit, llojshmërisë biologjike, klimës e mikroklimës.

Larmia e pafund e peizazhit është e kushtëzuar nga një reliev që të befason me ndryshimin e shpejtë dhe bukurinë në çdo stinë të vitit.

Një natyrë e rrallë nga bujaria, që ofron peizazhe mahnitëse që nga ultësirat bregdetare me plazhe, delta e ligatina të Gjirit të Drinit, lugina me kanione joshëse mahnitëse të Matit me degët e Fanit, me pyje të larta halorësh e gjetherënëse, çeltira e livadhe të Bjeshkëve të Oroshit e të Nenshejt e deri lartësitë shkëmbore të Munelles.

Bregdeti i sheshtë adriatikas, me plazhe të mrekullueshme, me deltat e lumenjve Drin e Mat, pason në lindje me një ansambël habitatesh ligatinore. Në kallamishtet që shpojnë pasqyrat ujore lagunore, e në vegjetacionin e ngjeshur kënetor e pyjor në anë të tyre, të josh prania dhe fluturimet spektakulare të çafkave, pulëbardhave, rosave e karabullakëve etj,

Për peizazhin me male mbi laguna e plazhin me ujë të qetë dhe mbi të gjitha faunën e florën e mrekullueshme, kjo zonë është shpallur në vendin e parë në Konferencën Mesdhetare të Algjerit (1988). Ndërsa ndër vite, është vlerësuar si perlë e natyrës shqiptare e privilegj i saj.

Si më i veçantë i këtij bregdeti, është gjeomonumenti natyror, i rrallë në llojin e vet, Rana e Hedhun. Objekti përfaqëson një mbushje të qëndrueshme me rëre të imët e të zakonshme plazhi, të një pjese shpati bregdetar që arrin në një lartësi deri 90 m e gjerësi 200 m.

Mali i Rrencit, me kreshtën më të dallueshme gëlqerore të njohur me emrin Maja e Zezë, karakterizohet nga peizazhi tokësor gëlqeror karstik. Kjo zone, peizazh natyror i mbrojtur, është e njohur dhe për zvarranikët e shpendët grabitqarë. Shpatet gëlqerore të malit të Molungut e ato të Velës që ngrihen mbi të, ekspozohen me madhështi përball peizazhit fushor e bregdetar. Labirintet luginore të lumenjve Fan e Mat, të afrojnë më në thellësi shpate e kreshta malore monumentale. Mali i thepisur gëlqeror i Veles, ai i Munellës e i Vinjollit më në lindje, zbardhojnë nga dëbora në dimra të zgjatur e që mund të soditet si sfond i këndshëm nga mjaft qytete e fshatra. Ato gjithashtu përfaqësohen nga formacione karstike të pasura me hinka, puse e shpella.

Bjeshkët e Oroshit shtrihen në veri te Komunës Orosh, përfaqësohen me formacione gjeologjike mjaft interesante e me vlera shkencore. Pyjet halore si dhe gjethegjera, shumëllojshmëria biologjike, burimet e shumta e variacionet e relievit, ofrojnë një galeri pamjesh monumentale të natyrës. Në mrekullinë peizazhiste, janë ngulmuar harmonishëm një numër i konsiderueshëm fshatrash. Mjaft prej banorëve të tyre kanë ruajtur vlerat e traditës ndërtimore të banesave të gurta një e dy katëshe të kompozuara hijshëm në

shpate e sheshe. Krahas privilegjeve që ofron natyra për banorët, me shpatet me pyje, gështenjë, arrë e lajthi, ato kultivojnë një larmi drurë frutoresh, drithëra e perime ku dallohen kultivarët autokton si misri “gushtak”, rrushi “tajkë” e “kallmet”, etj.

Në verilindje të fshatit Kallmet, gjendet një ansambël pyjor mjaft interesant e i shumëllojshëm, monument natyror, në brendësi të të cilit ndodhet kisha e njohur e Shën Eufemisë. Në mozaikun natyror të rajonit, janë të pafund objektet më tipare të veçanta si monumente të natyrës, disa nga të cilët mbrohen më ligj. Pjesë e shumëllojshmërisë bimore, janë dhe bimët mjekësore, tanifere e eterovajore si trumza, lisra, murrizi, trëndafili i egër etj. Sherbela është më e veçanta. Në këtë parajsë natyrore gjallojnë si më të pranishëm gjitarë të mëdhenj si dhelpra, lepuri, ujku, kunadhja, por në areale më të larta si Vinjolli vrojtohen dhe kaprolli e ariu. Në komunitetin faunistik shumëllojshmëria e shpendëve spikat në mënyrë të veçantë. E gjitha zona malore e rajonit të Lezhës përfaqësohet nga formacione të karstit, të pasur me puse, shpella e hinka karstike dhe disa prej tyre janë shpallur monumente natyrore të cilët mbrohen më ligj.

2.3.1.2 Klima

Për vete pozitën gjeografike me dalje të gjërë në det dhe të relievit në përgjithësi të ulët, Lezha ka klimë të butë mbizotëruese të tipit mesdhetar. Rrethi i Lezhës karakterizohet nga vera e nxehtë dhe e thatë, dimër i butë dhe i lagësht në pjesën e ulët dhe qytet, ndërsa dimër të lagësht dhe të ftohtë në zonën malore. Temperatura mesatare vjetore për rrethin 150C, mesatarja e Janarit 70C, ndërsa mesatarja e Korrikut + 24-250C. Në Lezhë temperatura max. e regjistruar është 390C (me 18.07.1973) dhe temperatura minimale e regjistruar ka arritur ne -100C (me 24.01.1963). Bien mesatarisht 1700 mm reshje në vit.

Drejtimet kryesore të erës në vendin tonë janë veriperëndim-juglindje dhe jugperëndim-verilindje, me drejtim dominues drejt tokës. Vrojtimet e institucioneve përgjegjëse tregojnë që në zonën bregdetare mbizotërojnë erërat perëndimore të cilat ndryshojnë drejtimin në thellësi të territorit. Shpejtësia mesatare vjetore e erës luhetet ndërmjet 0.8 dhe 6.6 m/s. Në zonën e Lezhës vërehet një shpejtësi mesatare 3.1-3.5 m/s.

Figura 4 (a) jep rajonizimin e shpejtësisë së erës (>ose < në m/s). Vlen të përmendim që shpejtësite më të mëdha të erës janë regjistruar veçanërisht gjatë periudhës së dimrit, kur mbizotëron aktiviteti ciklonar. Për vlerësimin e shpërndarjes së erës dhe energjisë së saj në Figuren 4 (a) janë ndërtuar izoplestat e shpejtësisë mesatare të erës të cilat rajonizojnë ecurinë ditore të shpejtësisë së erës gjatë një viti. Kështu, në këtë ndarje jepen zonat ku mund të përcaktohen periudhat kohore për të cilat shpejtësia e erës mund të përdoret si burim energjie.

Duke analizuar Figurën 4 (b) e cila jep shpërndarjen mesatare të sasisë vjetore të orëve me erë, rezulton se shpejtësi relativisht të larta nuk regjistrohen vetëm gjatë kohës së drekës, por gjithashtu edhe gjatë mëngjeseve, kur normalisht era regjistron shpejtësi më të ulët. Duke analizuar rezultatet në zonat me fluks të lartë ere vërehet se shpejtësia mesatare më e >3m/s është e pranishme gjatë gjithë vitit dhe ajo më e >5 m/s gjatë mesditës. Këto kushte bëjnë që energjia eolike të jetë potencial për zonën e Lezhës.

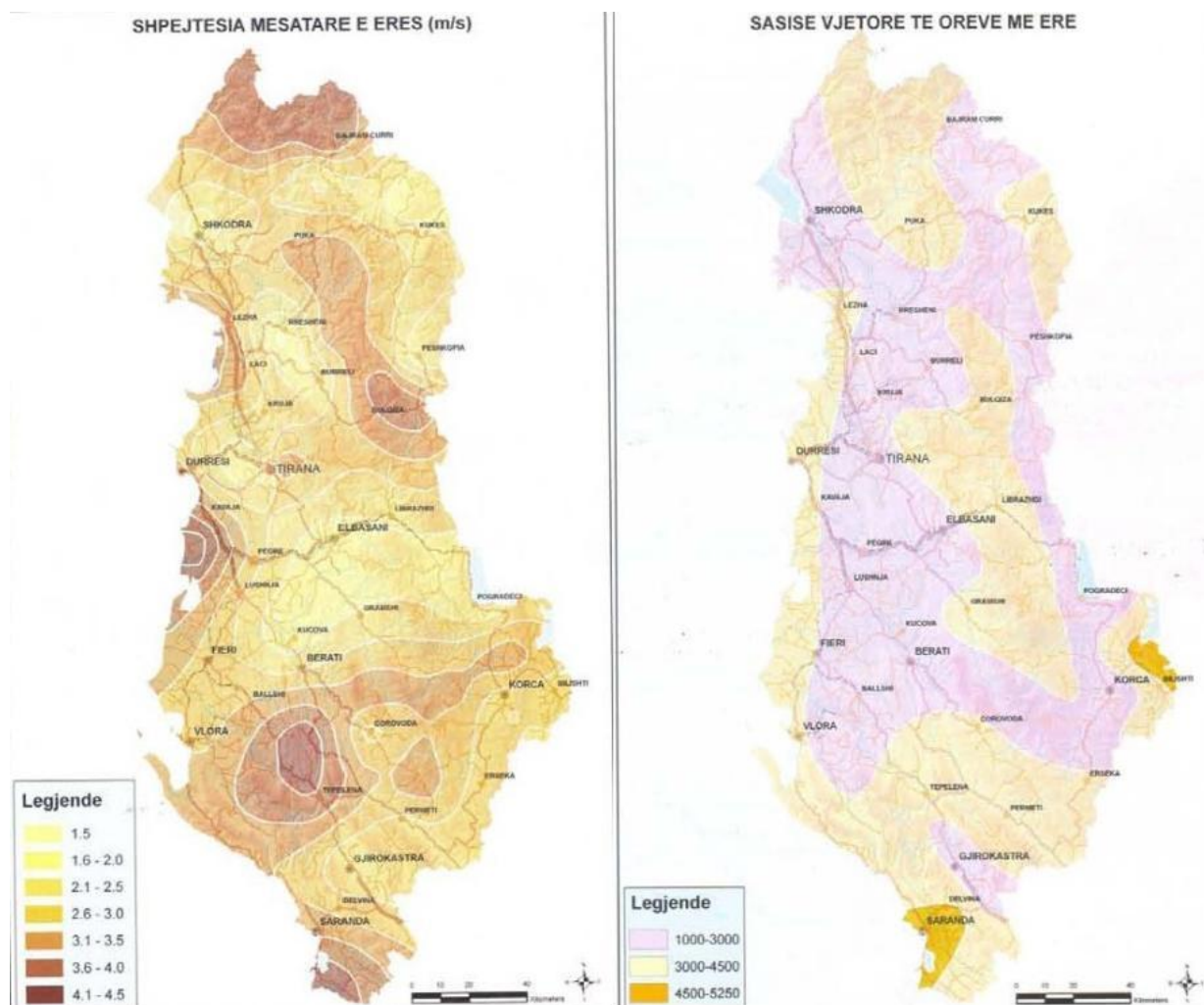

Figure 4. Harta e shpejtësië mesatare vjetore të erës (a), Shpërndarja mesatare e sasisë vjetore të orëve me erë (b)

2.3.1.3 Kushtet gjeologjike, hidrologjike dhe gjeologo-inxhinierike

Sizmiciteti

Zonat sizmike janë përcaktuar nga shqyrtimi i regjimit të sotëm tektonik të rajonit, në mesin e katalogut shqiptar, si dhe katalogun e plotë për tërmetet më të vogla nga 1964-2000. Nga këto konsiderata, zonat sizmike në Shqipëri janë të ndara në 10 zona sizmike. Lezha është pjesë e zonës Lezhë Ulqin, që përmban falda paralele me bregdetin. Zona e Lezhës bën pjesë në hartën e rajonizimit sizmik të Republikës së Shqipërisë në zonën me intensitet VIII ballë (MSK-1964).

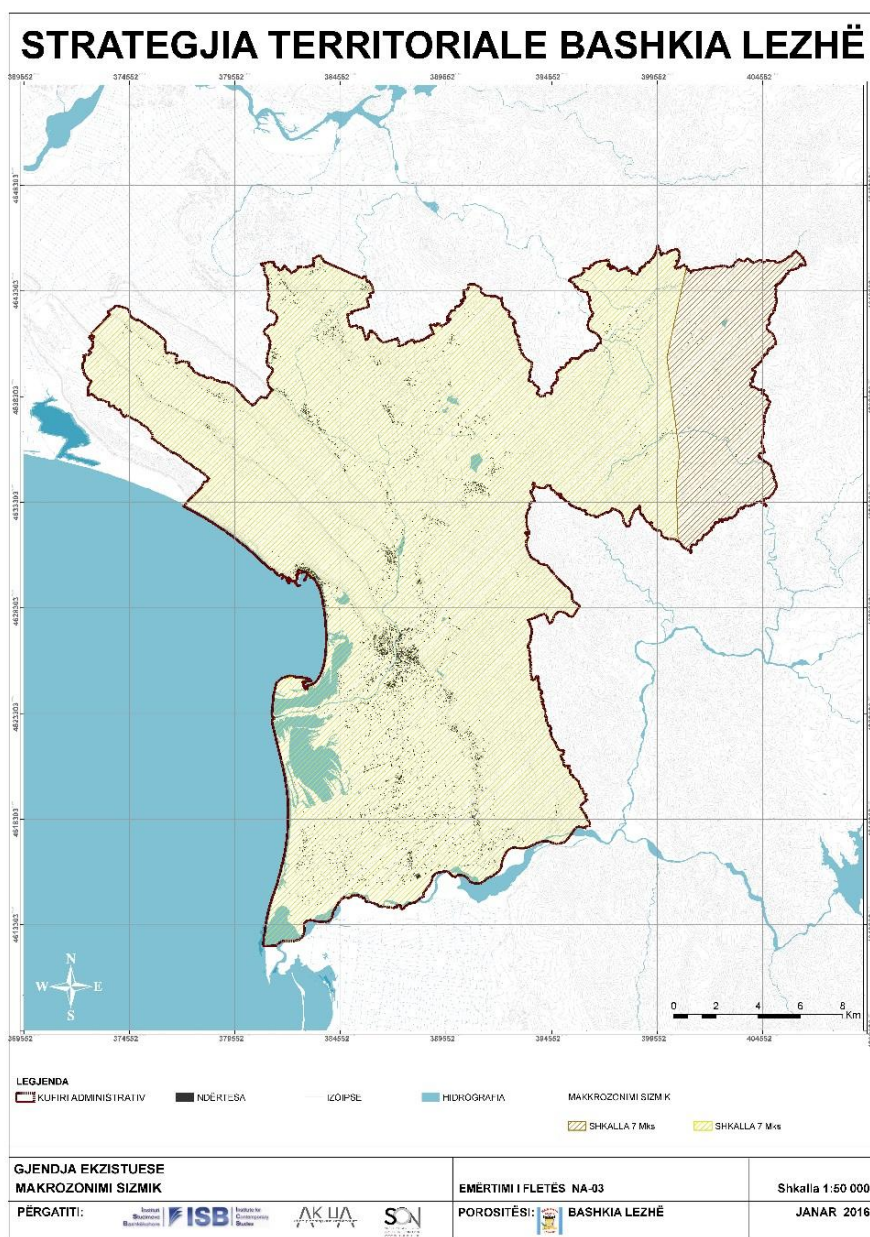

Figure 5. Harta e gjendjes ekzistuese, Makrozonimi sizmik, Bashkia Lezhë

Erozioni

Erozioni është një dukuri e zakonshme për vendet mesdhetare. Në zonën e projektit janë lloje të ndryshme të pranishëm erozionet: erozioni detar, erozioni i lumit, erozioni i sipërfaqes së tokës i brigjeve të lumenjve dhe shpateve.

Erozioni Detar

Erozioni Detar është i zakonshëm në breg të Kune Vainit dhe pranë Bunës. Përgjatë bregdetit në rajonin e Lezhës, deti përparon me mesatarisht 2.5 m në vit. Që nga viti 1936, vija e detit ka përparuar me 400 m, ndërsa në grykën e Bunës është humbur rreth 500 m në breg.

Erozioni i tokës

Vlerësimet e bëra në lartësi të madhe mbi tokat e menaxhuara jo mirë, rrjedh se 300 ton / ha / në vit në një thellësi prej 2 cm është lëvizja e dhëut në këto toka, ndërsa norma mesatare e erozionit të tokës në shkallë vendi është 30 ton / ha / vit.

Degradimi i tokës së punueshme për shkak të erozionit dhe përmytjeve vazhdon të jetë një nga problemet më të rënda në zonën e Zadrimës. Për shkak të përmytjeve të ujit të detit, veçanërisht përmytjet e dhjetorit të vitit 1999, një numër i madh i drurëve pyjorë në Kune-Vain janë dëmtuar.

Ulja e vegjetacionit, mospërdorimi i tokës për qëllime bujqësore, metodat e papërshtatshme të ujitjes janë faktorë që përforcojnë fuqishëm erozionin. Ka raste të hapësirave boshe duke u përdorur për të kullotur kafshët në kundërshtim me kriteret përkatëse, duke stimuluar mbi përdorimin dhe rritjen e erozionit dhe dëme peizazhore.

Shumë problematike është situata përgjatë lumenjve Drinit, Bunës dhe Kirit. Ndikimi i njeriut (duke marrë zhavorr larg, duke dëmtuar barrierat, etj) kanë shkaktuar probleme të rënda me lumenjtë në breg.

2.3.2 Burimet Natyrore

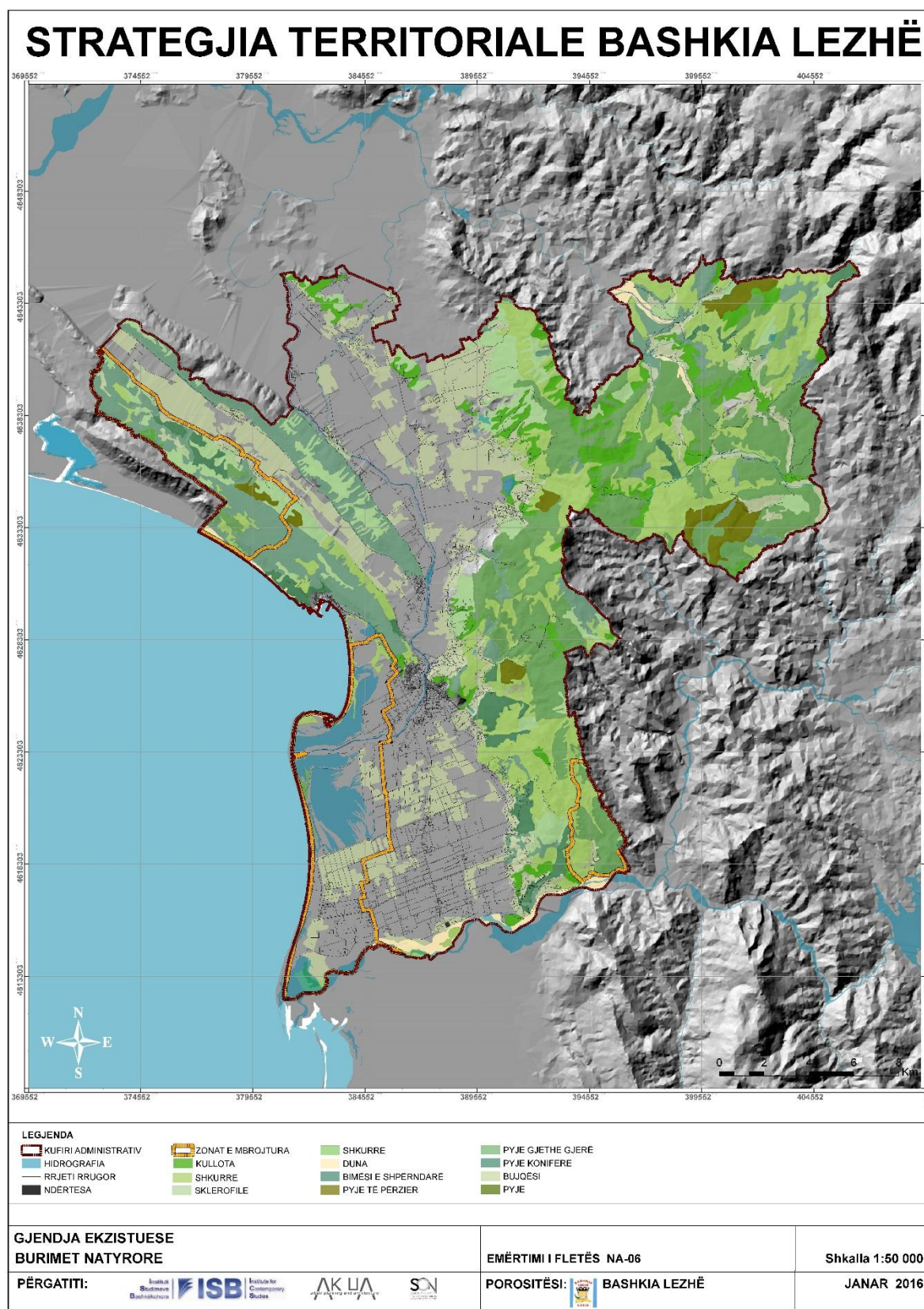

Figure 6. Harta e gjendjes ekzistuese, Burimet Natyrore, Bashkia Lezhë

Rrethi i Lezhës ka burime të shumta ujore.

Si rezultat i pozitës gjeografike, karakteristikat hidrologjike, klimës dhe mikroklimës, relievit, etj, zona ka një biodiversitet të pasur dhe pamje të bukur. Numri i habitateve bog dhe habitateve jo bog të tilla si pyje, shkurre, kullota dhe tokë bujqësore i japin zonës vlera të larta të faunës dhe peisazhit me rëndësi kombëtare dhe rajonale.

Dunat e rërës

Sistemi i dunave ranore në zonën që po studiohet shtrihet në zonën përgjatë detit Adriatik, në gjirin e Drinit dhe në grykën e lumit Buna e Drin. Në përgjithësi ky sistem është i ruajtur mirë sa i përket kushteve natyrore në krahasim me të tjerët në zonat mesdhetare. Nga ana tjetër zhvillimi i infrastrukturës, urbanizimi dhe zhvillimi i turizmit nga veprimtaria e njeriut paraqet një kërcënim të përhershëm dhe në rritje për ekosistemin e plazheve dhe dunat e rërës.

Pyll aluvionalë bregdetar

Pyjet natyrore aluvionalë të bregdetit shqiptar përfaqësojnë pyje tipikë hygrophil të përhapur kryesisht në Mat, Drin dhe Bunë, mbi toka aluvionale kryesisht bazike, me nivel të lartë të ujërave nëntokësore dhe të përmbytura shpesh nga vërshimet apo shirat e rrëmbyeshëm. 10 - 15 vjet më parë, pyjet përfaqësonim një nga pasuritë më të bukura dhe më të pasura të ekosistemeve të zonës së detit Adriatik, gati të pakalueshëm nga ndërthurjet mes lianas dhe llojeve të ngjashme të elementeve bazë; Hygrophilous Evropian kozmopolit përfaqësohet nga tregues llojit (*Alnus glutinosa*), me sasi të barabartë -cover vlerave ose pothuajse të barabartë (*Fraxinus angustifolia*) dhe numër më pak e specieve (të tilla si *robur Quercus*, *Populus alba*, *Ulmus* të vogla).

Në rezervuar Kune-Vain, kushtet specifike për zgjerimin e pyjeve (toka aluvionale me një nivel më të lartë të ujërave nëntokësore që llogariten në çdo kohë), nuk e lejon vendqëndrimin e specieve të huaja, apo konkurrencën e tyre me speciet vendase. Prania e specieve të tilla si *Populus canadensis* (Patok, Velipojë, etj), *Robinia pseudacacia* (Velipojë, Kune, Patokut) vjen si rezultat i aktivitetit të gabuar njerëzor ndaj praktikave të pyllëzimit në këto fusha.

Në territorin e Lezhës rrjedhin dy lumenj, lumi i Drinit dhe ai i Gjadrit. Drini i Lezhës fillon në afërsi të fshatit Mjedë të rrethit të Shkodrës, bashkohet me ujërat e lumit Gjadër, kalon përbri Lezhës dhe derdhet në detin Adriatik. Lumi i Gjadrit e përshkon rrethin e Lezhës në 10 km gjatësi. Ky lumë ka një gjatësi prej 40.5km dhe një pellg uhor rreth 120 km². Prurjet mesatare vjetore janë 8.8m³/sek. Gjithashtu në territorin e Lezhës

rrjedhin disa përrrenj⁴ dhe ndodhen disa rezervuarë artificial⁵, të cilat risin shumë potenciale për zhvillimin e bujqësisë në këtë zonë.

Ekosistemet ligatinore bregdetare të Kunes-Vainit janë të shpallur me ligj, zona të mbrojtura natyrore. Në Lezhë⁶ ndodhen gjithashtu shumë monumente të natyrës të mara në mbrojtje nga shteti (Rëra e Hedhur; Rrapi i Grykës; Rrepet e Kolshit; Shpella e Hutit; Shpella e Sukës së Vogël; Rivat e Drinit; Këneta e Kashtës; Rrapi i Pirajave (Blinisht); Lisi i Markatomajt; Pylli (dushk, frashër, shkozë), i Shën Eufemisë Kallmet (1 ha).

2.3.2.1 Energjia e erës

Lezha është një nga rajonet me potenciale të mëdha të energjisë së rinovueshme. Energjia e erërave mund të përdoret si burim energjie, pasi kjo favorizohet nga kushtet e relievit me kodra të buta, afër zonave me popullim të madh si kodrat e Dajçit, dhe ekzistenca e erërave lokale të bollshme, deri në 120 ditë në vit⁷. Gjithashtu meqenëse rajoni i Lezhës ka klimë mesdhetare dhe kemi rreth 226 ditë me diell në vit, energjia diellore (nëpërmjet paneleve diellore), është një potencial i mirë që mund të shfrytëzohet gjerësisht nga bizneset, operatorët turistikë dhe institucionet lokale.

2.3.2.2 Zonat e Mbrojtura

Zona e mbrojtur Kune-Vain-Tale me sip. 4,393.2ha⁸ shtrihet në grykëderdhjen e lumit Drin. Këtu ka shumë shpendë ujorë dhe gjenden dy laguna, ajo e Cekës me sip 235 ha dhe e Merxhanit 77 ha. Surpriza më e këndshme për turistin është ishulli ranor i Kunes me një sip prej 125 ha në të djathtë të deltës së Drinit. Ishulli i Kunes është i mbuluar me një bimësi të harlisur hidrofile. Aty rriten shkurre të gjelbra mesdhetare, liane, shëlgje, frashër etj. Në këtë rajon njihen 227 lloje bimësh. Përsa i takon faunës nga shpendët përmendim rosat e egra, fazanët, qukapikët, karabullakët, çapkat, rosën e madhe krye kuqe etj. Në këtë sistem lagunor gjenden 92 lloje shpendësh, 22 reptilë nga 33 që ka Shqipëria dhe 6 lloje amfibësh nga 15 që ka Shqipëria dhe disa lloje gjitarësh. Lagunat e Lezhës janë mjaft atraktive dhe mund të shfrytëzohen për shëtitje në natyrë dhe për gjueti sportive.

⁴Përroi i Lushisë dhe i Qershisë në komunën e Kallmetit; Përroi i Troshanit në komunën e Blinishtit; Përroi i Manatisë në komunën e Kolsh

⁵Rezervuari i Troshanit, Komuna Blinisht, rezervuari i Fishtës; Kallmetit; I Patalej në Kolsh dhe i Kashnjetit në Ungrej

⁶http://ëëë.planifikimi.gov.al/sites/default/files/Ligji%20Nr.8906,%20Dt%2006.06.2002_Per_zonat_e_mbrojtura_.pdf

⁷Plani rajonal i veprimit në mjedis, fq.15

⁸Zone e mbrojtur e kategorisë se IV me VKM nr.432, date 28.04.2010.

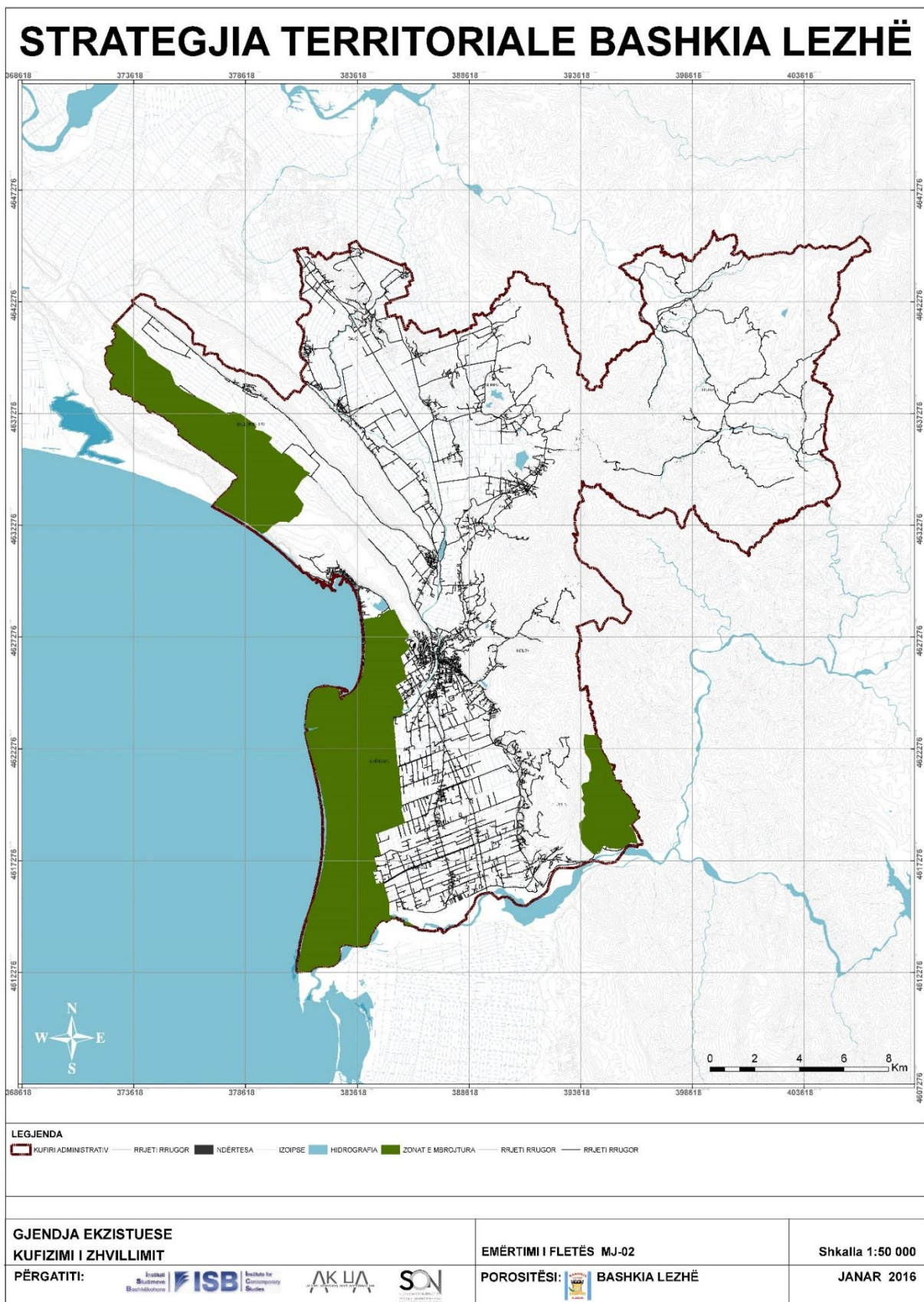

Figure 7. Harta e gjendjes ekzistuese, Kufizimi i Zhvillimit, Bashkia Lezhë

2.3.2.3 Tokat bujqësore dhe boniteti

Bujqësia në zonë është kontribuesi më i madh në ekonominë e rajonit. Rreth 60% e popullsisë jeton në fshat dhe merret kryesisht me bujqësi (sektori i bujqësisë mbetet i pazhvilluar pa sistemet e menaxhimit. Fshatarët përdorin tokën kryesisht për të plotësuar nevojat e tyre të përditshme; vetëm disa prej tyre përdorin serra). Toka bujqësore është shumë pjellore me rendimente të larta të produktivitetit. Para viteve nëntëdhjetë, toka bujqësore u drenazhua nga një sistem i menaxhuar mirë, i përbërë nga kanale nëntokësore, kanalet e kullimit, stacionet e pompimit, dhe lumenj. Ky sistem tashmë është dëmtuar shumë dhe situata është shumë kritike; në mënyrë kritike se zona nuk mund të prodhojë të mbjellat pa përmirësuar këtë sistem.

Tabela e mëposhtme tregon pjesën e tokës përdoret për qëllime bujqësore në zonën e projektit. Siç tregohet në tabela, toka bujqësore është e ndarë në toka të rrafshëta dhe në kodra apo male. Bazuar në ligjin nr 7501 në shpërndarjen e tokës, ajo është dhënë fermerëve në zonën banesë, kodra dhe male; kjo është bërë për të plotësuar nevojat për prodhimin e për të gjithë fermerët. Kjo ndarje e tokës ka shkaktuar probleme të rënda mbi kullimin dhe sistemin e ujitjes, dhe pritet të jetë një ndër problemet kryesore për zhvillimet e ardhshme të bujqësisë (shumica e fermerëve nuk bashkëpunojnë, për një mori arsyes, për të zbatuar politika strategjike dhe / ose të përdorin teknologjitë e reja).

Tabela 1. Kategoritë dhe Sipërfaqet e tokave bujqësore

Nr.	Njësi administrative	Kategoria e Tokës	Sipërfaqja e tokës bujqësore, Ha	Tokë e papunuar, Ha	Sipërfaqja e tokës bujqësore, e pozicionuar në kodra dhe male
1	Kolsh		705	350	355
2	Shëngjin		1020	1020	0
3	Balldre		2767	2767	0
4	Kallmet		1808	773	1035
5	Dajc		2618	2468	150
6	Blinisht		2383	1027	1356
7	Ungrej		470	0	470

Përveç produktivitet të lartë të vendit dhe kushteve klimatike të shkëlqyera për zhvillimin e bujqësisë, zona po përballlet me probleme të rënda për shkak të përmytjes që ndodhin rregullisht çdo vit, shkaktuar nga probleme të shumta. Për shkak të kësaj toka bujqësore është përmytur pothuajse çdo vit, duke shkaktuar uljen e prodhimit, larja e vendit, duke i bërë ato më pak pjellore dhe dekurajuar fermerët për të kultivuar atë.

Prodhimi vjetor në zonë është si vijon:

Në fushën e Lezhës prodhimi vjetor është rreth 13.000 ton perime, në një sipërfaqe prej 900 ha; 657 ton fruta, mbi një sipërfaqe prej 172 ha; 970 ton patate, mbi një sipërfaqe prej 107 ha; 9824 ton drithëra të bukës, mbi një sipërfaqe prej 2994 ha; 115,700 ton ushqim të kafshëve, mbi një sipërfaqe prej 4632 ha; 15,554 ton qumësht dhe nën-produkte; 990 ton mish dhe nën-produkte. Në disa zona, fermerët gjithashtu rriten të mbjellat e duhanit. Megjithatë, zona e kultivuar e duhanit, është duke u zvogëluar gjithnjë e më shumë.

2.4 Analiza e problematikës mjedisore

Lezha trashëgon pasuri të rëndësishme natyrore. Por duhet të theksohet gjithashtu se administrimi i papërshtatshëm i mbetjeve, keqpërdorimi i tokës bujqësore, zhvillimi kaotik urban, erozioni i lartë i tokës, mbishfrytëzimi i ujërave nëntokësore, degradimi i zonave të mbrojtura natyrore e varfërimi i biodiversitetit, janë ndër problematikat kryesore mjedisore me të cilat përballlet kjo zonë.

2.4.1.1 Erozioni dhe ndryshimet klimatike

Erozioni është shndërruar në një problem potencial për Bashkinë e Lezhës. Ai shfaqet si në forma të ndryshme (erozion detar, lumor dhe sipërfaqësor). Ndryshimet klimatike kanë ndikuar veçanërisht në zonat bregdetare të Shëngjinit dhe Shënkollit ku deti po merr gjithnjë e më tepër terren në tokë. Erozioni detar është gjithashtu aktive përgjatë bregut detar të lagunave Kune dhe Vain si dhe në derdhjen e lumit Buna.

Përgjatë bregdetit të përfshirë në zonën e Lezhës, avancimi i detit llogaritet mesatarisht deri në 2,5 m në vit. Ndër shkaqet kryesore për përparimin e bregdetit në zonën e Lezhës është bllokimi i aluvioneve që vijnë nga lumi Drin. Humbjet mesatare të tokës janë në rreth 12 ton/ha/vit në zonën fushore (Lezhë)⁹ Këto ndryshime do të japin ndikimet e tyre në ekonomi, dhe do të ndikojnë në qëndrueshmërinë dhe mundësitë për zhvillim brenda zonës

⁹Raporti i gjendjes në mjedis 2011, fq. 11

Degradimi i tokës së punueshme për shkak të erozionit dhe përmbytjeve vazhdon të jetë një nga problemet më të mëdha në zonën e Zadrimës¹⁰. Rënia e vegjetacionit, mospërdorimi i tokës për qëllime bujqësore, metodat e papërshtatshme të ujitjes janë disa nga faktorët, të cilat e përshpejtojnë fenomenin e erozionit në zonë. Zona të veçanta përdoren për kullotje, në kundërshtim me çdo lloj kriteri, duke stimuluar mbipërdorimin e bimësisë dhe për pasojë rritjen e erozionit dhe dëmtimin e peizazhit.

Ndryshimet klimatike pritet të kenë ndikim të dukshëm dhe në të ardhmen në këtë zonë. Zona bregdetare ndërmjet derdhjeve të lumenjve Drin e Mat është identifikuar si një nga zonat më vulnerabël ndaj ndryshimeve klimatike në Shqipëri¹¹. Ekosistemet e kësaj zone pritet të ndikohen mjaft nga këto ndryshime, me pasojë zhdukjen ose fragmentimin e tyre dhe pamundësinë për t'i zëvendësuar. Kjo do të sillte humbjen e shërbimeve që përftohen nga ekosistemet.

Ndryshimet klimatike do të përkeqësojnë ndjeshëm rreziqet ekzistuese të tilla si përmbytjet nga ciklonet dhe stuhitë detare. Rreziqet e tjera të lidhura me klimën, rritja e nivelit të detit, depërtimi i ujit të kripur në ujërat nëntokësore, thatësira, ndryshimi i pritshëm në regjimin e temperaturave, pritet të bëhen rreziqe më serioze për sigurimin e ushqimit, ujit, energjisë dhe shëndetit të njerëzve. Ndryshimet klimatike do të ndikojnë biodiversitetin në të gjitha nivelet: gjini, specie, habitate dhe ekosisteme.

Lumi I Matit

-nen erozion intensive kryesisht thellesinor

Problematikat:

- Ulje e konsiderueshme të shtratit për shkak të erozionit fundor dhe shfrytëzim të tejkasshem të inerteve në të gjithë gjatësinë e lumit
- Erozion i tokës bujqësore në sektor të caktuar në një shkallë të ulët dhe mesatare
- Dëmtime dhe rrezikime të objekteve inxhinjerieke (ura, vepra mbrojtëse, vepra të marrjes së ujit)
- Aktivizimi i fenomeneve gjeodinamike, rreshqitje dhe shembje të brigjeve
- Ulje e nivelit të ujrave nëntokësore në pusët e ujit
- Përmbytje në rrjedhjen e poshtme, nga Gureza e deri në grykëderdhje
- Degradim i strukturës së kanalit lumor në zona të caktuara me shfrytëzim intensiv
- Ndotje inerte dhe urbane në shtrat, ndotje estetike, shkatërrim i pejsazhit lumor dhe bimesisë së shtratit, ndotje bakteriologjike, dëmtim i faunës ujore.

¹⁰Plani rajonal i veprimt në mjedis, fq.16

¹¹Plani i menaxhimit RNM Kune-Vain-Ishëm 2012, Fq.7

Rekomandime:

- Nderprerje te menjehershme te shrytezimit te inerteve ne shtratin e Fanit, zevendesimi me burime alternative
- Largim te menjehershem te impianteve te prodhimit te inerteve nga siperfaqet e shtratit/terraces se shtratit
- Subjektet shfrytezuese te shperndajne ne shtrat te lumit pirgjet e mbeturinave teknologjike te inerteve
- Te shfrytezohen inertet ne kanal in rrjedhes prane grykederdhjes se Matit dhe ne perrenjte qe derdhen ne liqenin e Ulzes. Ndertimi I digave para/prane grykederdhjes ne liqen
- Vepra terthoreper te shuar energjine e rrjedhes, ne kohe vershimesh me qellim eliminimin e erozionit, te metejshe me brigjeve, rehabilitimin e shtratit ne zonat e demtuara dhe sistemimin e tyre
- Mbjellja e pemeve endemike, pyje artificiale ne terracen e shtratit apo terracen e pare me qellim uljen e veprimtarise erosive te rrjedhes, permiresimin visual dhe estetik te zones, dhe promovimin e turizmit lumor ne keto zona.

Lumi i Gjadrit, Kirit, Drinit

Ulje e shtratit teresisht nga marrja e inerteve (shkakton qendrim me te gjate te ujit gjate permbytjeve te shpeshta

Problematikat:

- Ulje e shtratit per shkak te marrjes se inerteve dhe degraim I struktures se kanalit rrjedhes
- Erozioni I tokes bujqesore ne disa sektore
- Demtime ose prishje te objekteve inxhinjrike
- Permbytje te vazhdueshme te zones se Nen- Shkodres
- Akumulim I fuqishem ne grykederdhjen e perroit te Gomsiqes drejt liqenit te Vaut te Dejes
- Ndotje inerte dhe urbane ne fshat, ndotje bakteriologjike e ujrava, ndotje estetike, demtimi I pejsazhit lumor dhe bimesise se shtratit
- Ndikim ne modifikimin e vijes bregore, dinamike e vazhdueshme ne grykederdhjen e Bunes

Rekomandime:

- Nderpritet menjehere shfrytezimi I inerteve ne shtratin e Drinit
- Erozioni i terraces se shtratit dhe I tokes bujqesore ne sektore te caktuar, ndonese ne nivele te uleta ose mesatare

- Prezenca e fenomenve gjeodinamike në shpatë, kryesisht në rreshqitje
- Ndotje inerte dhe urbane në shtrat, ndotje estetike, demtimi i pejsazhit lumor dhe bimesisë së shtratit

2.4.1.2 Mbetjet dhe landfill-i Bushatit

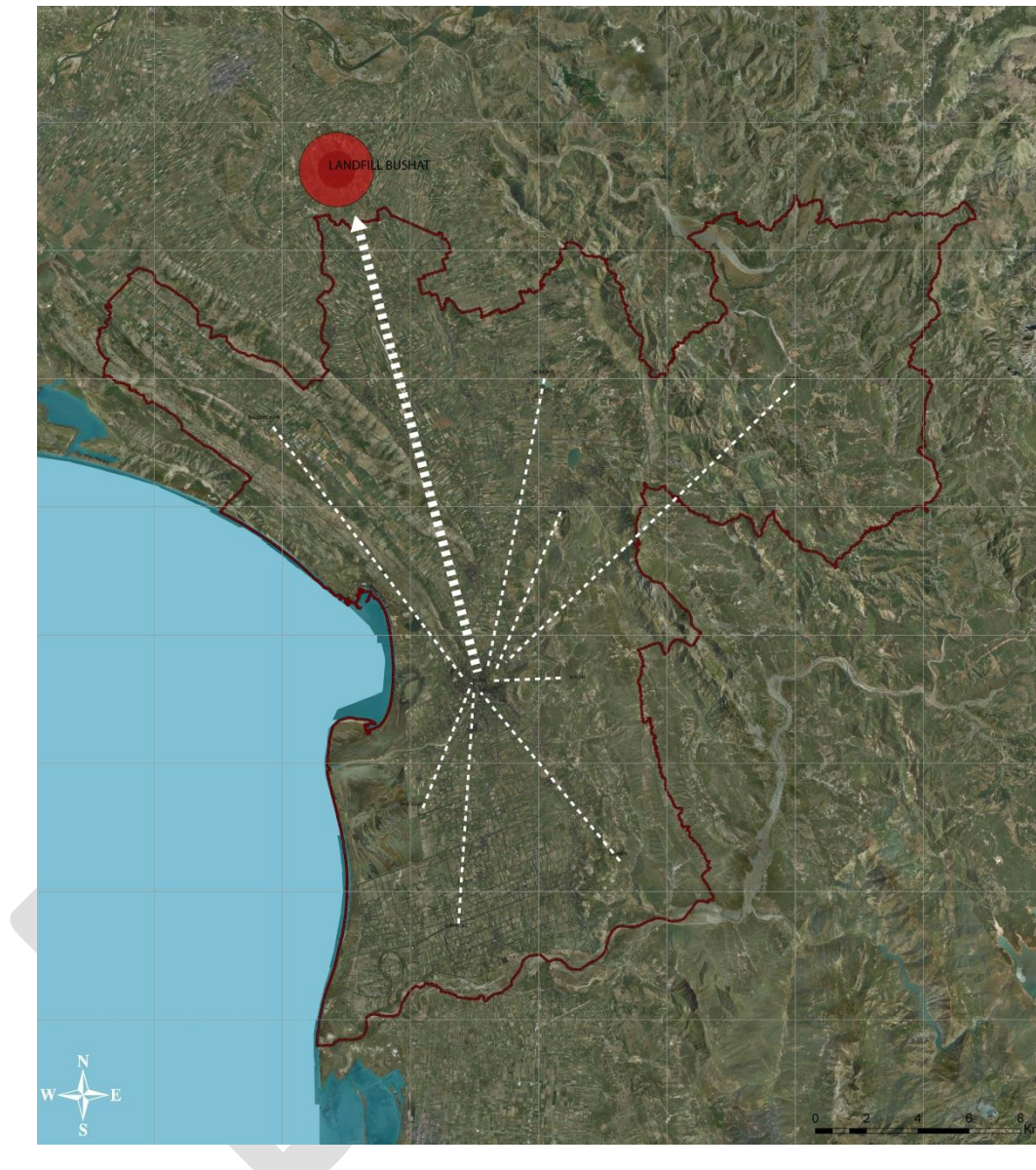

Figure 8. Pozicionimi i Landfill-it Bushat në raport me Bashkinë Lezhë

Menaxhimi i mbetjeve (grumbullimi, transporti, trajtimi dhe asgjësimi) është një praktikë - që ushtrohet plotësisht sidomos në qendrën e propozuar në Lezhë. Njësia administrative Lezhë (80 përqind) ndërsa njësia Shëngjin (85 përqind), Zejmen (70 përqind), Shënkoll (70 përqind), Balldren i Ri (70 përqind), Kolç (50 përqind) dhe Kallmet (50 përqind) kanë të organizuar grumbullimin dhe transportin e mbetjeve urbane. Njësia administrative Lezhë ka filluar të grumbullojë dhe depozitojë mbetje të ndara në dy rryma. Popullsia banuese në njësia Dajç, Ungrej dhe Blinisht nuk mbulohet nga ky shërbim, dhe aplikohet kryesisht

kompostimi individual. Dldp ka financuar ndërtimin e dy impianteve për ndarjen e mbetjeve në qytetin e Lezhës dhe në njësinë e Dajçit ¹². Në zonat rurale ku shërbimi i grumbullimit të mbetjeve nuk ofrohet, ato shkarkohen në kanale, lugina ose në anë të rrugës, ku së fundmi shkarkohen edhe në lumenj.

Asgjësimi i mbetjeve urbane bëhet kryesisht në vend depozitimin e Bushatit (Njësia administrative Lezhë dhe njësitë Balldren e Shëngjin). Ndërkohë që në mjaft raste mbetjet e njësive Shënkoll, Zejmen dhe Milot depozitohen në vend depozitimin e Berzantit, njësia administrative Zejmen. Megjithëse jashtë funksionit në ditët e sotme, këtu vazhdojnë të depozitohen mbetje. Ky vend depozitim është i ngritur në afërsi të deltës së lumit Mat, dhe filtrimi i ujërave të shiut dhe atyre nëntokësore përbëjnë problem serioz për ndotjen e këtij lumi. Një pjesë e mbetjeve urbane, përfshi ato inerte nga ndërtimet dhe prishjet, hidhen përgjatë lumit Drin ose në liqenin e Knallës.

2.4.1.3 Zënia e tokës bujqësore dhe ndryshimet gjatë viteve

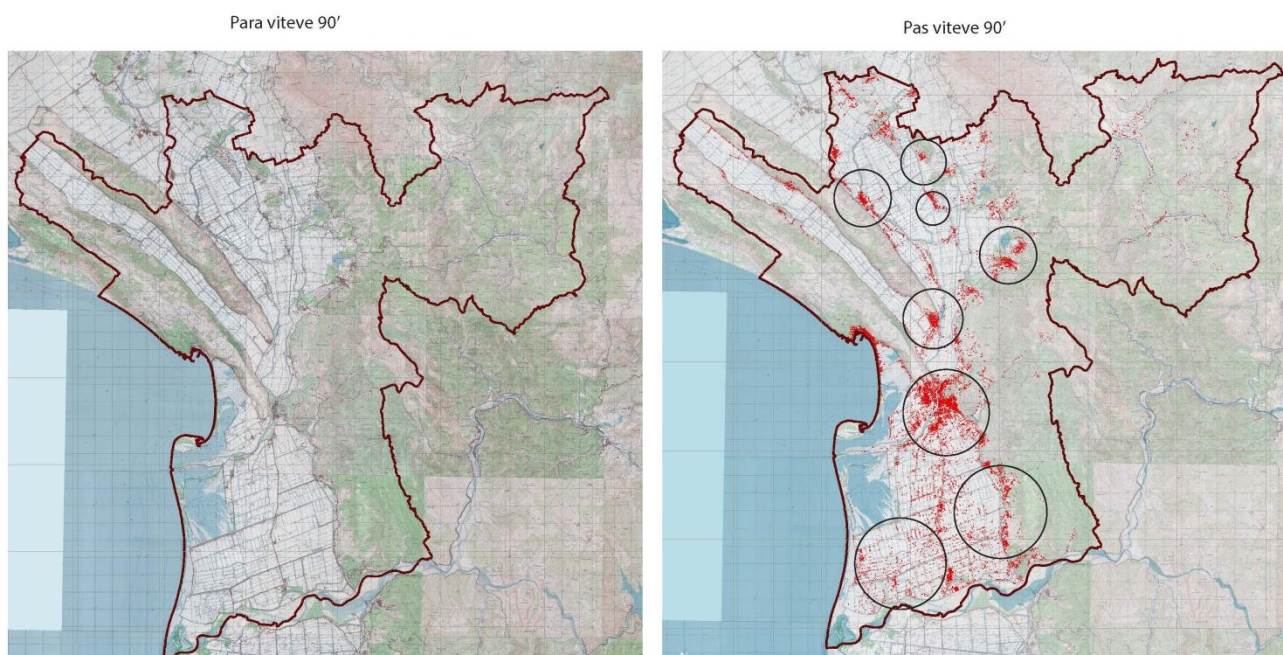

Figure 9. Ndryshimet e tokës bujqësore dhe ndërtimet e reja gjatë viteve

¹²Planifikimi i Menaxhimit Lokal të Mbetjeve, dldp 2012, fq. 66

Vlerat natyrore, së bashku me ato historike, kulturore me rendësi kombëtare, duke futur këtu ato peizazistike, ekosistemet e larmishme, burimet ujore të shumta, 38 km vijë bregdetare, formacione malore me florë dhe faunë të pasur, objekte kulti, zona arkeologjike, monumente kulturore, përbëjnë një pasuri të larmishme me rendësi strategjike në zhvillimin e rajonit, për tërheqjen e investimeve të huaja dhe vendase, duke rritur atraksionin e bizneseve për zhvillimin e aktiviteteve në sektorin e turizmit dhe agro-biznesit.

Ekzistenca e një dokumenti si Plani Hapësinor Rajonal për Lezhën dhe Shkodrën, i cili bën një skanim të gjendjes aktuale të tyre, duke nxjerrë në pah mundësitë e zhvillimit, zbërthimin e objektivave në programe dhe aktivitete të cilat duhet të mbështeten në rang lokal, rajonal dhe qendror, është një pikë e fortë e tyre duke i bërë kështu të jenë një hap përpara ndaj rajoneve të tjera.

Sektorët me prioritet zhvillimi janë:

Zhvillimi ekonomik dhe përmirësimi i infrastrukturës.

Fushat kryesore ku zhvillimi ekonomik mund të mbështet janë:

- Agrobiznesi
- Pylltaria
- Prodhimet e drurit
- Peshkimi
- Turizmi malor e bregdetar
- Industria e lehtë e minerare
- Energjitika
- Mjedisi.

Me një pasuri të bollshme hidrike, si përparësi për zhvillimin ekonomik do të përbënte shfrytëzimi i tyre në funksion të zhvillimit të fushës së energjistikës, me impakt në nivel rajonal, duke u bërë promotor të eneregjisë së rinovueshme.

Zhvillimi rajonal duhet parë në respektim të parimeve të zhvillimit të qëndrueshëm duke synuar harmonizimin e elementëve mjedisor, ekonomik dhe social.

2.6 Zhvillimi ekonomik

Sektorët ekonomikë me potencial më të lartë zhvillimi për Bashkinë Lezhë janë;

1. **Bujqësi/Blegtori, Pyje dhe Peshkim** me një fokus të veçantë në zhvillimin e Agro Industrisë dhe Agrobiznesit
2. **Turizmi** Historik, Kulturor/Fetar, Rural dhe Natyror
3. **Industri të ndryshme nxjerrjeje dhe përpunimi** mineralesh jo metalike, materiale ndërtimi apo lëndë drusore

Pavarësisht se pothuaj të gjitha strategjitë e zhvillimit të njësive lokale theksojnë si sektorët më të rëndësishëm Turizmin dhe Bujqësinë apo kombinimin e tyre, në Lezhë vihen re edhe sektorë të tjerë në rritje dhe që janë të rëndësishëm qoftë për nga numri i bizneseve dhe i të punësuarve në to. Të tillë janë; industritë të lehta si ajo e drurit, e përpunimit të peshkut dhe produkteve bujqësore dhe blegtorale. Një industri tjetër që mund të përmendet është ajo e nxjerrjes dhe përpunimit të materialeve të ndërtimit e rezervave minerare jo metalike. Ky i fundit do të analizohet më tej pavarësisht se do duhen hulumtime më të thella për të vlerësuar saktësisht potencialin e saj edhe në raport me vendin.

Motori ekonomik i zonës funksionale si për nga zhvillimi i sektorit privat, i numrit të punësuarve, dhe i përqendrimit të infrastrukturave më të rëndësishme për biznesin është trekëndëshi Lezhë, Shëngjin, dhe Shënkolli. Në këto tre njësi janë të përqendruara edhe aktivitete kyçe ekonomike për zonën, si ai i peshkimit dhe përpunimit të peshkut, i turizmit, i industrive të ndryshme etj.

Struktura ekonomike e zonës funksionale Lezhë ka ndryshuar që pas viteve 90 e sidomos në qytetin e Lezhës ku degët kryesore të ekonomisë ishin industri të ndryshme si ajo e drurit, letrës, materialeve të ndërtimit (tulla, tjegulla etj.) si dhe industria ushqimore (përpunimi i peshkut). Megjithatë, që pas viteve 90 një nga industritë që vijoi të konsolidohej është ajo e përpunimit të peshkut. Sot ekonomia në qytet është e diversifikuar dhe mbështetet në tregti, shërbime dhe industri si sektorë që punësojnë numrin më të madh të banorëve.

Aktualisht zona industriale e Lezhës është jashtë funksioni dhe në të nuk ushtrohet asnjë aktivitet biznesi. Bashkia është përpjekur herë pas here ta promovojë me qëllim tërheqjen e investimeve vendase dhe të huaj por deri tani nuk ka patur asnjë të tillë. Njësia Lezhë ka përgatitur gjithashtu një studim fizibiliteti të Zonës me mbështetjen e USAID dhe Co Plan. Në këtë studim, 54,3 Ha në Lezhë dhe 3,2 Ha në Shëngjin, listohen si zonat ekonomike të miratuara në nivel vendi të cilat, të gjitha bashkë do të tërheqin në total rreth 57 milion Euro investime. Lezha është akoma një zonë në studim ndërsa Shëngjini është në zhvillim. Gjithsesi, është

për tu theksuar pozicioni strategjik i të dyjave pranë aeroportit, porteve dhe korridoreve më të rëndësishme në vend dhe rajon.

Ndërtimi i Parkut të Biznesit në pjesën veriore të qytetit të Lezhës mbetet një projekt- investim prioritar në zonë, i cili do nxiste përqendrimin e bizneseve vendore, rajonale dhe të huaja në një territor të konsoliduar e te pajisur me infrastrukturën e nevojshme. Në park planifikohen të përqendrohen kryesisht aktivitetet e biznesit të mesëm dhe të madh si: prodhime konfeksionesh, prodhime këpucësh, ndërtim, prodhime agro-ushqimore, përpunim alumini, përpunim druri, transport, tregti e shërbime të ndryshme. Parashikohet që pas vënies në funksion të krijohen rreth 3,000 vende pune.

Qyteti i Lezhës me gjithë sipërfaqen e vogël, ka një pozicioni strategjik që mundëson akses në të mirat dhe shërbime. Shëngjini si porti i tretë në vend për nga madhësia shërben si një nyje e rëndësishme operative dhe logjistike për këto industri. Në fshatin Gjadër të njësisë Dajç, 10 Km nga qyteti i Lezhës dhe 50 km nga Tirana ndodhet edhe Aeroporti i Gjadrit, aktualisht një pistë ajrore ushtarake.

Në të gjitha njësitë e tjera të zonës (Kallmet, Blinisht, Dajç, Zejmen, Kolsh, Ungrej dhe Shënkoll), bujqësia, blegtoria dhe industri te lehta si agropërpunimi apo druri mbeten sektorë tipikë e tradicionalë që sigurojnë edhe burimin kryesor të të ardhurave për banorët e zonës. Ungrej është më i specializuar në blegtori dhe pyje për shkak edhe të resurseve më të larta që disponon (35% e resurseve të zonës funksionale në pyje) dhe kullota (72% e resurseve të zonës).

Ndërveprimet të tjera ekonomike në rritje brenda zonës janë; Shënkoll-Zejmen-Balldren-Kolsh në Industri përpunimi materialesh inerte, mermer, ndërtim etj. dhe; Shën koll-Shëngjin-Ungrej-Zejmen-Balldren në industri përpunimi druri.

2.6.1 Bujqësia, Blegtoria dhe Agro Industria

2.6.1.1 Tregues të sektorit

Bujqësia

Lezha ka një sipërfaqe prej 457 km² ose 29% e sipërfaqes totale të rajonit Lezhë. Lezha si qytet ka sipërfaqen më të ulët në zonë ndërsa njësitë me shtrirje më të madhe janë Ungrej dhe Balldren, Shëngjin dhe Zejmen. Disa nga njësitë me sipërfaqen më të madhe kanë dhe shpërndarjen më të madhe të popullsisë në territor (apo një dendësi fare të ulët) siç është rasti i Ungrej me 15 banorë/km² dhe i Balldrenit me 67 banore/km².

Lezha ka 18,496 hektarë tokë bujqësore, 19,256 ha pyje, 5,110 Ha Kullota dhe 2,884 Ha toke inproduktive (jo e punueshme). **Toka bujqësore në zonë përfaqëson 53% të tokës bujqësore në të gjithë qarkun dhe 3% në nivel vendi.** Më poshtë tregohet struktura e detajuar e tokës për çdo njësi.

Tabela 2. Struktura e Tokës në Zonën Funktionale Lezhë (në Ha), 2014

	Sipërfaqe e tokës bujqësore (ha) ¹³	Pyje (ha)	Kullota (ha)	Inproduktive (ha)
Lezhe	-	-		
Shëngjin	1,398	1,390	10	327
Balldren i ri	2,917	2,600	1,000	608
Dajç	2,516	-	-	89
Blinisht	2,579	1,656	-	109
Kallmet	1,873	2,033	400	-
Kolsh	1,389	2,300	-	400
Zejmen	1,951	2,621	-	238
Shën koll	3,022	-	-	634
Ungrej	851	6,656	3,700	479
Rrethi Lezhe	18,496	19,256	5,110	2,884
Total Qarku	35,184	98,145	9,229	7,242
Total Vendi (2012)	696,000			

Burimi: Drejtoria Rajonale e Bujqësisë, Ministria e Bujqësisë, Ushqimit dhe Mbrojtës se Konsumatorit dhe Baza e të dhënave statistikore ISB

Deri tani sipërfaqja e tokës bujqësore në zonë është e copëzuar dhe një fermer (familje), disponon mesatarisht 0.75 ha tokë. Ky tregues është mbi mesataren e qarkut prej 0.6 ha për fermer (familje). Tre janë njësitë në zonën funksionale me më pak se 1 ha tokë për familje dhe gjashtë të tjerat kanë një madhësi toke ndërmjet 1-2 hektarë. Këta janë tregues shumë të ulët për të mundësuar prodhimin në masë, intensiv dhe të mekanizuar të një ferme. Siç tregohet në tabelën më poshtë, numri i fermave në zonë është sa 45 % e totalit në rajon dhe 4 % e totalit të fermave në nivel vendi.

¹³ Të dhëna nga Drejtoria Rajonale e Bujqësisë Lezhë, 2014

Tabela 3. Numri i Fermave, Viti 2014, Lezhe

Njësia	Nr. I Fermave
Lezhë	-
Zejmen	1,850
Shenkoll	3,100
Kolsh	1,470
Kallmet	1,350
Balldren	1,620
Shëngjin	880
Blinisht	1,297
Ungrej	290
Dajç	1,360
Total Lezhe	13,217
Total Qarku	29,216
Total Vendi (Viti 2012)	350,916

Burimi; Drejtoria Rajonale e Bujqësisë Lezhë

Pozicioni gjeografik i favorshëm në ultësirën perëndimore të vendit, dalja në detin Adriatik, kushtet klimatike të një zonë mesdhetare, rezervat e pasura ujore (lumenjtë, lagunat), tokat pjellore, dhe shtrirja e tyre përgjatë brigjeve të lumit Mat, pyjet dhe kullotat e pasura, janë disa nga faktorët që mundësojnë një prodhimtari të pasur bujqësor dhe blegtorale në zonë.

Bujqësia është një nga sektorët tipikë e tradicionalë pothuajse në të gjitha njësitë e zonës, por sidomos në njësi të tilla si Kallmeti, Blinishti, Dajçi, Zejmeni e Shënkolli. Ky mbetet një sektor që përbën një burim të qëndrueshëm të të ardhurave për banorët e zonës. Për më tepër, bujqësia mbetet një sektor prioritar edhe në nivel kombëtar. Ai ka njohur një rritje prej 18,4% në vitet 2007-2011¹⁴.

Zona e Lezhës dallohet për prodhimtarinë qoftë të bimëve të arave po ashtu edhe pemëtarisë. Struktura e mbjelljeve me bimë arash si p.sh. drithëra buke (grurë e misër), perime (të njoma, të thata, bostane), patate,

¹⁴ Strategjia Ndërsektoriale për Zhvillimin Rural dhe Bujqësor në Shqipëri, Ministria e Bujqësisë, Ushqimit dhe Mbrojtjes së Konsumatorit, Maj 2013

fasule, kultura industriale (soje)dhe foragjere jepet në tabelën më poshtë. e cila tregon qarte se Lezhe ka sipërfaqet më të mëdha në rajon të mbjella me këto kultura.

Tabela 4. Struktura e mbjelljeve te bimëve te arave (ne Ha), Lezhë, 2014

	Drithëra buke	Perime gjithsej	Patate	Fasule	Kultura industriale	Bime Medicinal e	Foragjere
Zejmen	600	52	22	35			680
Shenkoll	800	72	34	60	-		1,700
Kolsh	72	52	10	8		1	400
Kallmet	600	58	20	35			750
Balldren	680	185	15	52			1,120
Shëngjin	235	76	9	32		2	405
Blinisht	650	89	15	50		1	800
Ungrej	100	22	6	8			130
Dajç	970	102	20	32	0		1,120
LEZHA Lezhe	4,707	675	151	312	0	4	6,970
Qarku Lezhë	6,543	1,402	448	660	165	12	14,189
Shqipëria (viti 2012)	143,000	31,000	9,318	14,623	3,022		208,880

Burimi; Drejtoria Rajonale e Bujqësisë Lezhë

Tabela e prodhimtarisë së kulturave bujqësore më poshtë tregon se Lezha ka prodhimtarinë më të lartë sa i përket drithërave të bukës në nivel rajoni (70%). Edhe prodhimi i perimeve dhe foragjereve është i rëndësishëm duke qenë se përfaqëson rreth gjysmën e prodhimtarisë rajonale (përkatësisht 53% për perimet dhe 50% për foragjeret). Në raport me nivelin kombëtar prodhimtaria varion nga 1% për fasulen dhe pataten, në 2% për perimet, 3% për drithërat dhe deri në 4% për foragjeret.

Tabela 5. Prodhimi i kulturave të arave në tonë, Lezhë (2014)

	Drithëra buke	Perime	Patate	Fasule	Kultura industriale	Bime Medicinale	Foragjere
Zejmen	2,973	1,655	308	42			17,620
Shenkoll	4,427	2,307	476	72			59,440
Kolsh	303	1,175	15	18		1	12,250
Kallmet	2,680	1,132	300	60			24,860
Balldren	4,540	5,059	288	73			42,005
Shëngjin	1,185	1,752	162	50		1	13,829
Blinisht	2,825	1,769	135	60		1	25,300
Ungrej	495	325	72	9			2,900
Dajç	5,990	4,238	320	32	1		50,892
Lezhe	24,317	18,474	2,076	374	1	4	232,629
Qarku Lezhë	34,866	34,758	8,250	1,110	283	14	461,616
Shqipëria (viti 2012)	696,823	914,022	232,956	27,210	4,821	-	5,949,845

Burimi; Drejtoria Rajonale e Bujqësisë Lezhë

Blinishti dhe Dajci janë studiuar edhe në raport me zonën e Zadrimesë. Përsa i përket prodhimtarisë bujqësore në Blinisht, pjesën më të madhe (69%) e zënë foragjeret, por ka gjithashtu edhe misër, grurë e vreshta. Nga ana tjetër, Komuna Dajç, në shumicën e kategorive si grurë, patate, fasule, fruta, vreshta radhitet e para në nivel Zadrime. Kjo prodhimtari e lartë në bujqësi në këto dy njësi i shërben zhvillimit të blegtorisë dhe anasjelltas. **Në Zejmen**, toka pjellore, klima e favorshme dhe eksperiencia e fermerëve kanë sjellë shtimin e prodhimit të drithërave të bukës (grurë e misër), vreshtarisë dhe frutikulturës. Shtimi i prodhimeve bujqësore është shoqëruar me shtimin e pikave të grumbullim-përpunimit si dhe me sigurimin e tregut për shitjen e tyre. Prodhimet tipike të zonës janë; shalqi, patate, mjaltë, luledielli, drithëra buke. Prodhohet rreth 1472 ton grurë, 1000 t misër, 26,480 ton foragjere, 75 ton patate, 24 ton fasule, 58 ton fruta dhe 560 ton vresht. **Balldreni** njihet ne prodhimin e drithërave dhe lulediellit, ndërkohë që fusha e Torovicës është e njohur për prodhimin e perimeve.

Pyje dhe Pemëtaria

Njësitë që kanë në territorin e tyre një numër të madh hektarësh pyje janë Ungrej (6656), Balldreni (2600), Zejmeni (2621), Kolshi (2300) dhe Kallmeti (2033). Këta janë zona edhe me kullota të pasura e livadhe. Si rrjedhojë ndër orientimet e tyre të zhvillimit janë pemëtaria, blegtoria dhe në disa prej tyre industria e përpunimit të drurit.

Në Balldrenp.sh. pyjet dhe kullotat, një pjesë e të cilave administrohen nga komuna tashmë, i jepen për përdorim familjeve (deri ne 1 ha) për një periudhë nga 1-10 vjet me 15.000 lekë në vit tarifë shfrytëzimi.

Lezha është e pasur në pemë frutore, vreshta, ullinj dhe agrume. Ky është një drejtim tjetër për zhvillimin ekonomik, sidomos në vitet e fundit. Sipërfaqja dhe nr. i rrënjëve të mbjella po rritet vit pas viti kjo e mbështetur edhe nga subvencionet shtetërore për vreshtat dhe ullinjtë. Subvencionet arrijnë shifrën e 50.000 lek për kultivimin e vreshtarisë dhe 30.000 lek për kultivimin e ullirit. Më poshtë jepen dy tabela që tregojnë sipërfaqet në hektarë të mbjella me pemë dhe prodhimtarinë në ton. **Të gjitha sipërfaqet e mbjella me agrume në rajon ndodhen në zonën funksionale të Lezhës (100%). Zona përfaqëson rreth 40% të sipërfaqeve të mbjella me pemë frutore dhe vreshta në rajon.**

Tabela 6. Pemëtaria, Sipërfaqet gjithsej dhe në prodhim (në Ha), Lezhë, 2014

		Peme frutore	Ullinj	Agrume	Vreshti	Pjergulla (në rrënjë)
Zejmen	Gjithsej	29	16	5	25	43,000
	Ne prodhim	19	3	3	25	36,000
Shenkoll	Gjithsej	53	56		34	11,000
	Ne prodhim	31	40		19	10,000
Kolsh	Gjithsej	4	6			25,000
	Ne prodhim		2			20,000
Kallmet	Gjithsej	2	50		40	6,000
	Ne prodhim	1	20		35	6,000
Balldren	Gjithsej	2	7	1	4	20,735
	Ne prodhim	2	3		4	18,500
Shëngjin	Gjithsej	4	4	3	1	20,000

	Ne prodhim	4	3	3	1	18,400
Blinisht	Gjithsej	8	30		40	2,200
	Ne prodhim	6	6		40	2,200
Ungrej	Gjithsej	11			2	4,200
	Ne prodhim	2			1	3,500
Dajç	Gjithsej	46	10		14	26,000
	Ne prodhim	5	2		14	23,500
Lezha	Gjithsej	159	179	9	159	158,135
	Ne prodhim	69	78	6	139	138,100
Qarku	Gjithsej	298	426	9	382	504,735
	Ne prodhim	165	275	6	343	472,700

Burimi; Drejtoria Rajonale e Bujqësisë Lezhë

Prodhimtaria e agrumeve të Zonës përbën 90% të prodhimit të rajonit dhe 2 % të prodhimit kombëtar. Ullinjtë përbëjnë 55% të prodhimit në nivel qarku, Vreshti (39%) dhe pemët frutore e pjergullat një të tretën e prodhimit rajonal. Nr. i rrënjëve të pjergullave është sa 5% e shifrës kombëtare.

Tabela 7. Pemëtaria, Prodhimi në tonë, Lezhë, 2014

Emërtimi	Peme frutore	Ullinj	Agrume	Vreshti	Pjergulla rrënjë
Zejmen	260	46	86	106	144
Shenkoll	428	130	115	97	70
Kolsh	105	30	14		110
Kallmet	120	90	28	110	33
Ballidren	130	14	28	28	93
Shëngjin	82	11	48	4	122
Blinisht	52	62	27	120	18

Ungrej	71			5	7
Dajç	226	1	1	84	94
Lezha	1,472	383	346	554	691
Qarku	4,827	699.05	383.25	1418	2176.5
Shqipëria (viti 2012)	210,000	125,112	18,880	123,078	15,193

Burimi; Drejtoria Rajonale e Bujqësisë Lezhë

Shënkolli dallohet në nivel zone funksionale për prodhimtari të lartë të pemëve frutore, ullinjve, agrumeve dhe vreshtit. Në njësi kultivohen kryesisht kulturat perimore, bostanore, fasule, patate, fruta dhe foragjere. Kultivimi i fasules varion në 70-90 ha. Fermerët po rrisin sipërfaqet e mbjella, sepse ky prodhim ka gjetur treg më të mirë si dhe është më me rendiment se kulturat perimore e bostani. Këto dy vitet e fundit, ka filluar shtimi i sipërfaqes me pemëtore (kryesisht Kivit) dhe kultivimi i agrumeve të tjera. Në këtë njësi administrative funksionon një qendër prodhimi fidanësh frutore me kapacitet 20-30 mijë fidanë në vit e cila furnizon tregun dhe fermerët e zonës në shtimin e sipërfaqeve të mbjella me drufrutorë. Tabela me sipërfaqet e mbjella tregon se Shënkolli ka akoma potencial të pashfrytëzuar të tokës.

Në Kallmet janë shtuar sipërfaqet e mbjella me ullishta dhe vreshta kjo në sajë të subvencioneve të Drejtorisë së Bujqësisë, kryesisht gjatë viteve 2007-2013. Gjatë kësaj periudhe janë mbjellë 50.000 rrënjë ulliri, 2 Ha Vreshta dhe 4 Ha arra. Ndërsa 6 Ha vreshta të varietetit të Kallmetit janë përfituar nga fondet e donatorit IADSA. Ndërtimi i Kantinës së Verës së Kallmetit dhe Fabrikës së Vajit të Ullirit ka nxitur banorët që të shtojnë sipërfaqet e mbjella me ullishta edhe vreshta. Kallmeti përfaqëson përkatësisht 20% dhe 23% të prodhimtarisë së vreshtit dhe ullinjve në Lezhë në vitin 2014.

Në **komunën Blinisht** gjithashtu janë shtuar sipërfaqet me vreshta dhe është ngritur kantina e prodhimit Gjok Gjini. Blinishti dallon në nivel Zone Funksionale për prodhimin e vreshtit i cili arrin në 120 tonë në 2014.

Zejmeni renditet si një nga njësitë me prodhimtarinë më të lartë të pemëve frutore në zonë (260 ton në vitin 2014, ose 18% e Lezhës). Kjo njësi ka potencial shumë të mirë për zhvillimin e vreshtarisë (19% e prodhimtarisë së Lezhës në 2014). Furnizuesi kryesor me fidanë në komunë është firma Fidal sh.p.k e cila, plotëson rreth 80% të nevojave të tregut. 12 Fermerë kanë vreshta të konsoliduara në një sipërfaqe prej 22 ha.

Blegtoria

Përsa i përket sektorit të blegtorisë, veçanërisht e zhvilluar është blegtoria familjare e cila është e specializuar në rritjen e bagëtive të imëta, gjedhit, derrave dhe shpendëve.

Kushtet natyrore të shumicës së njësive në zone, si Kallmeti, Ungrej, Blinisht, Dajç, Shënkoll, Balldren e Zejmen, zonat fushore, kodrinore, malore, dhe resurset e mëdha pyjore, favorizojnë ndjeshëm rritjen e bagëtive të ndryshme dhe prodhimin e produkteve me origjinë shtazore të një cilësie të lartë. Të gjitha këto bëjnë që blegtoria të jetë një nga drejtimet kryesore të zhvillimit të këtyre njësive. Produktet blegtorale të prodhuara në zonë janë; qumështi dhe nënproduktet e tij, mishi dhe vezët.

Struktura e blegtorisë dhe raportet me rajonin e vendin paraqiten në tabelën më poshtë. **Siç shihet Lezha dallohet në nivel rajoni sa i përket numrit të derrave (62% e totalit të qarkut dhe 26% e totalit kombëtar); të leshtave (51% e rajonit); gjedhëve (49%), shpendëve (45%) dhe bletëve (43%).**

Tabela 8. Struktura e blegtorisë 2013

	Gjedhe	Te leshta	Te dhirta	Derra	Njëthundrak ë	Shpendë	Blete (koshere)
Zejmen	1,772	1,565	2,100	3,680	60	9,700	395
Shenkoll	3,250	3,200	1,060	6,400	50	15,000	720
Kolsh	780	480	1,574	2,040	25	6,995	405
Kallmet	1,050	1,230	1,920	1,500	35	9,250	400
Balldren	3,220	3,570	4,180	2,450	35	12,400	310
Shëngjin	1,250	2,700	1,214	1,400	19	6,962	668
Blinisht	1,673	1,019	1,560	1,851	46	15,079	441
Ungrej	604	2,480	4,100	970	78	4,000	620
Dajç	3,360	1,100	920	20,380	108	35,290	774
Lezha	16,959	17,344	18,628	40,671	456	114,676	4,733
Qarku	34,580	33,739	61,459	65,836	1,491	254,020	11,063
Shqipëria(viti 2012)	498,00 0	1,809,00 0	810,000	159,00 0	97,000	9,494,00 0	239,000
Raporti mbi qarkun	49%	51%	30%	62%	31%	45%	43%
Raporti mbi vendin	3%	1%	2%	26%	0%	1%	2%

Burimi; Drejtoria Rajonale e Bujqësisë Lezhë

Prodhimi blegtoral për çdo njësi të zonës funksionale ne vitin 2014 jepet ne tabelën më poshtë ku dallohet qartë se Lezha përfaqëson më shumë se gjysmën e prodhimtarisë rajonale në qumësht, mish dhe lesh.

Tabela 9. Prodhimet blegtorale në tonë, Lezhë, 2014

	Zejm en	Shen koll	Kolsh	Kallm et	Balld ren	Shën gjin	Blinis ht	Ungr ej	Dajç	Lezha	Qarku	Shqipëri a
Qumësht	4,18 3	6,19 6	1,22 6	2,14 5	6,81 0	2,62 6	4,12 7	929	5,18 5	33,428	60,07 4	1,105,0 00
Lope	3,91 5	5,94 5	1,05 8	1,93 2	6,13 7	2,34 9	3,95 7	558	5,10 0	30,951	53,72 5	957,000
Dele	90	66	29	49	307	168	54	85	39	888	1,439	81,000
Dhi	178	186	139	164	366	109	115	286	47	1,589	4,909	67,000
Mish gjithsej	940	1,21 4	348	535	589	214	369	168	1,57 0	5,947	9,843	150,000
Gjedhi	378	453	162	280	286	77	165	28	275	2,103	2,959	69,000
Dele	36	63	22	29	43	28	28	30	28	307	445	48,000
Dhi	38	17	32	30	51	12	13	39	11	243	742	
Derri	470	650	119	182	180	75	123	57	1,16 6	3,022	4,535	17,000
Shpendi	18	31	13	14	30	22	39	15	89	272	384	16,000
Lesh gjithsej	2	5	1	2	13	6	2	5	3	38	70	3,000
Dele	2	5	1	2	9	6	2	5	3	33	59	
Dhi					4	1				5	11	
Veze (000/kokrra)	902	1,19 0	581	762	989	598	637	240	2,89 9	8,798	21,29 2	887,000 ,000
Mjaltë	4	7	5	5	2	4	2	4	4	37	82	3,000,0 00

Burimi; Drejtoria Rajonale e Bujqësisë Lezhë

Në tabelën më poshtë jepet një pasqyrë e prodhimit blegtoral të zonës funksionale Lezhë në raport me prodhimtarinë rajonale dhe atë kombëtare. **Në nivel vendi zona dallohet për prodhimin e mishit të derrit (18% e prodhimit kombëtar). Ndërsa në nivel rajoni për një sërë prodhimesh si; Mish gjedhi (71% e prodhimit të bashkisë), mish shpendi (71%), mish dele (69%), mish derri (67%), qumësht lope (58%), Lesh (54%).**

Tabela 10. Krahasimi i prodhimit blegtoral me rajonin dhe vendin, Lezhë, 2014

	Raporti mbi qarkun	Raporti mbi vendin
Qumësht gjithsej	56%	3%
Lope	58%	3%
Dele	62%	1%
Dhi	32%	2%
Mish gjithsej	60%	4%
Gjedhi	71%	3%
Dele	69%	1%
Dhi	33%	
Derri	67%	18%
Shpendi	71%	2%
Lesh gjithsej	54%	1%
Dele	56%	
Dhi	43%	
Veze (000/kokrra)	41%	0%
Mjaltë	45%	0%

Burimi; Drejtoria Rajonale e Bujqësisë Lezhë

Lezha ka ne territorin e saj numrin më të madh të fermave të ndryshme blegtorale në raport me rajonin. Disa tregues paraqiten në tabelën më poshtë.

Tabela 11. Numri dhe madhësia e fermave blegtorale

Emërtimi	Lezhë	Qarku
Ferma që mbarështojnë gjedhë/qumësht mbi 10 krerë	43	63
Ferma që mbarështojnë gjedhë/mish me mbi 10 krerë	14	14
Ferma që mbarështojnë gjedhë/qumësht mish me mbi 10 krerë	3	3
Ferma që mbarështojnë të imta 100-200 krerë	12	17
Te dhirta 200-500 krerë	2	4
Ferma që mbarështojnë derra mbi 10 krerë	17	28
Ferma që rrisin derra për majmëri	243	256
Ferma që mbarështojnë shpendë për vezë deri 100 krerë	5669	10266
Ferma që mbarështojnë shpendë 100-500 krerë	131	131
Ferma që mbarështojnë shpendë mbi 1000 krerë	1	1
Ferma që mbarështojnë mish 500-1000 krerë	32	32
Ferma që mbarështojnë mish mbi 1000 krerë	9	9
Ferma që mbarështojnë gjel deti 100-500 krerë	34	36
Mbi 500 krerë	7	7

Burimi: Strategjia e turizmit dhe Agroturizmit në Qarkun Lezhë, 2010-2013

Së fundmi ka filluar gjithashtu edhe ngritja e komplekseve të fermave blegtorale me një numër më të madh krerësh në krahasim me ato tradicionale, megjithatë ato mbeten të pakta në numër.

Blinishti, Dajci dhe Shënkolli kanë një traditë të mirë në mbarështimin e derrit dhe prodhimin e mishit të tij. Në rajon ka disa komplekse të grumbullimit dhe shitjes së mishit. Rendimentet e prodhimit blegtoral në Shënkoll janë me të larta në raport me mesataren e njërive të tjera të Zonës Funktionale. Në këtë njësi funksionojnë 3 stacione të inseminimit artificial të gjedhit, të cilat mbulojnë të gjithë zonën. Në këto stacione aplikohet me sukses përmirësimi racor me raca të pastra me drejtim prodhim qumështi, të dyfishtë dhe me raca mishatake. Në disa ferma aplikohet edhe kryqëzimi industrial për prodhim mishi. Në rajon ka gjithashtu disa komplekse të grumbullimit dhe shitjes së mishit si dhe linja të përpunimit të qumështit, të cilat ofrojnë kushtet të mira teknologjike dhe të higjienës.

Ungrej gjithashtu është i specializuar në blegtori për shkak edhe të resurseve më të larta që disponon në pyje (35% e resurseve të zonës funksionale) dhe kullota (72% e resurseve të zonës).

Shenkolli, Balldreni, Dajci dhe Zejmeni kanë prodhimtaritë më të larta të qumështit në zonë. Këto njësi, me përjashtim të Balldrenit, dallojnë edhe për prodhimtarinë e lartë edhe të mishit.

Prodhimet tipike bujqësore dhe blegtorale

Lezha është e njohur edhe në nivel rajonal e kombëtar për disa produkte tipike bujqësorë e blegtorale që mbajnë markën e zonës ku prodhohen. Këtu mund të përmendim rrushin/verën Kallmet, rakinë e Lezhës dhe gjelin e detit të Zadrimës.

Zadrima, pjesë e së cilës janë Dajci e Blinishti, është e njohur si vend origjine **e rrushit Kallmet**, një varietet i certifikuar dhe i mbrojtur në tregun e BE-së dhe potencial shumë i fortë zhvillimi. Shumë prej kantinave të prodhimit të verës në Zadrimë janë përqendruar në prodhimin e verës Kallmet. Kjo zone, në rastin tonë Dajci, dallohet edhe për rritjen e **gjelit të detit**.

Vera e Kallmetit është produkt karakteristik i njësisë së Kallmetit. Prodhimi i saj realizohet në kushte bashkëkohore të teknologjike dhe në përputhje me standardet e kërkuara në kantinën e verës "Kallmeti Sh.p.k" Kjo kantinë vlerësohet si një nga mundësitë kryesore për zhvillimin ekonomik të mëtëjshme duke bërë të mundur rritjen e prodhimit të verës dhe sigurimin e tregjeve jo vetëm rajonale, por edhe atyre ato kombëtare dhe ndërkombëtare. Gjithashtu, prodhimi i verës Kallmet apo i varieteteve të tjera të saj realizohet edhe nga vetë banorët e zonës por me metoda tradicionale. **Kallmeti ka një traditë të njohur në kultivimin e ullirit (90 ton prodhim viti 2014), në prodhimin e Vajit të Ullirit dhe kultivimin e fasules.**

Lezha dallon dhe për disa produkte tipike blegtorale si djathi i Zadrimës, një produkt i njohur tashmë në tregjet lokale dhe kombëtare, **djathi i dhisë në Kallmet** i cili ka patur një hov të rëndësishëm në vitet e fundit, dhe **mishin e derrit**. Për këtë të fundit, Lezha dallon edhe në nivel kombëtar. Prodhimi i mishit të derrit (28,9%) në Lezhë, bashkë me qarqet Shkodër (27,1%) dhe Fier (14%) përbëjnë 70% të prodhimit total kombëtar¹⁵.

Perimet janë karakteristike për njësitë Balldren (shegë dhe shalqi) dhe Kallmet (fasule dhe perime). Në Ungrej prodhime tipike janë arra dhe gështenja.

Bimët medicinale te rritura në gjendje të egër janë të shumta në zonën e **Malit të Kakarriqit dhe malit të Shëngjinit**. Një pjese e madhe e banoreve të zonave të Balldrenit, Kakarriqit, Blinishtit e Dajcit nxjerrin të ardhurat e tyre nëpërmjet këtij aktiviteti.

Mekanika Bujqësore

Mekanika bujqësore është pak e përdorur. Për të përmirësuar situatën kërkohet bashkëpunim më i madh ndërmjet fermerëve për krijimin e fermave më të mëdha dhe nga shteti për subvencionimin e karburanteve dhe inputeve të tjera të prodhimit bujqësor. Më poshtë paraqitet inventari i mjeteve në Lezhë;

¹⁵Strategjia Ndërsektorale për Zhvillimin Rural dhe Bujqësor në Shqipëri, Ministria e Bujqësisë, Ushqimit dhe Mbrojtjes së Konsumatorit, Maj 2013

Tabela 22. Numri i mjeteve mekanike bujqësore

Emërtimi	Lezhë	Qarku
Traktor me rrota	252	412
Minitraktorë	108	242
Makina mbjellëse	74	150
Moto korrëse	99	147
Autokombajna	14	28
Traktorë me zinxhirë	4	7
Freza	108	191

Burimi: Strategjia e turizmit dhe Agroturizmit ne Qarkun Lezhe, 2010-2013

Mjete Mekanike dhe agregate bujqësore, Lezhë, 2014		Emërtimi	Lezhë	Qarku	Vendi
Njësia	Numër mjeteve total				
Lezhe	963	Traktor me rrota	-	463	8,719
Zejmen	87	Minitraktore	-	267	4,808
Shenkoll	218	Makine mbjellëse	-	274	3,292
Kolsh	4	Moto korrëse	-	183	2,151
Kallmet	52	Autokombajna	-	24	-
Balldren	164	Traktor me zinxhirë	-	6	-
Shëngjin	35	Freza	-	245	-
Blinisht	182	Shuma	963	1,462	18,970
Ungrej	29				
Dajç	192				

Burimi: Drejtoria Rajonale e Bujqësisë (2014), Ministria e Bujqësisë, Ushqimit dhe Mbrojtës se Konsumatorit (2012)

Agroindustria

Agroindustria po njeh rritje në njësitë e Zonës Funkzionale Lezhë dhe në nivel kombëtar gjithashtu (17,8% për periudhën 2007 - 2011¹⁶). Megjithatë, nevojiten investime të mëtejshme për t'i shtuar vlerën sektorit.

Shifrat e Drejtorisë së Bujqësisë tregojnë se në vitin 2014 ka 73 subjekte agroindustriale që ushtrojnë aktivitet në zonë (58% e totalit të rajonit) të cilët punësojnë 657 persona (ose 85% e totalit të rajonit). Këto biznese përfshijnë më së shumti; prodhim peshku, fabrika vaji dhe vere, baxho, furra buke, piceri, byrektore, fast food dhe pastiçeri.

Tabela 13. Nr. Punonjësve sipas Subjekteve Agroindustriale në çdo njësi, Lezhë, 2014

Subjekti/ Njësia	Balldre n	Blinis ht	Daj ç	Kallm et	Lezh e	Shëngji n	Shenko ll	Shëngji n	Zejm e	Tot al
Baxho	3	4	9		9					25
Byrektore					20	4				24
Fabrike vere					6					6
Fabrike Birre						3				3
Fabrike Mielli							3			3
Fabrike vere dhe vaji		3		3						6
Fast- Food					9	6				15
Furre Buke	3				35	6	4	3	3	54
Pastiçeri					20					20
Përpunim Fruta Perime									60	60
Përpunim Peshku					270	156				426
Piceri					9	6				15
Total	6	7	9	3	378	181	7	3	63	657

Burimi: Drejtoria Rajonale e Bujqësisë (2014)

¹⁶Strategjia Ndërsektorale për Zhvillimin Rural dhe Bujqësor në Shqipëri, Ministria e Bujqësisë, Ushqimit dhe Mbrojtjes së Konsumatorit, Maj 2013

Tabela 14. Numri i Subjekteve AgroIndustriale sipas kategorive në çdo njësi, 2014

Subjekti/ Njësia	Balldr en	Blinish t	Dajç	Kallm et	Lezhe	Shëngj in	Shenk oll	Shëngj in	Zejme n	Total
Baxho	1	1	3		3					8
Byrektore					8	2				10
Fabrike vere					2					2
Fabrike Birre						1				1
Fabrike Mielli							1			1
Fabrike vere dhe vaji		1		1						2
Fast- Food					4	3				7
Furra Buke	1				13	2	2	1	1	20
Pastiçeri					10					10
Përpunim Fruta Perime									1	1
Përpunim Peshku					2	2				4
Piceri					4	3				7
Total	2	2	3	1	46	13	3	1	2	73

Burimi: Drejtoria Rajonale e Bujqësisë (2014)

Njësitë Dajç, Blinisht, Balldren, Kallmet dhe Ungrej dallohen për një përqendrim të lartë të objekteve të përpunimit të qumështit për traditën e vreshtave; për prodhimin e verës tipike të zonës (disa kantina të ngritura në zonë).

2.6.1.2 Avantazhe Konkurruese te Sektorit

Lezha Lezhë përfaqëson sipërfaqen më të lartë të mbjellë me drithëra në nivel qarku (72%) dhe afërsisht gjysmën e sipërfaqeve të sipërfaqet e mbjella me foragjere, perime dhe fasule në rajon (respektivisht 49%, 48% dhe 47%).

Lezha dallohet në nivel rajoni edhe për prodhimtarinë më të lartë sa i përket drithërave të bukës (70%), prodhimin e perimeve(53%) dhe foragjereve (50%). Zona përfaqëson edhe 3% të prodhimit kombëtar të

drithërave dhe 4% për foragjeret. Këto të fundit janë të rëndësishme edhe për zhvillimin e mëtejshëm të blegtorisë.

100% e sipërfaqeve të mbjella me agrume në rajon ndodhen në zonën funksionale të Lezhës. Kjo zonë përfaqëson rreth 40% të sipërfaqeve të mbjella me pemë frutore dhe vreshta në rajon.

Ullinjtë përbëjnë 55% të prodhimit në nivel qarku, Vreshti (39%) dhe pemët frutore e pjergullat një të tretën e prodhimit rajonal.

Lezha dallohet në nivel rajoni edhe në fushën e blegtorisë. Numri i derrave është sa 62% e totalit të qarkut dhe 26% e nivelit kombëtar; të leshtat (51% e rajonit); gjedhët (49%), shpendët (45%) dhe bletët (43%).

Lezha përfaqëson më shumë se gjysmën e prodhimtarisë rajonale në qumësht, mish dhe lesh. Prodhimi i mishit të derrit në Lezhë është sa 18% e prodhimit kombëtar.

Një nga cilësitë e zonës që mund ta dallojë në rang rajonal edhe atë kombëtar, është potenciali që ka **për zhvillimin e markave zonale/rajonale për produkte tipike** si p.sh.; rrushi dhe vera Kallmet, ullinjtë dhe gjeli i detit (Dajc e Kallmet), djathi (Kallmet, Dajc, Blinisht), mishi i derrit (Dajc, Blinisht, Shën Koll), bimët medicinale (Balldren -Malit i Kakarriqit dhe Shëngjinit), perimet si shegë dhe shalqi (në Balldren), fasule dhe perime (në Kallmet), arra dhe gështenja (Ungrej).

Një aspekt tjetër, i cili me më tepër investim mund të kthehet në një avantazh për zonën, është **industria e lehtë agropërpunuese** e cila po merr gjithnjë e më shumë rëndësi dhe po orientohet drejt përpunimit të frutave, perimeve, ullinjve dhe prodhimeve blegtorale.

Si përfundim, Lezha

ka; potenciale të lartë natyror sa i përket tokave dhe prodhimtarisë bujqësore e blegtorale; ka prodhime karakteristike bujqësore e blegtorale; ka mundësi për zhvillim të zinxhirit të vlerës në bujqësi e blegtori (p.sh. shtimin e pikave të grumbullimit, magazinimit, përpunimit dhe tregtimit brenda dhe jashtë vendit përmes suportit logjistik që i jep porti i Shëngjinit); ka pozicion gjeografik shumë të favorshëm, akses të lehtë në infrastrukturën kryesore që e lidhin me vendin dhe rajonin (akse rrugore, aeroporti, porti i Shëngjinit).

2.6.1.3 Problematika dhe Rekomandime

Problematikat e sektorit bujqësor dhe blegtoral janë të shumta në zonë dhe një pjesë e mirë e tyre janë të ngjashme në të gjithë territorin e vendit;

Fragmentarizimi i lartë i tokës bujqësore dhe madhësia shumë e vogël e fermave (bujqësore/blegtorale) përbën një pengesë reale për të prodhuar e shitur në vëllime të konsiderueshme në tregje rajonale e kombëtare. Fragmentarizmi i lartë pengon gjithashtu edhe investimet teknologjike në sektor për shkak të kostove shumë të larta. Aktualisht prodhimi bujqësor e blegtoral shkon për përmbushjen e nevojave të konsumit lokal.

Zonat me traditë në bujqësi e blegtori janë prekur në 10 vjeçarët e fundit nga një **shpopullim masiv sidomos në zonat rurale**. Mosha e fermerëve është fermëre është relativisht e lartë dhe ka pak të rinj që duan të merren me bujqësi 50-60 vjeç.

Mekanika bujqësore plotëson pjesërisht nevojat e fermerëve në zbatimin e hallkave teknologjike për kultivimin e kulturave bujqësore. Një pjesë e këtyre mjeteve janë të amortizuara e jo të pajisura me agregatat e nevojshme, si për plugimin, nivelimin, shpërndarjen e plehrave, mbjelljen, deri tek procesi i korresës e përpunimit të produkteve bujqësore e atyre foragjere për blegtorinë

Rreziku i përmytjeve të tokave bujqësore në pothuaj të gjitha njësitet rrezikon herë pas here prodhimtarinë bujqësore duke prekur në mënyrë direkte familjet e zonave të cilat bujqësinë e blegtorinë e kanë burimin kryesor të të ardhurave (p.sh. rasti i Torovicës në Balldren ku toka bujqësore përmytet në masën mbi 60%).

Probleme me sistemet e vaditjes dhe kullimit sidomos në disa njësi si Shënkolli, Balldreni, Zejmeni. **Në Shën Koll** problematik mbetet rrjeti i dytë e i tretë kullues e në përgjithësi sistemi ujitës i parehabilituar. Në **Balldren** sistemet kulluese janë në gjendje tejet të amortizuara dhe si rrjedhim toka bujqësore e cila shtrihet kryesisht në fshatin Torovicë përmytet herë pas here. **Në Zejmen** mungon totalisht sistemi i dërgimit të ujit nëpër parcela. Infrastruktura e vaditjes është tejet e amortizuar. Gjatë verës nuk arrihet të sigurohet ujë më shumë se disa ditë. Totali i tokave të vaditura në nuk i kalon 250Ha.

Mungesa e shërbimeve, sidomos në mekanizim e ujitjes, dhe mos aplikimi teknologjive bashkëkohore për shkak të mungesave në mjetet mekanike ulin ndjeshëm prodhimtarinë në sektor

Standardet bazë higjieno-sanitare përgjatë gjithë zinxhirit, nga sigurimi/prodhimi i lëndëve të para, përpunimi, dhe deri tek tregtimi drejt konsumatorit final, nuk janë ende në përputhje me standardet për sigurinë ushqimore (p.sh. pikat e prodhimit e përpunimit të produkteve blegtorale mish, qumësht). Nga ana tjetër **sistemet e standardeve të cilësisë** nuk janë mjaftueshmërisht të zhvilluara.

Mangësi në teknikat për mbarështimin dhe përmirësimin e racave ekzistuese nëpërmjet praktikave të inseminimit artificial të gjedhëve dhe strukturën e ushqimit të gjësë së gjallë.

Infrastrukturë agro-industriale jo mjaftueshmërisht e zhvilluar. Ka mungesa sa i përket tregjeve agro-bujqësore, qendrave të grumbullimit, ruajtjes dhe përpunimit të prodhimeve bujqësore, frutave dhe perimeve, thertoreve, fabrikave të përpunimit të qumështit e mishit. Gjithashtu marrëdhëniet kontraktuale ndërmjet fermerëve dhe përpunuesve janë të paformalizuara.

Kosto e inputeve është zakonisht e lartë dhe fermerët/përpunuesit kanë vështirësi në mbulimin e saj; (energji, lënda djegëse dhe ambalazhimi - kryesisht i importuar).

Rekomandime për Autoritete e Zonës Funktionale

Në nivel politikash lokale autoritetet e zonës funksionale duhet të marrin masa për;

- Të luftuar informalitetin kontraktual/tregtar (midis fermerëve dhe përpunuesve) dhe atë fiskal (p.sh. punishtet e vogla informale, të cilat nuk paguajnë TVSH dhe taksa të tjera)
- Të konceptuar në bashkëpunim me institucione financiare, publike, private dhe organizata të specializuara, hartimin e produkteve financiare mbështetëse (kredi, grante, subvencione) të përshtatura për nevojat e sektorit
- Të mbështetur nga pikëpamja institucionale dhe administrative mbrojtjen e prodhimeve tipike të zonës (markat rajonale/patenta/standardet e sigurisë e cilësisë)

- Te nxitur bizneset e vogla bujqësore, blegtorale, dhe industrinë përpunuese ushqimore nëpërmjet mundësitë të infrastrukturave territoriale mbështetëse dhe politikave fiskale lehtësuese (ndërtim tregjesh vendore, investim në burime njerëzore, promovim/ marketim i produkteve)
- Edukimin, Informimin, orientimin dhe trajnimin e fermerëve në lidhje me; mundësitë e skemave të financimit dhe mekanizmave institucionalë për thithjen e fondeve nga burime të ndryshme (publike, private, të huaja); për përfitimet e organizimit të fermerëve dhe blegtorëve në shoqata dhe minikooperativa; për domosdoshmërinë e zbatimit të standardeve të sigurisë dhe cilësisë së ushqimit *(kjo masë mund të arrihet nga një koordinim përpjekjesh mes strukturash lokale dhe qendrore)*

Në lidhje me infrastrukturë fizike mbështetëse për bujqësinë nevojitet një koordinim mes Bordit të Kullimit dhe Drejtorisë Rajonale të Bujqësisë në hartimin e një plani veprimi për rehabilitimin e sistemit kullues dhe ujitës dhe eliminimin e përmbajtjeve në të gjitha zonat e njësive .

Shtimi i hapësirave të mbjella me prodhime tipike dhe konkurruese për zonën si p.sh. ulliri, perimet dhe vreshtat. Shembuj projektesh mund të jenë; *zgjerimi me 1000 ha ullishte në Pacram-Hajmel-Bushat-Berdice_Kallmet-Dajc; mbështetje e produkteve të ullirit dhe shegës në Balldren dhe Kallmet; zgjerimi i të mbjellave me zarzavate në zonën Zejmen-Shenkoll*

Te stimuloje prodhimin e foragjereve dhe të përdorë në mënyrë eficiente sipërfaqet e kultivuara me foragjere si një lëndë e parë e rëndësishme edhe për zhvillimin blegtoral po aq prioritar për zonën.

Të investojë në rritjen e nr. të krerëve (gjedh, dhen, derra dhe shpend), shtimin dhe specializimin e komplekseve blegtorale, të përmirësojë teknikat e mbarështimit të kafshëve.

Hartëzimi i zinxhirit aktual të vlerës (ku, sa dhe si prodhohet, infrastrukturat ndërlidhëse mes operatorëve të biznesit) dhe zhvillimi i skenarëve për të ardhmen (p.sh. identifikim i nevojave për investime në ngritjen e Dhomave Frigoriferike, Qendrave Magazinuese, tregjeve të mëdha zonale – në Lezhë, Shëngjin, Shën Koll; ndërtimi i një thertoreje me standarde bashkëkohore për gjithë Lezhën; ndërtim baxhosh, pularish, stacionesh të reja të insemimit artificial; qendër grumbullimi dhe përpunimi për produktet e gështenjës dhe arrës në Ungrej etj.)

Sektori i verës ka nevojë për të përmirësuar standardet në nivel ferme (përfshi pas-vjeljen, magazinimin, kategorizimin, etj.) dhe prodhimin e kultivarëve të tavolinës në sera. Investimet nevojiten gjithashtu në kantinat e verës që integrojnë edhe prodhimin e rrushit

Siguria Ushqimore dhe Cilësia - Autoritetet lokale dhe Drejtoria Rajonale e Bujqësisë duhet të bëjnë një diagnostikim të detajuar të kushteve të prodhimit bujqësor e blegtoral, të rrjetit logjistik nëpër të cilin produktet kalojnë, inspektimin e zbatimit të kushteve bazë higjeno-sanitare (në çdo fermë dhe operator biznesi) dhe ofrimit të shërbimit veterinar e vaksinimit të kafshëve, dhe sigurimin e kushteve për blerjen e inputeve bujqësore cilësore dhe të certifikuara, etj. **Respektimi i standardeve të sigurisë dhe cilësisë së ushqimeve** nga njëra anë mbron shëndetin e konsumatorit dhe nga ana tjetër është parakusht primar për aksesin dhe konkurrimin në tregje më të gjera (p.sh. vendet anëtare të BE-se).

Hartimi i një plani veprimi për prodhimet tipike autoktone si elementë primarë në ngritjen dhe mbrojtjen e një modeli agroturizmi autokton; (shembuj projektesh; *mbështetje për mbrojtje/certifikim/ standardizim*

prodhimesh, mbështetje për përmirësimin e ambalazhimit dhe etiketimit, masa promovuese/marketingu – panairë, festivale Gastronomie etj.)

2.6.2 Aktiviteti i Peshkimit¹⁷

2.6.2.1 Tregues Bazë

Vetë pozicioni gjeografik i zonës së Lezhës dhe resurset e pasura ujore e bëjnë peshkimin dhe industrinë e përpunimit të tij një nga aktivitetet kryesore ekonomike. Zona përshkohet nga lumenjtë Drin dhe Mat, ka dalje në detin Adriatik (vija bregdetare 38 km) dhe më në brendësi ka komplekset lagunorë të Kunës dhe Vainit.

Peshkimi është gjithashtu një sektor me rëndësi në nivel kombëtar. Në vitin 2011 janë zënë; 4 804 tonë peshk, nga të cilat 2 287 tonë janë zënë në det, 495 tonë në breg (viti 2012), 229 tonë në lagunat bregdetare, 1 793 tonë në pellgjet ujore. Prodhi i akuakulturës në vend është 1 304 tonë kurse i midhjes është 1 300 tonë¹⁸. Sot flota e peshkimit është e përqëndruar në katër portet e peshkimit në vend të cilat sipas madhësisë renditen si vijon; Durrës (111 anije peshkimi), Vlorë (85), Shëngjin (50) dhe Sarandë (34).

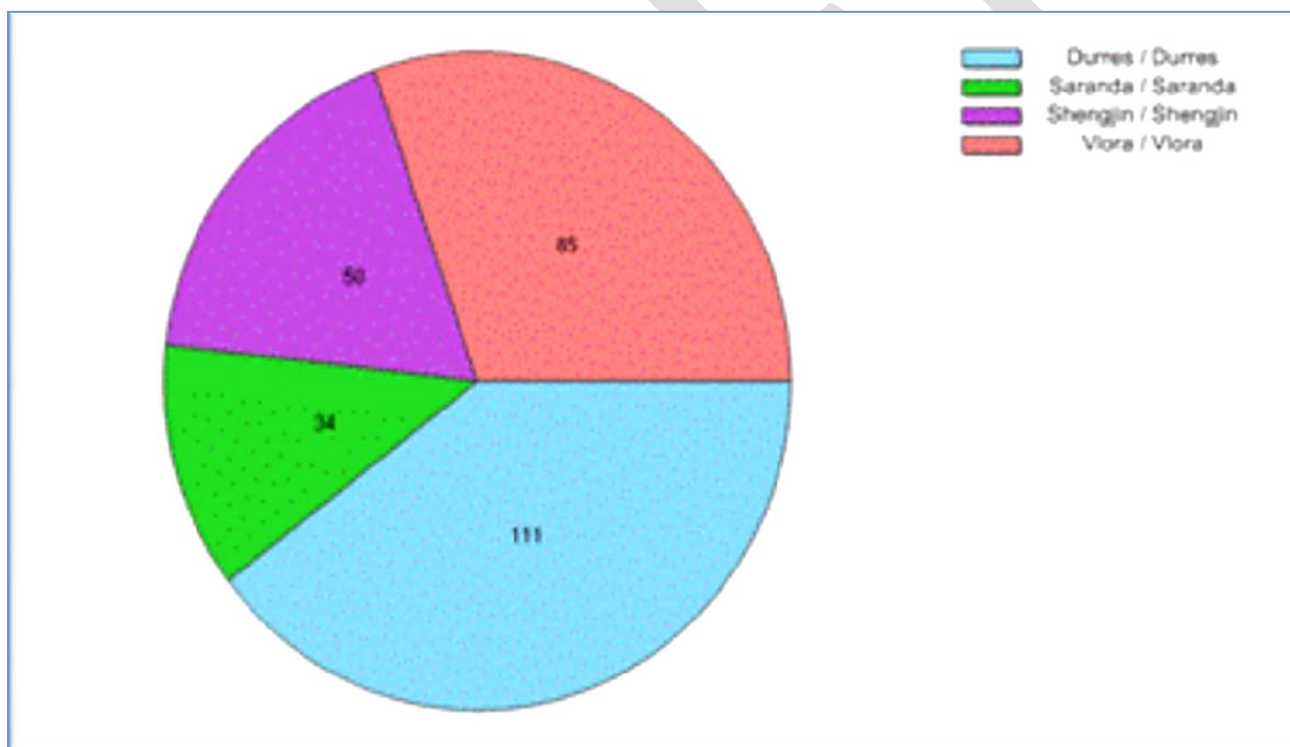

Figure 11. Përbërja e flotës së peshkimit në Shqipëri

Burimi: Ministria e Mjedisit, Pyjeve dhe Administrimit të Ujërave, Drejtoria e Peshkimit, 2011

¹⁷ Analiza e këtij sektori nuk u detajua më tej për shkak se të dhënat për të ishin të pamjaftueshme, të vështira për tu siguruar nga strukturat në zonë ose për një pjesë të tyre nuk mund të garantohet saktësia/plotësia.

¹⁸ Strategjia Ndërsektoriale për Zhvillimin Rural dhe Bujqësor në Shqipëri, Maj 2013

Industria e peshkimit ne Lezhe ka njohur investimet më të mëdha në rang vendi përse i përket ngritjes së stabilimenteve të peshkut. Në vitin 2006, në këtë zonë janë ngritur tre pika përpunimi të peshkut dhe 90% e peshkut që zihet shkon drejt këtyre pikave. “Eurofish”, “Poseidon” dhe “Rozafa” dhe “Inca” janë biznese të mëdha (2 Italo-Shqiptare dhe dy Shqiptare) që punësojnë mbi 1000 punonjës dhe që furnizojnë me produkte detare tregun e Lezhës edhe qytetet e tjera si dhe për eksport. Investimet e kryera janë te niveleve te larta duke plotësuar te gjitha standardet veterinare edhe për eksport.

Në nivel kombëtar konservimi i peshkut ka tërhequr 14.7 milionë leke investime¹⁹.

Peshkimi është një mundësi punësimi për shumë banorë të zonës. Ne këtë sektor punojnë rreth 260 peshkatarë, te organizuar ne shoqata, qe peshkojnë ne dete dhe ne laguna. Sipas të dhënave gjatë vitit 2011 numri i varkave të licencuara për peshkim ishte rreth 50, kurse numri i subjekteve të ujërave të ëmbla dhe akuakulturës ishte 65. Në to peshkohen 31 lloje peshqish si; levrek, kocë, barbun, gjuhëz, karkalec, ngjalë, oktapod, krap etj.

Ndërmarrjet e prodhimit në sektor kanë HACCP dhe ISO. Nuk ka informalitet por ka mungesa në numrin e punonjësve (minimalisht për rreth 200 vete). Aq problematik është ky fenomen sa disa kompani po mendojnë të shpërngulen nga Lezha dhe Shëngjini për mungesë të krahut tëpunës. Megjithë thirrjet në TV lokale dhe kërkesat ne zyrat e punës, çështja e punësimit mbetet akoma e pazgjidhur. Punonjësit merren me autobusë çdo ditë, jo vetëm nga Shëngjini por edhe nga zonat përreth disi më të largëta si p.sh. Mamurrasi. Një kompani e përpunimit te prodhimeve te peshkimit “Mare Adriatik” prej disa vitesh është shpërngulur duke ndërtuar fabrikën ne Vaun e Dejës ne Shkodër.

Peshkimi është një është një nga sektorët me te rëndësishëm te ekonomisë dhe punësimit edhe për banoret e Shëngjinit porti i të cilit shtrihet ne zonën veriperëndimore te vendit, ne bregdetin Adriatik, ne një distance prej 60 km ne Veri te portit me te madh te vendit, atij te Durrësit. Porti i Shëngjinit zë vendin e trete ne vend për nga madhësia. Zënia e peshkut mundësohet nga një flote peshkimi e përbërë nga 50 anije. Peshku prodhohet e përpunohet si lende te pare, si produkt ne bllok ose i kripur ne fuçi nga importi, kryesisht nga Spanja, Italia, Greqia, Maroku, etj. Produkti përfundimtar ka destinacion kryesisht vendet e BE . Pranë Portit të Shëngjinit, në një sipërfaqe prej 100 ha kultivohen rreth 30-50 ton midhje në vit në raport me 1 300 tonë në nivel kombëtar²⁰.

Në vitin 2013,volume I eksportit të peshkut dhe produkteve të peshkut ishte 5,851 tonë me një vlerë prej € 30,7milionë. Importi I peshkut dhe frutave të detit ishte në masën 10,155 tonë me një vlerë €25,6 milion (Tabela 3).

Bilanci tregtar në produktet e detit është pozitiv në terma të vlerës, por negativ në terma të volumit. Eksportohen volume të ulëta të produkteve me vlerë të lartë, ndërkohë që importet mbizotërohen nga produkte deti me vlerë më të ulët. Shumica e importeve kanë origjinën nga Italia dhe Spanja (përkatësisht 19% dhe 24%). Destinacionet kryesore për eksportet shqiptare janë Italia (91% e vëllimit total) ndjekur nga Spanja (4%) dhe Greqia (3%).

¹⁹Vjetari Statistikor 2011, Ministria e Bujqësisë, Ushqimit dhe Mbrojtjes se Konsumatorit

²⁰Strategjia Ndërsektoriale për Zhvillimin Rural dhe Bujqësor në Shqipëri, Maj 2013

Tabela 3 Bilanci tregtar I produkteve të detit, 2013

	kg	€
Import	10,154,993	25,554,967.34
Eksport	5,851,521	30,711,297.77
Bilanci tregtar	-4,303,471	5,156,330.43

Burimi: INSTAT

Aktiviteti i peshkimit dhe produkteve ujore ka pësuar rritje edhe **në nivel kombëtar** ku peshkimi detar është rritur me 16% që nga 2007, peshkimi në breg është rritur me 5% dhe prodhimi i midhjes është rritur me 25%.

Kultivimi i produkteve të detit është i zhvilluar mirë, kryesisht në formën e kultivimit të midhjeve dhe kultivimi i peshkut është rritur gjatë viteve të fundit dhe tashmë ka zëvendësuar thuajse plotësisht importin e peshkut të kultivuar. Konsumi është dyfishuar si rezultat i rritjes së të ardhurave. Industria e përpunimit ka bërë investime të mëdha dhe zotëron teknologji mjaft të qëndrueshme.

Disa nga oportunitetet që duhet të shfrytëzohen nga sektori i peshkimit në zonë janë; pozicioni gjeografik i favorshëm dhe resurset e pasura ujore; mundësitë e punësimit për shumë banorë të zonës dhe rendësia në rritje e sektorit dhe performancës së tij në nivel kombëtar (rritje e sektorit, rritje investimesh, ngritje stabilimentesh peshku, bilanci tregtar pozitiv në terma të vlerës)

2.6.2.2 Problematika dhe Rekomandime

Sfida të ndryshme në sektor që mbeten të rëndësishme për t'u adresuar janë : Peshkimi i jashtëligjshëm; mangësi në mirëmbajtjen rutinë dhe jo rutinë të kapaciteteve dhe në llojet e tjera të riparimeve të mjeteve lundruese; Infrastruktura e dobët e portit në limanet ekzistuese; mungesa në tregjet e organizuara të shitjes me shumicë dhe vështirësitë në lidhje me standardet e higjienës.

Çmime të larta të produkteve të peshkut dhe mungesa e tregjeve të organizuara me shumicë të peshkut (të domosdoshme në çdo zonë peshkimi), mbeten problematike për operatorët e sektorit dhe produktin e tyre tregtar. Mungesa e tregjeve pengon zhvillimin e sektorit kjo sepse tregtimi i produkteve të peshkimit bëhet nga operatorë tregtarë që i mbledhin këto produkte nga anijet e peshkimit mbi bazën e marrëveshjeve private jo formale dhe aspak të favorshme për prodhuesit. Shpesh, kërkesa nga këto subjekte tregtare për të blerë, përcakton nisjen e anijeve për peshkim. Megjithatë ka disa operatorë tregtarë që kanë anijet e veta të peshkimit.

Sa i përket **sa i përket çështjeve të sigurisë ushqimore, veterinare dhe fitosanitare**, për produktet e peshkimit dhe akuakulturën, **sektori mbetet i fragmentuar për sa i përket përgjegjësi dhe komunikimit, me inspektimet e prodhimeve të peshkimit** që janë vënë në dy departamente të ndryshme në Ministrinë e Mjedisit, Pyjeve dhe Administrimit të Ujërave. Për më tepër, kontrolli i sëmundjeve të peshkimit mbulohet nga Drejtoria e Shëndetit të Kafshëve në MBUMK ndërkohë që produktet ujore/të peshkimit mbulohen nga Drejtoria e Sigurisë Ushqimore në MBUMK dhe Autoriteti Kombëtar i Ushqimit.

Konsolidimi i industrisë së përpunimit mund të luajë një rol të rëndësishëm në garantimin e një tregu të qëndrueshëm për fermat e vogla të peshkimit dhe mund të jetë një aktor kryesor investimi për rindërtimin e

flotës së peshkimit. Mbështetja e industrisë së përpunimit të peshkut përmes lehtësimit të ngritjes së flotave të peshkimit të përhershme dhe ndërmjetësimit mes tyre dhe pikave të përpunimit të peshkut midis njësive Shëngjin, Lezhë e Shën Koll është në listën e projekteve të ardhshme për zonën

Zgjerimi i portit sipas Master Planit për të krijuar mundësinë e ankorimit të varkave lundruese dhe rritja e kapaciteteve të flotës së peshkimit është një projekt rajonal por i cili do ketë nevojë dhe për mbështetje nga qeveria qendrore

Adresimi i mungesave (në numër dhe kualifikime) të forcës punëtore në sektor. Marrja e disa masave promovuese për mundësitë e punësimit që ofron peshkimi dhe hapja e kurseve të caktuara të specializuara për trajnimin e burimeve njerëzore.

Peshkimi dhe aktivitetet ekonomike të lidhura me të duhet të shihen edhe në perspektivën e një sektori shoqëruar apo **pjesë e një oferte të integruar agro-turistike të Zonës.**

Është e nevojshme të studiohen më tej impaktet e sektorit në kushtet sociale të komunitetit sidomos në zonat rurale.

Disa nevoja për investime në nivel kombëtar janë: zëvendësimi dhe rinovimi/përmirësimi i barkave të peshkimit; investime në sektorin të kultivimit të peshkut; investime nga kompanitë përpunuese mesatare (sidomos në drejtim të përmbushjes së standardeve me qëllim që të jenë në gjendje të eksportojnë (p.sh. në rastin e midhjeve)

2.6.3 Industri të ndryshme përpunim dhe nxjerrëse²¹

2.6.3.1 Tregues Bazë

Në zonë, përveç sektorëve tipikë si bujqësia, blegtoaria e peshkimi njohin zhvillim dhe industri të ndryshme nxjerrjeje dhe përpunimit të mineraleve jo metalike dhe metalike, të materialeve inerte, të materialeve të ndërtimit, gurit, mermerit, betonit, çimentos, tullave, dhe industri më të lehta përpunimi si ajo e drurit dhe e lëkurës.

Në territorin e Lezhës gjenden rreth 40% e rezervave të mineraleve jo metalike të vendit²². Kërkimet minerare kanë zbuluar rezerva bakri (tip kuarc/sulfuri) që arrijnë masën 0.5 milion ton në pjesën verilindore të krahinës si dhe burime të shumta bakri në Vele Vendi, Zef Sul dhe Qafë Kangjel. Në kufijtë e Lezhës gjenden dy burime të nikelit-sulfurit me një masë edhe floriri, si dhe burime të platinit. Mineralet e zinkut, kromit, gur gëlqeror, granitit dhe kallajit gjenden në zonat bregdetare të Rilës dhe Talës. Rezerva mermeri, graniti dhe kaolinit (porcelan, argjilë), të cilat përdoren gjerësisht gjenden në Kashnjet. Burime të tjera përreth Lezhës përfshijnë rezerva të mermerit të kuq dekorativ në fshatin Tresh, afër qytetit, materiale të ndryshme inerte në lumin Mat si dhe gur gëlqeror, në Kakarriq dhe Shëngjin, përdorur për ndërtim.

²¹ Analiza e këtij sektori nuk u detajua më tej për shkak se të dhënat për të ishin të pamjaftueshme, të vështira për tu siguruar nga strukturat në zonë ose për një pjesë të tyre nuk mund të garantohet saktësia/plotësia.

²²Plani strategjik Bashkia Lezhë 2010-2030

Tabela 4 Leje Minerare Aktive në Lezhë, 2014

Emri i Subjektit	Lloji i Mineralit	Km2	Tipi i lejes
MILIS BRICK	Argjilë	0,357	Shfrytëzimi
OTTO - AL	Gëlqeror	1,7	Shfrytëzimi
KORABI - K	Gëlqeror	0,04	Shfrytëzimi
QUSHKU & CO	Gëlqeror	0,01	Shfrytëzimi
MALVINI	Gëlqeror	0,096	Shfrytëzimi
OTTO - AL	Gëlqeror	1,28	Shfrytëzimi
GENERAL CEMENT ALBANIA	Gëlqeror	1,087	Shfrytëzimi
SHPRESA - AL	Krom	0,23	Shfrytëzimi
COLACEM ALBANIA	Gëlqeror	0,95	Shfrytëzimi
PACANI	Gëlqeror	0,08	Shfrytëzimi
PALUCA - SA	Gëlqeror	0,71	Shfrytëzimi
GENTARI	Krom	0,11	Shfrytëzim
MALVINI	Gëlqeror	0,047	Shfrytëzim
GJONI	Traktolite	0,037	Shfrytëzim
GEOECONOMICS	Titano - magnetik	9,88	Kërkim - zbulimi
BESJONA IMPEX	Gëlqeror	0,0507	Shfrytëzim
BICI	Gëlqeror	0,0907	Shfrytëzim
VLLAZNIMI DEDA IMP - EKSPORT	Krom	0,094	Shfrytëzimi
AYEN AS ENERGJI	Serpentine	0,19	Shfrytëzimi
BALKAN RESOURCES	Bakër	2,9	Shfrytëzimi
EUROINERT BIBA	Gëlqeror	0,104	Shfrytëzimi
JAB RESOURCES	Ar	35,84	Kërkim - zbulimi
ALBA KURBIN	Gëlqeror	0,054	Shfrytëzimi
AL - GEM	Gëlqeror	0,298	Shfrytëzimi
BALKAN RESOURCES	Bakër	23,05	Kërkim - zbulimi

Burimi; Ministria e Energjisë dhe Industrisë

Nëntoka e Kashnjetit është mjaft e pasur ne minerale sidomos ne titan. Titani është pasuria e dyte ne nivel kombëtar. Titanomagnetonet, siç quhen ndryshe, vlerësohen të jenë rreth 130 milionë ton rezerva te gjendura kryesisht **ne Sukaxhi dhe Ungrej të Kashnjetit**. Sot një kompani australiane (GeoEconomix) ka marrë lejen e kërkimit dhe ka aplikuar për leje shfrytëzimi dhe mendohet që këtë vit të fillojë përgatitja e hapjes së vendburimit kryesor në Zonën e Kashnjetit.

Spektori i industrisë i lidhur me përpunimin e mermerit që nxirret nga kodrat e Treshit dhe të **materialeve inerte të nxjerra nga lumi Mat** është një aktivitet i rëndësishëm për zonën dhe sidomos për njësitë Shënkoll e Zejmen. Për shembull në Shënkoll zhvillojnë aktivitetin e tyre 11 subjekte në këtë fushë. Nga këto, 3 subjekte merren me përpunimin e mermerit. Mermer nxirret në kufi të njësisë, në fshatin Tresh të njësisë së Zejmenit. Depozitimi i mermerit në Tresh përfaqësohet nga mermer i tipit “marbled limestone” në ngjyrë gri, të kuqe dhe me variacione (motley) në ngjyrë. Rezerva në Tresh vlerësohet në 13,000,000 ton. Gjithashtu në Shënkoll zhvillojnë aktivitetin e tyre 5 subjekte për nxjerrjen dhe përpunimin e inerteve dhe të betonit: 3

janë kompani përpunimi inertesh, 2 janë kompani për prodhim betoni. Një kompani ka aktivitet në fushën e shpimit për nxjerrjen e ujit. Në Zejmen 16 subjekte ushtrojnë aktivitetin në këtë fushë nga të cilat 5 merren me nxjerrjen dhe përpunimin e mermerit. Gjithashtu 11 subjekte operojnë në nxjerrjen dhe përpunimin e inerteve (6 përpunojnë inerte dhe janë biznese të mëdha të mëdha, 2 prodhojnë beton dhe 3 grumbullojnë gur dekorativ ose zhavorr)²³.

Industria e përpunimit të gurit dhe nxjerrjes së çimentos është e zhvilluar dhe **ne Baldren**. Kjo e fundit ka filluar të shfrytëzohet vetëm në 2009 nëpërmjet aktivitetit të dy fabrikave të çimentos (grupi Colacem Albania). Komuna ka potencial sepse përmban në territorin e saj masive të konsiderueshme shkëmbore. Nga ana tjetër **në Kolsh ushtrojnë aktivitetin ekonomik një fabrikë tullash dhe një përpunim guri**.

Në njësinë Ungrej janë në fazat e para të studimit dhe ndërtimit projekte në fushën minerare dhe shfrytëzimin e burimeve ujore për energji. Këta janë artikuluar edhe si sektorë prioritarë për ekonominë e zonës. Minierat janë një fushë në fazat e para të studimit kurse HEC-et janë në proces ndërtimi. Dy miniera që pritet të hapen dhe 2 HEC-et që janë në ndërtim janë mundësi punësimi dhe zhvillimi për zonën. Ca HEC detaje

Përpunimi i drurit është një aktivitet që operohet aktualisht në Shënkoll, Zejmen dhe Baldren dhe ka mundësi të operohet dhe në njësitë si Kallmet e Ungrej. Në Shënkoll zhvillojnë aktivitetin e tyre: 1 subjekt për përpunim druri dhe 1 subjekt për prodhimin e objekteve prej duralumini. Përpunimi lëndës drusore dhe prodhimi i produkteve prej duralumini realizohet nga dhe për banoret e komunës. Në Zejmen ushtrojnë aktivitetin 7 subjekte në industrinë e përpunimit të drurit dhe prodhimit të mobiljeve. Industria e përpunimit të drurit ka potencial të lartë edhe në Ungrej por duhet të studiohet e shfrytëzohet më shumë për t'i shërbyer komunitetit të saj. Në Kallmet përpunimi i drurit dhe i gurit mund të zhvillohen si elementë të ekonomisë tradicionale në zonë²⁴.

Industria Fason (si p.sh. ajo e përpunimit të lëkurës apo veshjeve), është po ashtu e rëndësishme për nga numri i personave që punëson, trendi në rritje i saj dhe eksportet drejt vendeve të tjera. Në vend në përgjithësi ofrohet fason klasik dhe jo cikël i mbyllur apo i plotë shërbimesh. Perspektiva në të ardhmen është që e gjithë industria të realizojë një ofertë të integruar (dizenjim, modelim, prodhim), dhe të shtojë vlerën e shërbimeve të teknologjisë së informacionit

Porti i Shëngjinit shërben si një nyje e rëndësishme operative dhe logjistike për këto industri. Për nga madhësia ai zë vendin e trete në vend dhe përpunon 9 % të vëllimit të mallrave të përpunuara në portet shqiptare. Aktivitetet e tij ndër të tjera janë; përpunimi i mallrave, si ato të importit (çimento, mallra ushqimore, karburante) dhe të eksportit (si materiale ndërtimi, inerte) transport udhëtarësh dhe peshkim. Grup mallrat kryesore që përpunohen në port janë materialet e ndërtimit (çimento, tulla, tjegulla) të ambalazuara e të vendosura në slinker (çimento) dhe me paleta (tulla, tjegulla) dhe karburante me anije cisterne

Vëllimi i punës së Portit të Shëngjinit ka ardhur në rritje përgjatë viteve. Në 2004 ka patur një rritje të eksporteve me 144% dhe të importeve me 152 %. Eksportet në 2004 janë 14202 ton nga ku shumica

²³ Nga Strategjitë Lokale të Zhvillimit të Njësisë Zejmen dhe Shën Koll,

²⁴ Nga Strategjitë Lokale të Zhvillimit të Njësisë

material ndërtimi, inerte dhe pak skrap) kurse importet ishin 279,177 ton (kryesisht çimento, Tulla/Tjegulla, Karburante)

2.6.3.2 Problematika dhe Rekomandime

Sektori i industrisë minerare karakterizohet nga veprimtari jashtë monitorimit shtetëror të aktivitetit në sektorin minerar, madje edhe nga veprimtari të jashtëligjshme që dëmtojnë rëndë interesin publik.

Puna në miniera kryhet jashtë rregullave dhe standardeve për sigurinë në punë, duke dëmtuar shëndetin e punonjësve, si dhe duke marrë jetë njerëzish. Shkalla e përpunimit të mineraleve vazhdon të jetë mjaft e ulët dhe eksportet janë kryesisht në mineral bruto.

Investimet në sektorin minerar janë pothuajse inekzistente, duke bërë që ky sektor të ketë sot një prapambetje teknike e teknologjike të rëndësishme, çka reflektohet në produktivitetin minimal të tij.

Industria Fason karakterizohet nga informalitet, kushte shumë të vështira pune dhe paga minimale

Masat kombëtare që duhet të ndërmerren lidhur me industrinë janë:

- zhvillimi dhe modernizimin e mëtejshëm të sektorit të gjeologjisë dhe minierave
- Hartimin e politikave specifike që nxisin, orientojnë dhe garantojnë investime e financime masive të brendshme e të huaja në industrinë minerare;
- Ndërmarrja e masave ligjore dhe strukturore për të mundësuar rritjen e shkallës së pasurimit dhe përpunimit të mineraleve në vend.
- Rritje e eksporteve minerare si një element i rëndësishëm i rritjes ekonomike, punësimit dhe nivelit të jetesës në zonat minerare.
- Monitorimin e veprimtarisë minerare me synim garantimin e interesit publik në këtë sektor.
- ndërprerjen e menjëhershme të veprimtarive minerare të rrezikshme dhe të jashtëligjshme e ndërprerjen e veprimtarive minerare që nuk kanë respektuar detyrimet kontraktuale, që kanë dëmtuar e dëmtojnë rëndë mjedisin, sidomos të atyre veprimtarive pranë zonave urbane.

Masat lokale që duhet të ndërmerren lidhur me industrinë janë:

- Hartimi një strategjie për ruajtjen e ujerave nëntokësore nga ndotjet (infiltrimi ujit) në zonat e kontaminuara nga veprimtaritë industriale
- Identifikimi, Studimi Fizibilitetit dhe Plani Veprimit për trajtimin e mbetjeve inerte nga aktiviteti industrial përgjatë lumenjve

2.6.4 Sektori i Turizmit

2.6.4.1 Tregues Bazë

Turizmi në Lezhe konsiderohet si një nga sektorët prioritarë e më premtues sa i përket potencialit që ka për të kontribuar në zhvillimin social-ekonomik të rajonit. Në të ardhmen zona projektohet që të konkurroje edhe me oferta turistike të vendeve fqinje si Mali i Zi, Kroacia, Sllovenia etj.

Zona disponon një sërë asetesh turistike (natyrore e kulturore) si p.sh.; pozicion gjeografik të përshtatshëm, gjatësia e vijës bregdetare (38 km), trashëgimi të pasur arkeologjike, etno-kulturore e

historike, objekte të lashta kulturi (kisha katolike, ortodokse, xhamia dhe teqe), tradita të zhvilluar të mikpritjes dhe gatimeve tradicionale, praninë e portit të tretë më të madh në vend (Shëngjinit) etj.

Qyteti i Lezhës, qendër e Bashkisë është themeluar në vitin 385 para erës sonë. Gjatë gjithë historisë ilire dhe më vonë, ky qytet ka luajtur një rol të veçantë historik. Pozicioni gjeografik që ka qyteti i Lezhës me rrethinat ka bërë që ai që në lashtësi të jetë një ndër qendrat tregtare e politiko ushtarake të rëndësishme. Është kjo arsyeja që pikërisht në këtë qytet, në momente të caktuara të historisë sonë, janë bërë aktivitete politike e kulturore të nivelit të lartë kombëtar, si: “Lidhja e Lezhës” më 1444, “Kuvendi i Arbrit” në 1703, etj. Prezenca e Urdhrit Franceskan në Lezhë, e themeluar nga vetë Shën Francesku i Asizit në vitin 1220, i shtohet historisë dhe kulturës së qytetit.

Vendvarrimi i heroit kombëtar Gjergj Kastrioti

Lezha ka një trashëgimi të pasur etnokulturore, historike, arkeologjike dhe etnografike. Në të ndodhen shumë vende dhe monumente historike me interes për t’u vizituar. Memoriali “Gjergj Kastrioti” Skënderbeu *(ku vizitorët mund të shohin emblemat e familjeve feudale shqiptare dhe një kopje të shpatës dhe përkrenares së Skënderbeut)*; (Kisha e Shën Nikollës, Kuvendi i Besëlidhjes dhe Vendvarrimi i Skënderbeut), Kalaja e Lezhës (Kështjella Arbërore), Nimfeumi (Shëngjini i sotëm) etj. dhe shumë objekte kulturi si Kisha e Shën Gjoni Kryepremit (mbajtur Kuvendi i Arbrit), Kisha e Eufemisë (shek.XII) Kisha e Shën Nunciatës, etj. përbëjnë atraksione shumë të rëndësishme për zhvillimin e turizmit kulturor në këtë zonë.

Kalaja e Lezhës²⁵ është një nga vlerat e spikatura monumentale e historike të qytetit. Origjina ilire e saj dhe gjurmët e arkitekturave ilire, romake, bizantine dhe osmane e bëjnë atë një objekt interesant për t’u vizituar. Aty ka shumë objekte interesante për t’u vizituar si rrënojat e ndërtesave osmane brenda kalasë, xhamia, kulla në murin juglindor me një hark romak dhe kulla ilire në murin jugor. Gjithashtu Ura e vjetër e qytetit (1926) e ndërtuar mbi lumin Drin dhe shtëpia e Mlikajve (1910, një banesë tipike qytetare e Lezhës, ofrojnë vlerat e tyre arkitekturore, historike dhe kulturore.

Një listë më e detajuar e monumenteve të kulturës paraqitet në tabelën më poshtë;

Tabela 57. Monumentet e Kulturës

Nr.	Emri i monumentit	Vendi
1	Gërmadhat e Malit Te Shëlbuem (AKROLIS)	Mali I Shelbumit
2	Muret e Qytetit Antik Lis	Lezhë
3	Kisha e Shna Ndout Vendvarrimi I Skenderbeut	Lezhë
4	Rrënojat e Ures Plakagjonit	Fshati Rraboshtë

²⁵ filluar në shek. 4 përfunduar në vitin 1521

5	Kisha e Shen Barbulles	në fshatin Pllanë
6	Ura e Shkinës	fshatin Piraj
7	Kisha e Shen Aleksandrit	Boikon Spiten
8	Kisha e Shen Venerandës	Ballidren
9	Rrenojat e Kishes Se Shen Stefanit	Blinisht
10	Kisha e Shen Mhillit	Nenshat
11	Banesa Shtetërore (Ish Sali Bajram Zekës)	Varosh Lezhë
12	Banesa Shtetërore (Ish Esat Mlikës)	Lezhë
13	Banesa e Geg Prendit	Patalej
14	Banesa e Ndue Frrokut	Ishull-Lezhë
15	Kalaja e Lezhës	Lezhë
16	Kisha e Shën Eufemisë	Kallmet
17	Kisha e Kuvendit të Arbërit	Merqi
18	Katedralja e Kallmetit	Kallmet
19	Banesa Shtetërore (Ish Ndue Zefi)	
20	Banesa e Gjergj Fishtës	
21	Rrënojat e Kishës së Shën Mëhillit Në Kalanë e Sapës	
22	Kisha e Shen e Premtes	

Burimi; <http://qarkulezhe.gov.al/images/pdf/monumentet%20e%20kultures.pdf>

Në qendër të zonës funksionale ka disa objekte social kulturore si Pallati Kulturës, Qendra Kulturore për Fëmijë, Muzeu Historik, Biblioteka Publike e qytetit të cilat në mënyrë periodike zhvillojnë aktivitete në interes të edukimit qytetarë dhe për ruajtjen e vlerave kombëtare. Në këtë zonë është bërë traditë organizimi i festivaleve të Rapsodive dhe muzikës Folklorike. Gjithashtu Qendra Kulturore e fëmijëve, organizon aktivitete për argëtimin e fëmijëve dhe nxitjen e talenteve të reja. Në pallatin e kulturës ndodhet dhe galeria e arteve ku ekspozohen vepra të autoreve Lezhjane e me gjerë.

Në këtë zonë ekziston një **infrastrukturë sportive e kënaqshme** ku përfshihen stadiumi i qytetit „Besëlidhja“ dhe terrene e ambiente të tjera sportive. Ekipi i futbollit "Besëlidhja" dhe zhvillimi i shumë sporteve si

atletika, mundja e lirë dhe çiklizmi tërheqin vëmendjen e sportdashësve dhe gjallërojnë jetën sportive të zonës.

Lezha përveç vlerave të rëndësishme historike, arkeologjike, kulturore, artistike i ofron vizitorëve të saj edhe **bukuritë e spikatura natyrore** si malin, kodrën, fushën, lumenjtë, detin dhe lagunat e saj. Vendet turistike me interes të madh janë plazhet e plazhet të Shëngjinit, Kunes, Vainit dhe Tales, lagunat e Kunes dhe Vainit, hoteli i Gjuetisë, etj. Larmia e mjedisit, prania e florës dhe faunës së shumëllojshme, klima e përshtatshme janë potenciale të mëdha për zhvillimin e një turizmi bashkëkohor dhe të qëndrueshëm me të gjitha llojet e pasurive turistike: detare, lagunorë e luginore (luginat e lumenjve) e ndër të tjera turizëm malor.

Plazhi i Shëngjinit është destinacioni më i rëndësishëm turistik në të gjithë rajonin po ashtu edhe në nivel vendi. Ai është ndër plazhet më të vjetra në vend.

Plazhet e Talës e Rënës së Hedhun janë në fillimet e shfrytëzimit të tyre dhe përfaqësojnë zona me potencial të madh zhvillimi. Gjithsesi investime të mëtejshme janë të nevojshme në infrastrukturë.

Laguna e Kunë-Vainit është një zone me florë dhe faunë shumë të pasur e cila ka një sipërfaqe prej 180 Ha tokë lagu norë dhe 1050 ha sipërfaqe ujore dhe një thellësi 1,5-5 metra. Ka disa lokale përreth që gatujnë peshkun e freskët të lagunës. Në zonë gjatë sezoneve të caktuara zhvillohen aktivitete të shumta të gjuetisë ku shumë gjuetarë amatorë të huaj dhe vendas marrin pjesë.

Ishull Lezhë kanë varg hotelesh, motelesh, restorantesh moderne e tradicionale duke e bërë atë tërheqës për turistët vendas dhe të huaj.

Disa nga tipet e turizmit më të zhvilluara ose me potencial të mëtejshëm zhvillimi në Zonën Funksionale të Lezhës janë; turizmi bregdetar, rural e kulturor. Një përshkrim më i detajuar dhe disa tregues paraqiten më poshtë;

Turizmi Bregdetar - Në zonë ka një infrastrukturë të ngritur dhe kapacitete akomoduese të mëdha, sidomos në Shëngjin. Turizmi është sezonal (maj-shtator) dhe ofron diell, det dhe rërë. Lagunat e Kunë-Vainit kanë një shumëllojshmëri flore dhe faune. Bregdeti nga Rana e Hedhun e në vazhdim ka rërë shumë të pastër e të pasur me jod veçanërisht në zona të pashfrytëzuara si Talë. Pas rërës në Shëngjin vjen një brez pishash deri në fund të Kunës kurse në pjesën kur lidhet me Vainin në bregdet vazhdon me një pyll me pisha e drurë shumëvjeçarë por është i izoluar në të dy anët për mungesë të dy urave dhe infrastrukturës së nevojshme. Në këtë zonë në 20 vitet e fundit po rriten presionet klimatike si p.sh. erozioni i lartë (deti përparon në drejtim të tokës çdo vit mesatarisht deri në 3 m), përmytjet e fuqishme bregdetare, stuhitë detare etj.

Plazhet frekuentohen nga Maji në Shtator me turistë rezidentë dhe ditorë, vendas dhe të huaj. Funksionon një rrjet shërbimi tregtar që shërben turistët me çadra dhe shezlongë. Pastrimi i bregut bëhet çdo natë nga pronarët e hoteleve kurse pjesët e tjera mbeten gjerësisht të pambuluara nga komuna. Lëvizja e pushuesve kryhet me furgonë, autobusë dhe mjete private.

Në Lezhë ushtrojnë aktivitetin 28 hotele, 7 motele, me 3940 shtretër. Funksionojnë 118 lokale shërbimi. Në Shëngjin ka rreth 550 shtëpi private që jepen me qira gjatë sezonit të plazhit. Të dhënat e komunës tregojnë se gjatë sezonit të plazhit vijnë mbi 5000 pushues në ditë krahas vizitorëve që vijnë gjatë vitit në qark për turizëm historik dhe etno-kulturor. Në Shëngjin nga vitet 1990 deri në 2008 sipërfaqja e shfrytëzuar e plazhit

është rritur nga 4 deri në 13 ha nr. I hoteleve nga 7 në 24, nr. i dhomave nga 214 në 979 dhe nr. i shtretërve nga 680 në 3054. Nr. i turistëve në Shëngjin nga 2008 në 2009 është rritur me 20%. Në bregdetin e Shëngjinit ka ndërtime të tjera janë ende në proces.

Në veri të Shëngjinit, **plazhi i Ranës së Hedhun** ka një peizazh të ndërthurur det, rërë pisha e drurë. Pavarësisht se mbetet akoma e pashfrytëzuar për shkak të mungesës së infrastrukturës, ka shumë investitorë të huaj që kanë shfaqur interes për të investuar²⁶.

Turizmi natyror / Ekoturizmi / Turizmi rural/AgroTurizmi

Sa i përket këtij lloj turizmi resurset e zonës janë të mëdha dhe me potencial te larte zhvillimi por nevojitet një studim më i detajuar, tregues më të saktë, të azhurnuar e të dhëna të plota, një inventar asetesh, dhe një zhvillimi koncepti të i integruar produkti turistik.

Një nga historite e suksesit për zonën funksionale në fushën e agro-turizmit është **“Mrizi i Zanave”** (<http://ëëë.mrizizanave.com/>). Ky model është një nga përfaqësuesit me te denjë te filozofisë “sloë Food – Ushqim i Ngadalte”, një projekt kulturor qe propozon një filozofi të kënaqësisë dhe një program edukimi të shijimit, të ruajtjes së trashëgimisë enogastronomike e të formimit të konsumatorit, një filozofi të kënaqësisë dhe një program edukimi të shijimit, të ruajtjes së trashëgimisë enogastronomike dhe të formimit të konsumatorit. Mrizi i Zanave ofron një menu autentike Shqiptare me përbërës te freskët, dhe prodhime bio te kultivuara ne zonën përreth. Komentet e konsumatorëve e listojnë si një nga eksperiencat kulinare me te jashtëzakonshme dhe te arrira ne Shqipërinë e Veriut.

Ferma e vetë restorantit mbjelle përreth me vreshta, ullinj dhe perime, pozicioni i këndshëm ne fshatin Fishte, historia e zonës e cila është vendlindja e njërit prej personaliteteve te shekullit te 19, Gjergj Fishta, janë te gjithë elemente te rëndësishëm qe formojnë identitetin e këtij modeli agro-turizmi.

Çdo gjë e shërbyer është tërësisht organike, me produkte tipike të zonës. Perimet e freskëta mblidhen direkt ne kopesht dhe shërbehen ne pjata qeramike te përgatitura nga një artizan i zonës. Djathërat përpunohen nga stafi I restorantit, proshuta tipike e vendi ruhet ne qilar dhe vera e kuqe prodhohet nga vreshtat e mbjella përreth. Te tille elemente e bëjnë Mrizin e Zanave një eksperiencë gastronomike rurale autentike.

Artizanati gjithashtu kosiderohet si një mundësi për punësim dhe një komponent qe integrohet natyrshem ne oferten turistike. Ka disa zona në Lezhë si ajo e Zadrimës me traditë të gjatë në prodhimin e produkteve të artizanatit dhe dekorimit për përdorim vetjak dhe për tregtim. Megjithatë, tradita e dikurshme e prodhimit të veshjeve, qilimave, tekstileve të ndryshme apo drurit rrezikon të humabse me kalimin e kohes nese mungojne mekanizmat e duhur për të kaluar zanatin nga një brez te tjetri. Mbështetja e sektorit të artizanatit ka potencialin për të rritur të ardhurat; për të promovuar turizmin kulturor dhe për rritjen e punësimit.

Vizioni i Qarkut Lezhë²⁷ është që rajoni të jetë pjesë integrale e destinacionit turistik, Shqipëria e Veriut, me një turizëm të qëndrueshëm e të zhvilluar në mënyrë të balancuar; detar, rural, kulturor e të integruar në ekonominë rurale.

²⁶ Nuk garantojmë tërësisht saktësinë apo plotësinë e të dhënave në këtë paragraf. Ka qenë e veshtirë të mblidhen tregues koherentë dhe të azhurnuar për këtë sektor

2.6.4.2 Avantazhe Konkurruese

Para se të analizohen avantazhet e Zonës në Turizëm, është me rëndësi të përmenden disa tregues makroekonomikë në sektor, të cilat dëshmojnë aktraktivitetin e tij në vend, rajon dhe botë dhe potencialin që paraqet Turizmi si sektor për të ardhmen;

- Është një prej industrive me zhvillim më të shpejtë në shekullin e 21-të për sa i përket kontributit global të PBB-së, të ardhurave nga shkëmbimi valutor dhe krijimit të vendeve të punës.
- Sipas llogaritjeve për Shqipërinë kontributi i drejtpërdrejtë i turizmit për PBB-në për vitin 2013 ishte 4,8 % të tij ndërsa kontributi i përgjithshëm për ekonominë ishte 16,7%. Sektori i turizmit ka hapur drejtpërdrejt 4,3 % të numrit të përgjithshëm të vendeve të reja të punës ndërsa në mënyrë të tërthortë ka hapur 15,2% të tyre²⁸.
- Që prej vitit 2001 numri i vizitorëve ndërkombëtarë në Shqipëri është rritur ndjeshëm duke çuar mbërritjet në mbi 3,45 milion vizitorë në 2012. Rritja ishte veçanërisht e fuqishme nga Evropa dhe Ballkani Jugor (Kosova dhe ish- Republika Jugosllave e Maqedonisë) midis viteve 2008 dhe 2012²⁹.
- Në 2010 vizitorët ndërkombëtarë shpenzonin 82 Euro/në ditë me një kohëzgjatje mesatare prej 5 ditësh ndërsa për turistët e argëtimit, koha mesatare e qëndrimit ishte më e shkurtër – rreth 2,8 ditë. Shpenzimi mesatar në destinacionin vendor është 79 Euro³⁰.

Të gjithë këta tregues makroekonomikë pozitivë, janë një arsye më tepër se përse Zona duhet ta konsiderojë si prioritet zhvillimin e mëtejshëm e këtij sektori.

Disa nga avantazhet e zonës në sektor janë;

- Pozita gjeografike dhe afërsia me hallkat më të rëndësishme logjistike në vend e bëjnë lehtësisht të aksesueshëm nga turistë brenda dhe jashtë vendit .
- Lezha në nivel Kombëtar³¹ përmendet në rrjetin e qyteteve që ofrojnë turizëm kulturor³². Gjithashtu Shëngjini përmendet në rrjetin e pikave të turizmit bregdetar dhe me kapacitete të bollshme akomoduese³³
- Zona disponon mjaft resurse të shumëllojshme natyrore e kulturore për të zhvilluar një ofertë turistike të pasur larmishme

²⁷Strategjia e Turizmit dhe Agroturizmit në qarkun Lezhë, 2010-2013

²⁸ Nga Këshilli Botëror për Turizmin dhe Udhëtimet,

²⁹ “Rruga e Kombit” e ndërtuar kohët e fundit ka ndikuar ndjeshëm në numrin e vizitorëve nga këto vende

³¹Draft-strategjia e Zhvillimit të Turizmit në Shqipëri 2014-2020

³²Edhe pse nuk është qëllimi kryesor i vizitës në Shqipëri, arkeologjia/ trashëgimia/ kultura identifikohen si pikat e forta kryesore të Shqipërisë në studime të ndryshme të kryera me vizitorë dhe industrinë e udhëtimeve nga tregjet e huaja. të vizitave turistike janë Shkodra, Lezha, Kruja, Durrësi, Tirana, Fieri, Berati, Elbasani, Korça, Përmeti, Gjirokastra, Saranda dhe Vlora.

³³Duke iu referuar vendndodhjes së tyre, 80% e hoteleve ndodhen në zonat bregdetare dhe liqenore (Velipojë, Shëngjin, Durrës, Kavajë, Vlorë, Sarandë, Pogradec), 10% e hoteleve ndodhen në Tiranë dhe 10% ndodhen në zona të tjera

- Zona ka potencial për zhvillimin e mëtejshëm të agro turizmit (produkte tipike gastronomike të kombinuara me një mjedis natyror të këndshëm). Megjithëse i rrallë në Shqipëri si lloj turizmi, nëse zhvillohet me kujdes, ai mund të kthehet në një instrument rigjenerimi të traditave të zonës, kuzhinës rurale dhe promovues i mbrojtjes së mjedisit dhe zhvillimit ekonomik. Ai mund të shërbejë si një formë e re bashkëpunimi midis bizneseve lokale dhe në të njëjtën kohë të rrisë interesin e njerëzve për prodhimet lokale.
- Ekziston një studim urbanistik i zhvillimit të Turizmit dhe mbrojtjes së bregut në zonën turistike të Gjirit të Drinit me një sipërfaqe rreth 1100 ha.

2.6.4.3 Problematika dhe Rekomandime

Disa problematika të rëndësishme dhe emergjente për t'u adresuar në lidhje me turizmin në zonë janë;

- Mungesa e një qasje të koordinuar dhe të integruar të ofertës turistike; Kaos në ndërtime dhe nr. i lartë ndërtimesh pa leje; Mungesa e një master-plani të Turizmit; Infrastruktura pa standardet e nevojshme; Objekte social-kulturore të dëmtuara.
- Lezha nuk ka vizibilitet të mjaftueshëm në itineraret turistike rajonale e ndërkombëtare që sugjerohen nëpër publikime/media të ndryshme.
- Agro-turizmi nuk është mjaftueshëm i elaboruar në dokumentet strategjike të zonës. Flitet shpesh për agro-turizëm por koncepti është ende shumë pak i integruar dhe larg definicioneve ndërkombëtare.
- Rekomandohet që zona të inventarizojë resurset e veta, për të konceptuar dhe konsoliduar më lehtësisht produkte të integruara turistike dhe gjithashtu investime të mëtejshme në mënyrë që sektori të bëhet kompetitiv dhe i diferencuar edhe në nivel vendi.
- Gjithashtu me disa përmirësime infrastrukturore të caktuara (të përmendura dhe në listën e projekteve/prioriteteve) më sipër, Lezha mund të integrohet më mirë në ofertën kombëtare turistike dhe atë rajonale (Mal i Zi, Kroaci, Slloveni etj).

2.7 Analiza dhe vlerësimi i problematikave sociale.

Sipas LSMS në 2012, rajoni i Lezhës shënon një nivel varfërie prej 17.5%, thellësi varfërisë 4.3% dhe ashpërsie 1.7%, tregues relativisht të lartë krahasuar me vlerat kombëtare.

Fondet e Akorduara për vitin 2013 për Ndihme Ekonomike dhe Personat me aftësi të kufizuara në Zonën Funksionale Lezhë jepen në tabelën më poshtë.

Burimi: Baza e të dhënave ISB

Tabela 18. Ndhimja ekonomike ne lekë

Njësia	Ndhimje Ekonomike në 000/leke
Dajc	605,1
Kolsh	8.955,0
Lezhe	24.575,1
Zejmen	7.673,7
Shën Koll	9.615,8
Shën Gjin	5.792,8
Balldren	3.207,6
Kallmet	2.386,1
Ungrej	30.760,8
Dajc	1.642,9
Blinisht	340,6
Total LEZHA	95.555,4
Total Rajoni	298.378
Total Vendi	4.095.214

Tabela 19. Fondet për personat me aftësi të kufizuara

Njësia	Fondet për personat me aftësi te kufizuara (në 000/leke)
Dajc	25,067
Kolsh	5,344
Lezhe	90,337
Zejmen	30,496
Shën Koll	59,343
Shën Gjin	38,137
Balldren	37,199
Kallmet	24,144
Ungrej	9,911
Dajc	21,758
Blinisht	14,754
Total LEZHA	356,490
Total Rajoni	9,507,166
Total Vendi	15,272,086

Persona me aftësi të kufizuara ne te gjithë qarkun përfaqësojnë rreth 5.3% të popullsisë së rajonit. Numri i individëve në vështirësi (me aftësi të kufizuara, sëmundje etj.) në njësinë Lezhë përbën rreth 3% të popullsisë së saj, ku 2% e zënë invalidët e punës dhe 1% personat të paaftë mendorë dhe fizikë.

Për t'i ardhur në ndihmë personave me aftësi të kufizuara (PAK), që prej vitit 1996 është ngritur *Qendra e Zhvillimit Ditor Lezhë*. Kjo qendër e përkujdesit shoqëror për PAK, vepron si institucion me fond të deleguar dhe në varësi nga Kryetari i Bashkisë. Qendra ka karakter social-edukativ dhe ofron shërbim për fëmijë dhe të rinj me AK nëpërmjet aktiviteteve të mëposhtme ortofoni, pavarësi praktike, shërbim ushqimor, fizioterapi, transport, aktivitete shtëpiak, pedagogji, kënd muzike, pikturë, shërbim lavanderie, aktivitete të ndryshme argëtuese etj. Gjatë vitit 2013 kjo qendër është frekuentuar nga 29 persona. Përsa i përket mjediseve publike, vetëm 7% e tyre ofrojnë standardet e duhura për personat me aftësi të kufizuara.

Në njësinë administrative Lezhë funksionon dhe Qendra e Moshës së Tretë e cila është hapur për herë të parë në vitin 2008. Gjatë vitit 2013 numri i të moshuarve që marrin pjesë në aktivitetet e qendrës është 70 persona.

DRAFT

2.8 Analiza e zhvillimit social, punësim, edukim, shëndetësi.

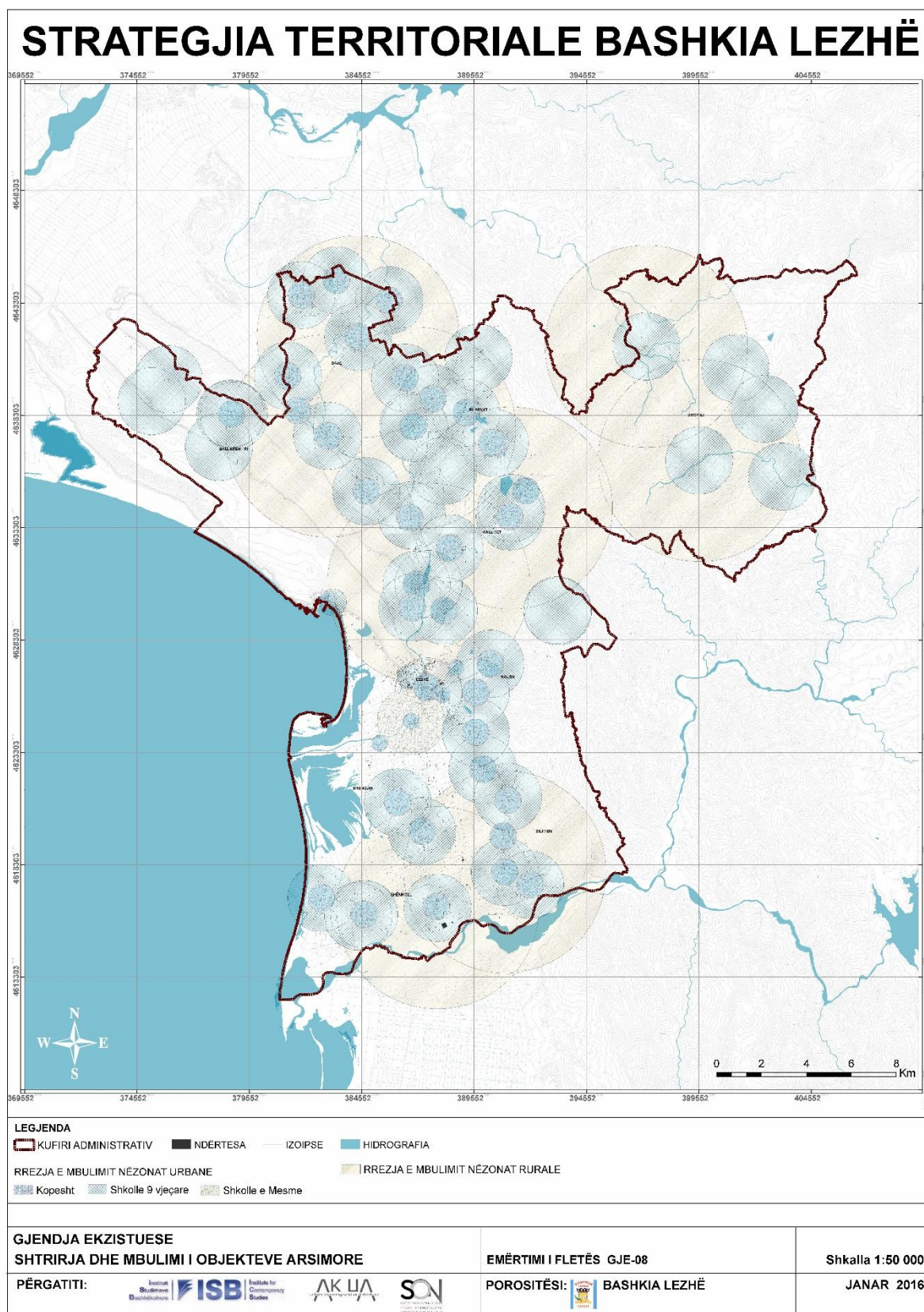

Figure 12. Harta e gjendjes ekzistuese, Shtrirja dhe mbulimi i objekteve arsimore, Bashkia Lezhë

2.8.1 Arsimi

Arsimi në Lezhë ofrohet nga dy sektorë: sektori publik dhe ai privat, nga të cilat 86 përqind e institucioneve arsimore janë institucione publike.

Të dhënat e Drejtorisë Rajonale Arsimore Lezhë tregojnë se në vitin 2014 në Lezhë zhvillojnë veprimtarinë e vet 55 institucione arsimore të sistemit parashkollor (kopshte), 59 shkolla të sistemin 9 vjeçar, 13 shkolla të arsimit të mesëm të përgjithshëm dhe 1 shkolle arsimit profesional. Numri i përgjithshëm i nxënësve është përkatësisht; 2345 nxënës në sistemin parashkollor, 9020 në sistemin 9 vjeçar, 2724 në arsimin e mesëm dhe 559 në atë të mesëm profesional.

Në vitin 2014–2015, numri i kopshteve në Lezhë është 8.4 për çdo 10 000 banorë. Ky indikator është shumë afër indikatorit kombëtar³⁴. Numri i fëmijëve për çdo edukatore është mesatarisht 20 fëmijë. Numri i shkollave 9-vjeçare është 8.9 për 10 000 banorë. Numri i nxënësve për çdo mësues është mesatarisht prej 15.6 nxënës.

Numri i shkollave të mesme është 2.0 për 10 000 banorë. Numri i mësuesve për 10 000 banorë varion nga 12–40, me një mesatare prej 24. Numri i nxënësve për çdo mësues është 15.7 nxënës. Institucionet arsimore publike janë të shpërndara në të gjithë Lezhën. Të gjitha komunat kanë shkolla 9 vjeçare dhe të mesme. Në qytetin e Lezhës ofrohet **edukim profesional** nga shkolla "**Kolin Gjoka**", e cila është hapur për here të parë në shtator 2003. Shkolla i formon nxënësit në pesë profile kryesore: (ekonomi-biznes, administrim zyre, TIK, anglisht-frëngjisht dhe drejtimi pedagogjik). *53.9 përqind e nxënësve janë femra, megjithatë nga tabela mund të konstatohen lehtë stereotipet gjinore në shkollat profesionale. Kështu në degën TIK vetëm 13.9 përqind e nxënësve janë femra, ndërkohë që në pedagogji 94.6 përqind janë femra.*

Tabela 20.6 Numri i nxënësve sipas degëve (viti mësimor 2012-2013)

Nr.	Dega	Nxënës gjithsej	Nxënëse femra
1	Ekonomi-Biznes	204	106
2	Administrim zyre	89	33
3	TIK	86	12
4	Anglisht-Frëngjisht	119	95
5	Pedagogji	56	53
	Numri i përgjithshëm	554	299

Burimi: <http://kolin Gjoka.vet.al/statistika/2012>

³⁴ Aneks-Treguesit Arsimore

Nevojitet një evidentim i mëtëjshëm i mungesës së arsimit profesional si në kapacitetet pritëse ashtu edhe në zhvillimin e kurrikulave të cilat duhet të adresojnë jo vetëm aspektet teorike po edhe ato praktike.

Harta me poshtë paraqet një shpërndarje të institucioneve arsimore (kopshte, shkolla nëntëvjeçare, gjimnaze dhe shkollat profesionale) në Zonë. Ne qytetin e Lezhës ato janë treguar me rrathët bojë qielli. Ndërsa, për njësitë e tjera janë përdorur rrathët e kuq. Sa i përket transportit të nxënësve, tabela më poshtë paraqet një listë të shkollave për të cilat kryhet transporti (ose duhet të kryhet). Nuk dihet nëse të gjitha shkollat në liste e ofrojnë transportin e nxënësve.

Tabela 21. Shkollat, nxënësit e te cilave do të transportohen me mjet (me fondet publike)

Shkollat, nxënësit e te cilave do të transportohen me mjet (me fondet publike)	Shkolla pritëse
Ndrec Nikolli	Kalivac
Gjobardhaj	Kalivac
Kaluer	Ungraj
Sukaxhi	Ungraj
Berzana	Pllanë
Grykë-manati	Manati
Ballidren	Kodër Ballidren
Lagja e Re	Mbyllet si shkolle
Gocaj	Kakariq
Baqel	Blinisht
Koterr	Dajç
Piraj	Blinisht
Kodhel	Blinisht
Fishtë+Krajen	Troshan
Merqi	Rraboshtë
Vrosh	Gjergj Kastrioti

Burimi: VKM Nr. 709, datë 05.10.2011 “Për përdorimin e fondeve publike për transportimin e mësuesve dhe të nxënësve që punojnë e mësojnë jashtë vendbanimit”.

Me prioritet për zonën duhet të jete edhe pjesëmarrja e të rinjve në vendimarrje. Kjo çështje që nuk është akoma detyrim ligjor ose administrativ për titullarët e institucioneve qendrore/vendore, ben që herë të merret mendimi i të rinjve dhe herë të nënvlerësohet krejtësisht. Aktualisht pushteti lokal po sensibilizohet

në riaktivizimin e shërbimeve me bazë komunitare në përfitim të grupeve të ndryshme shoqërore, duke përdoruar asetet bashkiake për këto shërbime të cilat ju vijnë në ndihmë komuniteteve të tyre.

Jane te nevojshme nisma specifike për te adresuar fuqizimin e grupeve lokale të veprimit të rinjve dhe ngitjen e strukturave të qëndrueshme për ofrimin e shërbimeve miqësore për ta si edhe për te nxitur pjesëmarrjen e tyre në iniciativa komunitare me karakter edukativ e sensibilizues.

2.8.2 Shëndetësia

Shërbimi shëndetësor ofrohet nëpërmjet shërbimit shëndetësor parësor dhe atij spitalor.

Bashkia Lezhë ka 3 spitale me 319 shtretër si dhe 92 qendra shëndetësore dhe një numër total mjekësh prej 155. Distanca nga qendra më e afërt shëndetësore/mjeku më afërt në zonat urbane është 23 minuta, ndërsa në zonat rurale, 19 minuta.

Në njësinë administrative të Lezhës kujdesi shëndetësor parësor ofrohet përmes një qendre shëndetësore dhe katër ambulanca. Shërbimi shëndetësor parësor ofron shërbim mjekësor të specializuar që mbulon i). shërbim mjekësor të familjes, ii). shërbim pediatrik, iii). konsultor të nënës dhe fëmijës, iv). kardiologji, v). mikrokirurgji, vi). shërbim mini laboratorik (dy laboratorë) si dhe vii). shërbim urgjence mjekësore.

Spitali rajonal, i ndodhur në Qytetin e Lezhës, ofron shërbime të kujdesit shëndetësor në patologji, obstetrigjinekologji, kirurgji, infektiv, pediatri, reanimacion, radiologji dhe shërbime laboratorike. Numri i punonjësve është 35 mjekë specialistë, 104 infermierë, 17 staf mjekësor (laborantë, farmacistë) dhe 100 veta personel ndihmës dhe administratë. Aktualisht ky spital ka një kapacitet prej 162 shtretërish. Numri i shtretërve për 10,000 banorë është 55. Numri i pacientëve të shtruar gjatë vitit 2013 ishte 7,031 prej të cilëve 27% ishin prej rretheve të tjera të qarkut Lezhë. *(Burimi: Baza e të dhënave ISB, DRSKSH Lezhë)*

Tabela 22. Nr. i mjekeve te përgjithshëm dhe specialiste ne Qendrat Shëndetësore të Lezhës

Njësia	Total MPF	Total MS	Total Mjeke
Q.SH. Lezhe	9	3	12
Q.SH. Shëngjin	4	1	5
Q.SH. Zejmen	4	0	4
Q.SH. Shën Koll	6	0	6
Q.SH. Balldren	5	0	5
Q.SH. Kolsh	3	0	3
Q.SH. Dajç	3	0	3
Q.SH. Kallmet	3	0	3
Q.SH. Ungrej	1	0	1
Q.SH. Blinisht	2	0	2
Total LEZHA	40	4	44
Total Rajoni	81	11	92

2.8.3 Karakteristikat dhe ndërveprimet në Bashkinë Lezhë

Harta e Qarkut Lezhë është një detajim i hartës së Kluster-ave Urbanë në Shqipëri publikuar në botimin e fundit të INSTAT; “Një Klasifikim i Ri Urban/Rural i Popullsisë Shqiptare”, Maj 2014. Kjo tipologji përdorur edhe në vendet e BE-së, është një klasifikim i ri i territorit Urban/Rural i cili konsideron si njësi bazë të klasifikimit rrjetin e qelizave prej 1km²³⁵. Sipërfaqja e Qarkut është e ndarë në qeliza/ kuadrate prej 1 km² dhe janë vënë në pah me blu kuadratet ku popullsia është e përqendruar (më shumë se 300 banorë/km²). Nëse shikohet vazhdimësia e pikave blu, domethënë e përqendrimit të popullsisë, në një total prej të paktën 5,000 banorë, kjo zonë quhet zonë urbane.

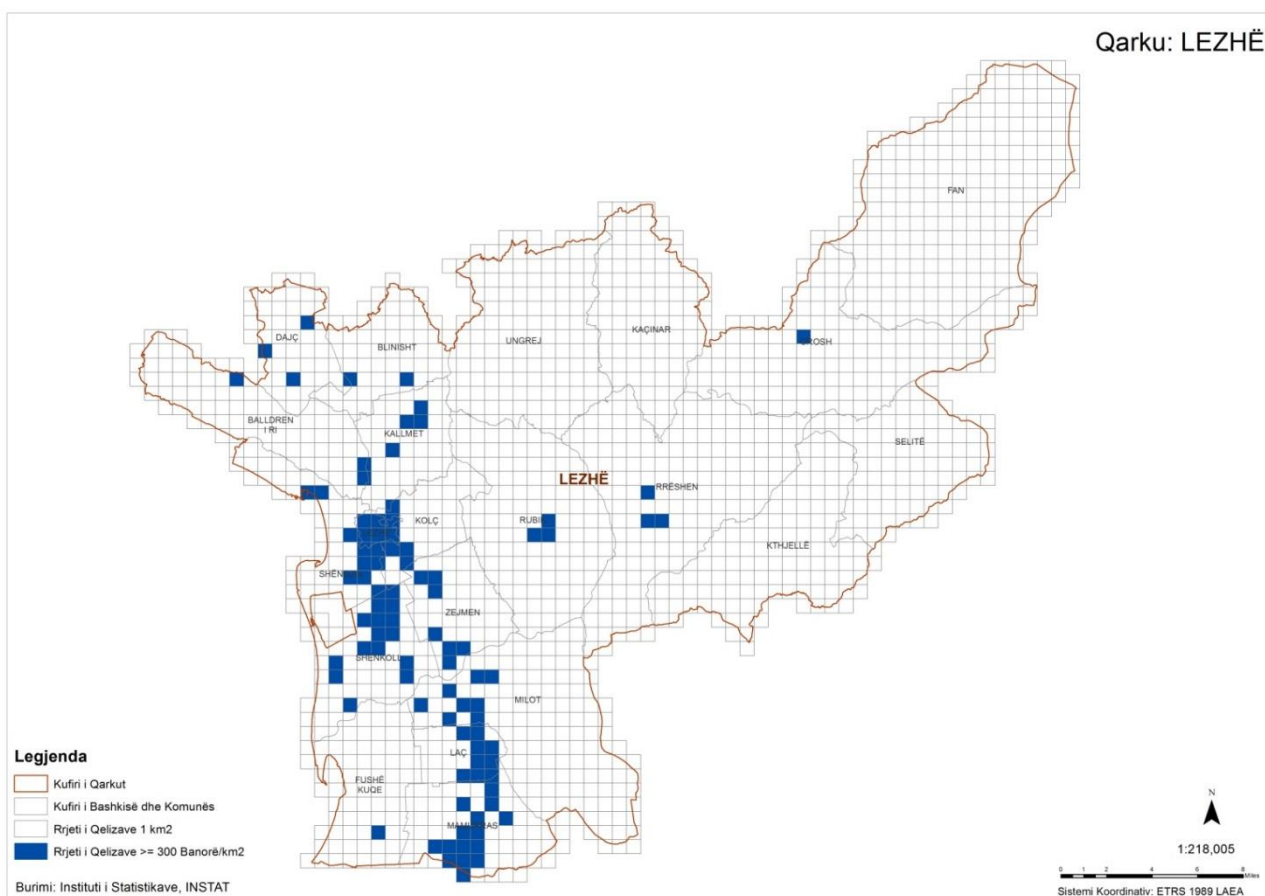

Figure 13. Harta e dendësisë së popullsisë në grid 1km²

Burimi: INSTAT

Lezha si rajon është përgjithësisht rural sepse popullsia rurale është mbi 50% e popullsisë totale ((37, 8% urban dhe 62.2% rural). Njësitë me pak të dendura në Zonën Funkionale të Lezhës janë Ballëreni Ri, Blinisht, Dajç, Kallmet, Kolsh³⁶, Ungrej dhe Zejmen. Quhen me dendësi të ulët sepse më shumë se 50% e popullsisë

³⁵ gasje e përdorur edhe nga OECD më parë (OECD, 2011 and Jonard et al. 2009)

³⁶ Në studimin e tipologjisë urban rural të instat Kolshi është ngaterruar me Shën kollin

tyre jeton në qelizat e rrjetit rural. Njësitë me dendësi mesatare janë Shenkolli, Lezha dhe Shëngjini sepse më pak se 50 % e popullsisë jeton në qelizat e rrjetit rural dhe më pak se 50% e popullsisë jeton në aglomerimet me dendësi më të lartë. Ky klasifikim tregon se në 5 nga 8 njësitë me dendësi të ulët (Balldren, Blinisht, Dajç, Kolsh, Ungrej), e gjithë popullsia jeton në zona rurale. Në Zejmen dhe Kallmet për shembull, përkatësisht 98,8% dhe 95,6 % jeton në zona rurale. Tre zonat më të urbanizuara të zonës funksionale janë Lezha ku 99,3 % e popullsisë jeton në zona urbane, Shënkoll (62,8) dhe Shëngjini (54,7)³⁷.

Harta më sipër jep një pamje të qartë të përqendrimit të popullsisë në zonën funksionale të Lezhës. Këto tipare demografike të zonës, kombinuar me treguesit për “commuters” ose personat që udhëtojnë nga vendi i rezidencës për të punuar diku tjetër, tregojnë të dyja bashkë dendësinë e ndërveprimeve në zonë.

2.8.4 Numri i personave që udhëtojnë për qëllime punësimi nga/drejt Zonës Funksionale:

Nga të dhënat e Censurit 2011, Instat ka përpunuar të dhënat për personat që kanë një vend fiks pune larg shtëpisë së tyre³⁸. Në dy tabelat më poshtë paraqiten lëvizjet për punë ndërmjet njësive administrative, në Lezhë dhe drejt njësive të tjera në vend të cilat lejojnë të kuptohet më mirë dinamizmi i ndërveprimit, drejtimit e lëvizjes dhe qendrat kryesore të punësimit.

Tabela 23. Flukset e personave që lëvizin nga qendra e tyre e banimit për të punuar në njësi tjetër. Burimi INSTAT

Lezha	Bashkia/ Komuna	Daljet e përditshme në njësi ³⁹ (a)	Hyrjet e përditshme njësi ⁴⁰ (b)	Fluksi Ditor Neto (b)- (a)
Lezhë	BALLDREN I RI	198	31	-167
	BLINISHT	59	13	-46
	DAJÇ	42	39	-3
	KALLMET	122	3	-119
	KOLÇ	278	9	-269
	LEZHË	506	1523	1017
	SHËNGJIN	534	381	-153
	SHËNKOLL	268	188	-80
	UNGREJ	6	11	5
	ZEJMEN	189	77	-112

³⁷Shifrat marrë nga studimi INSTAT; “Një Klasifikim i Ri Urban/Rural i Popullsisë Shqiptare, Maj 2014

³⁸ Albania Commuting from Home to Work, May 2014

³⁹Personat që dalin nga njësia për të punë në njësi tjetër vendore

⁴⁰Personat që hyjnë nga njësia të tjera për punë

Nga tabelat vërehet se:

- **Njësia Lezhë** është njësia me numrin më të madh neto të personave që hyjnë për punë (1017), sidomos nga njësitë Kolsh, Shëngjin, Shënkoll dhe Zejmen⁴¹. Në të gjitha njësitë e tjera (përveç Ungrej), ka më tepër persona që dalin nga njësia e tyre për të punuar diku tjetër, brenda zonës funksionale apo jashtë saj (p.sh. në Tiranë, Krujë etj.)
- **Njësitë me nr. më të madh të personave që dalin nga njësia** për punë në një njësi tjetër vendore janë; Kolsh (-269), Balldren (-167), Shëngjin (-153), Kallmet (-119), Zejmen (-112)

DRAFT

⁴¹Shiko tabelën 5 më poshtë

Tabela 24. Drejtimi i lëvizjes së banorëve për punësim në Lezhë

Njësia Vendbanimit	Total	BRADAS	LA	BALLDRE	BLINI	DA	KALL	KO	LEZ	SHËN	SHËNK	UNG	ZEJM	DERJ	SHKO	TIRA	ZALL
		HESH	Ç	N I RI	SHT	JÇ	MET	LÇ	HË	GJIN	OLL	REJ	EN	AN	DËR	NË	HERR
		0702	18 02	1901	1902	19 03	1904	19 05	190 6	1907	1908	1909	1910	2403	3212	3414	3418
														52	14093	1437 15	1597
BALLDREN I RI	25 5			57		5			74	19	*				*	*	
BLINISHT	22 0				161	*			28		21				*		*
DAJÇ	12 9			*	*	87			*	*					*	*	
KALLMET	14 6			7	*		24		72	9	14	*	*		*		11

KOLÇ	29 6	*		*		*	*	18	214	19	*	*	18	4	*	4	
LEZHË	35 66	16	*	12	9	22			3 6	2 2	47	5	32	*	13	42	16
SHËNGJIN	10 95	9	*	5	*	6	*	*	438	561	21	*	5	*	7	13	
SHËNKOLL	47 5	17		*	*			*	175	16	2 7	*	17	*	*	12	
UNGREJ	11 4								6			1 8					
ZEJMEN	43 5	*	5					*	133	8	26		246		*	5	

Shpërndarja gjeografike e bizneseve në zonë është gjithashtu e lidhur ngushtë me aksesin në të mira/shërbime dhe punësimin e përqendrimin e lartë të popullsisë në qendrat urbane. Sipas të dhënave të Instat, numri i ndërmarrjeve aktive që ushtrojnë aktivitetin e tyre në zonën funksionale Lezhë është 1,696 biznese të shpërndara sipas NjQV-ve si më poshtë. Qyteti është gjithashtu qendër e shërbimeve bankare dhe financiare në zonë.

Rreth 80% e bizneseve janë të vendosura në tri NjQV-të e Lezhës, Shëngjinit dhe Shënkollit. Shihet nga tabela se sektori privat është më dinamik e i zhvilluar në degë si Tregtia, Shërbime dhe Industri.

Numri më i lartë i bizneseve për 1,000 banorë vërehet në Lezhë (62) dhe Shëngjin (43) dhe më i ulëti në Ungrej (6) dhe Kolsh (9).

Tabela 7 Shpërndarja e ndërmarrjeve aktive sipas NjQV-ve

Njësitë administrative	Bujqësia e Peshkimi	Industria	Ndërtimi	Tregtia	Shërbime	Gjithsej	Biznese për 1,000 banorë
Balldreni i Ri		8		42	27	81	13
Blinisht	4			19	11	37	11
Dajç		6		23	13	44	11
Kallmet		9		18	12	42	10
Kolsh		4		15	15	37	9
Lezhë	6	93	54	394	414	961	62
Shëngjin	35	19	9	97	116	276	34
Shënkoll	6	17	4	47	51	125	10
Ungrej					9	9	6
Zejmen		18	4	32	30	84	15

Lezhë	55	177	79	687	698	1,696	26
-------	----	-----	----	-----	-----	-------	----

Burimi: Instat (2012), Censusi 2011

Shpërndarja e bizneseve në NJQV-të është e lidhur ngushtësisht jo vetëm me aksesin e banorëve të këtyre zonave në të mira dhe shërbime por edhe në punësim. Sipas të dhënave të Instatit, ndërveprimi i të punësuarve që udhëtojnë jashtë qendrës së banimit është relativisht i lartë drejt qendrës urbane ku ndodhet dhe numri më i madh i bizneseve.

2.8.5 Punësimi/Struktura e papunësisë

Në të Lezhës deklarohen si të punësuar 4,152⁴² persona ose % e popullsisë së aftë për punë. Në totalin e të punësuarve peshën më të madhe e zë sektori privat me 65.7% ose 2,729 persona. Natyrisht që raporti midis punësimit në të dy sektorët ka ndryshime të mëdha në NJQV pjesë e Lezhës.

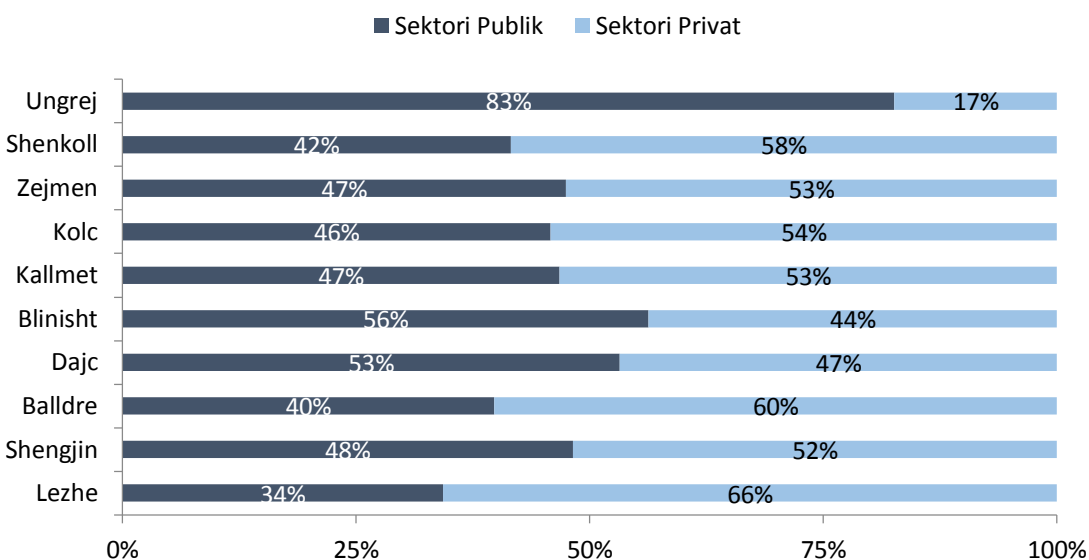

Figure 14. Punësimi sipas sektorëve

Burimi: Bashkia Lezhë, statistikat

Punësimi në sektorin publik paraqitet me diferenca të mëdha midis NJQV. 57.6 përqind e tyre janë të deklaruar si të punësuar në qytetin e Lezhës dhe pjesa tjetër është e shpërndarë nëpër njësitë e tjera. Kjo shpërndarje lidhet me faktin që në qytet janë të përqendruara pothuajse të gjitha institucionet në

⁴² Statistikat e Qarkut Lezhë

nivel qarku, por ndërkohë kemi dhe numrin më të madh të të punësuarve në sektorin e arsimit, shëndetësisë, etj. Siç mund të shihet nga grafiku në nivel njësie përqindjen më të madhe të të punësuarve në këtë sektor e ka Shëngjini(13.9 përqind).

70.5 përqind e të punësuarve në sektorin privat jobujqësor janë deklaruar në njësinë Lezhë, 9.5 përqind në komunën Shëngjin dhe pjesa tjetër shpërndahet midis komunave të tjera.

Të dhënat e punësimit në të dy sektorët tregojnë qartë diferencat për mundësitë e punësimit midis zonës urbane dhe rurale.

Lezha është një nga zonat me një shkallë papunësie shumë të lartë. Sipas censusit të vitit 2011 shkalla e papunësisë në nivel kombëtar ishte 29.3%, ndërsa shkalla e papunësisë në Lezhë sipas këtij censusi ka qenë 42.4%, pra rreth 13 përqind më e lartë sesa niveli kombëtar. Njësitë administrative me shkallën më të lartë të papunësisë kanë qenë Shënkoll (60.0 përqind), Kallmet (57.7 përqind), Kolç (52.0 përqind) dhe Balldren me (49.9 përqind)⁴³.

Shkalla e papunësisë midis femrave dhe të rinjve rezulton më e lartë sesa mesatarja në nivel kombëtar. Shkalla e papunësisë për femrat në nivel kombëtar është 31.4 përqind, ndërsa në Lezhë është mesatarisht 42.5 përqind, ose 11.1 përqind më e lartë. Shkalla më e lartë e papunësisë tek femrat është

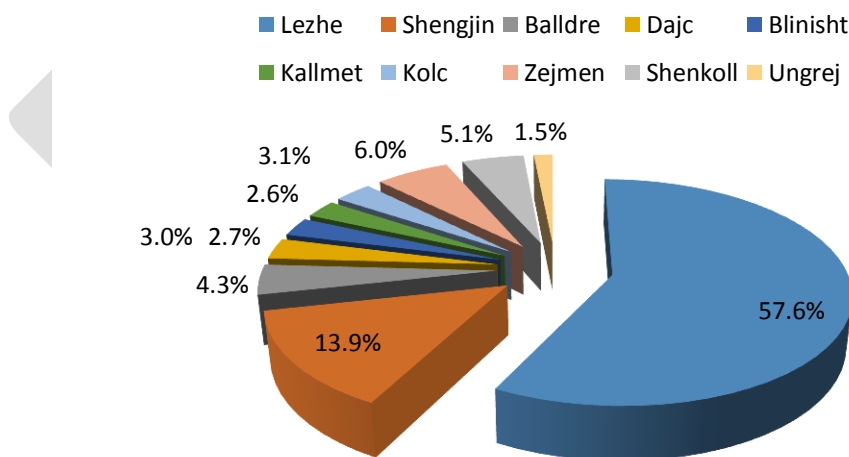

Figure 15. Punësimi në Sektorin Publik

regjistruar në komunën Kallmet (66.6 përqind), Shënkoll (59.1 përqind), Kolç (51.4 përqind). Një shkallë papunësie më e ulët se shkalla e papunësisë në nivel kombëtar është regjistruar në komunat Ungrej

⁴³ INSTAT, <http://instatgis.gov.al/#!/l/prefectures/population/prefpop1>

((27.3 përqind) dhe Dajc (30.1 përqind), ndërkohë që shkalla e papunësisë tek femrat është afër nivelit kombëtar në bashkinë Lezhë (33.7 përqind) dhe komunat Ungrej ((27.3 përqind), Dajc (30.1 përqind), Shëngjin (31.8 përqind), Zejmen (32.1 përqind). Pra zonat me një shkallë më të lartë zhvillimi dhe me potenciale të zhvillimit të turizmit kanë një shkallë papunësie më të ulët.

Shkalla e papunësisë midis të rinjve si në shumë rajone të tjera të vendit është e lartë dhe në Lezhë. Shkalla e papunësisë në nivel kombëtar ka qenë 52.9 përqind sipas të dhënave të censusit të vitit 2011. Për Lezhën ajo është 15.9 përqind më e lartë ose 68.8 përqind. Të gjitha njësitet e qeverisjes vendore në të Lezhës e kanë shkallën e papunësisë më të lartë se shkalla e papunësisë në nivel kombëtar.

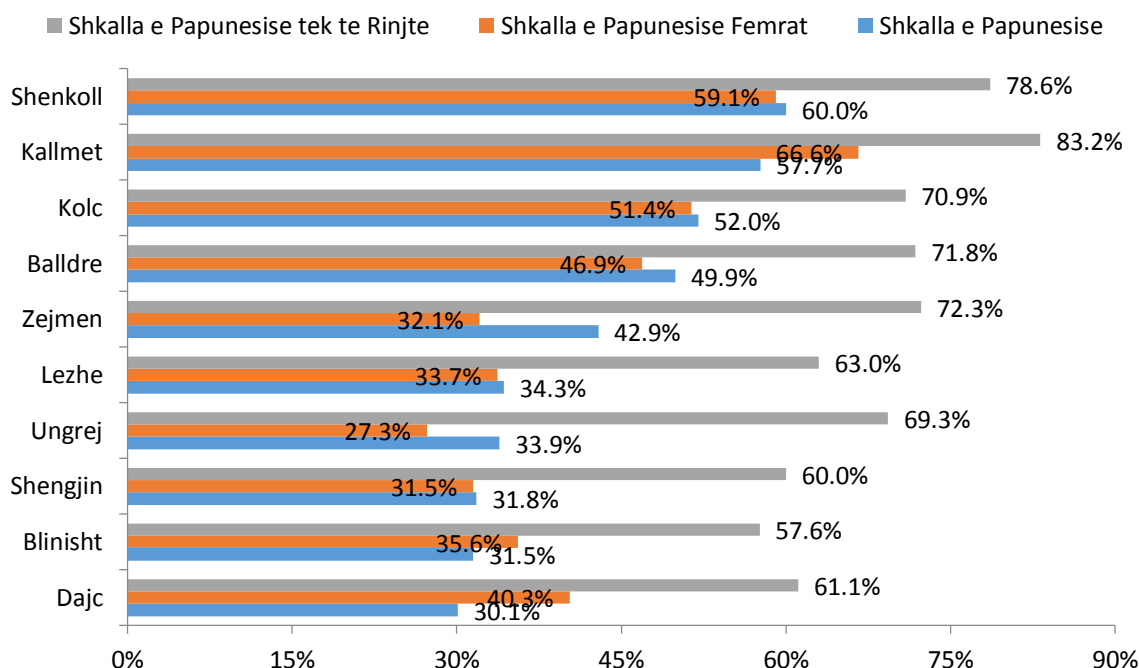

Figure 16. Papunësia sipas grupeve të popullsisë

Burimi: INSTAT

Aktualisht në Lezhë janë deklaruar si të papunë 3,840 persona⁴⁴ nga të cilët 81.5 përqind i takojnë njësisë Lezhë, 12.9 përqind nga Shëngjini dhe vetëm 5.6 përqind nga njësitet e tjera.

Shkallët më të ulëta rajonale të punësimit në vitin 2011 konstatohen në pjesën veriore të Shqipërisë, veçanërisht në Kukës, Dibër, Lezhë dhe Shkodër. Sfida për këto tregje pune është krijimi i vendeve të

⁴⁴ Statistikat e Qarkut Lezhë

punës. Mundësitë e punësimit janë të përqendruara kryesisht në zona më të mëdha urbane si Tirana, Elbasani dhe Durrësi⁴⁵

Lezhë oferta e punës është kryesisht në industrinë ushqimore (përpunimi i peshkut), industria e këpucëve dhe turizmi. Aktualisht ka një ofertë prej 380 vende pune, të ofruara nga sipërmarrjet fason. Natyrisht që Lezha ofron dhe shumë mundësi në fushën e bujqësisë, por këtu ka më shumë ekonomi familjare dhe vetëpunësim.

Ka një mos-shfrytëzim të ofertës së punësimit nga sektorët që përdorin sistemin “fason”, e cila sipas komenteve të aktoreve të zonës vjen kryesisht për shkak të kushteve të munguara të punës dhe pagesave të ulëta të cilat fshihen për arsye fiskale. Nevojitet një vlerësimi i mëtejshëm i arsyeve

Tabela më poshtë tregon qarte se numri më i madh i të punësuarve është në sektorët Bujqësi/Pyje/Peshkim, Shërbime dhe Ndërtim.

Tabela 26. Të punësuar sipas sektorëve /aktiviteteve ekonomike në Lezhë (%)

NjQV	Bujqësi, pyje dhe peshkim	Tregti shumicë & pakicë	Ndërtim	Industri	Shërbime	E papërcaktuar
Balldreni i Ri	28.6	8.6	15.4	10.2	28.2	9.0
Blinisht	46.7	3.4	11.2	5.0	21.0	12.8
Dajç	43.6	7.1	11.0	6.7	26.0	5.5
Kallmet	10.1	8.2	20.4	13.7	29.1	18.5
Kolsh	19.7	11.2	14.2	14.4	37.4	3.2
Lezhë	2.3	18.0	7.9	13.8	56.5	1.5
Shëngjin	10.5	16.0	9.8	10.4	51.8	1.5
Shënkoll	10.1	10.7	19.0	10.8	42.2	7.1
Ungrej	80.4	0.3	0.3	1.0	13.6	4.2
Zejmen	15.9	11.2	12.2	17.6	37.7	5.5

Burimi: Instat

Figura më poshtë paraqet të dhëna mbi përqendrimin e popullsisë dhe bizneseve të cilat dëshmojnë qartë se zonat ekonomikisht më të gjalla janë qyteti i Lezhës, ku janë përqendruar numri më i madh i shërbimeve dhe njësitë administrative të Shëngjinit dhe Shënkollit të cilat janë më tërheqëse për shkak

⁴⁵ INSTAT, Dinamika e tregut të punës, fq.51

të potencialit të turizmit. Lëvizja e banorëve për efekt punësimi gjithashtu ka përqendrim sipas këtij kahu.

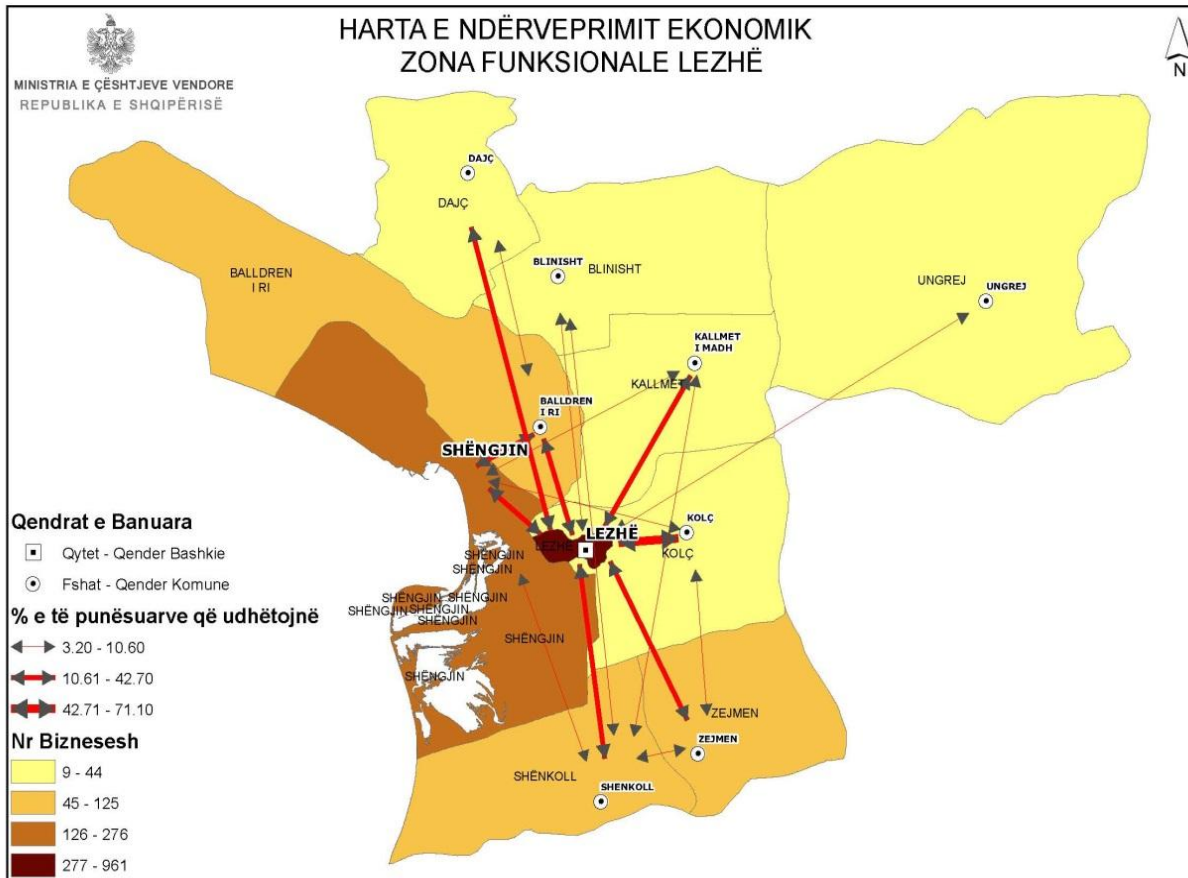

Figure 17. Harta e ndërveprimit ekonomik (shpërndarja e bizneseve dhe lëvizjet për punësim)

Burimi: MCV

2.9 Demografia

Popullsia dhe levizjet demografike

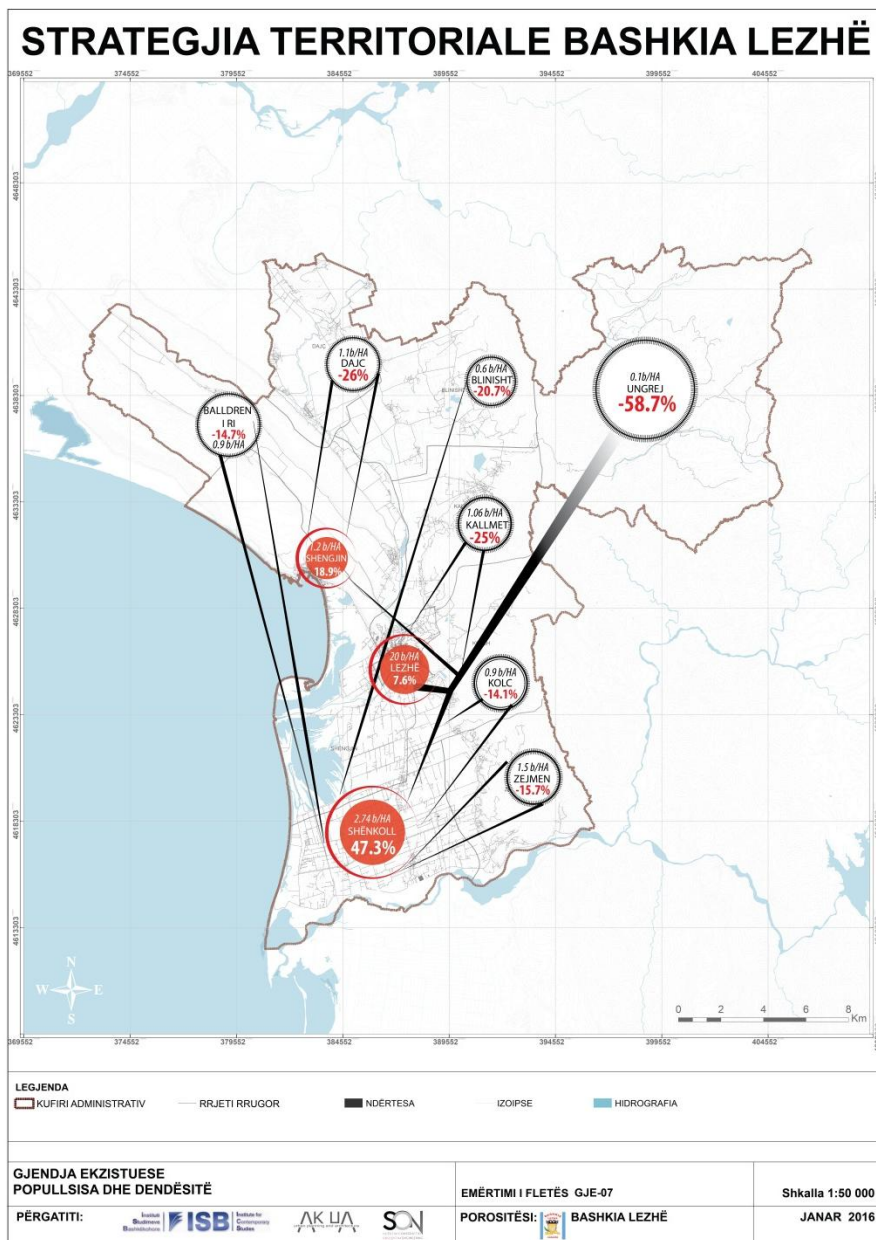

Figure 18.Harta e gjendjes ekzistuese, Popullësia dhe Dendësitë, Bashkia Lezhë

Referuar të dhënave të dhënave të Instat nga Censusi i vitit 2011 popullsia e Bashkisë së Lezhës ishte 134 027 banorë, 49 përqind (65633 banorë) e të cilëve jetonin në rrethin e Lezhës, 16 përqind (22,103) në rrethin e Mirditës dhe rreth 35 përqind (46 291 banorë) në rrethin e Kurbinit (INSTAT, Census 2011).

Periudha e pas vitit 1990 shënoi dhe një lëvizje drastike të popullsisë, kryesisht nga zonat malore të thella drejt lokaliteteve më të aksesueshme dhe me më shumë mundësi punësimi. Pjesa më e dëmtuar e territorit ishte ajo perëndimore bregdetare ku toka e përdour për qëllime bujqësore u shndërrua në një zonë urbane kryesisht informale. Përpos dëmeve të shkaktuara të tokës bujqësore e zonës së mbrojtur këto lëvizje i gjetën të papregatitura autoritetet lokale duke gjeneruar një sërë problematikash lidhur me formalizimin e tyre, mbulimin me shërbime infrastrukturore dhe sociale, në ofrimin e një standardi minimal jetese.

Shënkolli, Shëngjini dhe Lezha si njësi kanë përfituar respektivisht 47.3% banorë, 18.9% banorë dhe Lezha 7.6%. Tre njësitë u është mbingarkuar 78.8% e popullsisë që kanë humbur njësitë e tjera. Përqendrimi i madh i popullsisë në këto njësi lidhet me zhvillimin me ritme të shpejta të turizmit në këtë zonë.

2.9.1 Struktura dhe lëvizja e Popullsisë

Procesi i emigrimit, ulja e lindshmërisë dhe e vdekshmërisë ka patur ndikimin e vet dhe në strukturën e popullsisë të Lezhës. 21.4 përqind e popullsisë është nën moshën 15 vjeç, ndërsa grupi i popullsisë mbi 65 vjeç është 11.5 përqind e popullsisë totale. Koeficienti i varësisë—raporti i numrit të personave në grupmoshat 0-14 vjeç dhe 65 vjeç e lart përkundrejt numrit të personave në grupmoshën aktive 15-64 vjeç, shprehur në përqindje është 49. Në nivel kombëtar ky tregues është 47 nga 73 që ka qenë në vitin 1979. Kjo nënkupton një zvogëlim të konsiderueshëm të barrës së personave të varur brenda njësitë ekonomike familjare dhe ekonomisë në përgjithësi⁴⁶.

Koeficienti i përgjithshëm i varësisë mund të ndahet në koeficientin e varësisë së të rinjve dhe koeficientin e varësisë së të moshuarve, të cilët përfaqësojnë respektivisht raportin e popullsisë së grupmoshave 0-14 vjeç dhe 65 vjeç e lart kundrejt popullsisë në moshën 15-64 vjeç. Për Lezhën këto tregues janë respektivisht 32 dhe 17. Kjo ndarje tregon qartë një popullsi në plakje sepse koeficienti i

⁴⁶ INSTAT, Popullsia dhe dinamika e saj në Shqipëri, fq.33

varësisë së të rinjve është ulur krahasuar me vitin 1979 (ka qenë 64 përqind në nivel kombëtar) dhe kompensohet nga gradualisht nga një koeficient në rritje i varësisë së të moshuarve i cili rritet nga 9 në rreth 17 përqind për të njëjtën periudhë⁴⁷. Koeficientët e varësisë të Lezhës janë të njëjta me koeficientët në nivel kombëtar.

Tabela 8. Migracioni i brendshëm (Census, INSTAT)

Qarku 2011	Qarku 2001												
	Berat	Dibër	Durrës	Ebasan	Fier	Gjirokastrë	Korçë	Kukës	Lezhë	Shkodër	Tiranë	Vlorë	Gjithsej
Berat		283	154	673	2.123	398	636	450	59	58	418	2.852	8.104
Dibër	569		154	774	1.168	816	280	205	173	102	265	140	4.646
Durrës	3.098	10.064		4.772	2.045	1.066	2.055	3.649	2.160	1.978	2.791	381	34.059
Ebasan	664	534	362		1.418	194	2.320	717	345	1.384	1.141	278	9.357
Fier	3.023	588	339	2.084		2.384	808	1.685	225	443	1.626	2.832	16.037
Gjirokastrë	401	177	69	134	529		220	92	65	85	780	287	2.839
Korçë	609	624	241	2.258	964	194		430	190	427	589	463	6.989
Kukës	102	255	117	95	212	99	102		181	409	326	73	1.971
Lezhë	1.152	1.936	868	2.230	315	161	392	356		4.016	2.241	143	13.810
Shkodër	421	1.046	1.881	416	718	581	475	945	1.356		869	462	9.170
Tiranë	9.811	21.279	6.048	10.120	13.968	7.527	10.985	13.965	5.230	8.159		5.088	112.180
Vlorë	1.405	248	248	825	2.200	2.002	521	623	272	552	894		9.790
Gjithsej	21.255	37.034	10.481	24.381	25.660	15.422	18.794	23.117	10.256	17.613	11.940	12.999	228.952

Burimi: INSTAT

Lezha është një rast interesant që shënon një normë lëvizjeje prej 18 përqindësh. Në këtë rast, si migracioni hyrës ashtu edhe ai dalës kontribuojnë në normën e lëvizjes. Në disa vende, ka flukse dalëse të rëndësishme, ndërsa zona të tjera të bregdetit mesdhetar dhe pranë qytetit të Lezhës tërheqin edhe migrantë nga rajone të tjera⁴⁸.

Në Lezhë mund të vëzhgohet fenomeni tjetër që migrimi nuk ndodh vetëm në qendër të Lezhës (bashkia Lezhë), por dhe në njësitë vendore të afërta suburbane (Shëngjini dhe Shënkolli). Migrimi në drejtim të Tiranës ka qenë vetëm 5%, ndërsa Lezha është qarku i preferuar në veri të vendit, duke tërhequr

⁴⁷ Po aty, fq.33

⁴⁸ INSTAT, Migracioni në Shqipëri, 2014 fq. 18

migrantët e brendshëm nga Shkodra (29 përqind), Dibra (14 përqind), Elbasani (16 përqind) dhe Tirana (16 përqind). Lezha është qarku i katërt në Shqipëri i destinacionit të migrimit.⁴⁹

Shumica e migrantëve të brendshëm (75.5 përqind) kanë ardhur nga këto qarqe.⁵⁰ Lezha, tërheq gjithashtu një numër të konsiderueshëm shqiptarësh që kthehen nga Italia, por numri i atyre që kthehen nga Greqia mbetet më i madh se i të parëve, ashtu si edhe në Bashkitë e tjera të vendit. Më shumë se gjysma e migrantëve të brendshëm në Bashkitë e Lezhës e kanë ndryshuar rrethin të paktën një herë.⁵¹

2.9.2 Të dhëna mbi popullsinë

Pjesa më e madhe e njësive kanë një dendësi më të ulët se dendësia mesatare e zonës funksionale të Lezhës (133 banorë/km²) duke dëshmuar për ekzistencën e pabarazive rajonale dhe territoriale si dhe prezencën e shpërndarjes urbane, të cilat përkthehen në kosto më të larta në ofrimin e shërbimeve për këtë bashki. Katër njësi janë nën nivelin e 100 banorë/km² ndërkohë që njësia administrative e Lezhës përfshirë zonën funksionale ka dendësinë më të lartë 3102 banorë/ km²). Ungrej është njësia më e vogël me 1875 banorë.

Diferenca midis të dhënave nga Census 2011 dhe të dhënave nga Regjistri Civil i të njëjtit vit është shumë e madhe, me një marzh prej 43% më shumë popullsi të regjistruar në këtë regjistër. Njësitë që e kanë ndryshimin më të madh janë njësitë Ungrej (49 përqind), Dajç (44 përqind). Njësia me ndryshimin më të vogël është Shënkolli (14 përqind).

2.10 Strehimi

Sa i takon politikave të strehimit vihet re mungesa e fondeve të mjaftueshme për mbulimin e të gjitha kërkesave. Kërkesat e aplikimit për tu klasifikuar si i pastrehë e më pas për të përfituar nga ky program, sipas specialistëve të bashkisë shpesh përjashton familjet që kanë nevojë emergjente për strehim.

Tre janë mënyrat e përfitimit nga programi i strehimit:

- Dhënia e truallit me infrastrukturë
- Banesa sociale

⁴⁹ INSTAT, Migracioni në Shqipëri, 2014 fq. 22

⁵⁰ Po aty, fq.25

⁵¹ Po aty, fq.24

- Kredia e butë:

Sa i takon banesave sociale ekzistuese, aktualisht nuk funksionojnë si të tilla. Gjithashtu në aplikimet për kredi të butë nga 900 kërkesa vetëm 400 të tilla janë miratuar. Pjesa tjetër nuk është kualifikuar për mungesë të plotësimit të kushteve të domosdoshme.

Një fond prej 30 milion lekësh është akorduar për tetë familje të cilat do të strehoen pranë strukturës së ish-ushqimores, ambjentet e së cilës do ti nënshtrohen përshtatjes dhe kthimit në hapësira banimi. Po kështu 40 shtëpi në lagjen Skendebej priten ti nënshtrohen rinovimit, ndërkohë që emergjente është rikonstruksioni i pallatit 16 i cili qysh në vitin 2009 ka qënë në rrezik shëmbjeje.

2.10.1 Ndhma ekonomike dhe strehimi social

Sipas LSMS në 2012, rajoni i Lezhës shënon një nivel varfërie prej 17.5%, thellësi varfërisë 4.3% dhe ashpërsie 1.7%, tregues relativisht të lartë krahasuar me vlerat kombëtare.

Fondet e Akorduara për vitin 2013 për Ndhme Ekonomike dhe Personat me aftësi të kufizuara në Zonën Funksionale Lezhë jepen në tabelën më poshtë.

Burimi: Baza e të dhënave ISB

Tabela 28. Ndhimë ekonomike në lekë

Njësia	Ndhimë Ekonomike në 000/leke
Dajc	605,1
Kolsh	8.955,0
Lezhe	24.575,1
Zejmen	7.673,7
Shën Koll	9.615,8
Shën Gjin	5.792,8
Balldren	3.207,6
Kallmet	2.386,1
Ungrej	30.760,8
Dajc	1.642,9
Blinisht	340,6
Total	95.555,4
Total Rajoni	298.378
Total Vendi	4.095.214

Tabela 29. Fondet për personat me aftësi të kufizuara

Njësia	Fondet për personat me aftësi te kufizuara (në 000/leke)
Dajc	25,067
Kolsh	5,344
Lezhe	90,337
Zejmen	30,496
Shën Koll	59,343
Shën Gjin	38,137
Balldren	37,199
Kallmet	24,144
Ungrej	9,911
Dajc	21,758
Blinisht	14,754
Total	356,490
Total Rajoni	9,507,166
Total Vendi	15,272,086

Persona me aftësi të kufizuara në të gjithë qarkun përfaqësojnë rreth 5.3% të popullsisë së rajonit. Numri i individëve në vështirësi (me aftësi të kufizuara, sëmundje etj.) në njësinë Lezhë përbën rreth 3% të popullsisë së saj, ku 2% e zënë invalidët e punës dhe 1% personat të paafte mendorë dhe fizikë.

Për t'i ardhur në ndihmë personave me aftësi të kufizuara (PAK), që prej vitit 1996 është ngritur *Qendra e Zhvillimit Ditor Lezhë*. Kjo qendër e përkujdesit shoqëror për PAK, vepron si institucion me fond të deleguar dhe në varësi nga Kryetari i Bashkisë. Qendra ka karakter social-edukativ dhe ofron shërbim për fëmijë dhe të rinj me AK nëpërmjet aktiviteteve të mëposhtme ortofoni, pavarësi praktike, shërbim ushqimor, fizioterapi, transport, aktivitete shtëpiak, pedagogji, kënd muzike, pikturë, shërbim lavanderie, aktivitete të ndryshme argëtuese etj. Gjatë vitit 2013 kjo qendër është frekuentuar nga 29 persona.

Përsa i përket mjediseve publike, vetëm 7% e tyre ofrojnë standardet e duhura për personat me aftësi të kufizuara.

Në njësinë administrative Lezhë funksionon dhe Qendra e Moshës së Tretë e cila është hapur për herë të parë në vitin 2008. Gjatë vitit 2013 numri i të moshuarve që marrin pjesë në aktivitetet e qendrës është 70 persona.

DRAFT

2.11 Infrastruktura

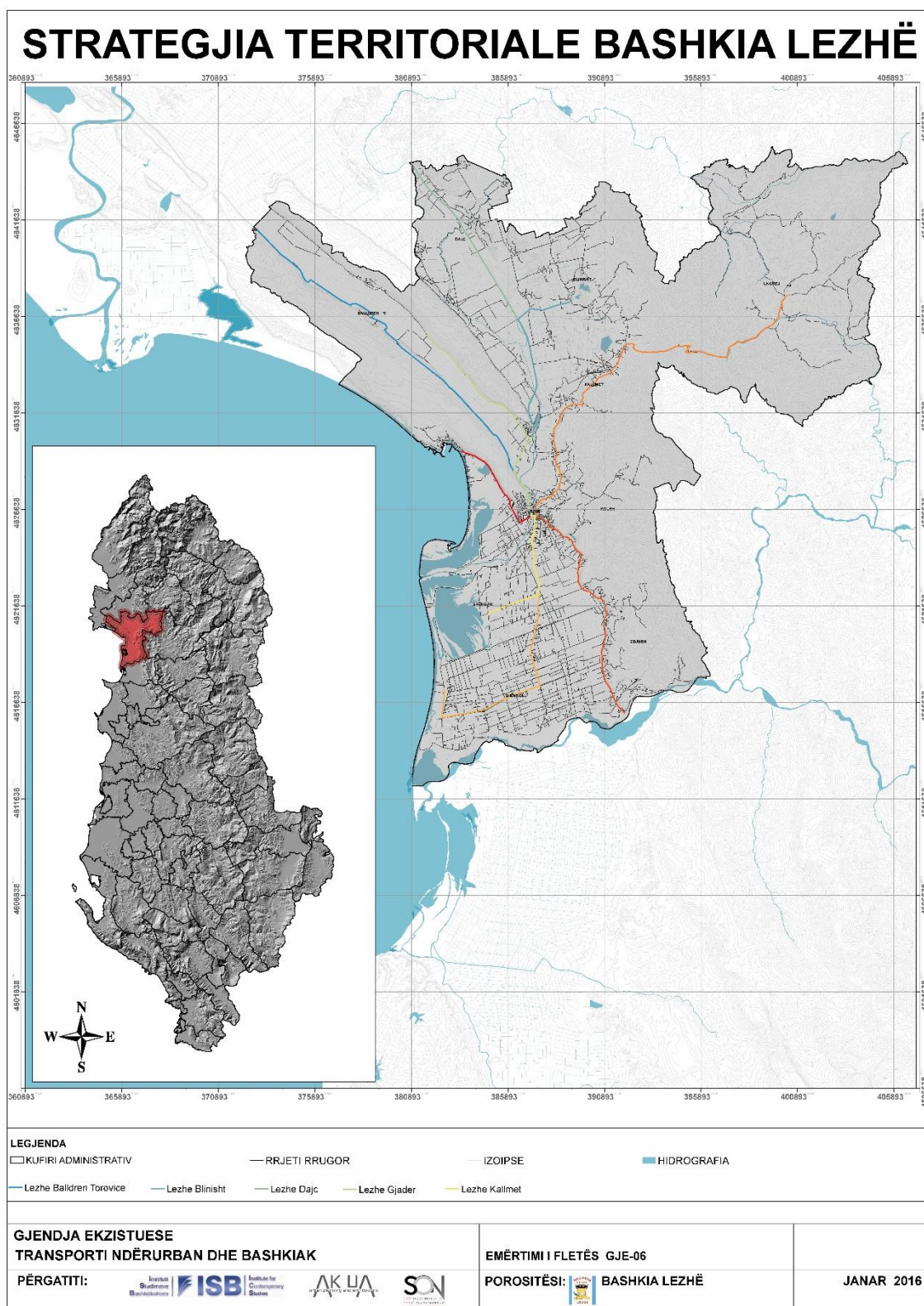

Figure 19. Harta e gjendjes ekzistuese, Transporti Ndërrurban dhe bashkiak, Bashkia Lezhë

Bashkia e Lezhës ka një pozicion shumë të favorshëm. Ajo ndodhet në qendër të arterieve kryesore të transportit që lidhin veriun me jugun dhe lindjen me perëndimin. Ajo përshkohet nga të gjitha llojet e transportit: rrugor, hekurudhor dhe detar. Afërsia e Lezhës me portet kryesore detare e bën këtë një zonë mjaft tërheqëse dhe lehtësisht të arritshme jo vetëm në plan kombëtar, por edhe në plan rajonal për vendet fqinje, si: Italia, Mali i Zi, Kosova dhe Maqedonia dhe Greqia.

Lezha ka rrugë të mira dhe rrjet hekurudhor që e lidh atë me Shkodrën, Tiranën, Durrësin dhe Prishtinën⁵². Gjithashtu në këtë zonë ndodhet njëri prej tre porteve më të mëdhenj të vendit, porti i Shëngjinit dhe aeroporti i Gjadrit⁵³.

Janë shkurtuar ndjeshëm distancat jo vetëm brenda qarkut dhe me qarqet kufitare, por dhe me Malin e Zi, Kosovën dhe Maqedoninë, përmes superstradës Shkodër-Hani i Hotit dhe autostradës Durrës-Kukës-Morinë. Ndërtimi i këtyre rrugëve jo vetëm që ka shkurtuar distancat dhe ulur kohën e udhëtimit, por ato kanë ndihmuar në rritjen e bashkëpunimit e shkëmbimeve tregtare, rritjen e numrit të turistëve, zhvillimin e ekonomisë, etj.

Lezha përshkohet nga 130.45 km rrugë kombëtare (ose 44.5 përqind të rrjetit kombëtar që përshkon bashkinë), 80 km rrugë rajonale dhe 282.5 rrugë komunale (ose 68 përqind të rrjetit komunal të qarkut). Infrastruktura rrugore (komunale dhe rajonale) si dhe shërbimet që lidhen me të janë në pronësi dhe administrim të pushtetit vendor. NJQV janë vendimmarrëse për mirëmbajtjen dhe përmirësimin e tyre.

Bashkia e Lezhës përshkohet nga segmenti hekurudhor Vorë-Shkodër, i cili është një nga pesë segmentet e hekurudhës shqiptare. Ky segment përbëhet nga dy linja: Linja hekurudhore Laç-Lezhë 20 km e gjatë dhe Lezhë-Shkodër është 34 km e gjatë. Në këtë linjë ka dy stacione ndërmjetës midis Lezhës dhe Shkodrës, stacionet Baqel dhe Mjedë. Ky stacion ndodhet në luginën e Vaut të Dejës dhe vetëm disa kilometra larg hidrocentralit me të njëjtin emër⁵⁴.

⁵²Ajo ndodhet vetë m 55 km nga kryeqyteti i Shqipërisë . Largësia Lezhë-Shkodër është 35 km, Lezhë-Durrës është 70 km, Lezhë-Rinas është 40 km dhe largësia Prishtinë-Kukës-Lezhë është 220 km.

⁵³Aktualisht jashtë funksionit (shënim i autorëve)

⁵⁴http://ëëë.t669.net/hekurudha_shqiptare.html

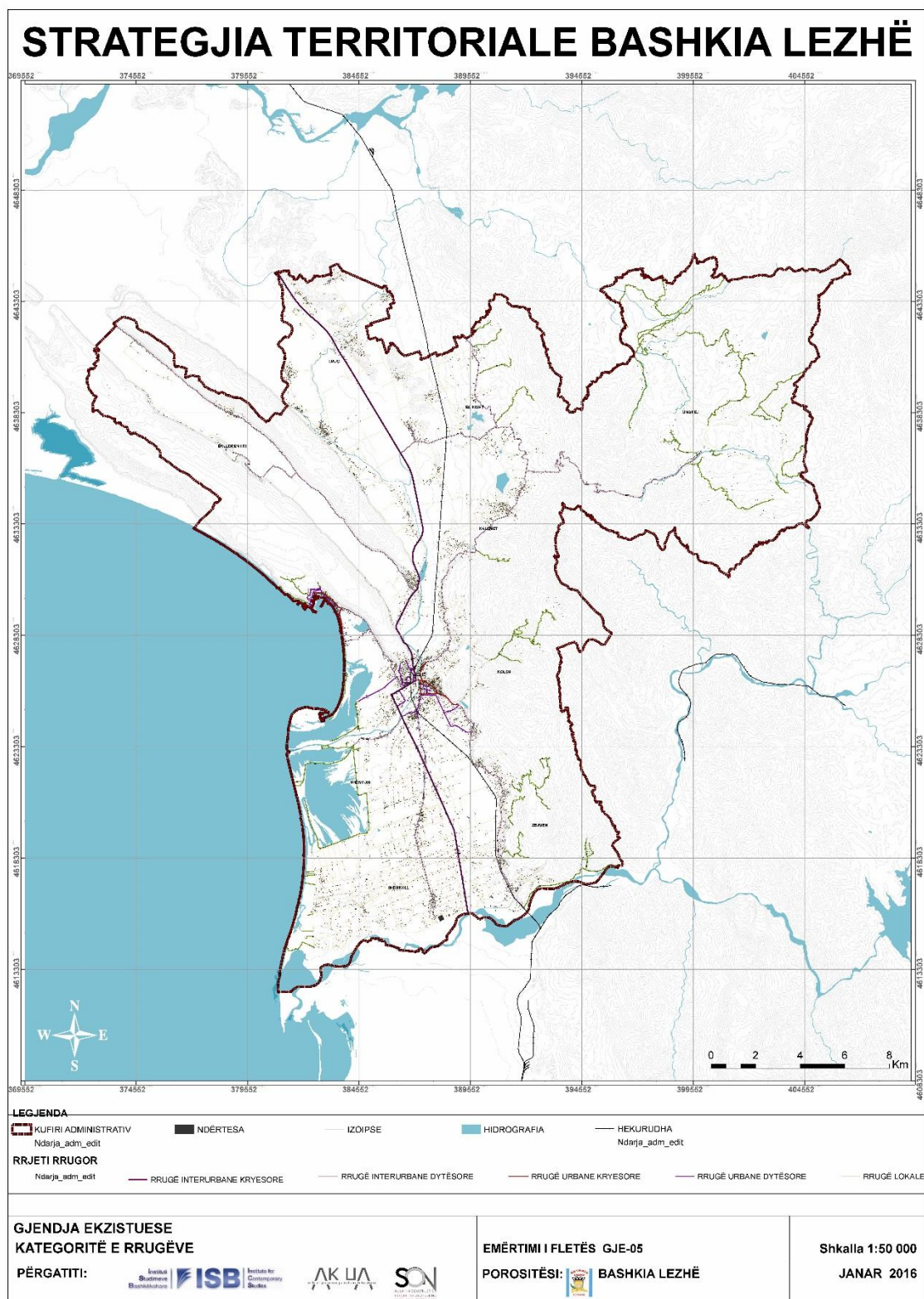

Figure 20. Harta e gjendjes ekzistuese, Kategoritë e rrugëve, Bashkia Lezhë

Porti i Shëngjinit

Në Lezhë ndodhet dhe Porti i Shëngjinit. Ky port ndodhet 60 km në veri të portit të Durrësit dhe është porti i vetëm në këtë zonë. Porti po zhvillohet me qëllim rritjen e aftësisë akostuese, përpunuese dhe sigurinë e lundrimit. Volumi i përpunimit të mallrave në këtë port është pesëfishuar krahasuar vitet e para 90. Përmes tij realizohen shkëmbime të shumta, duke ndikuar kështu ndjeshëm në zhvillimin ekonomik. Në portin e Shëngjinit realizohen disa aktivitete si: peshkimi, transporti i pasagjerëve dhe ngarkim-shkarkimi i mallrave të ndryshme. Përfundimi i rrugës Durrës-Kukës-Morinë i ka dhënë një rëndësi strategjike këtij porti si një e rëndësishme për daljen në det të Kosovës.

Ai përpunon 9 % të vëllimit të mallrave të përpunuara në portet shqiptare dhe në të ushtrohen aktivitete si përpunimi i mallrash, import/eksport, transport udhëtarësh dhe peshkim. Shënkolli gjithashtu ka një strukturë ekonomike dinamike qoftë në agro-turizëm po ashtu edhe në industri ndërtimi.

Aeroporti i Gjadrit

Në zonë ndodhet edhe Aeroporti i Gjadrit, aktualisht një pistë ajrore ushtarake në fshatin Gjadër të zonës administrative të Dajçit, 10 Km nga qyteti i Lezhës⁵⁵ dhe 50 km nga Tirana. Ai është unik në vend sepse është ndërtuar pranë një mali në mënyrë që avionët ushtarak të cilët uleshin mbi të, të futeshin në tunelin e nëndheshëm. Në mars të vitit 1997, baza u sulmua gjatë revoltave kombëtare në atë kohë. Disa ndërtesa, duke përfshirë edhe kullën e kontrollit, u shkatërruan dhe ushtarët e braktisën bazën ajrore. Mungesa e fondeve për ta riparuar bënë që operacionet fluturuese të ndërpriteshin në vitin 2000. Baza përdoret tashmë për ruajtjen e avionëve luftarakë të tërhequr nga shërbimi. Asnjë nga forcat ajrore shqiptare nuk është e vendosur më aty. Kjo bazë ajrore nuk është më aktive që prej vitit 2001.

Infrastruktura e furnizimit me ujë

Lezha furnizohet me ujë të pijshëm kryesisht nga stacioni i pompave Barbulloja ku gjenden katër pompa kryesore. Ekzistojnë dy rezervuarë me një kapacitet depozitues prej 4,000m³ dhe kapacitet prodhues 400 litra/sek. Shërbimi i furnizimit me ujë të pijshëm menaxhohet plotësisht nga Ndërmarrja e Ujësjellës Kanalizimeve Lezhë.

⁵⁵ Plani Strategjik për Zhvillimin Ekonomik, Bashkia Lezhë, 2006 (Grupi i Bankës Botërore, Instituti i Shoqërisë së Hapur, LGI dhe FLAG)

Mbulimi me shërbimin e furnizimit me ujë të pijshëm nënkupton që ndërmarrja e ujësjellësit t'i shërbejë popullsisë brenda zonave nën administrim, në shtrirje sa më të gjerë dhe me koston më efikase të mundshme. Në tabelën ----jepen të dhëna mbi banesat e banuara sipas njësisë dhe sistemit të furnizimit me ujë. Në Lezhë ushtron veprimtarinë e vet vetëm Sh.a Ujësjellës Kanalizime Lezhë.

Tabela 30. Sistemi i Furnizimit me Ujë

Njësia	Sistemi i furnizimit me ujë					
	Gjithsej	Rrjet ujësjellësi brenda banesës	Rrjet ujësjellësi jashtë banesës, por në ndërtesë	Rrjet ujësjellësi jashtë ndërtesës	Sistem i llojit tjetër	Pa asnjë lloj sistemi
Gjithsej Total	15,765	8,846	1,474	1,285	3,485	675
BALLDREN I RI	1,467	338	86	185	539	319
BLINISHT	835	630	85	74	28	18
DAJÇ	945	574	145	92	121	13
KALLMET	1,025	650	184	87	42	62
KOLÇ	1,033	650	42	132	163	46
LEZHË	4,062	3,715	187	115	19	26
SHËNGJIN	1,982	1,532	190	111	107	42
SHËNKOLL	2,801	354	407	227	1,772	41
UNGREJ	315	42	15	69	138	51
ZEJMEN	1,300	361	133	193	556	57

Burimi: INSTAT, Census 2011

Rreth 26.3 përqind e banesave të banuara në Lezhë janë jashtë rrjetit të ujësjellësit . Nga këto 4 përqind janë pa asnjë lloj sistemi; 22.1 përqind janë me sistem të llojit tjetër. Në Lezhë shërbimi i furnizimit me ujë të pijshëm dhe largimit të ujërave të ndotura ofrohet nga Shoqëria Anonime Ujësjellës Kanalizime (SHAUK) Lezhë. Aksionet e kësaj shoqërie janë të shpërndara në tre NJQV, në njësinë Lezhë (55%), Shëngjin (22,8%) dhe Balldren (22,2%), duke nënkuptuar dhe zonat e shërbimit dhe mbulimit të këtij shërbimi. Ndërmarrja drejtohet nga Asambleja e Aksionerëve dhe Këshilli Mbikëqyrës i cili përbëhet nga 6 anëtarë (Kryetari dhe 5 anëtarë).

Në këtë shërbim ka akses rreth 45% e popullsisë së Lezhës , ndërkohë që 35% të popullsisë banuese në njësitë Dajç, Blinisht, Kallmet, Zejmen, Shënkoll dhe Ungrej nuk iu mundësohet ky shërbim.

Bazuar në të dhënat e siguruara, mbulimi me ujë të pijshëm është afërsisht 100.0 % në zonën urbane (njësia Lezhë) dhe 35.0% në zonat rurale (Komuna Shëngjin dhe Balldren).

Popullsia totale që furnizohet me ujë nga shoqëria është 31,753 banorë dhe mbulimi është 90.7 përqind. Ka një rritje të numrit të lidhjeve në gjysmën e dytë të vitit 2014. Në fund të vitit 2014 ishin të lidhur me rrjetin 8,108 konsumatorë ose 397 më shumë se në gjysmën e parë të vitit 2014.

Impianti I trajtimit te ujrave te ndotur

Për njësinë e Lezhës dhe Shëngjinit është ndërtuar impianti i trajtimit të ujërave të zeza. Në total janë investuar nga qeveria shqiptare 8.3 milion Euro për impiantin (4.9 milionë) dhe kanalizimet (3.4 milionë) e ujërave të zeza nga zona turistike e Shëngjinit dhe Lezha drejt impiantit. Impianti është ndërtuar për ti shërbyer një popullsie prej 60.000⁵⁶ banorësh duke përfshirë qytetin e Lezhës e Shëngjinit. Impianti është i tipit Biologjik me paratrajtim dhe është i pajisur me laborator dhe pajisje moderne për operimin dhe mirëmbajtjen. Ai ka kapacitet përpunues prej 6.000 m³/ditë

2.12 Analiza e pronave publike

Në mbështetje të nenit 100 të Kushtetutës dhe të neneve 3 e 17 të ligjit nr.8744, datë 22.2.2001 "Për transferimin e pronave të paluajtshme publike të shtetit në njësitë e qeverisjes vendore", në periudhën 2001-2015 në komunat dhe bashkitë e përfshira në territorin administrativ të bashkisë Lezhë janë transferuar disa prona publike. Pronat publike të përfshira në inventar janë sipas kategorive në vijim:

- Prona që përdoren për realizimin e funksioneve në fushën e bujqësisë dhe të ushqimit (toka joproduktive dhe kanale të treta)
- Monumente historike e kulturore dhe buste me interes vendor
- Prona që përdoren për realizimin e programeve arsimore
- Prona që përdoren për realizimin e funksioneve në shëndetin publik
- Prona që përdoren për strehim dhe mbrojtjen civile
- Prona që përdoren për realizimin e funksioneve në zhvillimin ekonomik

⁵⁶ http://ëëë.dpuk.gov.al/doc/raport_per_performancen_e_kanalizimeve_D.pdf

- Prona që përdoren për ushtrimin e funksioneve në fushën e ujësjellës-kanalizimeve
- Prona që përdoren për ushtrimin e funksioneve në fushën e bujqësisë dhe të ushqimit (toka produktive)
- Prona që përdoren për ushtrimin e funksioneve në fushën e bujqësisë dhe të ushqimit (toka joproduktive dhe kanale të treta)
- Infrastrukturë (rrugë vendore, lulishte, sipërfaqe të gjelbëruara) dhe shërbime publike
- Varreza publike
- Troje dhe hapësira
- Prona që përdoren për realizimin e funksioneve sociale
- Prona që përdoren në fushën administrative

Bashkia nuk ka një hartë të lidhur me numrat e inventarit.

2.13 Analiza e marrëdhënieve të pronësisë mbi token

Në vitet e fundit, pronësia mbi tokën është një problem shqetësues jo vetëm për banorët, por edhe për investimet potenciale që mund të realizoheshin në Bashkinë Lezhë. Si pasojë, është rritur numri i ndërtimeve informale në këtë bashki. Ndërtimet e realizuara pa u bazuar në ligjet ekzistuese, kanë rezultuar në ndërtim të realizuar në zona të papërshtatshme për banim. Në këto raste vlen të përmenden ndërtime apo ndërhyrje pranë zonave të mbrojtura, pranë fushave të mbjella vite më parë, të cilat bëhen pjesë e përmbytjeve si pasojë e reshjeve.

2.14 Çështjet, zonat dhe/ose objektet e rëndësisë kombëtare

Bazuar në ligjin nr.107/2014 “Për Planifikimin dhe Zhvillimin e Territorit”, neni 3, pika 7, “Çështje, zona dhe objekte të rëndësisë kombëtare në planifikimin e territorit” janë ato çështje, zona dhe objekte që njësohen ose lidhen me interesa shtetërorë ose kombëtarë. Aktualisht në Bashkinë Lezhë gjenden objekte me rëndësi, të cilat janë të konsideruara si zona të mbrojtura, mirëpo ende nuk janë konsideruar si objekte dhe zona të rëndësisë kombëtare, ku vlen të përmenden Laguna e Patokut, Kalaja e Lezhës etj.

2.15 Analiza e elementëve të fortë territorial

Elementët e fortë territorial në Bashkinë e Lezhës janë të kategorizuara në 3 njësi kryesore: në ato natyrorë, infrastrukturorë, dhe kulturorë.

Ndër elementët kryesorë natyror përpos pyjeve me një sipërfaqje të konsiderueshme në zonën veri-lindore, janë zonat e mbrojtura të cilat shënjojnë territorin e Bashkisë Lezhë duke ndikuar kështu dhe në kufizimin e zhvillimit të tyre. Në të njëjtën kohë këto zona përbëjnë një potencial të fuqishëm për promovimin e turizmit me karakter natyror, ku parprakisht duhen përcaktuar një sërë rregulloresh për zhvillimin e këtyre aktiviteteve, të cilat nuk duhet të çënojnë vlerat që paraqesin këto zona.

Biodiversiteti i pasur, ekosisteme të larmishme apo vlerat peizazhistike të këtyre zonave janë adresuar në aktivitetet e propozuara nga ky dokument për periudhën 2015-2030.

Ndër elementët e fortë infrastrukturorë vlen të theksohet prania e rrjetit hekurudhor që ndonëse sot paraqitet i amortizuar, ky i fundit mund të shërbejë si një nyje lidhëse strategjike me vendet e tjera të rajonit si Mali i Zi. Fuqizimi i këtij rrjeti dhe rikualifikimi i tij do të ndikonte dhe në zhvillimin ekonomik të Bashkisë së Lezhës dhe njësive administrative. Po kështu aksi nacional Shkodër-Lezhë ka një impakt të fortë në territor, si një prej korridoreve kryesorë që lidh zonën veriore, me pjesën tjetër të vendit. Monumentet e kulturës përbëjnë një tjetër kategori të elementëve të fortë territorial, që paraqesin potencial në zhvillimin e turizmit kulturor duke u gërshetuar me atë bregdetar që kjo zonë ofron. Janë të shumta objektet e kultit apo monumente arkeologjike me vlera kombëtare si Kalaja e Lezhës ndonëse ende të pa përcaktuara si të tilla, apo memoriali i Gjergj Kastrioti Skënderbeu-t, të cilat mbeten atraksione turistike që eventalisht mund të gjenerojnë të ardhura në nivel bashkie.

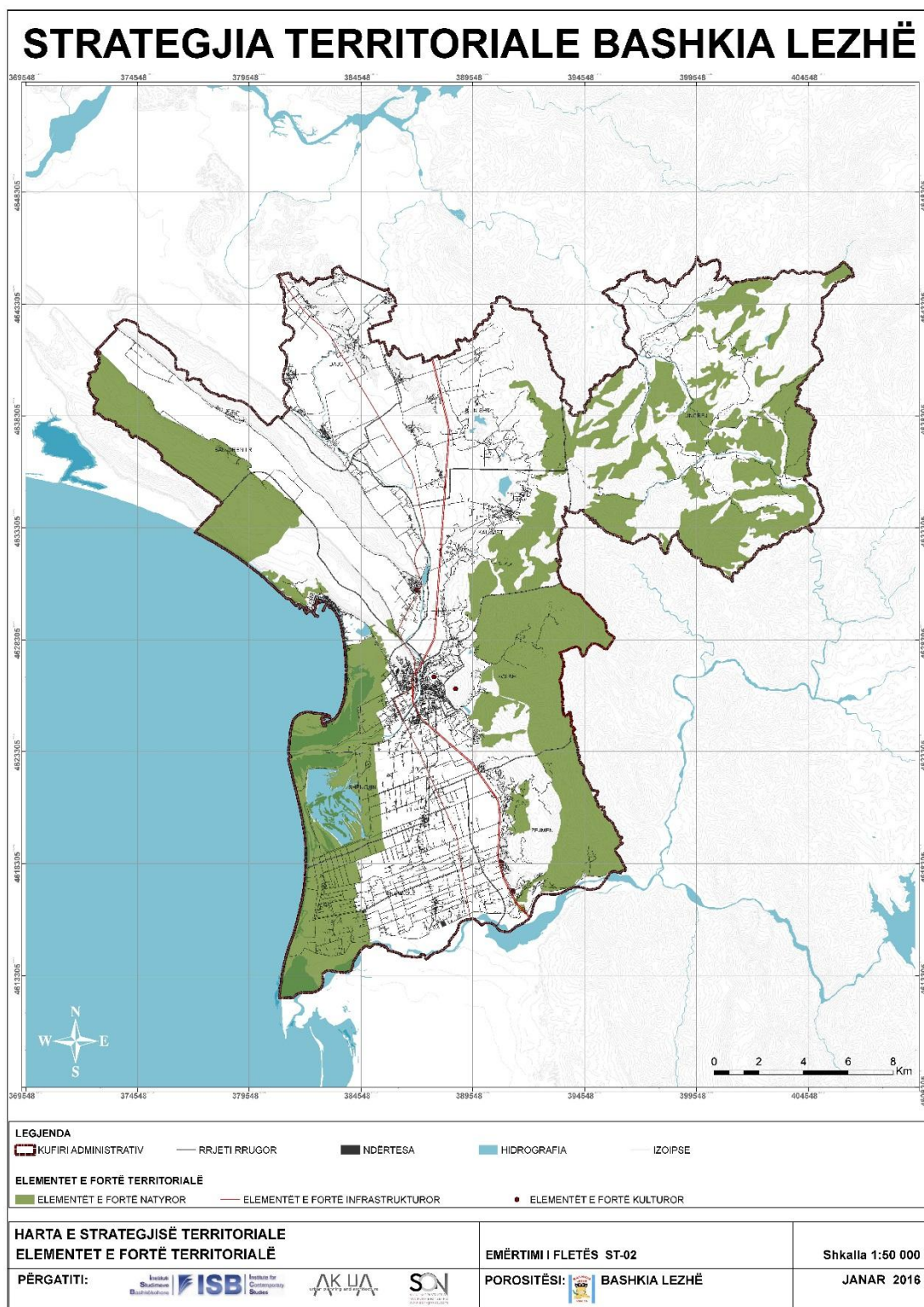

Figure 21. Harta e strategjisë territoriale, Elementët e forte territorial, Bashkia Lezhë

2.16 Analiza e elementëve përjashtues

Bashkia e Lezhës bën pjesë në një zonë me sizmicitet të lartë (MSK VII, VIII), e cila ndikon në kufizimin e zhvillimit të ndërtimeve apo në shfrytëzimin e intesiteteve të larta në ndërtim. Po kështu një prej problematikave kryesore në këtë zonë mbeten përmbytjet e vazhdueshme të cilat janë kthyer në një problem eminent e i përsëritshëm. Kjo situatë ka ardhur si pasojë e dëmtimit të infrastrukturës së kanaleve kullues, ndërtimeve në zona të papaërshtatshme, dëmtimit të argjinaturave të lumenjve, si dhe nga lartësia e ulët mbi nivelin e detit të territorit të kësaj Bashkie. Zonat më të prekura janë ato të Shënkollit, Shëngjinit, Lezhës, Dajçit, një pjesë e Blinishtit, Kallmetit, Kolshit Zejmenit, si dhe pjesa fushore e Balldrenit. Rreziku i futjes së ujit të kripur në zonën e ishull Lezhës, shkëputjet aktive në Kallmet e Ungrej, apo rrëshqitjet në zonën e Ungrejit, bëjnë pjesë në ato problematika mjedisore të cilat duhet të ndikojnë në kufizimin e zhvillimit të këtyre zonave.

Po kështu ruajtja e distancave të përcaktuara sipas rregulloreve përkatëse, nga zonat e mbrojtura, distancat nga industritë të përqendruara kryesisht në zonën e Balldrenit, Ungrejit e Lezhës, distancat nga monumnetet e kulturës ku veçojmë Kalanë e Lezhës, distanca nga hekurudha e rrugët kryesore, nga kanalet kryesore, ruajtja e distancës nga shtratet e lumenjve si Drini, Mati e Gjadri, distanca nga depuratori, apo dhe distanca nga varrezat janë një sërë elementësh përjashtues të pranishëm në zonë, të cilat duhet të trajtohen specifikisht sipas normativave të paracaktuara. Këto të fundit duhet të merren parasysh veçanërisht gjatë propozimeve të përdorimit të tokës, apo përcaktimit të zonave të reja urbane.

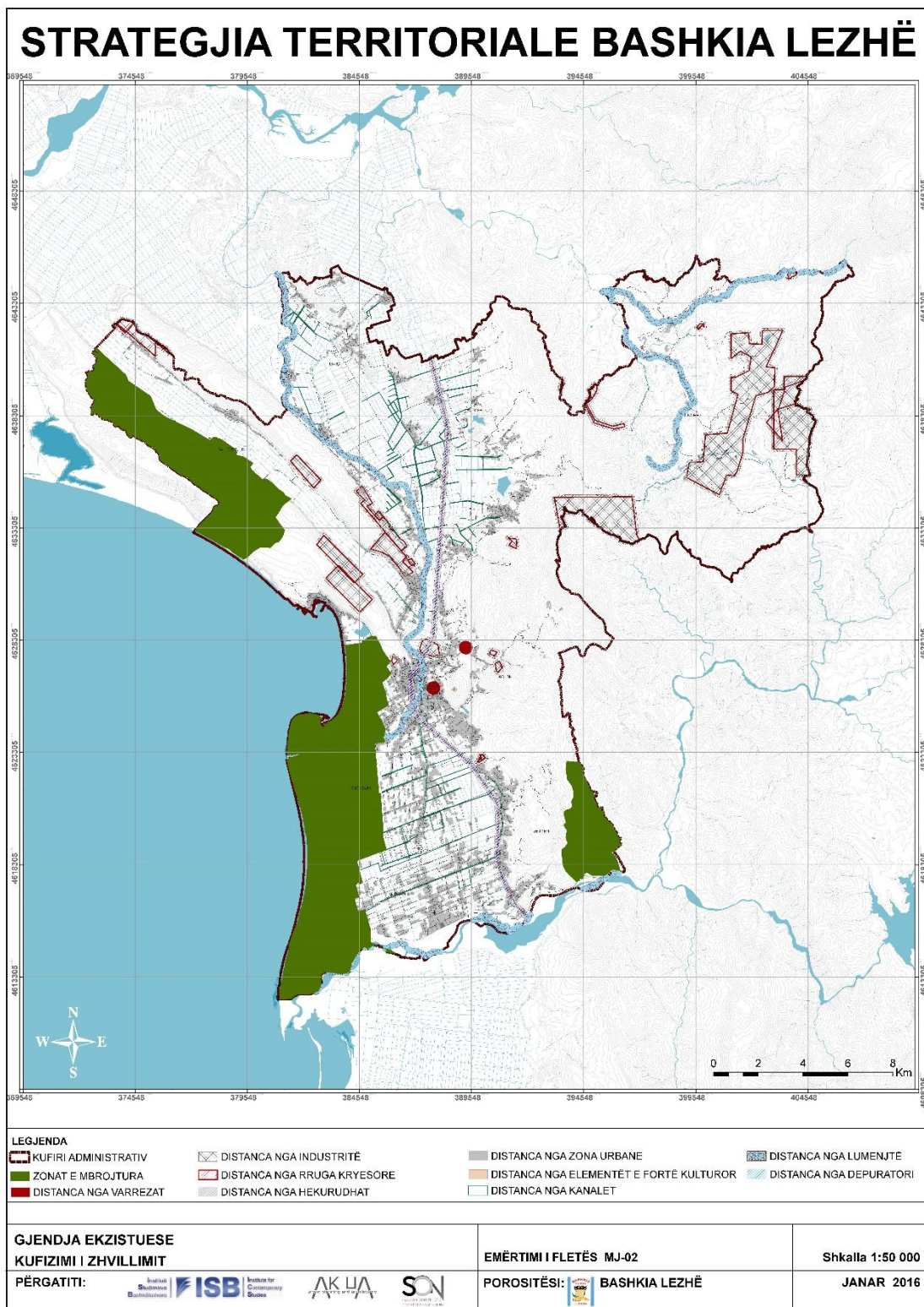

Figure 22.Harta e gjendjes ekzistuese, Kufizimi i zhvillimit, Bashkia Lezhë

2.17 Analiza SWOT për Bashkinë LEZHË

PIKAT E FORTA	PIKAT E DOBËTA
DEMOGRAFIA DHE ZHVILLIMI URBAN	
- Rritje e vazhdueshme e popullsisë, me 40% nga 1990 dhe me 15% nga viti 2005, në qytetin e Lezhës - CENSUS 2011: Bashkia Lezhë ka një dendësi 133 banorë/km² - Qyteti i Lezhës i shtrirë në të dy anët e Lumit Drin, një potencial për ndërtimin e mjediseve pushuese dhe argëtuese - Pozicionimi i qytetit mes një larmishmërie relieve (mal, kodër, lumë)	- Diferencë e lartë të dendësisë, minimale dhe maksimale e popullsisë ndërmjet zonave rurale - Numri i femrave është 9.2% më i ulët se numri i meshkujve 31% e popullsisë banon në zonën urbane dhe pjesa tjetër në zonën rurale 69% - Rajon përgjithësisht rural sepse popullsia rurale është mbi 50% e popullsisë totale (37, 8% urban dhe 62.2% rural) 21.4% e popullsisë është nën moshën 15 vjeç, ndërsa 11.5% e popullsisë totale është mbi moshën 65 vjeç - Mungesa e planit të përgjithshëm rregullues urban dhe planeve të përbashkëta të zhvillimit urban me komunat përreth - Vonesa dhe pasaktësi në regjistrimin e pronave private e publike - Ekzistenca e ndërtimeve të paligjshme - Mosrespektimi i standarteve të ndërtimit
ZHVILLIMI SOCIAL, SHËNDETI DHE ARSIMIMI	
- Qendra e Zhvillimit Ditor Lezhë: karakter social-edukativ dhe ofron shërbim për fëmijë dhe të rinj me AK - Qendra e Moshës së Tretë: Bashkia Lezhë 86% e institucioneve arsimore janë institucione publike - Rritja e numrit të fëmijëve që frekuentojnë arsimin parashkollor, me 30% gjatë 2006-2013 - Raporti nxënës/mësues në arsimin 9-vjeçar ka shënuar rënie - Frekuentimi i arsimit të mesëm profesional ka shënuar rritje (38%) - Rritje e fëmijëve rom dhe egjiptjanë që shkojnë në kopësht - Shkollat e qytetit të Lezhës janë të pajisura me terrene sportive si dhe me palestra - Ulja e përqindjes së familjeve në ndihmë ekonomike	- Mjediset publike, vetëm 7% e tyre ofrojnë standardet e duhura për personat me aftësi të kufizuara - Infrastruktura arsimore parauniversitare e paplotësuar për të ofruar shërbime arsimore me standarte - Mungesa e arsimit universitar - Ulje e frekuentimit në shkollat e mesme të përgjithshme - Përqindje e ulët e frekuentimit të vajzave në arsimin profesional krahasuar me djemtë - Mungesa e arsimit profesional të konsoliduar - Mjedise të gjelbëra të pamjaftueshme - Mjedise sportive të pamjaftueshme - Mjedise çlodhëse të pamjaftueshme për banorët (kryesisht rininë, moshën e tretë) - Kënde lojrash për fëmijë, të pamjaftueshme dhe jo me standarte

▪ Qyteti qendër e shërbimeve shëndetësore në qark ▪ Harmonia fetare në komunitet	▪ Shërbimet shoqërore nuk arrijnë të gjithë njerëzit në nevojë ▪ Shërbimet elektronike të shkollave mungojnë ▪ Biblioteka bashkiake e padixhitalizuar
MJEDISI, AKSESI NË INFRASTRUKTURË DHE SHËRBIME	
▪ Bashkia e Lezhës karakterizohet nga një klimë e butë e tipit mesdhetar dhe 226 ditë diell në vit, për shkak të pozitës gjeografike me dalje të gjerë në det dhe me reliev në përgjithësi të ulët. ▪ Lumi i Drinit dhe i Gjadrit, Përroi i Lushisë dhe i Qershisë, Përroi i Troshanit, Përroi i Manatisë, Rezervuari i Troshanit, rezervuari i Fishtës, i Kallmetit, Patalej dhe i Kashnjetit ▪ Zona e mbrojtur Kune-Vain-Tale, laguna e Cekës dhe e Merxhanit, dhe ishulli ranor i Kunes ▪ Monumente të natyrës të marra në mbrojtje nga shteti (Rëra e Hedhur; Rrapi i Grykës; Rrepet e Kolshit; Shpella e Hutit; Shpella e Sukës së Vogël; Rivat e Drinit; Këneta e Kashtës; Rrapi i Pirajave; Lisi i Markatomajt; Pylli (dushk, frashër, shkozë), i Shën Eufemisë ▪ Menaxhimi i mbetjeve (grumbullimi, transporti, trajtimi dhe asgjësimi) ▪ Pozita gjeografike e favorshme lidh veriu me jugun dhe lindjen me perëndimin. Ajo përshkohet nga të gjitha llojet e transportit: rrugor, hekurudhor dhe detar. ▪ Porti i Shëngjinit, njëri prej tre porteve më të mëdhenj të vendit ▪ Infrastruktura hekurudhore dhe rrugore e përqëndruar dhe afër qytetit ▪ Mbulimi me ujë të pijshëm është afërsisht 35% në zonat rurale ▪ Infrastruktura hekurudhore dhe rrugore e përqëndruar dhe afër qytetit ▪ Funksionimi i impjantit të ndarjes së mbetjeve urbane ▪ Rritja e përqindjes së mbetjeve urbane të riciklueshme	▪ Administrimi i papërshtatshëm i mbetjeve ▪ Keqpërdorimi i tokës bujqësore ▪ Erozioni i lartë detar, lumor dhe sipërfaqësor ▪ Zhvillimi kaotik urban ▪ Mbishfrytëzimi i ujërave nëntokësore ▪ Degradimi i zonave të mbrojtura natyrore e varfërimi i biodiversitetit ▪ Në mjaft raste mbetjet e komunave Shënkoll, Zejmen dhe Milot depozitohen në vend depozitimin e Berzantit, pranë lumit Mat dhe filtrimi i ujërave të shiut dhe atyre nëntokësore përbëjnë problem serioz për ndotjen e këtij lumi ▪ Një pjesë e mbetjeve urbane, përfshi ato inerte nga ndërtimet dhe prishjet, hidhen përgjatë lumit Drin ose në liqenin e Knallës. ▪ Furnizimi me ujë të popullsisë, nga 12-16 orë ▪ Infrastruktura e dobët e kanalizimeve të ujërave të Zeza ▪ Infrastruktura e dobët rrugore në disa zona periferike të qytetit ▪ Mungesa e një sistemi të integruar të menaxhimit të mbetjeve ▪ Kultura e pamjaftueshme për mbrojtje kolektive të mjedisit ▪ Përmbytjet nga Lumi Drin dhe sistemimi i dobët i ujërave të larta ▪ Sinjalistika rrugore e paplotësuar ▪ Mungesa e unazës së qytetit dhe jo të gjitha rrugët e qytetit janë të rehabilituara cilësisht ▪ Ndërgjegjesim i ulët e komuniteti dhe biznesit për përdorimin e energjisë diellore ▪ Nuk ka sistem qendror të furnizimit me gaz

KULTURA DHE TRASHËGIMIA, DEMOKRACIA DHE QEVERISJA VENDORE

▪ Pozita gjeografike dhe afërsia me hallkat më të rëndësishme logjistike në vend e bëjnë lehtësisht të aksesueshëm nga turistë brenda dhe jashtë vendit ▪ Bashkia Lezhë ka një trashëgimi të pasur etnokulturore, historike, arkeologjike dhe etnografike ▪ Memoriali “Gjergj Kastrioti” Skënderbeu, Kisha e Shën Nikollës, Kuvendi i Besëlidhjes, Kalaja e Lezhës, Nimfeumi (Shëngjini i sotëm), Kisha e Shën Gjon Kryepremi, Kisha e Eufemisë (shek.XII) dhe Kisha e Shën Nunciatës ▪ Vendet turistike me interes të madh janë plazhet e plazhet të Shëngjinit, i Ranës së Hedhun Kunes, Vainit dhe Tales, lagunat e Kunes dhe Vainit ▪ Lidhjet apo binjakëzimet me partnerë ndërkombëtarë në të mirë të qeverisjes vendore ▪ Pozicionimi i qytetit si qendër shërbimesh administrative për qarkun ▪ Bashkia ka kompetenca për ushtrimin e shërbimeve kryesore publike, qendra të shërbimeve sociale	▪ Lezha nuk ka vizibilitet të mjaftueshëm në itineraret turistike rajonale e ndërkombëtare që sugjerohen nëpër publikime/media të ndryshme ▪ Indiferenca e komunitetit për t’u përfshirë në vendimmarrjen bashkiake ▪ Mungesa e disa planeve dhe strategjive vendore që mbulojnë funksionet e Bashkisë ▪ Ndërtimet pa leje në zonën arkeologjike, përreth kalasë ▪ Kapacitete të pamjaftueshme në Bashki për të shkruar projekte sipas standarteve të BE-së për të tërhequr fondet nga programet IPA, SEE apo të tjera. ▪ Kulturë e ulët e komunitetit në pagesën e detyrimeve bashkiake ▪ Transferta financiare të dërguara nga qeveria qendrore të pamjaftueshme për sfidat me të cilat ndeshet bashkia ▪ Shoqëria civile është pak e organizuar ▪ Financime të ulta për rritje cilësore në shërbimet sociale

RRITJA EKONOMIKE, KONKURRUESHMËRIA DHE KOHEZIONI EKONOMIK

▪ 65.7% e të punësuarve janë pjesë e sektorit privat të punësimit ▪ 57.6% e të punësuarve punojnë në qytetin e Lezhës ▪ Sektorët ekonomikë me potencial më të lartë zhvillimi për Zonën Funksionale të Lezhës janë Bujqësi/Blegtori, Pyje dhe Peshkim, Turizmi dhe Industri të ndryshme nxjerrjeje dhe përpunimi mineralësh ▪ Bashkinë Lezhë është e pasur në pemë frutore, vreshta, ullinj dhe agrume ▪ Toka bujqësore në zonë përfaqëson 53% të tokës bujqësore në të gjithë qarkun dhe 3% në nivel vendi ▪ Numri i fermave në zonë është sa 45 % e totalit në rajon dhe 4 % e totalit të fermave në nivel vendi ▪ Bashkinë Lezhë është e njohur edhe në nivel rajonal e kombëtar për disa produkte tipike	▪ Sipas CENSUS-it të vitit 2011 shkalla e papunësisë në Bashkinë Lezhë ka qenë 42.4%, rreth 13 përqind më e lartë sesa niveli kombëtar ▪ Shkalla e papunësisë midis femrave dhe të rinjve rezulton më e lartë sesa mesatarja në nivel kombëtar ▪ Shkalla e papunësisë për femrat në Bashkinë Lezhë është mesatarisht 42.5% ▪ Rreziku i përmytjeve të tokave bujqësore në pothuaj të gjitha njësitet rrezikon herë pas here prodhimtarinë bujqësore ▪ Sektori i industrisë minerare karakterizohet edhe nga veprimtari të jashtëligjshme ▪ Kreditim i ulët i bizneseve të reja ▪ Bashkëpunim i pakonsoliduar midis institucioneve publike vendore dhe sektorit privat ▪ Mungesë marketimi profesional të bizneseve

bujqësorë e blegtorale që mbajnë markën e zonës ku prodhohen ▪ Peshkimi është një është një nga sektorët me te rëndësishëm te ekonomisë dhe punësimit ▪ Në territorin e Lezhës gjenden rreth 40% e rezervave të mineraleve jo metalikë të vendit ▪ Ekzistenca e institucioneve shkencore me shtrirje ▪ rajonale për bujqësinë dhe blegtorinë ▪ Ekzistenca e hapësirave në ish-zonën industrial që mund të ristrukturohen, si dhe e mjediseve të stacionit të trenit, të ish-ndërmarrjes ushqimore ▪ Klima e përshtatshme mesdhetare që favorizon turizmin dhe prodhimin bujqësor	vendore ▪ Zona industriale e qytetit e parehabilituar dhe pa biznese aktive ▪ Numër i vogël i SME-ve ▪ Biznese të artizanatit jo të mirë zhvilluara ▪ Rrjete biznesi të pakonsoliduara ▪ Mungesa e një studimi të tregut të punës në Bashki ▪ Arsimit i ulët i krahut të punës kryesisht në profesione si: hotelieri, hidraulik, elektrikist etj. ▪ Informaliteti dhe konkurenca e pandershme në ekonomi ▪ Prezencë e ulët e sipërmarrjeve inovatore dhe TIK
MUNDËSITË	KËRCËNIMET
DEMOGRAFIA DHE ZHVILLIMI URBAN	
▪ Vazhdim i ardhjeve, kryesisht të grupmoshës së re, nga zonat përreth ▪ Fuqizimi i kërkesave ligjore për koordinimin e zhvillimit të territorit ▪ Rehabilitimi i rrugëve që lidhin komunat përreth me Bashkinë lehtëson shumë aksesin ndaj shërbimeve dhe produkteve ▪ Legjislacion dhe mundësia për publikimin elektronik, në portalin e AKPT, i kërkesave për leje zhvillimi dhe ndërtimi	▪ Ulja e përqindjes së popullsisë migruese për në qytet ▪ Zhvillimet urbane përreth qytetit të pakoordinuara me Bashkinë ▪ Shtim i presionit urban nga zonat përreth Bashkisë ▪ Mungesa e planeve pjesore të përbashkëta të zhvillimit të territorit me NJQV-ve përreth Bashkisë
ZHVILLIMI SOCIAL, SHËNDETI DHE ARSIMIMI	
▪ Shërbim shëndetësor në qytet me akses rajonal ▪ Programe nga donatorë dhe qeveria e qendrore për uljen e varfërisë ▪ Standartet e shërbimit të përkujdesit shoqëror të përcaktuara me legjislacion ▪ Interes i shtuar i qeverisë qendrore dhe aktorëve privatë për ngritjen e arsimit universitar në Lezhë ▪ Interes i shtuar i donatorëve për mbështetjen me programe të shërbimit të përkujdesit shoqëror	▪ Fonde të pamjaftueshme për rehabilitimin me cilësi dhe standarte të mjediseve të arsimit shkollor dhe shërbimeve të përkujdesit shoqëror në komunat përreth ▪ Mungesa e standarteve të plota për arsimin parauniversitar ▪ Zona përreth Bashkisë më të varfëra dhe më zhvillim më të dobët ekonomik dhe social sesa Bashkia ▪ Shtim i personave, nga zonat përreth Bashkisë, që kërkojnë shërbime të përkujdesit shoqëror

MJEDISI, AKSESI NË INFRASTRUKTURË DHE SHËRBIME

Aeroporti i Gjadrit, aktualisht një pistë ajrore ushtarake në fshatin Gjadër të Komunës Dajç, 10 Km nga qyteti i Lezhës dhe 50 km nga Tirana Bashkinë Lezhë është një nga rajonet me potenciale të mëdha të energjisë së rinovueshme. Zona e lagunës Kune-Vain me status të zonës së Mbrojtur Zona përreth qytetit pa vende me ndotje të lartë Infrastrukturë rrugore e përmirësuar që lidh qytetin me Tiranën dhe Durrësin Porti detar i Shëngjinit 7km nga qyteti Shërbim me fibër optike për qytetin dhe shtim të ofruesve të shërbimeve TIK	Mungesa e nxitësve kombëtar për përdorimin e energjisë diellore nga komuniteti dhe biznesi Trasport hekurudhor me teknologji shumë të vjetëruar dhe jo konkurrues Kapacitete të vogla të Portit të Shëngjinit Mungesa e standarte të plota kombëtare për shërbimet publike vendore Dëmtim i mjedisit në zonën bregdetare

KULTURA DHE TRASHËGIMIA, DEMOKRACIA DHE QEVERISJA VENDORE

Zhvillimi i një turizmi të harmonizuar bregdetar e malor, historik e etno-kulturor Zona ka potencial për zhvillimin e mëtejshëm të agro turizmit Lezha ne nivel Kombëtar përmendet në rrjetin e qyteteve që ofrojnë turizëm kulturor Interes në rritje për gërmime arkeologjike nga agjenci të specializura kombëtare dhe ndërkombëtare Lezha është pjesë e programit të BE-së IPA Adriatik Proçesi i reformës administrativo-territoriale në fillimet e tij	Nivel i dobët koordinimi midis institucioneve publike qendrore dhe vendore në zbatimin e strategjive rajonale dhe vendore të zhvillimit Fonde të pamjaftueshme për mirëmbajtjen e zonës arkeologjike Fonde të pamjaftueshme nga qeveria për ofrimin me cilësi e standarte të shërbimeve publike Kompetenca të pakta të qeverisë vendore për shërbimet publike të shëndetit, arsimit, shërbimeve të përkujdesit shoqëror dhe uljes së varfërisë

RRITJA EKONOMIKE, KONKURRUESHMËRIA DHE KOHEZIONI EKONOMIK

Ndërtimi i Parkut të Biznesit do nxiste përqendrimin e bizneseve vendore, rajonale dhe të huaja në një territor të konsoliduar e te pajisur me infrastrukturën e nevojshme. Një nga cilësitë e zonës që mund ta dallojë në rang rajonal edhe atë kombëtar, është potenciali që ka për zhvillimin e markave zonale/rajonale për produkte tipike si p.sh.; rrushi dhe vera, ullinjë dhe gjeli i detit, djathi, mishi i derrit, bimët medicinale, shegë dhe shalqi, fasule dhe perime, arra dhe gështenja	Fragmentarizimi i lartë i tokës bujqësore dhe madhësia shumë e vogël e fermave Rreziku i përmytjeve të tokave bujqësore Probleme me sistemet e vaditjes dhe kullimit Mangësi në teknikat për mbarështimin dhe përmirësimin e racave ekzistuese Infrastrukturë agro-industriale jo mjaftueshmërisht e zhvilluar Afërsia me qytetet e mëdha në Shqipëri dhe tregjet e tyre konkurruese, si Tirana, Shkodra dhe Durrësi

▪ Industria e lehtë agropërpunuese e cila orientohet drejt përpunimit të frutave, perimeve, ullinjve dhe prodhimeve blegtorale ▪ Shtimi i hapësirave të mbjella me prodhime tipike dhe konkurruese për zonën ▪ Të stimulojë prodhimin e foragjereve ▪ Hartimi i një plani veprimi për prodhimet tipike autoktone si elementë primarë në ngritjen dhe mbrojtjen e një modeli agroturizmi autokton	▪ Gjykata administrative në efikasitet të ulët në raport me nevojat e biznesit ▪ Investime direkte në nivel të ulët në Rrethin e Lezhës ▪ Kapacitetet grumbulluese të produkteve bujqësore dhe blegtorale të ulta
---	---

DRAFT

3 NDARJA E TERRITORIT SIPAS SISTEMEVE BAZË

3.1 Sistemi natyror

Territori i Bashkisë së Lezhës i ndarë sipas sistemeve bazë ku dominon ai natyror me një sipërfaqe prej 18474 ha. Tokat natyrore shtrihen kryesisht në zonën e Ungrejtit, të Kallmetit dhe në zonat e mbrojtura të Kune Vainit dhe Ranës së Hedhun. Në këtë sistem përfshihen pyjet e shumta gjethe gjerë, ato koniferë, sklerofilet, pyjet e përzier si dhe prezenca e dunave ranore, duke përbërë një pasuri me potencial të zhvillimit të turizmit natyror, dhe propozimit të aktiviteteve mjedisore atraktive për zhvillimin e këtij sektori.

3.2 Sistemi bujqësor

Sistemi bujqësor me një sipërfaqje prej 16412 ha shtrihet veçanërisht në zonën e Dajçit, Blinishtit, Shënkollit, Lezhës dhe Balldrenit. Degradimi i tokës së punueshme për shkak të erozionit dhe përmytjeve vazhdon të jetë një nga problemet më të mëdha në zonën e Zadrimës. Rënia e vegjetacionit, mospërdorimi i tokës për qëllime bujqësore, metodat e papërshtatshme të ujitjes janë disa nga faktorët, të cilat e përshpejtojnë fenomenin e erozionit në zonë. Zona të veçanta përdoren për kullotje, në kundërshtim me çdo lloj kriteri, duke stimuluar mbipërdorimin e bimësisë dhe për pasojë rritjen e erozionit dhe dëmtimin e peizazhit.

3.3 Sistemi Urban

Sistemi Urban me një sipërfaqje prej 9421ha është sistemi që ka pasur më shumë ndryshime të cilat janë gjeneruar si pasojë e migrimit të brendshëm, nga zonat e thella me aksesueshmëri të ulët, drejt atyre me më shumë mundësi punësimi. Zona e Shënkollit është ajo që ka pasur dhe ndryshimin më të madh me një popullsi të shtuar deri në 47%, duke sjellë dhe urbanizimin e kësaj njësie. Njësia e Lezhës dhe e Shëngjinit janë dy zona të tjera të cilat gjatë 25-vjeçarit të fundit janë urbanizuar në mënyre të vrullshme duke ndikuar në rritjen e sipërfaqjes së sistemit urban.

3.4 Sistemi Ujor

Sistemi Ujor me një gjatësi prej 7251 km2 përbëhet nga lumenjtë e Drinit, Matit, Gjadrit, së bashku me degëzimet e tyre, përrrenjtë e përkohshëm apo të përhershëm, Laguna e Kune Vainit, 10 km2 vijë bregdetare. Një sistem i pasur me potencial për zhvillimin e aktiviteteve ekonomike, energjitike, të

peshkimit apo dhe turizmit. Mungesa e një sistemi mbështetës infrastrukturor ndërhyrjet në argjinatura, dhe veçanërisht ndërtimet në zona të papërshtashme kanë sjellë dhe përmytje të vazhdueshme thuajse në të gjithë territorin e Bashkisë së Lezhës.

3.5 Sistemi infrastrukturor

Ndër elementët kryesor të sistemit infrastrukturor mund të përmendim praninë e linjës hekurudhore që mundëson lidhjen e pjesës jugore e qendrore me pjesën veriore të vendit. Po kështu prania e aksit ndërkombëtar që lidh Shqipërinë me Malin e Zi dëshmon për një akses të mirë të zonës në rang kombëtar e më gjerë. Në nivel bashkie vihet re kryesisht prezenca e rrugëve lokale, të rrugëve urbane kryesore e dytësore kryesisht në njësinë e Lezhës e të Shëngjinit, ndërkohë në zonën e Ungrejit aksesit është i ulët ku dominojnë shtigjet këmbësore.

Tabela 31. Sipërfaqja e sistemit infrastrukturor

EMËRTIMI	SIPËRFAQJA
SISTEMI NATYROR	18474 ha
SISTEMI BUJQËSOR	16412 ha
SISTEMI URBAN	9421 ha
SISTEMI UJOR	7251 km ²
SISTEMI INFRASTRUKTUROR	

3.6 Bashkëveprimi i sistemeve bazë

Figure 23.Harta e gjendjes ekzistuese, Sistemet Territoriale, Bashkia Lezhë

Bashkia Lezhë në territorin e saj përfshin pesë sistemet bazë, duke krijuar kështu një larmishmëri për të gjithë territorin. Me rëndësi për tu përmendur janë karakteristikat që secila zonë ka, duke u ndikuar mjaft nga pozicioni i tyre gjeografik.

Zhvillimet e ndodhura në vitet e fundit- zhvillimet informale, bëjnë të pamundur një ndarje fizike të sistemeve në zona të mira përcaktura, shumë teritore ishin bujqësore sot ballafaqohemi me një sistem të përbër nga dy ose më shumë sisteme bazë. Gjithëashtu ndikim të rëndësishëm për këto ndryshime, ka patur edhe lëvizja e banorëve, nga zona të ndryshme të rajonit. Ndikimi i tyre shfaqet në karakteristikat e mbartura në zonat ku janë zhvendosur, duke treguar karakteristika të një sistemi bujqësor edhe në zonat e sistemit urban. Në këtë rast vlen të përmendet që në territorin e Bashkisë Lezhë, sistemet bazë janë në dominancë në teritoriet e përcaktuara, por në të shumtën e rasteve janë të ndërthurur me njëri-tjetrin. Në këtë mënyrë, sistemi urban përfshin edhe teritore me karakter bujqësor apo edhe sistemin ujor. Po ashtu, edhe sistemi infrastrukturor, është ndër sistemet kryesore të pranishëm në sistemin urban apo edhe për të arrirë në sistemet natyrore e bujqësore.

4 DREJTIMET E ZHVILLIMIT TË TERRITORIT NË BAZË TË TREGUESVE TË SISTEMEVE

Duke marrë në konsideratë ndryshimet që ka pësuar territori i Bashkisë së Lezhës në bazë dhe të treguesve të sistemeve të cilët kanë pasur një ndryshim të ndjeshëm gjatë 25 viteve të fundit mendohet që zhvillimi do të ndjekë një trajektore më gjithëpërfshirëse duke synuar në fuqizimin e të gjitha njësive administrative. Ungrej, Kallmet, Kolç, Zejmen Blinisht, Balldren përpos shtimit natyror vjetor nuk parashikohet të kenë rritje të popullsisë duke mos pasur dhe ndikim kështu në rritjen e gjurmës urbane në këto zona. Lezha, Shënkolli dhe Shëngjini mbeten tre nyjet ku presioni i zhvillimit e rritjes së popullsisë mund të jetë më i lartë, mund të ndikojë në rritjen e gjurmës urbane, ndonëse do të ishte e nevojshme mbushja e zonave urbane ekzistuese veçanërisht në Shënkoll ku vihet re një shpërhapje e theksuar e cila ka ndikuar dhe në fragmentimin e tokës bujqësore.

Bashkia Lezhë Territori i Bashkisë Lezhë, sikurse shpjeguar edhe më lart ndodhet në një pozitë të favorshme gjeografike, e cila i jep mundësi të mëtejshme zhvillimi në fushat e turizmit, ekonomisë dhe infrastrukturës. Skenarët e zhvillimit japin udhëzime në lidhje me ndërhyrjet në territorin duke marrë në konsideratë elementet e fortë territorial, zonat e mbrojtura, vlerat turistike dhe kulturore të zonës si dhe zhvillimin urban, në favor të rritjes ekonomike dhe sociale të Bashkisë Lezhë.

4.1 Zonat e mbrojtura

Bashkia e Lezhës përfshin brenda territorit të saj një sërë zonash të mbrojtura të lokalizuara afër burimeve natyrore ujore. Qëllimi i vizionit është ndërgjegjësimi dhe ruajtja e vlerave natyrore të elementeve natyrorë si: zona e Kune-Vain dhe zona e “Ranës së Hedhun. Zonat e mbrojtura janë të pasura me florë dhe faunë të llojeve të ndryshme të cilat duhet të shfrytëzohen nga ana e bashkisë si potenciale të mundshme për zhvillimin e mëtejshëm të turizmit.

4.2 Zonat natyrore

Zonat natyrore janë të shumta në territorin e bashkisë. Skenarët e zhvillimit parashikojnë ruajtje dhe rivitalizim të këtyre zonave, duke ndaluar rreptësisht ndërhyrjet e dëmshme. Zonat natyrore shtrihen kryesisht në pjesën perendimore dhe lindore të territorit të bashkisë, në të cilën skenaret e zhvillimit synojnë forcimin dhe zgjerimin e tyre në zonën e Ungrejt, Kolçit dhe Zejmenit.

4.3 Fshatrat dhe zonat bujqësore

Krahas rivitalizimit dhe fuqizimit të fshatrave, skenarët e zhvillimit propozojnë ngrirjen e tipologjisë së zhvillimit, ku banesat janë të shpërndara në distance të konsiderueshme nga njëra tjetra. Shembull konkret përbën zona e Shënkollit, e cila për shkak të shpërndarjes së parregullt dhe me distance të mëdha të banesave shfaq problem infrastrukture e menaxhimi, e si rrjedhojë duke ulur shkallën e mirëqënies sociale. Vëmendje e veçantë duhet të përqëndrohet në zonat bujqësore, të cilat aktualisht janë problematike dhe të pashfrytëzueshme për shak të përmytjeve të shpeshta. Sistemimi i kanaleve kulluese dhe shtysa drejt fuqizimit të prodhimtarisë bujqësore janë prioritet në skenarët e zhvillimit të territorit të Bashkisë Lezhë.

4.4 Zhvillimi i zonave urbane

Zonat urbane janë të lokalizuara në afërsi me bregdetin e Shëngjinit dhe në zonën qendrore, në qytetin e Lezhës. Karakteri i këtyre zonave përcaktohet si zhvillim me intensitet të lartë me funksione turistike dhe rezidenciale. Skenarët e zhvillimit të territorit synojnë përf forcimin e këtyre zonave duke përmirësuar kushtet e infrastrukturës dhe aksesibilitetit, ndërkohë që në qytetin e Lezhës propozohen ndërhyrje mbushëse dhe të përqëndruara. Ndërhyrjet në zonat urbane synojnë rritjen e mirëqënies sociale dhe konominë e vendit, e përqëndruar kryesisht në turizmin e ofruar nga zona bregdetare, nga porti i Shëngjinit dhe njëkohësisht aktivitetet mikes që ofron zona e qytetit të Lezhës.

4.5 Zhvillimi i akseve kryesore dhe aktivitetet përgjatë tyre

Pozita gjeografike e territorit të Bashkisë Lezhë e bën atë pjesë të rëndësishme të rrugës ndërkombëtare që lidh Shqipërinë me Malin e Zi. Si i tillë k yaks rrugor është zhvilluar duke sjellë larmishmëri aktivitetesh me karakter të ndryshëm, të cilët përbëjnë një nga elementet kryesorë të ekonomisë së bashkisë. Skenarët e zhvillimit synojnë fuqizimi e aksit dhe mbushje me aktivitete ekonomike të të njëjtës natyrë me qëllim rivitalizimi dhe forcimi të mëtejshëm.

Krahas aksit ndërkombëtar shtrihet hekurudha, e cila momentalisht ka një përdorim të kufizuar. Sistemimi dhe lidhja e hekurudhës me portin e Shëngjinit, përmes tunelit nëntokësor, përbejnë prioritet në vizionin e bashkisë, me qëllim zhvillimin e mëtejshëm ekonomik të territorit.

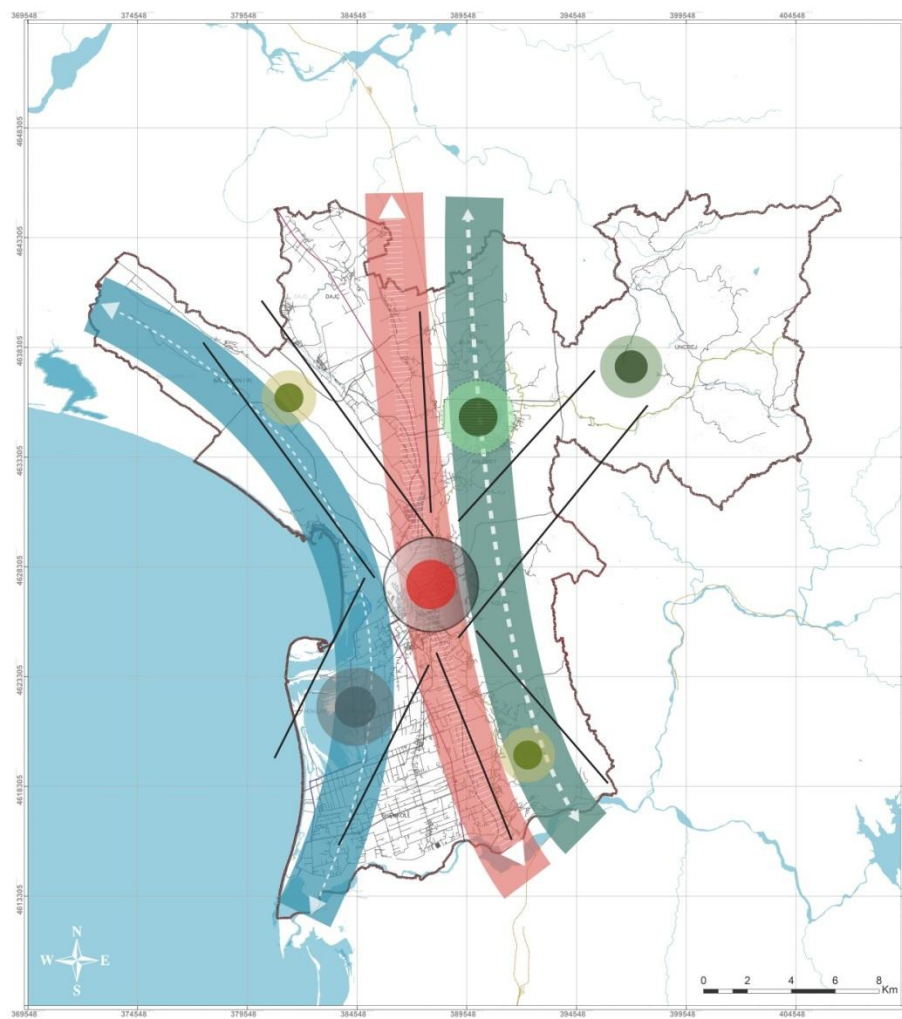
Paralel me zhvillimin e aksit kryesor, skenarët e zhvillimit të territorit parashikojnë edhe dy korridore laterale me funksion turistik; korridori bregdetare dhe korridori i agrobiznesit.

Korridori bregdetar i shtrirë në pjesën lindore të bashkisë, ofron lëvizje të vazhdueshme të këmbësorëve dhe biçikletave nga zona e Ranës së Hedhun deri poshtë në plazhin e Kune Vain. Ky korridor në të gjithë

gjatësinë e tij ofron hapësira me aktivitete të ndryshme si; vështrim të zogjve, peshkim, hapësira të aktiviteteve të ndryshme sportive etj, duke minimizuar vetëm në zona të caktuara lëvizjen me makina.

Korridori i agroturizmit shtrihet në pjesën perendimore të bashkisë, rrëzë zonave malore. Aksi i agroturizmit, ka karakter te kufizuar lëvizjeje, por me qëllim aksesibilitetin në zonat malore me vlera agroturizmi si zona e Ungrejt, Fishtës dhe Kallmetit, të cilat ofrojnë mundësi për zhvillim aktiviteteve të ndryshme turistike si alpinizëm, zhvillimin e terracave peisazhike, apo edhe krijimin e ambjenteve ku shërbehen prodime vendase.

STRATEGJIA TERRITORIALE BASHKIA LEZHË

LEGJENDA KUFIRI ADMINISTRATIV RREJETI RRUJOR NDERTESA HIDROGRAFIJA RRUJE INTERURBANE KRYESORE RRUJE MALORE RRUJE BREGDETARE POLI AGROTURISTIK POLI NATYRIOR KORRIDORI TBREGDETAR KORRIDORI EKONOMIK KORRIDORI AGROTURISTIK POLI EKONMIK POLI BUGEJOR		
HARTA E STRATEGJISË TERRITORIALE SKENARËT STRATEGJIK TË ZHVILLIMIT TË TERRITORIT PËRGATITI:		EMËRTIMI I FLETËS ST-01 POROSITËSI: BASHKIA LEZHË
		Shkalla 1:50 000 JANAR 2016

Figure 24. Harta e strategjisë territoriale, Skenarët Strategjik të Zhvillimit, Bashkia Lezhë

5 VIZIONI I ZHVILLIMIT TË TERRITORIT TË NJËSISË VENDORE

Lezha, qytet i gjelbërt turistik që pasuron jetën dhe trashëgiminë unike historike dhe kulturore, me ekonomi konkurruese e biznes inovator, me lidhje të shpejta e zhvillim urban e mjedisor të qëndrueshëm, qytet me komunitete dinamike e rini inovatore, që frymëzon progres krijimtari e që ofron dije të avancuar mirëqenie për të gjithë.

Vizioni i Bashkisë Lezhë për 2030

Bazuar në rezultatet e analizës, në rezultatet e takimeve të grupeve të interesit dhe në numër të konsiderueshëm takimesh dhe diskutimesh me Kryetarin dhe stafin e Bashkisë, ekipi i ekspertëve ka krijuar vizionet e mëposhtme për Bashkinë e Lezhës që duhet të arrihen deri në vitin 2030, vizion që është paraqitur dhe në konsultimet me publikun:

Bashkia Lezhë synon rritjen e mirëqënies së banorëve të saj, duke u zhvilluar si një zonë agro-turistike e standarteve europiane, në harmoni me mjedisin, bazuar në pozitën e favorshme në rajon, si dhe burimet njerëzore.

Që ky vizion të bëhet i zbatueshëm një sërë objektivash qëllimesh programesh dhe projektsh kyce janë formuluar dhe janë detajuar në matricat në vijim. Këto projekte do të zbërthehen dhe pasurohen më tej nga hartimi i Planit të Përgjithshëm Vendor.

6 OBJEKTIVAT STRATEGJIKE PËR ZHVILLIMIN E TERRITORIT E NJËSISË VENDORE

QËLLIMI 1 TURIZIMI, KULTURA DHE ARKEOLOGJIA

Zhvillimi i turizmit të qëndrueshëm me trashëgimi të pasur kulturore, historike e arkeologjike, ku vizitorët i gëzohen bukurive natyrore dhe ofertës cilësore e të shumëllojshme turistike

QËLLIMI 2 EKONOMIA DHE SIPËRMARRJA

Ekonomi konkurruese, me zhvillim dinamik të ndërmarrjeve të vogla e të mesme, mbështetur në industri mjedisore dhe teknologji inovative e që nxit investimet e shanset e barabarta për sipërmarrje

QËLLIMI 3 ZHVILLIMI HAPSINOR DHE INFRASTRUKTURA

Zhvillim hapsinor funksional e bashkëkohor i bashkisë që harmonizon interesin e qytetarit me rritjen ekonomike, zhvillimin kulturor e mjedisor, e që rrit aksesin dhe modernizon lëvizshmërinë

QËLLIMI 4 CILËSIA E JETËS DHE KOMUNITETI

Komunitet me jetë të shëndetëshme dhe aktive, me angazhim kulturor të larmishëm e ndërveprim shoqëror të harmonishëm, që mbështet barazinë gjinore, përfshirjen sociale në një shoqëri të informacionit.

QËLLIMI 5 MJEDISI DHE SHËRBIMET PUBLIKE

Qytet me mjedis të pastër e të shëndetshëm që mbron jetën, klimën dhe biodiversitetin, e ku komuniteti përfiton shërbime publike cilësore e të sigurta.

QËLLIMI 6 DIJA DHE ZHVILLIMI NJERËZOR

Qytet universitar, ku dijet e avancuara dhe profesionalizmi garantojnë ritmet e zhvillimit ekonomik e njerëzor, dhe mbështesin ambicien, inovacionin dhe integrimin e rinisë

QËLLIMI 7 DEMOKRACIA DHE QEVERISJA VENDORE

Qeverisje bashkiake efëcente, e hapur, përfshirëse e moderne që mundëson arritjen e vizionit për zhvillimin e qëndrueshëm të qytetit dhe integrimin e komunitetit në hapësirën evropiane të zhvillimit

QËLLIMI 1 TURIZIMI, KULTURA DHE ARKEOLOGJIA

Objektivi 1.1: Evidentimi dhe promovimi intensiv i trashëgimisë së pasur kulturore, historike e arkeologjike të Lezhës në mbështetje të shtimit të cilësisë dhe llojshmërisë së ofertës turistike për vizitorët

Objektivi 1.2: Rritja e kulturës dhe cilësisë së shërbimit të mikpritjes në bashkëpunim të ngushtë me aktorët e turizmit dhe qendrat e zhvillimit profesional

QËLLIMI 2 EKONOMIA DHE SIPËRMARRJA

Objektivi 2.1: Fuqizim i kapaciteteve dhe shumëllojshmërisë së ndërmarrjeve të vogla e të mesme, që shfrytëzojnë prodhimin dhe prurjen turistike rajonale, zejet dhe produktet e traditës

Objektivi 2.2: Tërheqja e zhvilluesve dhe investimeve në parkun e biznesit për të rritur punësimin, diversifikuar ekonominë dhe shtuar zinxhirin e vlerës së produkteve

Objektivi 2.3: Fuqizimi ekonomik dhe rritja e pjesëmarrjes në sipërmarrje e të rinjve, grave dhe vajzave dhe njerëzve me sfida shoqërore

QËLLIMI 3 ZHVILLIMI HAPSINOR DHE INFRASTRUKTURA

Objektivi 3.1: Zhvillim harmonik dhe me standarte i hapësirave urbane që ofrojnë jetesë cilësore të komunitetit, rritje të vlerës së biznesit dhe të zonave arkeologjike e historike të qytetit

Objektivi 3.2: Ndërtimi i infrastrukturës moderne dhe i sistemit rrugor funksional që integron të gjitha zonat dhe garanton lëvizshmëri të sigurtë dhe lidhje të shpejta me tregjet rajonale

Objektivi 3.3: Ndërtimi i profilit arkitektonik, dizajnit e pejsazhit urban që pasurojnë jetën e njerëzve dhe e bën qytetin tërheqës dhe cilësisht të jetueshëm

QËLLIMI 4 CILËSIA E JETËS DHE KOMUNITETI

Objektivi 4.1: Pasurimi i jetës kulturore dhe komunitare që mundëson përparimin shpirtëror e kulturor të banorëve dhe ndërveprime shoqërore të harmonishme mes njerëzve dhe brezave

Objektivi 4.2: Rritja e aftësive, aksesit dhe përfshirjes dixhitale të komunitetit në shoqërinë e informacionit

Objektivi 4.3: Shtimi i shanseve integruese, pasurimi dhe modernizmi i jetës së fëmijëve, të rinjve, grave dhe vajzave

Objektivi 4.4: Shtimi i mjediseve cilësore dhe i masave që garantojnë një jetesë aktive, të shëndetëshme dhe të sigurtë për qytetarët e të gjithë grupmoshave

Objektivi 4.5: Fuqizimi i mundësive të njerëzve në nevojë për shanse të barabarta zhvillimi dhe integrim në jetën shoqërore dhe komunitare

QËLLIMI 5 MJEDISI DHE SHËRBIMET PUBLIKE

Objektivi 5.1: Ulja e ndotjeve në mjedis dhe rritja e mekanizmave mbrojtës për natyrën dhe biodiversitetin

Objektivi 5.2: Menaxhimi i integruar dhe mjedisor i mbetjeve të ngurta urbane në partneritet me komunitetin, biznesin dhe OJF-të

Objektivi 5.3: Ofrimi i shërbimeve publike mjedisore dhe efikente që mbrojnë jetën, natyrën e biodiversitetin dhe i shtojnë vlerën qytetit

Objektivi 5.4: Ofrimi i shërbimeve të furnizimit të shëndetëshme dhe efikente që sigurojnë mirëqenien e njerëzve dhe zhvillimin e biznesit

Objektivi 5.5: Rritja e përdorimit të energjisë së rinovueshme dhe e përdorimit me efikasitet të energjisë

QËLLIMI 6 DIJA DHE ZHVILLIMI NJERËZOR

Objektivi 6.1: Ngritja në qytet e qendrave universitare e kërkimore që nxisin dhe inkurajojnë dijet e avancuara për të rinjtë dhe mbështesin zhvillimin e qytetit

Objektivi 6.2: Rritja e aftësive dhe kualifikimeve profesionale të fuqisë punëtore që mundëson përfshirje aktive të të dy gjinive në tregun e punës dhe jetën shoqërore të qytetit

Objektivi 6.3: Rritja e cilësisë së dijes dhe standarteve të mësimdhënies dhe aksesit në arsimin parauniversitar

QËLLIMI 7 DEMOKRACIA DHE QEVERISJA VENDORE

Objektivi 7.1: Modernizimi i politikëbërjes dhe rritja e cilësisë dhe efikasitetit të ekzekutivit bashkiak për të mundësuar zhvillim të qëndrueshëm të bashkisë dhe ofrimin e shërbimeve me standarte evropiane

Objektivi 7.2: Ngritja dhe përparimi inovator i qeverisjes inteligjente e elektronike bashkiake që garanton shërbime cilësor dhe ndërveprim aktiv e demokratik me qytetarët dhe bizneset

Objektivi 7.3: Fuqizimi i demokracisë vendore me pjesëmarrje aktive të komunitetit në vendimarrjen e qeverisë bashkiake

DRAFT

7 PROGRAMET DHE PROJEKTET KRYESORE TË ZHVILLIMIT

QËLLIMET	OBJEKTIVAT	PROGRAMET
QËLLIMI 1. TURIZIMI, KULTURA DHE ARKEOLOGJIA		
Zhvillimi i turizmit të qëndrueshëm me trashëgimi të pasur kulturore, historike e arkeologjike, ku vizitorët i gëzohen bukurive natyrore dhe ofertës cilësore e të shumëllojshme turistike	1.1 Evidentimi dhe promovimi intensiv i trashigimisë së pasur kulturore, historike e arkeologjike të Lezhës në mbështetje të shtimit të cilësisë dhe llojshmërisë së ofertës turistike për vizitorët	1.1.1 Infrastruktura kulturore dhe historike
		1.1.2 Promovimi i resurseve turistike
		1.1.3 Pasurim i profilit turistik të qytetit me bukuritë natyrore të zones përreth qytetit
	1.2 Rritja e kulturës dhe cilësisë së shërbimit të mikpritjes në bashkëpunim të ngushtë me aktorët e turizmit dhe qendrat e zhvillimit profesional	1.2.1 Zinxhirët e biznesit (cluster) për turizmin kulturor dhe natyror
		1.2.2 Zhvillimi i kapaciteteve njerëzore për turizmin cilësor
QËLLIMI 2. EKONOMIA DHE SIPËRMARRJA		
Ekonomi konkurruese, me zhvillim dinamik të ndërmarrjeve të vogla e të mesme, mbështetur në industri mjedisore dhe teknologji inovative e që nxit investimet e shanset e barabarta për sipërmarrje	2.1 Fuqizim i kapaciteteve dhe shumëllojshmerisë së ndërmarrjeve të vogla e të mesme, që shfrytëzojnë prodhimin dhe prurjen turistike rajonale, zejet dhe produktet e traditës	2.1.1 Lehtësirat dhe kuadri regullator për bizneset dhe sipërmarrjen
		2.1.2 Nxitja e inovacionit dhe sipërmarrjes në biznes
		2.1.3 Fuqizimi i kapaciteteve të bizneseve
	2.2 Tërheqja e zhvilluesve dhe investimeve në parkun e	2.2.1 Infrastruktura dhe planifikimi për sipërmarrje në parkun e

	biznesit për të rritur punësimin, diversifikuar ekonominë dhe shtuar zinxhirin e vlerës së produkteve	biznesit
		2.2.2 Lehtësirat dhe kuadri rregullator për sipërmarje në parkun e biznesit
	2.3 Fuqizimi ekonomik dhe rritja e sipërmarrjes së të rinjve, grave dhe vajzave dhe njerëzve me sfida shoqërore	2.3.1 Infrastruktura dhe kapacitetet për sipërmarrje e të rinjve grave dhe vajzave
		2.3.2 Lehtësirat dhe kapacitetet për sipërmarje të personave me sfida sociale
QËLLIMI 3. ZHVILLIMI HAPSINOR DHE INFRASTRUKTURA		
Zhvillim hapsinor funksional e bashkëkohor i Bashkisë që harmonizon interesin e qytetarit me rritjen ekonomike, zhvillimin kulturor e mjedisor, e që rrit aksesin dhe modernizon lëvizshmërinë	3.1 Zhvillim harmonik dhe me standarte I hapësirave urbane që ofrojnë jetesë cilësore të komunitetit, rritje të vlerës së biznesit dhe të zonave arkeologjike e historike të qytetit	3.1.1 Rivitalizim bashkëkohor i blloqeve mes pallateve dhe hapësirave publike urbane
		3.1.2 Hartimi i studimeve dhe kuadrit rregullator për zhvillimin urban modern
	3.2 Ndërtimi i infrastrukturës moderne dhe i sistemit rrugor funksional që integron të gjitha zonat dhe garanton lëvizshmëri të sigurtë	3.2.1 Rehabilitimi me standarte i sistemit rrugor në qytet
		3.2.2 Ndërtimi i infrastrukturës cilësore për transportin

	dhe lidhje të shpejta me tregjet rajonale	
	3.3 Ndërtimi i profilit arkitektonik, dizajnit e pejsazhit urban që pasurojnë jetën e njerëzve dhe e bën qytetin tërheqës dhe cilësisht të jetueshëm	3.3.1 Kudri rregullator vendor për arkitekturën dhe dizajnin në qytet
		3.3.2 Profili arkitekturor dhe dizajni urban
QËLLIMI 4. CILËSIA E JETËS DHE KOMUNITETI		
Komunitet me jetë të shëndetëshme dhe aktive, me angazhim kulturor të larmishëm e ndërveprim shoqëror të harmonishëm, që mbështet barazinë gjinore, përfshirjen sociale në një shoqëri të informacionit.	4.1 Pasurimi i jetës kulturore dhe komunitare që mundëson përparimin shpirtëror e kulturor të banorëve dhe ndërveprime shqërore të harmonishme mes njerëzve dhe brezave	4.1.1 Zhvillimi i kulturës dhe krijimitarisë për komunitetin
		4.1.2 Shkëmbimet kulturore rajonale të komunitetit
	4.2 Rritja e aftësive, aksesit dhe përfshirjes dixhitale të komunitetit në shoqërinë e informacionit	4.2.1 E-komuniteti aktiv në Lezhë
	4.3 Shtimi i shanseve integruese, pasurimi dhe modernizmi i jetës së fëmijëve, të rinjve, grave dhe vajzave	4.3.1 Zhvillimi bashkëkohor i fëmijëve
		4.3.2 Barazia gjinore
		4.3.3 Zhvillimi bashkëkohor i rinisë
	4.4 Shtimi i mjediseve cilësore dhe i masave që garantojnë një jetesë	4.4.1 Jetesa e shëndetëshme e komunitetit

	aktive, të shëndetëshme dhe të sigurtë për qytetarët e të gjithë grupmoshave	4.4.2	Mjediset çlodhëse dhe sportive për komunitetin	
		4.4.3	Siguria e qytetarëve	
	4.5	Fuqizimi i mundësive të njerëzve në nevojë për shanse të barabarta zhvillimi dhe integrim në jetën shoqërore dhe komunitare	4.5.1	Shërbimet shoqërore efçente dhe cilësore për njerëzit në nevojë
			4.5.2	Strehimi shoqëror
QËLLIMI 5. MJEDISI DHE SHËRBIMET PUBLIKE				
Qytet me mjedis të pastër e të shëndetshëm që mbron jetën, klimën dhe biodiversitetin, e ku komuniteti përfiton shërbime publike cilësore e të sigurta	5.1	Ulja e ndotjeve në mjedis dhe rritja e mekanizmave mbrojtës për natyrën dhe biodiversitetin	5.1.1	Mbrojtja e natyrës dhe biodiversitetit
			5.1.2	Ndërgjegjësim dhe pjesëmarrja e publikut në mbrojtje e mjedisit
	5.2	Menaxhimi i integruar dhe mjedisor i mbetjeve të ngurta urbane në partneritet me komunitetin, biznesin dhe OJF-të	5.2.1	Infrastruktura dhe teknologjia e menaxhimi të integruar dhe mjedisor të mbetjeve
			5.2.2	Riciklimi i mbetjeve të ngurta urbane
	5.3	Ofrimi i shërbimeve publike mjedisore dhe efçente që mbrojnë jetën, natyrën e biodiversitetin dhe l shtojnë vlerën qytetit	5.3.1	Sistemi efçent dhe kanalizimit dhe trajtimit të ujrave të ndotura
			5.3.2	Ndriçimi public efçent e mjedisor

		5.3.3 Lëvizshmëria mjedisore dhe e sigurtë e banorëve
		5.3.4 Transporti dhe trafiku modern
	5.4 Ofrimi i shërbimeve të furnizimit të shëndetëshme dhe efçente që sigurojnë mirëqenien e njerëzve dhe zhvillimin e biznesit	5.4.1 Furnizimi me ujë të pijshëm cilësor
		5.4.2 Sistemi i kanalizimit të ujrave të shiut
		Furnizimi me gaz i qytetit nëpërmjet sistemit qendror
	5.5 Rritja e përdorimit të energjisë së rinovueshme dhe e përdorimit me efçencë të energjisë	5.5.1 Energjia e rinovueshme
		5.5.2 Efçenca e energjisë
QËLLIMI 6. DIJA DHE ZHVILLIMI NJERËZOR		
Qytet universitar, ku dijet e avancuara dhe profesionalizmi garantojnë ritmet e zhvillimit ekonomik e njerëzor, dhe mbështesin ambicien, inovacionin dhe integrimin e rinisë	6.1 Ngritja në qytet e qendrave universitare e kërkimore që nxisin dhe mbështesin dijet e avancuara për të rinjtë dhe mbështesin zhvillimin e qytetit	6.1.1 Qendrat e arsimit të lartë
		6.1.2 Bashkëpunimi mes qendrave universitare dhe Bashkisë në funksion të zhvillimit të qëndrueshëm të zonës së Lezhës
	6.2 Rritja e aftësive dhe kualifikimeve profesionale të fuqisë punëtore që mundëson përfshirje aktive të të dy gjinive në tregun e punës dhe jetën shoqërore të qytetit	6.2.1 Infrastruktura e arsimit profesional
		6.2.2 Rrjetëzimi punëdhënës punëkërkues

	6.3	6.3.1
	Rritja e cilësisë së dijes dhe standarteve të mësimdhënjes dhe aksesit në arsimin parauniversitar	Zhvillimi arsimor I fëmijëve parashkollorë me metoda dhe njohuri bashkëkohore
		6.3.2
		Sistemi arsimor parauniversitar modern dhe me akses të barabartë
		6.3.3
		Dixhitalizimi I shërbimeve të institucioneve të dijes dhe arsimit
QËLLIMI 7. QEVERISJA BASHKIAKE		
Qeverisje bashkiake efiçente, e hapur, përfshirëse e moderne që mundëson arritjen e vizionit për zhvillimin e qëndrueshëm të qytetit dhe integrimin e komunitetit në hapësirën evropiane të zhvillimit	7.1	7.1.1
	Modernizimi I politikëbërjes dhe rritja e cilësisë dhe efiçencës së egzekutivit bashkiak për të mundësuar zhvillim të qëndrueshëm të Bashkisë dhe ofrimin e shërbimeve me standarte evropiane	Efiçenca e kostos së shërbimeve publike
		7.1.2
		Zhvillimi i njohurive dhe aftësive të avancuara të vendimmarrësve dhe punonjësve të Bashkisë
		7.1.3
		Transparenca dhe llogaridhënja e qeverisë bashkiake
	7.2	7.2.1
	Ngritja dhe përparimi inovator i qeverisjes inteligjente e elektronike bashkiake që garanton shërbime cilësor dhe ndërveprim aktiv e domokratik me qytetarët dhe bizneset	Qeverisja elektronike
	7.3	7.3.1
	Fuqizimi I demokracisë vendore me pjesëmarrje aktive të komunitetit në vendimmarrjen	Institucionalizimi i pjesëmarrjes së publikut në vendimmarrjen bashkiake

	e qeverisë bashkiake	7.3.2 Qytetari aktiv në zhvillimiin modern të qytetit dhe komunitetit
--	----------------------	--

DRAFT

8 PLANI I VEPRIMEVE (PLANI I INVESTIMEVE KAPITALE)

8.1 Projekte prioritare

Bashkia e Lezhës ka përcaktuar realizimin e disa projekteve prioritare të cilat janë integruar së bashku me projektet që ky dokument propozon në kapitujt me lart. Këto projekte janë të ndara sipas karakterit të tyre e sipas përkatësisë në një prej tre korridoreve të propozuara nga ky dokument ,atij turistik, ekonomik apo agroturistik. Këto projekte synojnë zhvillimin dhe fuqizmin e të gjithë territorit të Bashkisë Lezhë, duke synuar një shpërndarje më të barabartë të burimeve njerëzore dhe të të ardhurave. Një rëndësi të veçantë i është kushtuar njësive administrative me aksesueshmëri të ulët, që kanë pasur tkurrje të vazhdueshme, si rasti i Ungrejtit. Programe të tjera mund të financohen nga donatorë të ndryshëm, nga grantet konkurruese, nga fondet për zhvillimin e bujqësisë etj.

Këto projekte akomodohen në tre kategori dhe zona kryesore që synojnë zhvillimin e tre fushave prioritare si :

1. Turizmi-Zhvillimi i korridorit bregdetar duke fuqizuar praktikën e turizmit natyror, kundrimit të shpendëve, përjetimit të peizazheve si dhe fuqizmit të turizmit bregdetar duke shtuar aktivitetet rekreative e sportive si dhe duke përmirësuar dhe krijuar struktura për akomodimin e turistëve si hoteleri, bare, restorante druri etj sipas standarteve bashkëkohore të projektimit, duke iu përmbajtur standardeve të përcaktuara për ndërtimin dhe zhvillimin e aktiviteteve në zonat e mbrojtura. . Zhvillimi i zonës së Lagunës duke mundësuar shëtitjet me varka dhe ngritjen e ndërtimeve me palafite.

STRATEGJIA TERRITORIALE BASHKIA LEZHË

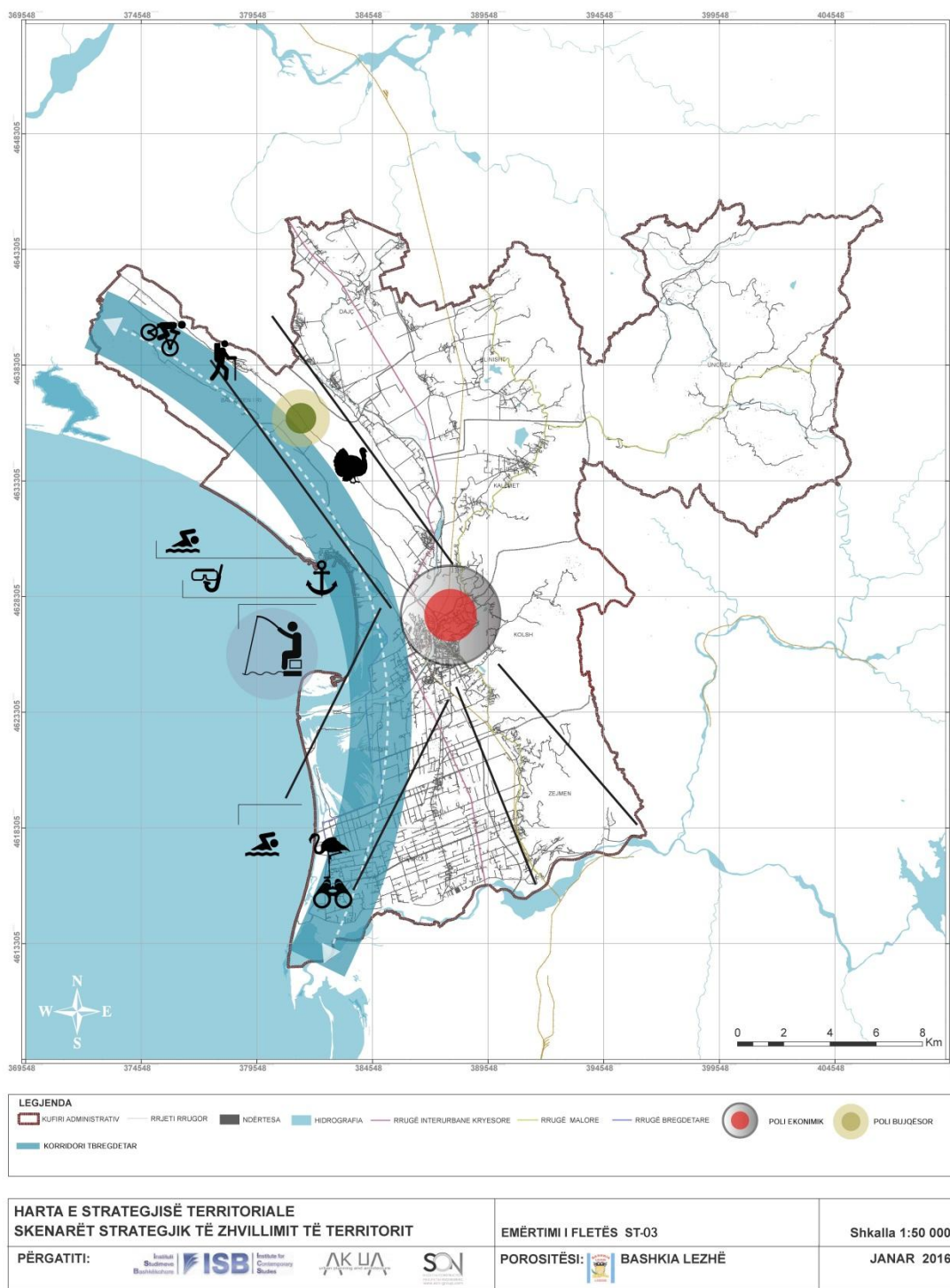

Figure 25. Harta e Strategjisë Territoriale, Skenarët Strategjik të Zhvillimit të Territorit, Korridori i Zhvillimit Bregdetar, Bashkia Lezhë

2. Ekonomia- Zhvillimi i sektorit të industrisë në njësitë e Lezhës dhe zhvillimi i industrive nxjerrëse e përpunuese të lëndëve minerale. Rritja e aksesueshmërisë dhe lidhja me portin e Shëngjinit për zhvillimin e aktiviteteve tregtare në shkallë kombëtare e më gjerë.

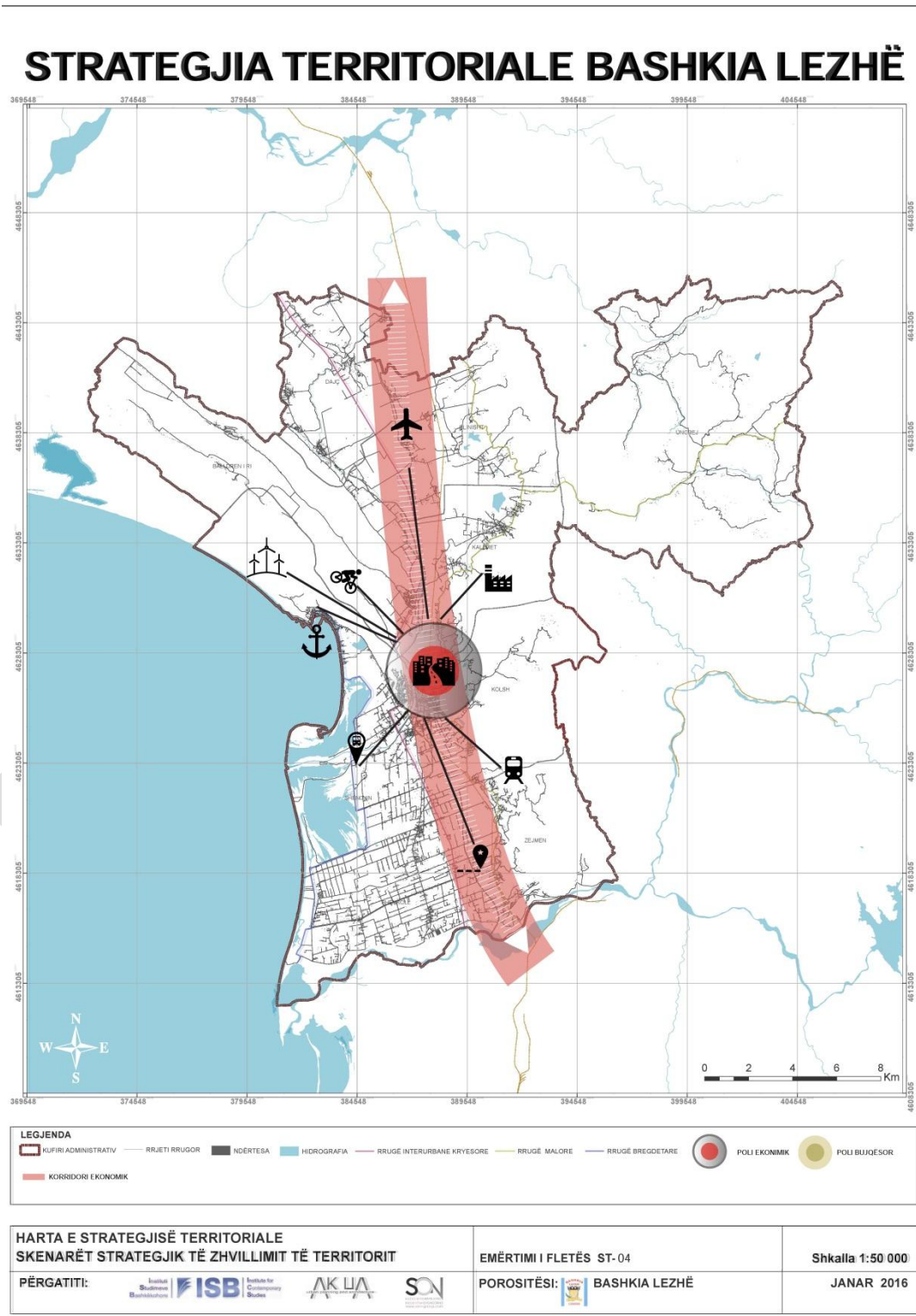

Figure 26.Harta e Strategjisë Territoriale, Skenarët Strategjik të Zhvillimit të Territorit, Korridori i Zhvillimit Ekonomik, Bashkia Lezhë

3. Agroturizmi- Ngritja e infrastrukturës ndihmëse për zhvillimin e agroturizmit, si dhe promovimi i kësaj forme alternative turistike, duke i dhënë një rëndësi të veçantë kulturave bujqësore, krijimit të “cluster-ave” që nxisin përdorimin e produkteve lokale.

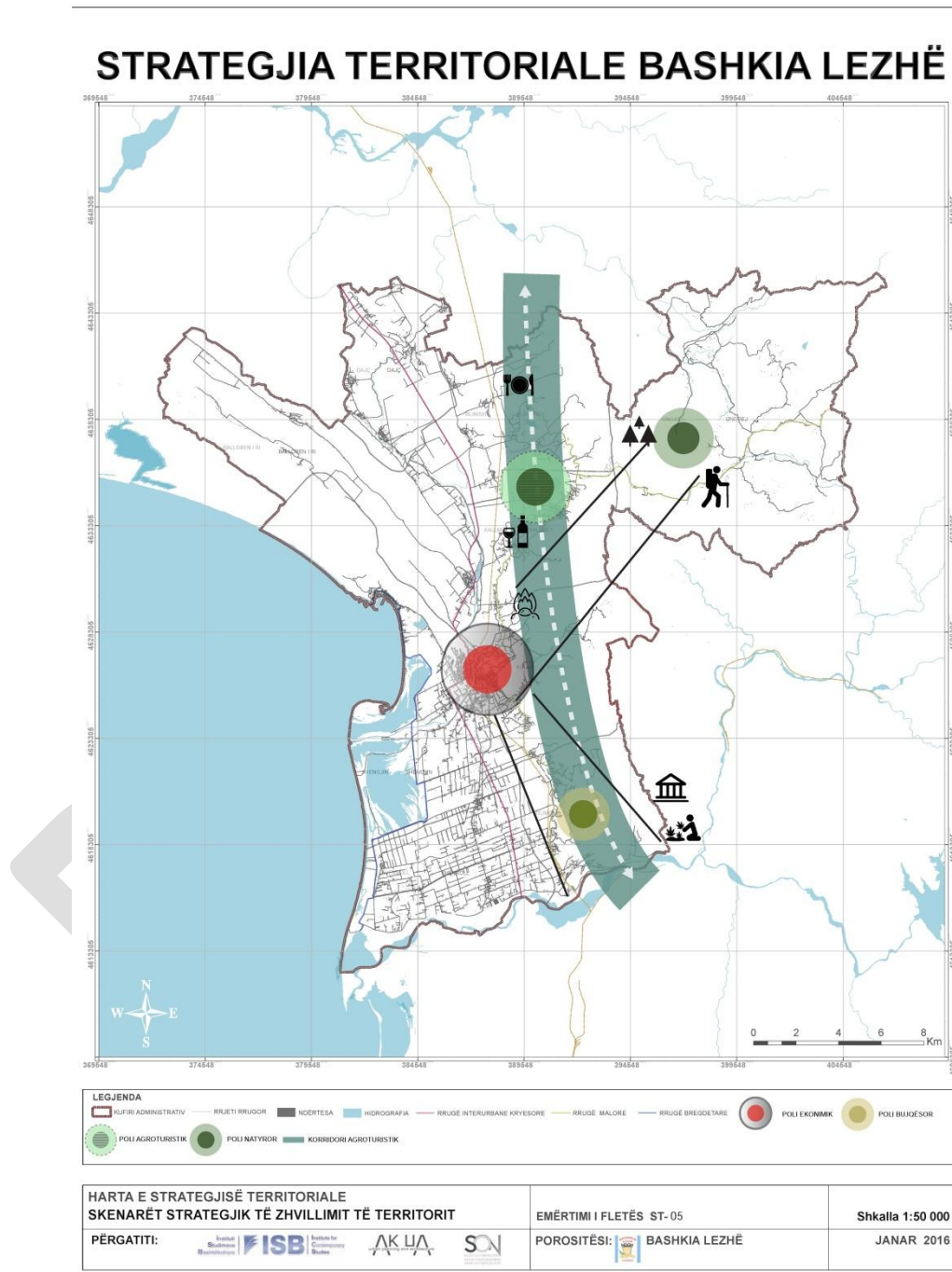

Figure 27. Harta e Strategjisë Territoriale, Skenarët Strategjik të Zhvillimit të Territorit, Korridori i Zhvillimit Agro-Turistik, Bashkia Lezhë

Projektet e evidentura si prioritare përfshijnë disa fusha dhe ndërthuren mes tyre më poshtë po listojmë më kryesoret:

- Ndërtimi i stacionit të ri të trenit në Lezhë
- Ndërtimi i terminalit të transportit ndërrurban në hyrje të Lezhës
- Rritja e aksesueshmërisë dhe lidhja me portin e Shëngjinit
- Rritja e aksesit në Velë dhe në Ungrej
- Itinerari ciklistik përgjatë Drinit të vjetër
- Krijimi i itinerareve ciklistik dhe këmbësorë përgjatë bregdetit
- Hartimi i projekteve për mbrojtjen nga erozioni detar dhe tokësor
- Pastrimi dhe mirembajtja e kanaleve kulluese për evitimin e permbytjeve
- Projekte për mbrojtjen e korridoreve natyror të Lumenjve
- Ngritja dhe zhvillimi i zonës industriale në lezhë
- Stacioni i Transferimit të Mbetjeve lidhur ngushte me industrinë ricikluese
- Parku Eolik dhe Fotovoltaik si gjenerues energjie dhe punësimi
- Mbështetje për peshkimin
- Mbështetje për vreshtarinë dhe verën autoktone kallmet
- Mbështetje për kultivimin e ullirit dhe promovim i markës autoktone
- Mbështetja e sektorit të artizanatit si mundësi për punësim dhe ekstension të turizmit
- Mbështetje për bujqësinë me anë të ndërtimit dhe menaxhimit të tregut bujqësor dhe therrores
- Turizmi dixhital & planifikimi në turizëm
- Promovimi dhe kthimi në traditë të festivalit të verës
- Promovimi dhe ngritja e strukturave e programeve për vrojtimin e shpendëve
- Promovimi dhe ngritja e strukturave e programeve për zhytje nënujore
- Menaxhimi i plazheve dhe ngritja e strukturave të perkohshme të shërbimeve në përputhje me karakterin natyror të zonës
- Krijimi dhe promovimi i itinerareve turistik natyror dhe kulturor (Ungrej, Vele, Maje e Zeze, Rana e Hedhun etj)

Këto projekte për vetë koston e tyre krahasuar me mundësitë e kufizuara të Bashkisë janë të pamundur të realizohen në afatet e vlefshmërisë së planit.

Duhet kryer financime nga ana e qeverisë, veçanërisht për ato objekte që janë të një rëndësie jo vetëm lokale, apo që menaxhohen nga kompani publike.

Partneriteti publik-privat (PPP) është një mënyrë bashkëkohore për të financuar zhvillimin e infrastrukturës dhe shërbimeve publike nëpërmjet burimeve private të financimit. Kjo është një prej mënyrave më inovative për të përfshirë sektorin privat në aktivitetet e zhvillimit ekonomik dhe shërbimet e kryera tradicionalisht nga autoritetet publike apo kompanitë publike. Ekzistojnë disa mundësi për të kryer PPP sipas përvojës ndërkombëtare dhe në përputhje me legjislacionin në fuqi. Në mënyrë të veçantë, në lidhje me këtë temë, ekziston një kornizë legjislative, që përfshijnë ligjin "Për koncesionet" në Shqipëri (2006); VKM nr 27, (2007) "Për miratimin e rregullave të vlerësimit dhe të dhënies së koncesioneve", ligjet mbi mbrojtjen e mjedisit, përdorimin e ujit, të energjisë elektrike, etj. Në këtë kontekst, do të sugjerohet përdorimin e këtij mjeti financimi për shërbime të tilla si: tregëtimi i produkteve bujqësore dhe blegtorale, trajtimin e mbetjeve urbane dhe riciklimin e tyre, pastrimin e ujërave të zeza, transportin publik, platformat logjistike, tregjet e produkteve bujqësore dhe industriale, etj.

Aplikimi për bashkëfinancimin e projekteve nga programet IPA të Fondeve Strukturore të BE. Me marrjen e afërt të statusit të vendit kandidat, zgjerohen ndjeshëm mundësitë për të përfituar nga IPA 3 (Zhvillimi Rajonal), IPA 4 (Zhvillimi i Burimeve Njerëzore) dhe IPA 5 (Zhvillimi Rural). Premisë paraprake suksesi në këtë drejtim është rritja e kapaciteteve në shkrimin e projekteve dhe njohjen e procedurave të BE, nga ana e stafit të Bashkisë Lezhë.

8.2 Rekomandime

Strategjia Territoriale e Bashkisë Lezhë është ndarë në një seri programesh pune që duhet të ndiqen për të realizuar Vizionin. Këto programe janë përgatitur kryesisht bazuar në informacionin e marrë nga analiza SWOT, ku janë renditur anët e FORTA, dhe MUNDESITË, nga njëra anë dhe anët e DOBËTA dhe RREZIQET, nga ana tjetër.

Këto programe janë përgatitur duke marrë parasysh kushtet e zonës dhe prioritetet që rezultojnë nga analizat, si dhe kërkesat që duhet të përmbushen për të arritur objektivat përkatëse. Këto programe do të përbëjnë elementet udhëheqës për PPV kur ato të kthehen në projekte specifike. PPV do të sigurojë

linjat e nevojshme udhëzuese gjatë ekzekutimit të këtyre projekteve, ndërsa programi i investimit të kapitaleve do të synojë të mbulojë kërkesat e tyre financiare dhe fazimin e ekzekutimit të tyre.

Hapat e mësipërm të punës do të jenë piketat bazë për të realizuar qëllimet për të cilat është rënë dakort hap pas hapi dhe sipas prioriteteve deri në vitin 2030. Sidoqoftë, dy janë instrumentat më të rëndësishëm që duhen përdorur gjatë ekzekutimit të programit të Vizionit:

1. Një skemë reale kohore për ndjekjen e operimit të programeve dhe vlerësimi i shkallës së arritjes së synimit përkatës ose fazat e progresit.
2. Një inventar i plotë i strukturës dhe burimeve njerëzore të bashkisë, pajisur me bazën e të dhënave të nevojshme dhe të aftësive profesionale / menaxheriale.

Konsulenti sugjeron që nga pikpamja e aseteve, zonave të mbrojtura dhe cilësisë së peisazhit që disponon kjo bashki, duhet të ndërmerren politika për të ndaluar degradimin e pasurive të tyre natyrore, të cilat janë kapitale të kësaj për të promovuar dhe terhequr investitorët në nivel kombëtar dhe ndërkombëtar.

Bashkia duhet të marrë një rol proaktiv për koordinimin e projekteve për të mënjeluar një zhvillim kundër-produktiv ose dëmtues për mjedisin. Po kështu kjo bashki duhet të ndërmarrë më shumë veprime për të përmirësuar kapacitetin e vet të të ardhurave, të cilat duhen rishpërndarë në ofrimin e shërbimeve publike cilesore.

9 SKEDAT E DETAJUARA PER PROJEKTET KYÇE

Duke marrë në konsideratë burimet e kufizuara ekonomike të bashkisë si dhe potencialet për të aplikuar në donatorë të ndryshëm në vijim janë hartuar skedat për disa nga projektet më të rëndësishme që sjellin ndryshime reale në jetësën e banorëve të Lezhës:

1. *Studimi i nevojave për investime për ndërtimin e Dhomave Frigoriferike dhe Qendrave të Grumbullimit e Magazinimit te produkteve bujqesore dhe blegtorale ne Zonën funksionale te Lezhës dhe zbatimi i tyre*
2. *Krijimi i një platformë dixhitale për promovimin e destinacioneve turistike në Rajonin Lezhë.*
3. *Studimi i nevojave për investime për ndërtimin e një thertoreje në Zonën funksionale të Lezhës dhe ngritja e saj*
4. *Mbështetja e sektorit të vreshtarisë dhe vitikulturës dhe markës autoktone të verës Kallmet*
5. *Projektimi i një itinerari ciklistik përgjatë Drinit të Vjetër, duke lidhur Zadrimën - Lezhë- Shëngjin (vazhdim i itinerarit te bicikletave/projekti Dajcit B.Bunes "Living the River")*
6. *Hartimi i instrumenteve të planifikimit të territorit në zonën turistike bregdetare*
7. *Rritja e cilësisë së menaxhimit të mbetjeve dhe shtrirja e tij në një territor më të gjerë në Bashkinë Lezhë*
8. *Mbështetja e sektorit të artizanatit në Bashkinë Lezhë*
9. *Mbështetja e kultivimit të Ullirit dhe rritja e sipërfaqeve të mbjella me këtë kulturë*
10. *Terminali i transportit ndërurban Lezhë*
11. *Ofrimi i asistencës për hartimin e strukturës organizative për Bashkinë Lezhë*
12. *Permirsimi i aksesit rrugor Lezhë - Velë për gjenerimin e aktiviteteve turistike të një spektri të gjerë, duke ndikuar direkt dhe në zhvillimin potencial të 7 fshatrave të zonës Malesisë së Lezhës*
13. *Ngritja e Qendrës rinore*
14. *"Dita e Verës (Wine Day)"*

9.1 Tregu bujqësor

Titulli i projektit	<i>Studimi I nevojave për investime për ndërtimin e Dhomave Frigoriferike dhe Qendrave të Grumbullimit e Magazinimit të produkteve bujqësore dhe blegtorale ne Zonen funksionale të Lezhës dhe zbatimi I tyre</i>
Tipi i projektit	<i>Zhvillim ekonomik</i>
Vendndodhja e projektit	<i>Dajç, Blinisht, Kallmet, Ungrej, Balldre, Zejmen, Kolsh, Shen Koll, Lezhë, Shëngjin.</i>
Buxheti total i paravlerësuar	<i>200.000 Euro</i>
1. Sfondi dhe analiza e problemit.	
Megjithë potencialin e lartë për zhvillim bujqësor dhe blegtoral që ka Bashkia Lezhës, infrastruktura territoriale dhe logjistike nuk krijon mundësi të mjaftueshme. Zonës i mungojnë qendra të konsoliduara të grumbullimit, ruajtjes dhe ftohjes së produkteve bujqësore dhe blegtorale (drithërave, frutave, perimeve, agrumeve, qumeshtit e mishit). Jo vetëm që ato mungojnë, por Zona nuk disponon as një studim të elaboruar se ku mund të ngrihen këto pika. Prodhimet ose i shiten direkt konsumatorit final (psh fermerë lokalë që shesin në buzë të rrugëve në pamundësi për të siguruar treg shitjeje në një mënyrë tjetër), ose prodhimet mbledhen, ruhen dhe transportohen më së shumti në kushte të papërshtatshme. Shkëmbimet tregtare midis prodhuesve dhe përpunuesve nuk janë të formalizuara. Ato nuk realizohen në mënyrën me eficientë dhe efektive të mundshme, sipas një plani të studiuar mire, në përputhje me nevojat e bizneseve dhe kërkesës së tregut. (psh kosto të larta transporti për operatorët si pasojë e fragmentarizimit të lartë të tegjeve).	
2. Objektivi/at specifikë të projektit	Objektivi I përgjithshëm I projektit është të kontribuojë në zhvillimin ekonomik të zonës nëpërmjet mbështetjes së një prej sektorëve prioritarë të saj si bujqësia dhe blegtoria.
Objektivat specifikë janë; - Krijimi I kushte paraprake për një aktivitet ekonomik eficient dhe efektiv të bizneseve bujqësore, blegtorale, dhe agro-industriale sipas një planitë përshtatur me logjistikën në dispozicion, aksesin më të mirë, potencialin dhe nevojat e operatorëve ekonomikë në sektor). - Mbledhja dhe ruajtja e produkteve bujqësore në kushte të përshtatshme higjeno-sanitare nëpërmjet konsolidimit të infrastrukturës bujqësore dhe blegtorale	
3. Rezultatet e pritshme dhe treguesit e projektit	
Nga ky projekt pritet të përfitojnë të gjitha njësitë vendore të Zonës funksionale (10); përfshirë ato të cilat tipikisht janë të specializuara në bujqësi e blegtori. Edhe edhe ato që nuk janë të tilla, si psh Lezha apo Shëngjini, do shërbejnë si qendra logjistike në rrjet për t'i dhënë akses prodhimeve në tregjet kombëtare dhe më tej. Numri i popullsisë përfituese është ajo banuese në të gjithë territorin e Zonës; 102,792 banorë (sipas regjistrat civil 2011) ose 65,633 (sipas Census 2011). Pikat e grumbullimit , magazinimit dhe ftohjes jo domosdoshmërisht do të ngrihen në cdo njësi por do jenë të grupuara	

sipas kërkesës dhe suportit logjistik përreth.

Treguesit kryesorë të këtij projekti janë:

- Mbështetje e futjes së sistemeve të cilësisë dhe sigurisë ushqimore si dhe pakësim i humbjeve pas vjeljes dhe përmirësim i teknikave dhe kapaciteteve ruajtëse;
- Përmirësim i trajtimit dhe menaxhimit të mbetjeve nga sektori bujqësor;
- Përmirësim i magazinimit dhe tregtimit të produkteve të frutave dhe perimeve

4. Aktivitetet e projektit

E rëndësishme: *Një vlerësim për kohëzgjatjen e projektit dhe aktivitetet kryesore të mundshme.*

Projekti I cili do të përfshijë studim dhe zbatim investimesh planifikohet të zgjasë 2,5 vite. Aktivitetet janë:

1. Studim i fizibilitetit të zonës:

- Studim / analiza e tregut - përfshin vlerësim i mundësive të tregut në terma të produkteve, cmimeve, logjistikës / kanaleve të tregut, tregtimit / promovimit; (koha e nevojshme: 1 muaj; kosto: 4 – 5 mijë euro)
- Identifikimi i fermerëve / grupimeve të fermerëve që mund të përfshihen në skemat e furnizimit të kontraktuar dhe intensifikimit të prodhimit (takime, grupe pune , evente te tjera, vizitë studimore); (koha e nevojshme: 3 muaj; kosto: 8 – 10 mijë euro)
- Identifikimi i vendodhjes dhe projektimi i investimeve fizike – përcaktimi i specifikimeve teknike të infrastrukturës; (koha e nevojshme: 2 muaj; kosto: 10 – 15 mijë euro)
- Studime plotësuese – përfshin mbështetjen ligjore për realizimin e investimeve (krijimit të strukturave menaxhuese) dhe analiza financiare e kostove dhe përfitimeve; (koha e nevojshme: 2 muaj; kosto: 8 – 10 mijë euro)

2. Punime dhe paisja me teknologji mbështetëse e pikave të mbledhjes dhe përpunimit pjesor së produkteve (me qëllim tregtimin)⁵⁷:

- Ndërtimi / rehabilitimi i infrast rukturës fizike – në varësi të gjetjeve të studimit të fizibilitetit; (Për 1 njësi / koha e nevojshme: 9 muaj; kosto: 60 -70 mijë euro)
- Paisja me teknologji mbështetëse - në varësi të gjetjeve të studimit të fizibilitetit; (Për 1 njësi / koha e nevojshme: 3 muaj; kosto: 40 -60 mijë euro)
- Asistenca teknike për zbatimin e “EUREP GAP / GLOBAL GAP” dhe “QUALITY CONTROL” (koha e nevojshme: gjatë zbatimit të projektit – 18 muaj; kosto: 20 – 25 mijë euro (mbulohet nga përfituesi))

3. Marketim dhe promovim i iniciativës dhe produkteve:

- Pjesëmarrje në panaire dhe takime “B2B” (koha e nevojshme: 2- 3 takime gjatë vitit të parë të zbatimit; kosto: 6 – 7 mijë euro)
- Përgatitje dhe shpërndarje e materialeve promovuese (koha e nevojshme: gjatë vitit të parë të zbatimit; kosto: 2 – 3 mijë euro)

5. Pjekuria e projektit

Projekti përfshin hartimin e një studimi fizibiliteti për Zonën Funksionale Lezhë lidhur me nevojat për investime në ngritjen e pikave të grumbullimit, magazinimit dhe ftohjes së prodhimeve bujqësore e blegtorale . Ai do nisë me një studim fizibiliteti I cili mungon për këtë sektor dhe më pas do zhvillohet

⁵⁷ Merkato e Qafzotaj financim i FAO/Italian Cooperation FAO GCP/ALB/005/ITA – kosto: 120.000 EURO

më tej nëpërmjet zbatimit të disa investimeve prioritare (ngritjes së këtyre pikave) dhe themelimin e e strukturës institucionale që do ta menaxhojë këtë rrjet. Nëse studimi nuk hartohet paraprakisht, investimet do jetë e vështirë të orientohen aty ku duhet. Gjithashtu nëse mbrapa nuk ka një strukturë institucionale për menaxhimin dhe mbarëvajtjen e tij do jetë e vështirë që kjo nismë të jetë koherente.

6. Burimet e financimit dhe partnerët e zbatimit

Burimet e financimit mund të jenë të diversifikuara; fonde publike dhe private, nga buxheti Bashkisë së madhe, fondet e BE-se IPARD, etj.

Aktor i përshtatshëm për zbatimin e projektit mund të jetë Drejtoria Rajonale e Bujqësisë në bashkëpunim me Bashkinë e madhe dhe Shoqata Fermerësh në zonë.

7. Kostot e projektit	Projekti mendohet të kushtojë 158.000 – 205.000 Euro
Studim i fizibilitetit:	30 – 40 mijë euro
Punime dhe paisja me teknologji mbështetëse:	120 – 155 mijë euro
Marketim dhe promovim i iniciativës dhe produkteve:	8 – 10 mijë euro

9.2 Turizmi dixhital

Titulli i projektit	<i>Krijimi i një platformë dixhitale për promovimin e destinacioneve turistike në Rajonin Lezhë</i>
Tipi i projektit	Zhvillim ekonomik
Vendndodhja e projektit	Qarku Lezhë
Buxheti total i paravlerësuar	50.000 Euro
1. Sfondi dhe analiza e problemit.	
Rajoni aktualisht nuk e projekton potencialin e plotë (rajonat) turistik nëpërmjet mekanizmave informues dhe promovues. Të dhënat dhe informacioni turistik është në pronësi të individëve që drejtojnë OJF –të apo agjenci private turistike. Vizibiliteti është shumë i ulët. Rajoni në përgjithësi, dhe Bashkia Lezhë në vecanti nuk disponojnë një inventar të plotë të aseteve turistike (natyrore, monumente, objekte kulti etj.) Ky projekt është një pikë e dobishme fillestare që do të centralizojë dhe organizojë informacionin kyç dhe mesazhet promocionale në një portal të vetëm, të identifikueshëm lehtësisht në rrjetin botëror Facebook, i mbështetur nga një shërbim i thjeshtë që është sigurimi i informacionit të mëtejshëm dhe kontaktet. Gjithashtu, Puna parapërgatitore për këtë projekt do iniciante një inventarizim paraprak të aseteve të rajonit. Projekti do kontribuonte edhe në forcimin e aftësive të burimeve njerëzore që do përfshihen në të.	
2. Objektivi/at specifikë të projektit	
Objektivat specifikë janë; Përmirësimi i marketingut turistik të rajonit dhe zgjjerimi i cilësisë së shërbimeve turistike Informimi dhe rrjetëzimi i partnerëve rajonalë Identifikimi dhe Promovimi i produkteve turistike, itinerareve e burimeve të tjera. Përmirësimi i konkurrueshmërisë së rajonit nëpërmjet përmirësimit të konkurrueshmërisë së SME-ve që operojnë në sektorin e turizmit	
3. Rezultatet e pritshme dhe treguesit e projektit	
Zhvillimi i kapaciteteve për zbatimin e praktikave të marketimit Zhvillimi i kapaciteteve për menaxhimin e platformës Rritja e vizibilitetit të burimeve, produkteve turistike dhe operatorëve të turizmit	
4. Aktivitetet e projektit	Projekti i cili do të përfshijë studim dhe zbatim investimesh planifikohet të zgjasë 1 vit.
Aktivitetet janë; Themelimi i partneritetit rajonal i udhëhequr nga qarku	

- **Ngritja** e grupeve tematike të punës
- **Përcaktimi** përmbajtjes dhe paraqitjes
- **Dizenjimi i platformës** për turizmin rajonal
- Krijimi i bazës së të dhënave që duhet të promovohet përmes platformës dixhitale
- Mirëmbajtja dhe Përditësimi (ngritje kapacitetesh me aktorët që do të përfshihen)
- **Caktimi** i mënyrës së operimit
- **Negocimi** i lidhjeve me rrjete/façe Eëb të tjera / promovimi i platformës tek operatorët turistikë lokalë
- **Prokurimi** i shërbimeve

5. Pjekuria e projektit

Projekti është pjesë e Strategjisë së Turizmit të Qarkut Lezhë dhe gjithashtu dhe pjesë e bazës së projekteve të ideuara nga Programi RDP. Ai mund të fillojë menjëherë meqenëse është i thjeshtë për t'u zbatuar. Projekti inicion një proces të rëndësishëm paraprak të inventarizimit të aseteve të tij si parakusht për të ndërtuar më pas dhe platformën promovuese. Është me rëndësi për sektorin turistik i cili është edhe prioritet për Zonën. Nëse mbrapa nuk ka një strukturë institucionale të konsoliduar me përgjegjësi të qarta për menaxhimin dhe mbarëvajtjen e tij, do jetë e vështirë që kjo nismë të jetë koherente.

6. Burimet e financimit dhe partnerët e zbatimit

Burimet e financimit mund të jenë të diversifikuara; fonde publike dhe private, Këshilli i Qarkut, buxheti i Bashkisë së madhe, programe të ndryshme të BE-se (psh IPA), grante si DLDP, etj.

Aktor i përshtatshëm për zbatimin e këtij projekti është Këshilli i Qarkut në bashkëpunim me agjencine rajonale të zhvillimit Lezhë (LERDA), OJQ etj

7. Kostot e projektit	Projekti mendohet të kushtojë 158.000 – 205.000 Euro
Burime Njerëzore	20.000 Euro
Platforma + Baza e Të dhënave + Mirëmbajtje për 2 vjet	20.000 Euro
Trajnime, Materiale promovuese, te tjera	10.000 Euro

9.3 Ndërtimi i thertores

Titulli i projektit	Studimi I nevojave për investime për ndërtimin e një thertoreje në Zonën funksionale të Lezhës dhe ngritja e saj		
Tipi i projektit	Zhvillim ekonomik		
Vendndodhja e projektit	Dajc, Blinisht, Kallmet, Ungrej, Balldre, Zejmen, Kolsh, Shen Koll, Lezhë, Shëngjin.		
Buxheti total i paravlerësuar	200.000 Euro		
1. Sfondi dhe analiza e problemit.			
Therrja e kafsheve në Zonën Funksionale Lezhë është e fragmentarizuar dhe ne nje mase te konsiderueshme kryhet ne ferme per konsum individual apo per tregun jo formal, ose kryhet në pika therje të cilat nuk zbatohjnë kërkesat e higjenës dhe ato mjedisore sipas legjislacionit në fuqi. Pikat e therjes kanë teknologji të vjetëruara dhe kapacitet të limituar therjesh. Zbatimi korrekt i kontrollit zyrtar, për këto pika therjeje, nga institucionet publike përgjegjëse, do të sillte në kolapsin e këtij shërbimi në këtë zonë.			
2. Objektivi/at specifikë të projektit	Objektivi i përgjithshëm i projektit është të kontribuojë në zhvillimin ekonomik, të standardeve të higjenës dhe ato mjedisore të zonës nëpërmjet mbështetjes së një prej sektorëve prioritarë të saj si përpunimi i produkteve ushqimore me origjinë shatzore.		
Objektivat specifikë janë;			
• Të mbështesë futjen e sistemeve të cilësisë dhe sigurisë ushqimore në procesin e therjes së kafshëve për ushqim. • Të përmirësoj trajtimin dhe menaxhimin e mbetjeve dhe nën produkteve me origjinë shtazore.			
3. Rezultatet e pritshme dhe treguesit e projektit			
Nga ky projekt pritet të përfitojnë të gjitha njësitë vendore të Zonës funksionale (10); përfshirë ato të cilat tipikisht janë të specializuara në blegtori. Numri I popullsisë përfituese është ajo banuese në të gjithë territorin e Zonës; 102,792 banorë (sipas regjistrimit civil 2011) ose 65,633 (sipas Census 2011). Thertorja do të ngrihet në një njësi e cila siguron akses për transportin e kafshëve nga të gjitha njësitë vendore të Zonës funksionale dhe do të përzgjidhet sipas kërkesës dhe suportit logjistik përreth saj. Parashikimi i shpërndarjes te kapacitetit te therrtores eshte sipas tabelës së mëposhtme duke u bazuar ne llogaritjet e volumeve te aktivitetit për Zonën Funksionale sipas therrjes te derrave, vicave dhe qengjave.			
Kapaciteti planifikuar i therrtores			
Përshkrimi	Kapaciteti në ditë	Ditë pune në vit	Kapaciteti në vit
Therrje vicash	80	100	8,000
Therrje derrash	240	90	21,600
Therrje qingjash	300	80	24,000

4. Aktivitetet e projektit	Projekti i cili do të përfshijë studim dhe zbatim investimesh planifikohet të zgjasë 2 vjet. Aktivitetet janë:
Studim i fizibilitetit të zonës: - Studim / analiza e tregut - përfshin vlerësim i mundësive të tregut në terma të shpërndarjes së produktit, cmimeve, logjistikës / kanaleve të tregut, tregëtimit / promovimit; (koha e nevojshme: 1 muaj; kosto: 5 mijë euro) - Identifikimi i vendodhjes dhe projektimi i investimeve fizike – përcaktimi i specifikimeve teknike të infrastrukturës; (koha e nevojshme: 2 muaj; kosto: 20 mijë euro) - Studime plotësuese – përfshin mbështetjen ligjore për realizimin e investimeve (krijimi i strukture menaxhuese) dhe analiza financiare e kostove dhe përfitimeve; (koha e nevojshme: 1 muaj; kosto: 5 mijë euro)	
5. Pjekuria e projektit	
Projekti përfshin hartimin e një studimi fizibiliteti për Zonën Funksionale Lezhë lidhur me nevojën për investim në ngritjen e një thertoreje. Projekti duhet të nisë me një studim fizibiliteti i cili mungon për këtë sektor dhe më pas do zhvillohet më tej nëpërmjet zbatimit të investimit dhe krijimit të strukturës institucionale që do ta menaxhojë këtë thertore. Nëse studimi nuk hartohet paraprakisht, do hasen vështirësi në përcaktimin e vendndodhjes së duhur të thertoresh për të ofruar këtë shërbim për të gjithë territorin e Zonës Funksionale.	
6. Burimet e financimit dhe partnerët e zbatimit	
Burimet e financimit mund të jenë të diversifikuara; fonde publike dhe private, nga buxheti Bashkisë së madhe, fondet e BE-se IPARD, etj. Aktor i përshtatshëm për zbatimin e projektit mund të jetë Drejtoria Rajonale e Bujqësisë në bashkëpunim me Bashkinë e madhe.	
7. Kostot e projektit	Projekti mendohet të kushtojë 400.000
Studim i fizibilitetit:	30.000 euro;
Punime dhe paisja me teknologji mbështetëse:	370.000 euro;

9.4 Mbështetja për vreshtarinë dhe verën autoktone Kallmet

Titulli i projektit	Mbështetja e sektorit të vreshtarisë dhe vitikulturës dhe markës autoktone të verës Kallmet				
Tipi i projektit	Zhvillim ekonomik				
Vendndodhja e projektit	Sipas Tabelës 1				
Buxheti total i paravlerësuar	400.000 euro				
1. Sfondi dhe analiza e problemit.					
Vreshtaria dhe prodhimi I verës janë një nga aktivitetet kryesore ekonomike për një pjesë të mirë të njësive të zonës funksionale, në vecanti zona e Zadrimës, përfshirë edhe njësitë e Kallmetit dhe fshatin e Kasnjetit të cilat kanë një traditë relativisht të gjatë në këtë sektor. Kjo zonë njihet edhe për varietetin autokton të rrushit Kallmet. Në zonë ka disa prodhues të verës Kallmet, por madhësia mesatare e vreshtave është e vogël. Gjithashtu, fermerët nuk i kanë gjithmonë njohuritë teknike të përshtatshme për kujdesin e vreshtave që të sigurojnë cilësinë, moskontaminimin (i.e. përdorimi I pesticideve); si edhe rendiment të mirë të vreshtave. Si rezultat, cilësia e verës së prodhuar ka luhatje të mëdha nga viti në vit, përtej luhatjeve si rezultat i faktorëve natyrorë të zakonshëm. Mbështetja e këtij sektori është e një rëndësie të ndjeshme duke konsideruar edhe potencialin e trashëguar të njohurive dhe reputacionit të mirë të markës së verës prodhuar në këtë zonë, si dhe sipërfaqeve potenciale për zhvillimin e mëtejshëm të këtij aktiviteti.					
Bashkia Lezhë Njësitë vendore	Sipërfaqja e Vreshtave (Ha)	Nr. i fermave me vreshta	Nr. i fermave me vreshta me sipërfaqe ≥0.1	Zona Kadastrale	Kodi i Zonës Kadastrale
Zejmen	19.80	66	21	Zejmen	3901
				Tresh	3641
				Prull	3063
				Berzan	1168
				Pllan	2995
				Markatomaj	2604
				Spiten	3502

Shënkoll	20.30	139	50	Shënkoll	3351
				Rilë	3181
				Tale 1	3559
				Tale 2	3968
				Barbullojë	1099
				Grykë Lumi	1879
				Gajush	1685
Balldren	20.00	94	28	Balldren	1086
				Kakarriq	2029
				Gocaj	1783
				Balldren i Ri	1087
				Torovice	3615
				Malecaj	2562
Kallmet	42.00	245	45	Kallmet i Vogël	2054
				Merqi	2660
Dajç	34.00	172	42	Dajç	1434
				Gjadër	1716
				Gramsh	1843
				Mabë	2544
				Dragush	1533
				Kotërr	2246
				Zojs	3948
Blinisht	46.00	272	72	Blinisht	1220
				Troshan	3650
				Fishtë	1624

				Krajinë	2263
				Piraj	2964
				Baqël	1096
				Kodhel	2187
Total	182.10	988	258	-	-
2. Objektivi/at specifikë të projektit			Objektivi i projektit është rritja e prodhimit dhe e cilësisë së markës autoktone duke zgjeruar aksesin në tregjet kombëtare dhe ato të huaja.		
Objektivat specifikë të projektit janë:					
- Ngritja dhe funksionimi i kadastrës së vreshtave për Bashkinë Lezhë (e cilësuar si zonë me tregues gjeografik të përcaktuar); - Funksionimi brenda standardeve, të kantinave të miratuara të verës për këtë zonë si dhe përdorimi i praktikave të duhura oenologjike; - Formalizimi i sektorit të prodhimit të verës në Bashkinë Lezhë , përmes strukturimit të marrëdhënieve ndërmjet prodhuesve të vreshtave dhe kantinave të verës dhe krijimit të “clusterit” përkatës; - Promovimi i vlerave tradicionale të Bashkinë Lezhë , përmes promovimit të Markës autoktone të verës, regjistrimin dhe mbrojtjen e treguesve gjeografike, dhe regjistrimin dhe mbrojtjen e origjinës.					
3. Rezultatet e pritshme dhe treguesit e projektit		Përfituesit direktë të projektit janë fermerët e . Aktualisht në Bashkinë Lezhë ka rreth 190 HA të mbjellë me vreshta dhe dy kantina kryesore të prodhimit të verës (Kallmet, Gjok Gjini). Të gjitha fermat në zonën e Lezhës përdorin plehërim (ndër to një përqindje shumë e ulët pleh kimik) dhe rreth 55% e fermave përdorin pesticide. Në total, projekti ka potencialin t’i shërbejë në mënyrë direkte rreth 988 fermave me vreshta në gjashtë njësi përbërëse të Bashkisë Lezhë (popullsia 12,900 banorë ose 20% e Bashkisë Lezhë). Megjithatë, ndërhyrja synon zgjerimin e sektorit të vreshtarisë dhe rritjen e vlerës së shtuar të produkteve			
Rezultate të pritshme:					
- Rritje e sipërfaqes së kultivuar me vreshta në rreth 400 HA për një periudhë pesëvjeçare; - Përdorimi i fidanëve të kontrolluar dhe autoktonë për të siguruar cilësinë e produkteve, regjistrimin dhe mbrojtjen e treguesve gjeografike, dhe regjistrimin dhe mbrojtjen e origjinës; - Rritje e rendimentit dhe cilësisë së produktit bazë nëpërmjet bashkëpunimit të fermerëve dhe trajnimit të tyre;					
Regjistrimi dhe njohja e Markës së Verës Kallmet dhe depërtimi në tregjet kombëtare dhe të huaja.					

4. Aktivitetet e projektit	Projekti i cili do të përfshijë mbështetje teknike dhe zbatim investimesh planifikohet të zgjasë 20 muaj, dhe aktivitetet e parashikuara janë:
- Studim i fizibilitetit të zonës dhe krijimi i kadastrës: - Studim i statusit / krijim i kadastrës së vreshtave në Bashkinë Lezhë – që përfshin i) identifikimin e parcelave të vreshtave⁵⁸ dhe ii) përshkrimin e parcelës së vreshtave⁵⁹; (koha e nevojshme: 6 muaj; kosto: 35 – 40 mijë euro) - Studim / analiza e mundësisë - përfshin vlerësimin e: mundësive prodhuese të fermave, mundësive distiluese të kantineve, cmimeve, logjistikës / kanaleve të tregut, tregtimit / promovimit; (koha e nevojshme: 1 muaj; kosto: 10 – 15 mijë euro) - Identifikimi i fermerëve / grupimeve të fermerëve që mund të përfshihen në “Cluster” dhe intensifikimit të prodhimit (takime, grupe pune , evente te tjera, vizitë studimore); (koha e nevojshme: 3 muaj; kosto: 5 - 10 mijë euro) - Identifikimi i vendodhjes dhe projektimi i investimeve fizike – përcaktimi i specifikimeve teknike të infrastrukturës ndihmëse të vreshtave; (koha e nevojshme: 2 muaj; kosto: 10 – 15 mijë euro) - Studime plotësuese – përfshin mbështetjen ligjore për realizimin e investimeve (krijimit të “Cluster”) dhe analiza financiare e kostove dhe përfitimeve; (koha e nevojshme: 2 muaj; kosto: 15 - 20 mijë euro) - Punime në infrastrukturën ndihmëse të vreshtave: - Ndërtimi / rehabilitimi i infrastrukturës fizike (ujitje/kullim/infrastruktura ndihmëse për grumbullimin/ – në varësi të gjetjeve të studimit të fizibilitetit; (koha e nevojshme: 12 muaj; kosto: 100 - 150 mijë euro) - Mbështetje me fidanë cilësorë autoktonë dhe materiale të tjera për prodhim të tilla si produkte organike të mbrojtjes së bimëve; (koha e nevojshme: 8 muaj; kosto: 50 – 80 mijë euro) - Asistenca teknike për zbatimin e praktikave të mira të kultivimit dhe oenologjike (koha e nevojshme: 8 muaj; kosto: 20 – 25 mijë euro) - Marketim dhe promovim i iniciativës dhe produkteve: - Pjesëmarrje në panaire dhe takime “B2B” (koha e nevojshme: 4 - 5 takime gjatë fazës së dytë të zbatimit; kosto: 20 - 30 mijë euro) - Përgatitje dhe shpërndarje e materialeve promovuese (koha e nevojshme: gjatë fazës së dytë të zbatimit; kosto: 10 - 15 mijë euro)	
5. Pjekuria e projektit	
Projekti nuk paraprihet nga ndonjë studim fizibiliteti dhe është ende në fazë koncepti. Një variant i këtij projekti është konceptuar që me RDP-në, e cila këshillon edhe aktivitete për njohjen e markave. Përlllogaritja e kostove është e përafërt; kostot rriten në përpjesëtim me thellësinë e ndërhyrjeve. Një nevojë e domosdoshme për realizimin e këtij projekti është vënia në dispozicion të tij të hartave	

⁵⁸ Identifikimi është procesi për të gjetur çdo parcelë të vreshtave në hartat bazë të referencës. Një hap i parë ku prodhuesit deklarojnë identifikimin kadastral të vreshtit të tyre në pronësi e cila verifikohet nga lokacioni në hartat kadastrale dhe ortofoto. **Kjo procedurë nënkupton se hartat kadastra rurale vihen në dispozicion të këtij projekti nga MBZHRAU.**

⁵⁹ Përshkrimi i vreshtit konsiston në plotësimin e një formulari regjistrimi që përmban të dhëna për vreshtin (dmth. të dhëna kadastrale, identifikimin e hardhisë-bimës që rritet, zona, varietetit të rrushit, sistemit të kultivimit etj.)

kadastra rurale nga MBZHRAU.

6. Burimet e financimit dhe partnerët e zbatimit

Aktorët kryesorë zbatues janë Drejtoria Rajonale e Bujqësisë; Bashkia Lezhe. Kantinat e verës dhe fermeret e zonës mund të kenë interes të drejtpërdrejtë në projekt si përfitues të drejtpërdrejtë.

Burimet e financimit mund të jenë buxheti i shtetit dhe i bashkisë; si edhe skema IPARD (në këtë rast aplikantët duhet të jenë kantinat e prodhimit të verës dhe fermeret).

7. Kostot e projektit	Projekti mendohet të kushtojë 275.000- 400.000 euro
Studim i fizibilitetit të zonës dhe krijimi i kadastrës:	75,000 – 100,000 euro
Punime në infrastrukturën ndihmëse të vreshtave:	170,000 – 255,000 euro
Marketim dhe promovim i iniciativës dhe produkteve:	30,000 – 45,000 euro

DRAFT

9.5 Itinerari ciklistik përgjatë Drinit të Vjetër

Titulli i projektit	<i>Projektimi i një itinerari ciklistik përgjatë Drinit të Vjetër, duke lidhur Zadrimën - Lezhë- Shëngjin (vazhdim i itinerarit të bicikletave/projekti Dajcit B.Bunes "Living the River")</i>
Tipi i projektit	<i>Zhvillim Ekonomik</i>
Vendndodhja e projektit	<i>Balldre, Dajc, Blinisht , Kallmet, Lezhe, Shëngjin</i>
Buxheti total i paravlerësuar	<i>300.000 euro</i>
1. Sfondi dhe analiza e problemit.	
Bashkia Lezhë karakterizohet nga mungesa e një qasjeje të koordinuar dhe të integruar të ofertës turistike; koncepte dhe produkte turistike (turizem agro/eko/natyre/deti) jo mjaftueshmërisht të zhvilluara; vizibilitet/integrim i ulët në itineraret turistike kombëtare/ndërkombëtare; inventarizim i dobët i resurseve të veta turistike dhe mirëmbajtje/menaxhim i dobët i tyre; mungesa infrastrukture të në mbështetje të turizmit (rrugë, sinjalistikë, argjinatura lumenjsh etj); pamundësi e shfrytëzimit të plotë e racional të pasurisë ujore; menaxhim i dobët i faktorëve që do dëmtonin qëndrueshmërinë e turizmit në zonë (psh ndertime pa leje, kaosi hidraulik në zonën e lumit, varfërimi i biodiversitetit, degradimi i zonave të mbrojtura Kune-Vain, dëmtimi formacioneve e drurëve pyjor dhe përkeqësimi i habitateve, erozioni etj.) Projekti i itinerarit ciklistik përgjatë Drinit të Vjetër do të kontribuojë në; konceptimin e një produkti turistik të diversifikua (<i>turizëm eko/agro/natyrë/det</i>); në mobilizimin e aktorëve lokale për adresimin e rreziqeve të sipërpërmendura; organizimin e një rrjeti të larmishëm operatorësh turistikë që do duan të integrohen; dhe rritjen e vizibilitetit të Bashkisë Lezhë në ofertën ndër/kombëtare turistike.	
2. Objektivi/at specifikë të projektit	
Objektivat specifikë janë; • Ofrimi i një produkti turistik të konsoliduar, përmirësuar, të larmishëm dhe të integruar në rrjete ndër/kombëtare • Mobilizimi, ndërgjegjësimi dhe rrjetëzimi i partnerëve lokalë/rajonale publikë e privatë në sektorin e turizmit dhe problematikat e tij • Përmirësimi i konkurrueshmërisë së rajonit nëpërmjet përmirësimit të konkurrueshmërisë së SME-ve që operojnë në sektorin e turizmit/bujqësisë	
3. Rezultatet e pritshme dhe treguesit e projektit	
• Zhvillimi i kapaciteteve lokale (publike e private) në planifikim e zhvillim turistik • Rritja e vizibilitetit të burimeve, produkteve turistike dhe operatorëve të turizmit përgjatë shtigjeve • Intensifikim i bashkëpunimit ndër lokal/rajonat (mes njësive Lezhë dhe Shkodër) • Adresimi paraparak i risqeve që ndikojnë turizmin e qëndrueshëm në zonë	

4. Aktivitetet e projektit	Disa nga aktivitetet e projektit I cili planifikohet të zgjasë 2 vite janë;	
• Themelimi I partneriteti rajonal mes aktorëve lokalë • Identifikimi i itinerarit në terren dhe përmirësimi i kushteve fizike të infrastrukturës rrugore • sistemimi I sinjalistikës • Lidhja/integrimi me projektin/pistën ciklistike të ngjashme në Shkodër (Living the River Buna) • aktivitete promovuese/marketimi/informimi e ndërgjegjësim		
5. Pjekuria e projektit		
Projekti është pjesë e bazës se projekteve të ideuara nga Programi RDP për Lezhën dhe vazdimësi e një projekti të ngjashëm në Shkodër - Dajc. Në këtë të fundit programi RDP ka financuar tashmë projektin Living the River Buna në kuadër të të cilit është zhvilluar nje product turistik I konsoliduar dhe integruar (disa shtigje ciklistike, parkingje falas, ndalesa në vende të caktuara me interes natyror/kulturor/historic, pika promovimi dhe shitjeje prod bujqësore/blegtorale /artizanale karakteristike të tonave përreth). Projekti mund të përfitojë nga eksperiencia e mëparshme dhe të zbatohet më me lehtësi në Lezhë duke ndjekur modelin e Shkodrës. Projekti inicion një proces të rëndësishëm paraparak të adresimit të problematikave madhore përgjatë lumit dhe zonave përreth nga ana aktorëve lokalë. Është menduar të konceptohet një strukturë institucionale e konsoliduar, gjithëpërfshirëse dhe me përgjegjësi të qarta për menaxhimin dhe mbarëvajtjen e projektit. Ajo do jetë përgjegjëse edhe për monitimin vazhdueshëm (edhe pas zbatimit të proj) të situatës, faktorëve që rrezikojnë qëndrueshmërinë e tij dhe ndërgjegjësimin e komunitetit për mirëmbajtjen e tij.		
6. Burimet e financimit dhe partnerët e zbatimit		
Burimet e financimit mund të jenë të diversifikuara; fonde lokale publike ose/dhe private, programe të ndryshme të BE-se (psh IPA), grante si DLDP, etj. Aktor I përshtatshëm për zbatimin e ketij projekti është Bashkia e Madhe, njësitë lokale përbërëse në bashkëpunim me OJF të zonës.		
7. Kostot e projektit		
Identifikimi i itinerarit në terren dhe përmirësimi i kushteve fizike të infrastrukturës rrugore		150.000 €
Sistemimi I sinjalistikës		100.000 €
Aktivitete promovuese/marketimi/informimi e ndërgjegjësimi		50.000 €

9.6 Planifikimi në turizëm

Titulli i projektit	<i>Hartimi I instrumenteve të planifikimit të territorit në zonën turistike bregdetare</i>
Tipi i projektit	<i>Zhvillim ekonomik/Turizëm/shërbime publike</i>
Vendndodhja e projektit	<i>Lezhë, Shëngjin, Shënkoll</i>
Buxheti total i paravlerësuar	<i>105.000 euro</i>
1. Sfondi dhe analiza e problemit.	
Turizmi është një nga sektorët prioritarë të zhvillimit të Bashkisë Lezhë, e cila përfshin disa destinacione të turizmit bregdetar me relevancë kombëtare në territorin e Shëngjin dhe Shënkollit. Potenciali turistik I këtyre zonave nuk është realizuar ende, në mungesë të infrastrukturës së përshtatshme pritëse, përfshirë struktura hoteliere, rrjete shërbimi të integruara dhe infrastrukturë transporti e sinjalistikë të përshtatshme. Shëngjini ka një masterplan të miratuar nga autoritetet kompetente dhe Shënkolli ka tashmë një plan në proces; por gjykohet se është e nevojshme që e gjithë zona të studiohet në kompleksitet si zonë bregdetare dhe në kontekstin e flukseve të pritshme e zhvillimit të sektorëve mbështetës. Pjesa më e madhe e turistëve në zonë janë ditorë, cka bën që të ardhurat e gjeneruara në nivel vendor të jenë modeste në krahasim me potencialin, ndërkohë që barra mbi shërbimet lokale është pothuajse e njëjtë. Ndërkohë që në Shëngjin janë zhvilluar pak hotele dhe shtëpi pritëse, Shënkolli mbetet ende I pazhvilluar dhe I orientuar më shumë drejt bujqësisë pavarësisht vijës bregdetare të bukur që ka. Trysnia e zhvillimit pritët të vijë shumë shpejt drejt kësaj zone, pas zhvillimit të Velipojës në veri dhe Lalzit në jug. Është përgjegjësi e sektorit publik t'i paraprijë këtij zhvillimi nëpërmjet hartimit të instrumenteve të përshtatshme të planifikimit vendor të cilat do të orientojnë zhvillimin drejt një modeli të qëndrueshëm.	
2. Objektivi/at specifikë të projektit	<i>Objektivi i projektit është orientimi I zhvillimit të turizmit drejt një modeli të qëndrueshëm që i jep frymëmarrje sektorit privat dhe krijon hapësira e shërbime urbane moderne</i>
Objektivat specifikë janë; • Zhvillimi i turizmit sipas një vizioni të konsoliduar duke siguruar një platformë të qëndrueshme për garantimin e investimeve në këtë sektor; • Arritja e standardeve të larta të jetesës dhe atyre social-kulturore për banorët e njësive të zonës funksionale dhe turistëve potencialë; • Rritja e qëndrueshmërisë ekonomike të zonës si pasojë e diversifikimit të aktivitetit ekonomik efektiv;	
3. Rezultatet e pritshme dhe treguesit e projektit	
Rezultatet e pritshme janë: • Krijohen instrumentet për lehtësimin e investimeve madhore në sektorin e turizmit • Rritet vlera e shtuar e sektorit të turizmit në ekonomi si rezultat i ndryshimit të strukturës së	

brendshme të industries

Popullsia përfituese direkte është popullsia e Shëngjinit dhe e Shënkollit, rreth 33% e popullsisë totale të zonës, të cilët do të përfitojnë nëpërmjet:

- Rritjes së investimeve në zonë
- Modeli i turizmit të qëndrueshëm
- Punësim
- Shërbime më të mira publike
- Planifikimi i mirë i infrastrukturës vendore
- Rritje e të ardhurave nga turizmi
- Fuqizim i sektorëve mbështetës të turizmit (bujqësia, agroindustria, guida turistike etj).

Përfitues të tjerë janë edhe popullsia e gjithë Bashkisë Lezhë dhe komuniteti i biznesit.

4. Aktivitetet e projektit

Projekti parashikohet të zgjasë rreth 18 muaj. Aktivitetet përfshijnë:

1. Studim i potencialit turistik të zonës dhe krijimi i platformës së politikave për zhvillimin e tij:
 - Studim i potencialit turistik në njësitë e Bashkisë Lezhë – që përfshin: hartimin e projekt planit të zhvillimit të bregdetit dhe instrumenteve të kontrollit të përdorimit të tokës, hartimin e planit të përdorimit (koncesioneve) të plazheve, analizën e kostove për respektimin e standardeve të larta ekologjike, dhe vlerësimi afat-gjatë i potencialit të turizmit; (koha e nevojshme: 6 muaj; kosto: 20 mijë euro)
 - Zhvillimi i një ofertë turistike e përfshirë në një destinacion turistik; (koha e nevojshme: 3 muaj; kosto: 10 mijë euro)
2. Investime në sistemin e menaxhimit të të dhënave :
 - Krijimi dhe mbajtja e sistemit elektronik të grumbullimit dhe përpunimit të të dhënave statistikore. Është i nevojshëm organizimi i mbledhjes dhe analizës së të dhënave statistikore sipas standardeve ndërkombëtare, përmes zbatimit të sistemit të të dhënave për numërimin e turistëve (Tourism Satellite Accounts–TSA). (koha e nevojshme: 8 muaj; kosto: 35 mijë euro)
3. Mbështetje e sektorit privat, marketim dhe promovim i iniciativës:
 - Asistencë për rritjen e nivelit të cilësisë në të gjitha strukturat akomoduese, si dhe përshtatjen me kriteret e kategorizimit sipas standardeve ndërkombëtare të cilësisë; (koha e nevojshme: 1 muaj; kosto: 5 mijë euro)
 - Aktivitete promociionale në kërkim të rritjes së tregjeve dhe lobim për futjen e “markave” të njohura hoteliere ndërkombëtare; (koha e nevojshme: 1 muaj; kosto: 15 mijë euro)
 - Edukimi i stafit drejtues dhe punonjësve në sektorin e turizmit; (koha e nevojshme: 1 muaj; kosto: 10 mijë euro)
 - Përgatitje e projekteve në fushat e trashëgimisë kulturore materiale dhe jomateriale; (koha e nevojshme: 1 muaj; kosto: 5 mijë euro)
 - Përgatitje e projekteve të restaurimit që adresojnë edhe çështjet e mbrojtjes së peizazhit dhe planeve të zhvillimit urban. (koha e nevojshme: 1 muaj; kosto: 5 mijë euro)

5. Pjekuria e projektit

Projekti është i gatshëm për t’u filluar. Në vetvete është një projekt përgatitës për zhvillimin e ardhshëm

6. Burimet e financimit dhe partnerët e zbatimit

Aktori më i përshtatshëm për financimin e projektit është Bashkia Lezhë dhe/ose Ministria e Zhvillimit

Urban. Aktorë zbatues përfshijnë edhe Agjencinë e Planifikimit të Territorit dhe Agjencinë e Bregdetit

7. Kostot e projektit

Ky projekt pritet të kushtojë rreth 105 mijë euro bazuar në kontrata të ngjashme për hartimin e instrumenteve të planifikimit. Nuk ka sens të ndahet në kosto të veçanta për aktivitetet.

DRAFT

DRAFT

DRAFT

9.7 Stacioni i transferimit të mbetjeve Lezhë

Titulli i projektit	<i>Rritja e cilësisë së menaxhimit të mbetjeve dhe shtrirja e tij në një territor më të gjerë në Bashkinë Lezhë</i>
Tipi i projektit	<i>Shërbime publike</i>
Vendndodhja e projektit	Bashkia Lezhë
Buxheti total i paravlerësuar	<i>1,16 milionë euro</i>
1. Sfondi dhe analiza e problemit.	
Bashkia Lezhë dhe një pjesë e komunave të tjera përbërëse të Bashkisë Lezhë ofrojnë shërbimin e pastrimit në nivele të ngjashme. Bashkia Lezhë ka aktualisht edhe një plan të menaxhimit të mbetjeve, ndërkohë që ky I fundit duhet të shtrihet edhe për zonat Është e nevojshme të bëhet shtrirja e shërbimit të menaxhimit të mbetjeve dhe shtrirja e tij në një territor më të gjerë të qarkut Lezhë. Një plan i menaxhimit të mbetjeve për qarkun Lezhë është përgatitur gjithashtu me mbështetje IPA, ku parashikohen procedurat për grumbullimin dhe transportin e mbetjeve; inventari i venddepozitimeve ekzistuese dhe gjendjes e nevojave për rehabilitim; si edhe mekanizmat e nevojshëm për rritjen e të ardhurave, ku veçohet nevoja për vazhdimin e mbledhjes së diferencuar të mbetjeve në zonën e Lezhës, si edhe një sistem grumbullimi në nivel qarku duke krijuar qendra transferimi për të ulur kostot.	
2. Objektivi/at specifike të projektit	
• Përmirësimi i sistemit të menaxhimit të mbetjeve në zonën e Lezhës, inkurajimi i mbledhjes së diferencuar dhe ndërtimi i një stacioni transferimi për uljen e kostove. • Përmirësimi i situatës mjedisore në zonën e Lezhës dhe respektimi i standardeve ligjore për menaxhimin e mbetjeve • Mbështetje për sektorin e turizmit	
3. Rezultatet e pritshme dhe treguesit e projektit	
Përfituesit direktë të projektit është e gjithë popullsia banuese e Bashkisë Lezhë (66536 banorë); si edhe vizitorët e shumtë gjatë periudhës së verës. Në mënyrë indirekte, projekti favorizon bizneset e Lezhës dhe sidomos ato të lidhura me turizmin. Bashkia Lezhë është njëkohësisht zbatuese/partnere dhe përfituese e projektit.	
4. Aktivitetet e projektit	<i>Kohëzgjatja e projektit është 5 vjet dhe përfshin:</i>
• Krijimin e të dhënave bazë për menaxhimin e integruar të mbetjeve për rrethin Lezhë (ekzistojnë për bashkinë Lezhë) • Zgjerimi i planit vendor të menaxhimit të mbetjeve • Shtrirja e shërbimit të menaxhimit të mbetjeve përtej kufijve të sotëm të bashkisë Lezhë	

- Studimi i fizibilitetit për stacionin e transferimit Lezhë
- Ndërtimi i stacionit të transferimit Lezhë
- Fushatë ndërgjegjësimi

5. Pjekuria e projektit

Projekti është pjesërisht i pjekur. Koncept ideja vjen si rezultat i studimeve dhe planeve për menaxhimin e mbetjeve në rajonin e Lezhës (Lezhë/Shëngjin nga dldp; qarku Lezhë nga IPA), të cilat synojnë drejt mbledhjes së diferencuar dhe riciklimit si edhe nevojën për një stacion transferimi të mbetjeve për të ulur kostot për transport deri në landfill.

Projekti përfshin ndërtimin e një stacioni transferimi, i cili duhet të paraprihet me një studim fizibiliteti. Në varësi të rezultateve të studimit të fizibilitetit mund të ketë nevojë edhe për ndërtimin e rrugëve të aksesit.

6. Burimet e financimit dhe partnerët e zbatimit

Financuesit e mundshëm të projektit janë buxheti i shtetit (Ministria e Transportit dhe Infrastrukturës) dhe IPA, për shkak të sensitivitetit të çështjeve mjedisore për EU. Bashkia mund të bashkëfinancojë nëpërmjet përmirësimit të strukturës së të ardhurave dhe për fushatat e ndërgjegjësimi.

7. Kostot e projektit	<i>Ndërtimi i stacionit të transferimit – 800 000 eur</i>
Baza e të dhënave për mbetjet	30 000 euro
Zgjerimi i planit vendor të menaxhimit të mbetjeve	30 000 euro
Përmirësimi dhe shtrirja e shërbimit jashtë kufijve të bashkisë Lezhë/blerje pajisjesh, automjetesh	200 000 euro
Studimi i fizibilitetit për stacionin e transferimit Lezhë	100 000 euro

9.8 Mbështetja e sektorit të artizanatit si mudnësi për punësim dhe ekstension të turizmit

DRAFT

Titulli i projektit	<i>Mbështetja e sektorit të artizanatit në Bashkinë Lezhë</i>
Tipi i projektit	<i>Zhvillim ekonomik</i>
Vendndodhja e projektit	Bashkia Lezhë
Buxheti total i paravlerësuar	<i>50,000 euro</i>
1. Sfondi dhe analiza e problemit.	
Familjet e zonës së Zadrimës dhe të rrethit të Lezhës kanë një traditë të gjatë në prodhimin e produkteve të artizanatit dhe dekorimit për përdorim vetjak por edhe për tregtim. Megjithatë, me kalimin e kohës tradita e dikurshme e prodhimit të veshjeve, qilimave, tekstileve të ndryshme apo drurit po fillon të vanitet pasi nuk ka mekanizma për të kaluar zanatin nga një brez te tjetri. Mbështetja e sektorit të artizanatit ka potencialin për të rritur të ardhurat; për të promovuar turizmin kulturor dhe për rritjen e punësimit.	
2. Objektivi/at specifike të projektit	
Objektivi kryesor i projektit është rigjallërimi i sektorit të artizanatit dhe krijimi i mundësive të reja për punësim dhe mbështetje të turizmit.	
3. Rezultatet e pritshme dhe treguesit e projektit	
Projekti mund të ketë përfitues direktë në 3 – 5 njësi të zonës së Lezhës. Numri i përfituesve direktë përcaktohet në varësi të madhësisë dhe llojit të ndërhyrjes. Si fillim këshillohet të fillohet trajnimi dhe promovimi i produkteve të artizanatit me një grup të rinjsh rreth 30 – 50 vetë. Mundësitë janë më të kufizuara në fillim të projektit duke pasur parasysh edhe nevojën për të gjetur mjeshtër artizanë me përvojë dhe të përkushtuar. Zhvillimi i sektorit të artizanatit mund të japë përfitime indirekte duke shtuar larminë e produktit turistik të zonës përtej diellit/rërës dhe turizmit kulturor/fetar.	
4. Aktivitetet e projektit	<i>Projekti mund të zgjasë për 6 muaj – 1 vit.</i>
Aktivitetet përfshijnë: • Identifikimi i dizenjove autentike nga rrethi i Lezhës me qëllim që të promovohen asetet kulturore të zonës • Trajnim formal dhe praktik i 30 – 50 të rinjve në artizanat (kryesisht tekstile). Trajnimi duhet të përbajë edhe elemente të marketingut dhe aftësive të të bërit biznes • Mbështetja e të rinjve të trajnuar për krijimin e një shoqate/biznesi social; biznes plan dhe pajisjet dhe lëndën e parë fillestare për fillimin e punës. Mbështetja mund të shoqërohet edhe me asistencë për marketimin nëpërmjet krijimit të aksesit dhe lidhjeve me tregun (p.sh katalog i prodhimeve; hotelet kryesore, etj.)	

5. Pjekuria e projektit

Nuk ka projekt të gatshëm. Planifikimi dhe zbatimi i aktiviteteve është relativisht i lehtë dhe nuk kërkon përgatitje të mëdha paraprake. Parakusht për fillimin e projektit është identifikimi dhe përzgjedhja nga aktorët lokalë i mjeshtërive artizanë të cilët e ushtrojnë aktivitetin edhe në ditët e sotme.

6. Burimet e financimit dhe partnerët e zbatimit

Financues potencialë të projektit janë bashkia, buxheti i shtetit përmes skemave ndihmuese të punësimit dhe vetëpunësimit (SHKP); donatorë Bashkia dhe/ose këshilli i qarkut duhet të ketë autorësinë e projektit, pa të cilin qëndrueshmëria e projektit mbetet e dobët. Përfshirja e aktorëve nga sektori privat (në segmente të tjera të zinxhirit të vlerës) mund të krijojë potenciale për efekt multiplikator të ndërhyrjes.

7. Kostot e projektit

Identifikimi i produkteve tipike të artizanatit dhe i mjeshtërive artizanë	10.000 euro
(Opsionale) Design/përshtatja e produkteve tipike me tendencat e kohës – modernizimi dhe marketimi i produkteve	30.000 euro
Trajnimi i deri në 50 të rinjve për një periudhë 6 mujore	15.000 euro
Krijimi i biznesit social dhe mbështetja për start-up	25.000 euro

DRAFT

9.9 Mbështetje për kultivimin e Ullirit dhe promovim i markës autoktone

Titulli i projektit	<i>Mbështetja e kultivimit të Ullirit dhe rritja e sipërfaqeve të mbjella me këtë kulturë</i>
Tipi i projektit	Zhvillim ekonomik
Vendndodhja e projektit	<i>Balldren - Kallmet</i>
Buxheti total i paravlerësuar	<i>355.000 euro</i>
1. Sfondi dhe analiza e problemit.	
Prodhimi i ullirit dhe nënprodukteve të tij si një nga aktivitetet e subvencionuara ndjeshëm gjatë viteve të fundit, ka njohur një rritje edhe në raport me aktivitetet e tjera bujqësore të zhvilluara në Bashkinë Lezhë , dhe në vecanti në zonën e Balldrenit dhe Kallmetit të cilat kanë një traditë relativisht të gjatë në këtë sektor. Zona është e pasur në ullinj dhe sipërfaqja dhe nr. i rrënjëve të mbjella po rritet vit pas viti duke arritur në 55% të prodhimit në nivel qarku. Sipërfaqja në total e zonës e mbjellë me ullinj aktualisht është rreth 426 HA, ndërsa ajo në prodhim është 275 HA. Pjesa më e madhe e pemëve të ullirit në prodhimin, janë shpërndarë për fermerët në bazë të Ligjit nr. 7501/2001, duke çuar kështu në një nivel të lartë të fragmentimit në sektorin, i cili ka penguar arritjen e ekonomive të shkallës për prodhimin e ullinjve me çmime konkurruese. Si rezultat i drejtpërdrejtë i këtij fragmentimit, edhe ullinjtë në prodhim nuk janë shërbim siç duhet; shumica e fermerëve nuk kryejnë ujitjen në formën e duhur, kontrollin e sëmundjeve apo shërbime të tjera. Metoda kryesore e mbledhjes së ullirit mbetet me mjete manuale ndaj produktiviteti nuk është rritur në të njëjtin ritëm me sipërfaqet mbjella dhe është ende më i ulët në krahasim me prodhuesit e tjerë të Mesdheut.	
2. Objektivi/at specifikë të projektit	<i>Objektivi i projektit është zgjerimi i mundësive të përdorimit të tokës për prodhimin e ullirit përmes rritjes së efektivitetit të kësaj veprimtarie.</i>
Objektivat specifikë të projektit janë: • Konsolidimi i sektorit të prodhimit të ullirit dhe nënprodukteve të tij përmes strukturimit të marrëdhënieve ndërmjet prodhuesve të ullirit dhe fabrikave të vajit apo prodhuesve të nënprodukteve të tjera, si dhe krijimit të “clusterit” përkatës;; • Promovimi i vlerave tradicionale të Bashkisë Lezhë , përmes promovimit të Markës autoktone të vajit të ullirit, regjistrimin dhe mbrojtjen e treguesve gjeografike, dhe regjistrimin dhe mbrojtjen e origjinës.	
3. Rezultatet e pritshme dhe treguesit e projektit	Përfituesit direktë të projektit janë fermerët e njësive të Balldren - Kallmet në Bashkinë Lezhë. Aktualisht në Bashkinë Lezhë ka rreth 190 HA të mbjellë me vreshta. Të gjitha fermat në zonën e Lezhës përdorin mbledhje me menyra manuale duke ulur ndjeshëm efektivitetin dhe

	cilësinë e produktit. Në total, projekti ka potencialin t'i shërbejë në mënyrë direkte në dy njësi përbërëse të Bashkisë Lezhë (popullsia 10,260 banorë ose 15.6% e Bashkisë Lezhë).
Rezultate të pritshme: - Rritje e shfrytëzimit sipërfaqes së kultivuar me ulli në rreth 200 HA për një periudhë dyvjeçare; - Përdorimi i fidanëve të kontrolluar dhe autoktonë për të siguruar cilësinë e produkteve, regjistrimin dhe mbrojtjen e treguesve gjeografike, dhe regjistrimin dhe mbrojtjen e origjinës; - Rritje e rendimentit dhe cilësisë së produktit bazë nëpërmjet bashkëpunimit të fermerëve dhe trajnimit të tyre;	
4. Aktivitetet e projektit	Projekti i cili do të përfshijë mbështetje teknike dhe zbatim investimesh planifikohet të zgjasë 20 muaj, dhe aktivitetet e parashikuara janë:
- Studim i fizibilitetit të zonës: - Identifikimi i fermerëve / grupeve të fermerëve që mund të përfshihen në "Cluster" dhe intensifikimit të prodhimit (takime, grupe pune , evente të tjera, vizitë studimore); (koha e nevojshme: 3 muaj; kosto: 5 - 10 mijë euro) - Identifikimi i vendodhjes dhe projektimi i investimeve fizike – përcaktimi i specifikimeve teknike të fidanishtes dhe infrastrukturës ndihmëse të ullishtave; (koha e nevojshme: 2 muaj; kosto: 10 – 15 mijë euro) - Studime plotësuese – përfshin mbështetjen ligjore për realizimin e investimeve (krijimit të "Cluster") dhe analiza financiare e kostove dhe përfitimeve; (koha e nevojshme: 2 muaj; kosto: 5 - 10 mijë euro) - Punime në infrastrukturën ndihmëse: - Ndërtimi / rehabilitimi i infrastrukturës fizike (ujitje/kullim/infrastruktura ndihmëse për grumbullimin/ – në varësi të gjetjeve të studimit të fizibilitetit; (koha e nevojshme: 12 muaj; kosto: 50 - 100 mijë euro) - Krijimi i një fidanishteje të tipit serë për rritjen e fidanëve cilësorë dhe autoktonë për rreth 100.000 fidanë me një sipërfaqe prej 1000 m²; (koha e nevojshme: 12 muaj; kosto: 80 - 100 mijë euro) - Mbështetje me fidanë cilësorë autoktonë dhe materiale të tjera për prodhim të tilla si produkte organike të mbrojtjes së bimëve; (koha e nevojshme: 8 muaj; kosto: 50 – 80 mijë euro) - Asistenca teknike për zbatimin e praktikave të mira të kultivimit dhe mbrojtjes së ullishtave nga miza e ullirit (koha e nevojshme: 8 muaj; kosto: 10 – 15 mijë euro) - Marketim dhe promovim i iniciativës dhe produkteve: - Pjesëmarrje në panairë dhe takime "B2B" (koha e nevojshme: 4 - 5 takime gjatë fazës së dytë të zbatimit; kosto: 10 - 15 mijë euro) - Përgatitje dhe shpërndarje e materialeve promovuese (koha e nevojshme: gjatë fazës së dytë të zbatimit; kosto: 5 - 10 mijë euro)	
5. Pjekuria e projektit	

Projekti nuk paraprihet nga ndonjë studim fizibiliteti dhe është ende në fazë koncepti. Përlllogaritja e kostove është e përafërt ndaj kostot rriten në përpjesëtim me thellësinë e ndërhyrjeve. Një nevojë e domosdoshme për realizimin e këtij projekti është mbështetja nga MBZHRAU.

6. Burimet e financimit dhe partnerët e zbatimit

Aktorët kryesorë zbatues janë Drejtoria Rajonale e Bujqësisë; Bashkia Lezhe

Burimet e financimit mund të jenë buxheti i shtetit dhe i bashkisë; si edhe skema IPARD (në këtë rast aplikantët duhet të jenë kantinat e prodhimit të verës dhe fermeret).

7. Kostot e projektit	Kostot totale të projektit: 225 - 355 mijë euro
Studim i fizibilitetit të zonës:	20,000 – 35,000 euro
Punime në infrastrukturën ndihmëse:	190,000 – 295,000 euro
Marketim dhe promovim i iniciativës dhe produkteve:	15,000 – 25,000 euro

DRAFT

9.10 Ndërtimi I terminalit të transportit ndërrurban në hyrje të Lezhës

Titulli i projektit	<i>Terminali I transportit ndërrurban Lezhë</i>
Tipi i projektit	<i>Shërbime vendore</i>
Vendndodhja e projektit	<i>Lezhë</i>
Buxheti total i paravlerësuar	<i>300.000 euro</i>
1. Sfondi dhe analiza e problemit.	
Ky project synon dizenjimin e një sistemi eficient dhe efektiv të transportit publik duke përdorur autobusët dhe furgonë dhe infrastrukturën lidhëse me rrejtin rrugor (vendndalimet intermodale dhe sistemin e informacionit të pasagjerëve). Shërbimet e transportit publik do të lidhin Lezhën me qendrat kryesore të Tiranës, Durrësit dhe Shkodrës; si edhe me rajonin e Lezhës e në veçanti me destinacionet kryesore turistike (Shëngjin, Shënkoll, Velipojë). Bashkia Lezhë ka identifikuar tashmë një terren të përshtatshëm për ndërtimin e terminalit të transportit publik, në hyrje të Lezhës, I cili mundëson akses të lehtë nga të gjitha pikat kyce të rrjetit rrugor. Terreni është në pronësi shtetërore, çka ul kostot e projektit.	
2. Objektivi/at specifike të projektit	
Projekti synon: • Konceptimin e një sistemi të besueshëm ndërrurban kryesisht nëpërmjet autobusëve (dhe furgonëve) • Njohjen e potencialit dhe promovimin e transportit publik nëpërmjet pikave të transferimit në terminal; sistemit të informacionit për pasagjerët • Prëgatitjen e projektit (skicave) paraprake për vendndodhjen dhe skemën e stacionit terminal.	
3. Rezultatet e pritshme dhe treguesit e projektit	
• Popullsia e Bashkisë Lezhë; bizneset e zonës; në vecanti sektori I turizmit • Lehtësim I trafikut në nyjet kryesore të qytetit të Lezhës	
4. Aktivitetet e projektit	
• Përshkrimi analitik i shërbimeve aktuale të transportit publik, përfshirë identifikimin e kërkesës • Identifikimin e pritshmërive të përdoruesve, nëpërmjet parametrave që influencojnë zgjedhjet e tyre • Projeksione për të ardhmen për kërkesën për transport publik dhe konkurrencën nga metoda të tjera, duke pasur parasysh edhe planet për infrastrukturën • Një propozim për terminalin, dizajnin dhe kapacitetin	

5. Pjekuria e projektit	
Projekti është në vetvete një studim fizibiliteti, i cili do të ofrojë edhe një koncept paraprak për terminalin, që mund të përdoret për termat e references të ndërtimit të projektit	
6. Burimet e financimit dhe partnerët e zbatimit	
Aktori më i përshtatshëm për zbatimin e projekti është Bashkia Lezhë dhe/ose në bashkëpunim me donator.	
7. Kostot e projektit	<i>Bazuar në kosto të projekteve të ngjashme, ky Project mund të ketë kosto rreth 250 000 – 300 000 euro</i>

DRAFT

9.11 Ristrukturimi i Bashkisë Lezhë

Titulli i projektit	<i>Ofrimi i asistencës për hartimin e strukturës organizative për Bashkinë Lezhë</i>
Tipi i projektit	<i>Administrata Vendore</i>
Vendndodhja e projektit	Bashkia Lezhë
Buxheti total i paravlerësuar	<i>30.000 euro</i>
1. Sfondi dhe analiza e problemit.	
Koncepti i zonës funksionale ishte në themel të reformës territoriale që u krye në Shqipëri gjatë vitit 2014 dhe që ka përcaktuar njësi të reja vendore më të mëdha dhe ka krijuar pritshmëri për një zhvillim më koherent dhe përdorim më eficient të burimeve të sektori publik, por edhe të shfrytëzimit të energjive të sektorit privat. Në këtë kuadër njësitë vendore të reja që dalin pas kësaj reforme do të përballen me shumë sfida për komunitetet lokale që ata do të drejtojnë. Për tu përballur me mirë me nevojat dhe për ti përkthyer ato në shërbime konkrete për komunitetin kërkohet domosdoshmërisht harmonizimi i strukturave organizative me funksionet e njësive vendore, në këtë kuadër një rëndësi primare që në ditët e para të qeverisjes së njësive merr ristrukturimi i tyre për tu përshatur me shërbimet që këto të fundit ofrojnë për komunitetin.	
2. Objektivi/at specifikë të projektit	<i>Objektivi i përgjithshëm i projektit është krijimi i një strukture organizative që ti përshtatet nevojave të komunitetit dhe të jetë në harmonizim të plotë me funksionet e njësive vendore dhe zonës funksionale.</i>
<u>Objektivat specifikë janë;</u> • Rritja e cilësisë së shërbimeve duke krijuar një administratë në shërbim të qytetarëve, të shpejtë në ofrimin e shërbimeve dhe të saktë në përmbushjen e cdo përgjegjësie të ngarkuar. • Përmbushja e objektivave të përcaktuara me ligj; • Rritja e efikasitetit të përdorimit të burimeve financiare duke mënjeluar dublimet e funksioneve dhe përgjegjësi dhe reduktuar kostot e tepërta administrative. • Përshkrime të sakta pune dhe regullore funksionimi	
3. Rezultatet e pritshme dhe treguesit e projektit	
Nga ky projekt pritet të përfitojnë të gjitha njësitë vendore pjesë e Zonës funksionale dhe komunitetet e tyre. Projekti do të sigurojë: • Ngritja e kapaciteteve të njësive vendore; • Performancë e përmirësuar e strukturës vendore • Ndarje funksionale dhe vlerësimi përgjegjësish sektoriale • Eficencë në menaxhimin e burimeve financiare;	

4. Aktivitetet e projektit	<i>Projekti do të strukturohet në faza të cilat do të përfshijë një vlerësim paraprak të situatës menjëherë pas kompozimit të njësisë së re vendore. Projekti parashikohet të zgjasë jo më shumë se 3 muaj dhe do të finalizohet me miratimin e strukturës dhe paketës regullatore pranë këshillit të njësisë.</i>
Aktivitetet e projekti përfshijnë kryesisht; • Vlerësimi i situatës aktuale të njësisë vendore dhe legjislaconit. Takime intensive me strukturat aktuale për të kuptuar pozicionin dhe rolin e tyre. • Ngritja e grupit të punës me përbërje nga njësia vendore dhe ekspertë lokalë i cili duhet të drejtohet nga zv/kryetari i njësisë; • Përcaktimi i detyrave të grupit dhe angazhimit të gjithëseicilit; • Rekomandimet e para dhe hartimi i draftit të parë të strukturës organizative shoqëruar me efektet financiare (për cdo strukturë dhe pozicion); • Finalizimi i strukturës organizative; • Hartimi i projekt regullores me përshkrime e punës për cdo punonjës; • Miratimi pranë Kryetarit • Përgatitja e p/vendimit të strukturës, regullores shoqëruar me efektin ekonomik për tu prezantuar në KB. • Miratimi. • Vlerësimi i kontratave ligjore që trashëgohen nga shërbimet dhe planifikimi i strukturës së re për organizimin e shërbimeve.	
5. Pjekuria e projektit	
Projekti është në harmoni me studimin e zonës funksionale Lezhë. Ai mund të fillojë menjëherë pas konsolidimit të strukturave të reja vendore si një kërkesë imediate e njësive për të ushtruar funksionet e tyre dhe është i thjeshtë për t'u zbatuar si nga njësia vendore ashtu dhe ekspertët. Projekti inicion një proces të rëndësishëm që lidhet me zhvillimin e mëtejshëm të njësisë vendore dhe është një kërkesë emergjente e tyre.	
6. Burimet e financimit dhe partnerët e zbatimit	
Për vetë kërkesën imediate dhe afatet kohore të reduktuara ky projekt mund të mbështet me grante nga donator të ndryshëm si DLDP, etj. Projekti nuk kërkon financime të mëdha pasi është asistencë teknike e vendosur pranë njësisë vendore. Projekti do të zhvillohet tërësisht pranë njësive vendore	
7. Kostot e projektit	<i>Buxheti i projektit detajohet në shpenzime për burimet njerëzore (konsulenca, shpenzime transporti, bazë materiale, trainime etj.</i>
Struktura organizative	12,000 euro
Vlerësimi i strukturës së shërbimeve dhe pasojave ligjore për ndryshimin e kontratave	15,000 euro

Takime dhe kosto logjistike te tjera	3,000 euro
--------------------------------------	------------

DRAFT

DRAFT

9.12 Rritja e aksesit në Velë

Titulli i projektit	<i>Permirsimi i aksesit rrugor Lezhë - Velë për gjenerimin e aktiviteteve turistike të një spektri të gjerë, duke ndikuar direkt dhe në zhvillimin potencial të 7 fshatrave të zonës Malesisë së Lezhës.</i>
Tipi i projektit	<i>Zhvillim Ekonomik</i>
Vendndodhja e projektit	<i>Kolsh (7 fshatra), Lezhë</i>
Buxheti total i paravlerësuar	<i>500.000 euro</i>
1. Sfondi dhe analiza e problemit.	
Mosvenia në efencë e potencialeve turistike malore me një trashëgimi të pasur vlerash është një nga problematikat e Bashkisë Lezhë. Mali i madheshtor i Velës me lartësi dominuese në Lezhë (lartësi 1172 m mbi nivelin e detit) me pejsazh tërheqës gelqeror e i pasur me shpella karstike, i mbuluar me bore në periudhën e ftohtë, me brez pyjor me pishë të zezë (pyll natyral) në bazën e tij e bimësi të pasur medicinale, variacioni pejsazhist tërheqës, klima me theks alpin, burimet e ujore të pakrahasueshme, objektet më rendesi historike si shkolla e kisha, toponomia e pasur, kultivaret autokton te misrit gushtak të kultivuar nga komuniteti i fshatit të Velës si dhe i hardhise tajka, mbarshtimi i dhisë mbetën vlere të pamenaxhuara nga kendveshtrimi turistike veçanërisht nga mungesa e një aksesit rrugor. Qarkullojnë gojedhena se ne Majen e Velës janë gjurmët (shenja ndryshku) ku janë lidhur anijet ne epoka të hereshme gjë që nxit kureshtaret për ta vizituar. Projekti i përmirsimit të aksesit rrugor Lezhë - Velë do të kontribuojë në: Pershirjen e produkteve turistike që ofron zona në inteneraret e paketat turistike, lidhjen me rrjetin e operatorë turistikë, rritjen e vizibilitetit të Bashkisë Lezhë në ofertën ndër/kombëtare turistike, gjenerimin e agroturizmit e aktivitetit bujqësor e blegtoral në tërësi në zonën e Malesisë së Lezhës si një mundësi potenciale zhvillimi, rikthimi i banoreve të larguar për kultivimin e tokave të lëna pas dore prej vitesh, përmirsimi i shërbimeve të komunitetit.	
2. Objektivi/at specifikë të projektit	
Disa nga objektivat e projektit janë; • Vënia në eficencë e potencialeve turistike që ofron zona e Velës, gjallërimi i aktiviteteve që lidhen me keto asete. Rritja e vizibilitetit të produkteve turistike në nivel ndër/kombetar. • Gjenerimi i aktiviteve bujqësore e blegtorale ne fshatrat e Malesisë së Lezhës, si një mundësi potenciale zhvillimi, orientimi nga agroturizmi. Rikthimi i të larguarve për venien në kulturë të tokave të abandonuara. • Lehtësimi e përmirsimi shërbimeve të komunitetit që lidhen me transportin, aksesimit të shkollave, shërbimit të vorrezave, evadimi i mbetjeve, etj. • Ruajtja e mjedisit natyror, shpallja e pejsazhit të Velës pejsazh i mbrojtur.	
3. Rezultatet e pritshme dhe treguesit e projektit	

- Përmirsimi i infrastrukturës rrugore Lezhës - Velë, gjallërimi i aktiviteteve turistike të shumëllojshme që lidhen me asetet e zonës së Velës. Kapacitete lokale (publike e private) që e adresojnë e zhvillojnë interesin për investime në këtë zonë.
- Venia në prodhim e mjaft tokave të abandonuara, rritja e prodhimit dhe e perfitimeve ekonomike të komunitetit.
- Rritja e interesit të komunitetit për ndalimin e degradimit mjedisor në shumë aspekte.
- Përmirsimi i cilësisë së jetesës nëpërmjet përfundimit të shërbimeve në një nivel më të lartë.

4. Aktivitetet e projektit

Disa nga aktivitetet e projektit i cili planifikohet të zgjasë 2 vite janë;

- Projektimi për përmirsimin e aksesit rrugor Lezhë - Velë, 10 km e gjatë, e realizimi deri në asfaltimin e pajisjen me të gjithë elementet që kërkon një rrugë automobilistike.
- Organizimi i aktiviteteve turistike si fillim me të rinjtë e shkollave të mesme si ngjitje malore, shetitje, ski në debore etj.
- Nxitja e eksplorimeve speleologjike dhe e aksesimit për turistët nëpërmjet publikimeve, rrjeteve në internet.
- Identifikimi i itinerareve të ngjitjes malore për në majen e Velës dhe realizimi i një sinjalistike për turet ngjitese.
- Aktivitete promovuese/marketimi/informimi e ndërgjegjësimi. (Organizimi i ëorkshopeve e trajnimeve me përfaqësues të komunitetit për të arritur në produkte turistike si bujtina, shetitja me kuaj, agroturizmi, aktivitete ndërgjegjëse për mbrojtjen e mjedisit).
- Realizimi i të gjitha praktikave për propozimin e shpalljen e zonës së Velës, pejsazh i mbrojtur natyror.

5. Pjekuria e projektit

Projekti është produkt i shumë përpjekjeve e kontributeve të deritanishme për zhvillimin e zonës. Organizata Eordvizion ka bërë disa përmirësime në infrastrukturë që adresojnë problemin e ngritur në këtë projekt. Shoqata mjedisore EIRLA ka realizuar projekte për evidentimin e vlerave natyrore e ndërgjegjësimin e komunitetit për mbrojtjen e tyre, ka ndihmuar në përmirsimin e aksesit ndërmjet fshatrave. Kisha katolike ka vendosur në majën e Malit të Velës shtatoren e Zojës, pasi disponon edhe vend pelegrinazhi.

Projekti inicion një proces të rëndësishëm jo vetëm për zonën por në aspektin turistik shumë me gjerë, që ka të bëjë me adresimin e problematikave madhore që lidhen me vënien në efikasitet të aseteve të zonës, për ta rritur këtë zonë në vëmendjen e interesin e aktorëve lokalë dhe për aktivizuar potencialet zhvillimore të saj.

6. Burimet e financimit dhe partnerët e zbatimit

Burimet e financimit mund të jenë të diversifikuara; fonde lokale publike ose/dhe private, programe të ndryshme të BE-se (psh IPA), grante si DLDP, etj.

Aktor i përshtatshëm për zbatimin e këtij projekti është Bashkia e Madhe, njësi lokale në bashkëpunim me OJF të zonës.

7. Kostot e projektit	
Projektimi e realizimi i infrastrukturës rrugore rreth 10 km e gjatë Lezhë (Grykë Manati) - Velë	500, 000 Euro
Aktivitete promovuese/marketimi/informimi e ndërgjegjësimi	30.000 Euro

DRAFT

DRAFT

DRAFT

9.13 Ngritja e qendrës rinore

Titulli i projektit	<i>Ngritja e Qendrës rinore</i>
Tipi i projektit	<i>Rinia dhe Sportet</i>
Vendndodhja e projektit	Bashkia Lezhë
Buxheti total i paravlerësuar	<i>50,000 Euro</i>
1. Sfondi dhe analiza e problemit.	
Koncepti i zonës funksionale ishte në themel të reformës territoriale që u krye në Shqipëri gjatë vitit 2014 dhe që ka përcaktuar njësi të reja vendore më të mëdha dhe ka krijuar pritshmëri për një zhvillim më koherent dhe përdorim më eficient të burimeve të sektori publik, por edhe të shfrytëzimit të energjive të sektorit privat. Të dhënat e Drejtorisë Rajonale Arsimore Lezhë tregojnë se në vitin 2014 në Bashkinë Lezhë zhvillojnë veprimtarinë e, 13 shkolla të arsimit të mesëm të përgjithshëm dhe 1 shkolle arsimit profesional. Numri i përgjithshëm i nxënësve është përkatesisht; 9020 në sistemin 9 vjeçar, 2724 në arsimin e mesëm dhe 559 në atë të mesëm profesional. Në qytetin e Lezhës ofrohet edukim profesional nga shkolla "Kolin Gjoka", e cila është hapur për here të parë në shtator 2003. Shkolla i formon nxënësit në pesë profile kryesore: (ekonomi-biznes, administrim zyre, TIK, anglisht-frëngjisht dhe drejtimi pedagogjik). <i>53.9 përqind e nxënësve janë femra, megjithatë nga tabela mund të konstatohen lehtë stereotipet gjinore në shkollat profesionale. Kështu në degën TIK vetëm 13.9 përqind e nxënësve janë femra, ndërkohë që në pedagogji 94.6 përqind janë femra.</i> Pjesëmarrja e të rinjve në vendimmarrje ende vazhdon të jetë një çështje e titullarëve të institucioneve si në nivelin qendror ashtu edhe në atë vendor dhe jo detyrim ligjor ose administrativ për ta, duke bërë që herë të merret mendimi i të rinjve dhe herë të nënvlerësohet krejtësisht. Aktualisht pushteti lokal po sensibilizohet në riaktivizimin e shërbimeve me bazë komunitare në përfitim të grupeve të ndryshme shoqërore, duke përdoruar asetet bashkiake për këto shërbime të cilat ju vijnë në ndihmë komuniteteve të tyre.	
2. Objektivi/at specifikë të projektit	<i>Objektivi i përgjithshëm i projektit është fuqizimi i grupeve lokale të veprimit të të rinjve në nëpërmjet ngritjes së strukturave të qëndrueshme për ofrimin e shërbimeve miqësore për ta si dhe nxitjes për t'u bërë pjesë e iniciativave komunitare me karakter edukativ e sensibilizues.</i>
• Ngritja dhe jetësimi i 1 qendre rinore duke ofruar shërbime miqësore për të rinjtë. • Krijimi i dy grupeve lokale të veprimit me qëllim rritjen e pjesëmarrjes së të rinjve në vendimmarrje në bashkitë respektive. • Promovimi i pjesëmarrjes së të rinjve në iniciativa konkrete që ndihmojnë bashkinë dhe komunitetin nëpërmjet organizimit të aktiviteteve me bazë komunitare.	

Nxitja e strukturave të pushtetit lokal, për ngritjen dhe fuqizimin e shërbimeve për të rinjtë si dhe përfshirjen e tyre në vendimarrje.	
3. Rezultatet e pritshme dhe treguesit e projektit	<i>Nga ky projekt pritet të përfitojnë të gjitha njësitë vendore pjesë e Zonës funksionale dhe komunitetet e tyre. Projekti do të sigurojë:</i>
- Ngritja e Qendrës Rinore: - Përgatitja e një dokumenti për vlerësimin e situatës së të rinjve në këtë zonë - Ngritja e shërbimeve miqësore për të rinjtë; - Informimi i publikut kryesisht të rinjtë. 60 të rinj përfitues nga shërbimet në çdo qendër - Përcaktimi i kalendarit të aktiviteteve për qendrën. - Organizimi i aktiviteteve me impakt në komunitet.	
4. Pjekuria e projektit	
Projekti është në harmoni me studimin e zonës funksionale Lezhë. Ai mund të fillojë menjëherë pas konsolidimit të strukturave të reja vendore dhe sigurisht që do ndihmojë në përfshirjen e të rinjve. Ky projekt do të krijojë lidhjet mes të rinjve, dhe komunitetit, i cili me anë të të rinjve në të ardhmen do të vazhdojë të marrë informacion për projekte të ndryshme të pushtetit lokal në këtë kuadër. Grupet e veprimit të të rinjve që do të krijohen do të vazhdojnë të shkëmbejnë informacion mes tyre, duke kthyer qendrat sociale në një strukturë aktive në qytet. Qendra rinore do të shërbejë si një pikë takime dhe aktiviteteve për njësinë vendore duke u mbështetur financiarisht nga njësia vendore por dhe me donacione.	
5. Burimet e financimit dhe partnerët e zbatimit	
Për vetë kërkesën imediate dhe afatet kohore të reduktuara ky projekt mund të mbështet me grante nga donatore të ndryshëm si DLDP, por dhe nga buxheti i bashkisë e cila do të kontribuojë me ndërtesën ku do të akomodohet qendra rinore. Projekti do të zbatohet në bashkinë Lezhë dhe parashikon një hark kohor prej 9 muaj sipas një shtrirje të aktiviteteve në kohë.	
6. Kostot e projektit	Kosto totale e projektit parashikohet në masën 50,000 euro dhe përfshin ndërhyrjet për punimet civile dhe mobilimin.

9.14 Festivali i Verës

Titulli i projektit	<i>“Dita e Verës (Ėine Day)”</i>
Tipi i projektit	Aktivitete/ Evente kulturore/turistike
Vendndodhja e projektit	Bashkinë Lezhë, <i>Hajmel, Bushat dhe Vau Dejes.</i>
Buxheti total i paravlerësuar	<i>150.000 euro/vit</i>
1. Sfondi dhe analiza e problemit.	
Kallmeti dhe Zadrime shquhet per prodhimet bujqesore kjo e favorizuar edhe nga pozita gjeografike, relievi kodrinor dhe fushore dhe pershkimi I ketij territori nga lumi Drin. Nje nga prodhimet bujqesore per te cilet shquhet Kallmeti dhe Zadrime jane varietetet autoktone te rrushit dhe produkti kryesor I te cilit eshte vera. Prodhimi i veres ne menyre artizanale eshte lene pas disa pas dore kjo per arsye te ndertimit te disa kantina te Veres ne kete zone por edhe per arsye te emigrimit te krahut te punes. Gjate viteve 2007-2013 ne saje te subvencioneve ne bujqesi nga qeveria por edhe kthimit te shume emigranteve ka filluar mbjellja e vreshtave ne zonen e Kallmetit dhe Zadrimes duke rikthyer traditen e kultivimit varieteteve autoktone te rrushit dhe prodhimit te veres. Rikthimi i kesaj tradite por edhe te nje vetpunesimi te banoreve sjell nevojën e promovimit te ketyre produkteve dhe nxitjes se fermereve te tjere ne kultivimin e produkteve autoktone te rrushit dhe prodhimit te veres si nje menyre e zhvillimit ekonomik te qendrueshem te zones.	
2. Objektivi/at specifike të projektit	<i>Objektivi kryesor I projekti eshte nxitja fermeve te zones ne kultivimin e varieteteve autoktone te rrushit dhe prodhimit te veres si dhe promovimi I produkteve te tyre si nje menyre e qendrueshme e zhvillimit te zones.</i>
3. Rezultatet e pritshme dhe treguesit e projektit	
Nga realizimi I ketij projekti perfitojne fermeret e 3 njesive te zones se Lezhes dhe 3 te Bashkise Vau Dejes. Perfitues direkt te projektit jane 7 kantinat e ketyre njesive si dhe 50 ferme qe merren me prodhimin e veres ne menyre tradicionale. Fermeret do ndihmohem me fletepalosje informative rreth prodhimit te veres ne menyre tradicionale, ne krijimi te lidhjeve me kantinat e Veres ne menyre qe te sigurohet nje treg per produktet bujqesore te tyre si dhe publikimin e produkteve te tyre ne panairi e “Dites se Veres”. Zhvillimi i ketij projekti do te ndikojë direkt ne perfitimet e fermereve pjesmarres ne aktivitet si dhe ne krijimi e nje aktiviteti te pervitshem, pjese e kalendareve te aktiviteve te Bashkise se Lezhes.	
4. Aktivitetet e projektit	<i>Hartimin e fletepalosjeve me informacione rreth varieteteve te rrushit dhe verave autoktone te Kallmetit dhe Zadrimes (cilesite, harta shtrirjes se vreshtave, sasia e vreshtave, vizioni per 10 vitet e ardhshme, menyre artizanale e prodhimit te veres dhe kapacitet e prodhimit te kantinave ekzistuese.)</i>

Dita e Veres (Cdo Shtator)

- Prezantim i varieteteve autoktone te rrushit dhe veres nga vajzat me veshje tradicionale te zones.
- Prodhimi i veres ne menyre tradicionale (duke u shtypur me kembe) nga te rinjt me veshje tradicionale te zones.
- Panair i prodhimeve te rrushit.
- Konkurs i produkteve te veres nga juri profesioniste someliereshe dhe perfaqesues te Drejtorise se Bujqesise dhe ministrise se Bujqesise dhe Ushqimit
- Ceremoni e ndarjes se cmimeve
- Koncert me grupet artistike te zones.
- Buffet (prodhime tradicionale te zones)
- I gjithë aktiviteti do te shoqerohet me muzike live

5. Pjekuria e projektit

Koncepti per projektin eshte I gatshem dhe planifikimi dhe zbatimi I aktiviteteve eshte I lehte kjo ne saje te pervojave te ngjashme te komunes Kallmet dhe njesive te tjera pjesmarrese. Ky projekt lidhet edhe me projektet e tjera ne sektorin e bujqesise te parashikuara per Bashkia Lezhe.

6. Burimet e financimit dhe partnerët e zbatimit

Financues potencial te projektit jane Bashkia dhe donatorete.

Bashkia do te kete autoresine e projektit, kjo e parashikuar dhe e miratuar edhe ne PBA-ne e saj si nje menyre per te siguruar qendrueshmerine e saj edhe per vitet ne vazhdim. Gjithashtu do te synohet edhe sigurimi I mbeshtetjes se subjekteve ekonomik te fushes sic jane Kantinat e Veres si perfitues te drejtperdrejt te projektit.

7. Kostot e projektit	
Identifikimi i fermereve dhe kantineve te veres pjesmarres ne aktivitet	2000 €
Hartimi dhe printimi i 500 brushurave informuese	1000 €
Panairi i “Dites se Veres” (Transport+tavolina+tendat etj)	5000 €
Cmimet e Konkursit te Veres	1000 €
Koncerti dhe grupet artistike	2000 €
Buffet	1000 €
Media + Banderola + Njoftimet	1500 €
Kosto personeli	1500 euro

DRAFT